

Rita Mae Brown

De vrouwenjager

'Brown blinkt uit in het schrijven van rake, snelle, humoristische dialogen' Vrij Nederland

De vrouwenjager

Vertaald door Rob van der Veer

Rita Mae Brown

De vrouwenjager

1998 Ooievaar Amsterdam

Eerste druk 1996
Tweede druk 1998

Oorspronkelijke titel *Riding Shotgun*

© 1996 Rita Mae Brown

© 1996 Nederlandse vertaling Uitgeverij Bert Bakker en Rob van der Veer
Omslagontwerp Erik Prinsen, Zaandam

ISBN 90 5713 229 X

Uitgeverij Ooievaar is een onderdeel van Uitgeverij Prometheus

Voorwoord van de schrijfster

Doordat ik met een plof op mijn gat viel en over zestig meter ijs van vijftien centimeter dik gleed, vlogen mijn hersens even hard mee als mijn lijf. In de winter van 1993 had de elektriciteit het begeven, met als gevolg: geen verwarming, niets warm te eten, geen warm water... en geen verlichting, alleen maar kaarsen in die lange donkere nachten.

Bij het zoeken op mijn boekenplanken naar iets leesbaars sloeg ik mijn Griekse en Latijnse boeken over. Ik werkte me toch al uit de naad om de boerderij draaiend te houden tijdens dat beukende stormweer. Had ik er echt zin in om onregelmatige werkwoorden te verbuigen?

Toen kwam ik op het idee om mijn Duits op te halen. Dat vereiste misschien méér dan een studiewonder.

Ik trok *Das Kapital* te voorschijn en zette het met een hartgrondig 'getver' meteen terug.

De versleten ruggen van *Tom Jones*, *Oorlog en vrede*, alles van Jane Austen en alles van Toergenjev keken me uitnodigend aan, maar ik had ze al vele keren gelezen. Ik wilde iets nieuws, iets om me afleiding te bezorgen.

Ik werd niet alleen belaagd door ijs en hagel, ik was ook een hap van mijn houtopstand kwijtgeraakt aan de dennenkever; hele lappen mooie, gezonde bomen die in een ommézien kapotgingen; en geen spoor van hulp uit Washington. Met dat al, en daarbovenop de belastinghervorming van 1986, voelde ik me bepaald geen boskont.

Ik probeerde het van de positieve kant te bekijken. Van mijn paarden en koeien was er niet één in het noodweer omgekomen. Alle tractoren en vrachtauto's waren heel gebleven. Niemand had iets gebroken en de omheiningen stonden nog overeind, ondanks alle ijs en hagel.

Toch wilde ik iets te lezen hebben om te ontkomen aan mijn problemen, klein weliswaar als je ze vergeleek met de echt afschuwelijke dingen die hadden kunnen gebeuren, maar toch, problemen.

Reizen was tijdens de ergste stormen een week lang onmogelijk. Ik kon niet met de auto naar de stad om een nieuwe roman te kopen. Dus schrééf ik er een.

De vrouwenjager kreeg zijn begin met een pen en een geel schrijfblok terwijl ik voor de haard zat, omringd door katten, honden en een verstoten puppy. De wind hilde, de ramen rammelden in hun sponning en de sneeuw kolkte bij iedere windvlaag.

Lezer(es), waar en wanneer u deze roman ook ter hand neemt, ik hoop dat u er beter weer bij hebt en dat al uw zorgen, van welke aard dan ook, voor een uurtje of twee verdwijnen.

Rita Mae Brown, jagermeester

Virginia

Deel I

Cig Blackwood zat de hele dag opgescheept met een echtpaar van middelbare leeftijd uit Los Angeles dat erop gebrand was dat instabiele geologische bekken te ontvluchten. Het was hen niet alleen te doen om de aardbevingen waar ze vanaf wilden, het ging hen ook om alle andere bewoners van het Los Angeles-bekken, die drie miljoen mensen opeengedrukt in een sikkelvormig gebied dat ooit paradijselijk en nu parasitair was.

De man van het stel, Troy Benedict (al kon dat nauwelijks zijn echte naam zijn) droeg een bordeauxrood zijden overhemd dat zo hoog op zijn hals was dichtgeknoopt dat Cig zich afvroeg of zijn adamsappel niet werd samengeperst tot een kers. Een donkere, met krulmotieven bedrukte stropdas, een perfect geperste kaki broek en krokodillenleren instappers van Gucci completeerden wat hij zag als zijn plunje voor een dagje naar buiten. Zijn Schaffhausen-horloge kostte meer dan de auto waarin Cig hen reed. De vrouw, Lizbeth, had vast al haar tweede facelift gehad, want haar wenkbrauwen zweefden halverwege haar ogen en haar haargrens. Het haar zelf was zo sterk gefriseerd dat het precies leek op de staart van een Hereford-koe. Bovendien had het vrijwel dezelfde rossige kleur.

De van top tot teen in Versace gestoken Lizbeth stelde er prijs op haar innerlijkste zieleroerselen met Cig te delen terwijl ze door de smaragdgroene, golvende heuvels van Virginia reden. Telkens als ze stilhielden om een smaakvol stuk onroerend goed te inspecteren, niets onder de anderhalf miljoen dollar, ontdekte Lizbeth iets wat haar deed denken aan haar jeugd, haar eerste huwelijk of de drie films waarin ze eind jaren zeventig had gespeeld: 'VT,' zoals ze zei. 'Vóór Troy.' Deze op zachte toon, met veel ademgeruis gedane confidenties moesten tot een vrouwelijke, grootstedse soort van saam-

horigheidsvorming leiden, dacht Cig. Voor haar was het een vorm van saamhoerigheid, iets wat Lizbeth maar beter voor tussen de lakens kon bewaren.

Tijdens deze intieme gedachtenwisseling peilde Lizbeth Cigs eigen psyche, terwijl Troy bekeek hoe het pand verwarmd werd, of op zoek naar vocht zijn eeltloze handen tegen de muren van het souterrain hield, onwetend van het feit dat vocht en Centraal-Virginia elkaars synoniem waren. Als je op zoek bent naar droogte, ga dan naar de Sahara, zou Cig hem graag willen zeggen.

Wanneer ze niet bezig was schatten los te wrikken uit het diepst van haar ziel, sprak Lizbeth om de derde zin Troys naam uit. Dit had een bezwerende uitwerking op hem, alsof zijn naam een mantra was, bestemd om op de lippen van zijn vrouw te liggen, en ook op andere vrouwenlippen, vermoedde Cig.

Gevangen in haar overjarige Wagoneer die benzine slurpte zoals een ouderwetse boerenknecht bier hees, hoorde Cig hoe Troy, die vijftien jaar aan het hoofd had gestaan van de Mecca Studio's, een wonder van overlevingskunst in die branche, eruit was gewerkt bij een overname door een conglomeraat.

Lizbeth dikte haar verhaal aan. 'Troy, die arme schat, kwam altijd doodmoe thuis van besprekingen met ondankbare producenten en egoïstische regisseurs – die zijn het toppunt van erg – en dan zei hij: "Als ik groot ben, word ik boer." En hier zijn we dan. De overname door die vreselijke mensen was een onvermoede zegen.'

Jazeker, dacht Cig bij zichzelf, de boerin spelen met een sjaal van tweeduizend dollar om je nek.

Om drie uur 's middags zette ze de Benedicts af bij Keswick Hall, even ten oosten van Charlottesville. Het was het enige hotel dat hun comfortniveau benaderde, een omschrijving die meermalen door Lizbeth werd gebezigd.

Ze wuifden Cig opgewekt na en Cig wuifde ten afscheid terug, met een glimlach die op haar gezicht vastgekoekt lag als een ingedroogd jamlaagje. Zodra het stel de drempel over was, liet ze haar schouders hangen.

Troy had om de vijf minuten gebruik gemaakt van haar autotelefoon. De rekening zou vast hoger zijn dan haar hypotheek. Hij verzekerde haar dat hij zou betalen, hij was domweg zijn draagbare

telefoon vergeten. Cig geloofde dat soort beloften pas als het geld was overgeboekt. In haar ervaring waren de mensen met het meeste geld vaak het meest ongevoelig voor het feit dat anderen geld nodig hadden, en wel op tijd.

Ze reed terug naar haar kantoor, zette de radio aan en luisterde in het halve uur dat ze erover deed om bij het kantorencomplex Boar's Head te komen naar twintig reclamespotjes. Toen ze de radio uitzette, wist ze dat ze geen echte Amerikaanse was, want ze kocht geen Chevrolet, dé truck van Amerika; ook zou ze nooit mooi worden, want ze versmaadde een door prinses Marcella Borghese aanbevolen anti-rimpelcrème; bovendien wist ze niet echt wat gezelligheid was, want ze dronk bijna nooit een ijskoude Budweiser. Grappig dat bier op de radio nooit door een vrouwenstem aan de man werd gebracht. Zou een man op een ander merk overstappen als het schuimige brouwsel door een vrouwenstem werd aanbevolen? Ondanks het brouwersvooordeel tegen vrouwen zou Cig op dat moment graag een biertje hebben gepakt, gewoon om de spanning weg te spoelen, maar de dag was nog lang niet voorbij.

Uit haar postvak in haar kantoor viel een hele stortvloed roze memo's. Tiffany, de receptioniste van Cartwell & McShane, door de vrouwelijke makelaars teder het Slettenkonijn genoemd, vond het niet nodig memo's op te vouwen, ze werden gewoon in het houten vakje gepropt, behalve die voor Max Cartwell, de hoofdmakelaar en eigenaar van het bedrijf. Memo's voor hem werden persoonlijk bezorgd. Waarom mensen hun kind naar een Yankee juwelierswinkel vernoemden was Cig een raadsel, maar ja, het was haar ook een raadsel waarom mensen Tiffany als receptioniste in dienst namen. Als zij de moeder van het meisje was geweest, zou ze Tiffany's lunch in een wegenkaart hebben verpakt.

Terwijl ze haar memo's pakte (al twee van Troy en Lizbeth) stooft Tiffany voorbij.

'Roger Davis heeft gebeld. Ik heb het zo druk, ik had gewoon geen tijd om het te noteren.'

Nee, maar ze had wel tijd gehad om haar nagels te lakken. Paars-rood vandaag. Paste goed bij de magenta zijden blouse en het strakke zwarte rokje, vlak boven de kuiltjes in haar knieën.

'Bedankt.'

‘O, mevrouw Blackwood, ik heb een video van mijn nichtje dat op de Foxfield Races zingt. Ze verzorgde het amusement op de jaarlijkse picknick voor de Mobile Phone Company. Denkt u dat meneer Benedict ernaar zou willen kijken?’ Tiffany’s eerste impuls was altijd te flirten, maar omdat zoiets bij vrouwen zelden succes had, pakte ze het onevenwichtig aan.

‘Nee. Hij heeft een filmmaatschappij geleid. Die video moet je naar een platenmaatschappij sturen.’

‘Ze hebben toch ook muziek in films?’ Tiffany was ofwel heel loyaal tegenover haar familie, of ze kreeg een aandeel in de opbrengst.

‘De producent kiest de componist. Daar valt niet tussen te komen, Tiffany. Je moet een platenproducent hebben.’ Cig was weliswaar niet deskundig op het gebied van de takenverdeling in de mediawereld, maar ze wist van de hoed en de rand.

Terwijl een nijldige Tiffany wegstiefelde, wierp Cig een blik op de berg paperassen op haar bureau. Boven op de stapel lag een uitgeknipt artikel uit het sensatiekrantje dat Jane Fogleman steevast mee naar het werk nam om er tijdens ieders tweede kop koffie hardop uit voor te lezen. Jane had in het programma *Entertainment Tonight* moeten staan, want bij haar versie van marsmannetjes die opoe veranderden in een door seks bezeten rap-godin klonken er gillende lachsalvo’s door het hele kantoor.

Het eraan bevestigde briefje luidde: ‘Cig, je was al bij het krieken van de dag op pad met de filmmagnaat, dus heb ik dit knipsel voor je bewaard. P.S. Heb je me nodig als whipper-in of hoef ik alleen Roger maar achter zijn vodden te zitten?’

Het jagermeesterschap van de Jefferson-jachtvereniging, een onbetaalde, volledige baan, werd door Cig gezien als liefdewerk. Het was de afgelopen tijd heel vaak voorgekomen dat ze er haar enige geluksmomenten aan beleefde. Als *master of the foxhounds* bepaalde zij door wie de *huntsman*, de oppasser van de meute, werd geholpen ervoor te zorgen dat de honden in de juiste richting bleven gaan. Deze onstuimige ruiters, de zogeheten *whippers-in*, waren de onbezongen helden van de vossenjacht. Eigenlijk was vossen opjagen een betere omschrijving. De Jefferson-jachtvereniging was er niet opuit vossen te doden.

Het voor haar bewaarde knipsel ging over een vijftientigjarige

vrouw uit Milwaukee die beweerde dat ze de bijbel op haar oogleden had laten tatoeëren. Op die manier hoefde ze nooit haar ogen te sluiten voor het woord Gods. De bijbel stond bij haar ook op andere lichaamsdelen getatoeëerd; het had iets verheffends om het Onze Vader te zien verdwijnen in een aanzienlijke borstgoot om weer op te duiken op de weelderige rechterboezem. Je zou de uitstekende delen van elkaar moeten scheiden om het gebed helemaal te kunnen lezen. Overigens kan dat in de godsdienstbeleving van deze brave vrouw een gewijde handeling zijn geweest.

Cig had net het knipsel in haar hand toen Jane haar hoofd om de deur stak. 'Haar tempel is een lichaam dat vierentwintig uur per dag openstaat voor de eredienst.'

'Drie punten.' Jane maakte een denkbeeldige basketbalworp naar Cig. 'Heb je nog iets verkocht?'

'Ze zien wel wat in Hardtack Manor. Maar aan de andere kant voelt Lizbeth een diepe emotionele aantrekkingskracht uitgaan van Cloverfield. Ze hoort de muren tegen haar spreken.'

'En wat zeggen ze?'

Cig dempte haar stem tot een hol gefluister. 'Geld moet rollen... Natuurlijk staat het al vijf jaar leeg,' ging ze verder. 'Vandaag heb ik alles gehoord over Lizbeths worsteling om een positief zelfbeeld. Ze heeft te veel wit poeder gesnoven en haar borsten waren te klein; dat is overigens verleden tijd, kan ik je verzekeren. Haar zoeken naar zingeving varieerde van *channeling* en een macrobiotisch dieet tot Prozac, gevolgd door een week lang vasten. Niet te vergeten freudiane analyse, vijf dagen per week. Ik geloof dat ik haar sympathieker had gevonden als ze dronken in de goot had liggen rollebollen met die op seks beluste marsmannetjes. Ik weet het niet, Jane, óf het is te laat om mensen manieren af te dwingen, óf ik ben een harte-loos secreteur. Ik heb geen zin meer in dat gezeik.'

'Hm. Je kunt inderdaad een secreteur zijn, maar ik geloof niet dat de biecht een goed gesprek vervangt. Voor ons ligt dat anders. Wij hebben al jaren een band, onze families kenden elkaar. Dáár heeft niemand een band met een ander. Misschien denken ze dat ze een goede relatie krijgen als ze dat soort intimiteiten uitkotsen.'

'Nee. Ze moeten alleen maar de rotzooi opruimen.'

'Wat je ook doet, rotzooi opruimen hoort er altijd bij,' zei Jane nuchter.

‘Het zou geweldig zijn als de Benedicts Hardtack Manor zouden kopen om het te restaureren. Weet je nog, de boerenbals die de oude mevrouw Amorous vroeger gaf, toen we op de middelbare school zaten? Ze vertelde ons altijd over haar zeven mannen, of waren het er acht?’

‘Sommigen waren officieus, geloof ik, vandaar dat Andy’s moeder haar bij de jajem wegghield. Ze dacht dat onze onschuldige oortjes ervan zouden gaan klapperen. Andy, dat moet gezegd, is de mannelijke uitgave van zijn grootmoeder. Hij is nog nooit een vrouw tegengekomen van wie hij niets moet hebben.’

Jane sloeg haar handen tegen elkaar. ‘Volgens de berichten heeft Harleyetta West gisteren met Andy geluncht. Dat biedt fascinerende mogelijkheden.’

‘Van wie komen die berichten?’ wilde Cig weten. Ze hechtte weinig geloof aan dit nieuwtje.

‘Een betrouwbare bron.’

‘Er bestaat geen betrouwbare bron in Charlottesville.’

‘Grace, je eigen zus.’

‘O.’ Cig ging zachter praten. ‘Nou, met wie heeft Grace dan geluncht?’

‘Dat ben ik vergeten haar te vragen.’ Jane leunde tegen de deurpost. ‘Hoe lang blijven de Benedicts in de stad?’

‘Ik weet het niet.’ Cig zuchtte. ‘Ze denken vast dat we allemaal lijden aan verdrongen snobisme, ze zijn voor ons immers zúlke rareiteiten.’

‘We lijden ook aan verdrongen snobisme, Cig. En als we geen snobs zijn, we blijven bekrompen. Dat hoort bij onze charme, we zijn echte provinciaaltjes.’

‘Telefoon voor u op lijn zes, mevrouw Fogleman,’ gilde Tiffany, hoewel ze probleemloos de zoemer had kunnen laten gaan. Alleen had ze het schakelbord nooit helemaal onder de knie gekregen.

‘Verdikke. Moet ik nou met de honden meerijden?’ riep ze over haar schouder.

‘Ja.’

Toen die welkome onderbreking voorbij was, staarde Cig weer naar de stapel paperassen. Verderop in de gang hoorde ze het gepiep van het faxapparaat in de postkamer van het kantoor. Na het gepiep

kwam het merkwaardige knarsende geluid dat de fax maakte wanneer de bladzijde langzaam te voorschijn kwam en het apparaat zijn papieren tong uitstak. Haar collega's zeiden dat ze niet wisten hoe ze het hadden gered vóór de fax. Zij wel. Het was haar prima bevalen.

De pieper, de fax, het kopieerapparaat, de computer, de draagbare telefoon en alles wat er binnenkort aan interactieve media uitvonden en op de markt gebracht zou worden: dit soort technische hoogstandjes maakte het leven zogenaamd eenvoudiger, maar wat Cig ervan merkte was dat de druk vergroot werd, vooral door de fax met zijn ingebakken verzoek om onmiddellijke beantwoording. Als Cig gehaast dingen deed, was ze minder bondig en precies dan wanneer ze de tijd had om haar gedachten te ordenen. De laatste tijd wist ze eigenlijk niet of ze nog wel gedachten hád.

Ze keek op haar horloge. Halfvijf. Ze pakte brochures, memo's, aantekeningen en formulieren bij elkaar en stak ze in haar draagtas.

Haar jongste kind, de vijftienjarige Laura, stond bij het hockeyveld te wachten om opgehaald te worden.

Laura, donkerblond, emotioneel en atletisch, leek erg veel op Cigs jongere zus, Grace, een oogverblindende schoonheid met ravenzwart haar en verbijsterende kobaltblauwe ogen. Mensen die de familie niet kenden, zagen Laura vaak aan voor de dochter van Grace.

Terwijl Cig door de hal van het kantoor sprintte, kwam Maxwell Cartwell, de oudste firmant van Cartwell & McShane, in 1969 afgestudeerd aan de universiteit van Virginia en daar nooit overheen gekomen, uit zijn werkkamer gestapt.

'Hoe is het gegaan?' Hij gaf haar een hartelijk klap op haar rug. 'Goed. Ze zijn weg van de omgeving.'

'Nou, druk die verkoop erdoor, Cig. Er hangt een forse commissie aan.' Op zijn rossige huid gloeide de glans van winst.

'Mijn hoogste prioriteit,' antwoordde Cig naar waarheid, hoewel het haar ontbrak aan het meedogenloze instinct dat een succesvolle makelaar er toe brengt de verkoop door te drukken ondanks de wetenschap dat het pand totaal ongeschikt is voor de koper.

'O, we hebben de afspraak om het huis van binnen te bekijken verplaatst naar dinsdag vier uur.'

'Prima. Zolang je me niet vraagt de opleiding van de nieuwe aspi-

ranten te verzorgen, zal ik er zijn.'

Zijn gezicht trok vol rimpels. 'Maar dat kun je zo goed.'

'Max, het is herfst. De Jefferson-jachtvereniging is een van de dingen die deze omgeving zo aantrekkelijk maakt. Ik leid wel aspiranten op in het voorjaar.'

'Straal vergeten. Je hebt gelijk.' Max, die zelf golfde, was blij met de sportieve pluspunten van Albemarle County. 'Zeg, denk je dat die Benedict ons een hd-tv kan bezorgen? Is zijn bedrijf niet overgenomen door Sony?'

'Nee, dat was Columbia Pictures.'

Max knipte in zijn vingers. 'Verdorie.'

'Er komt wel weer een andere kans, Max.' En daar zul je iedereen die je kent bij uitmelken, dacht ze bij zichzelf.

In de auto dacht ze eraan dat ze Roger Davis niet had gebeld. Ze pakte haar draagbare telefoon. Die was zwaar en te dik voor haar handen. Ze toetste zijn nummer in, bij ieder cijfer klonk er een piepgeluid op andere toonhoogte.

'Roger, met Cig. Sorry dat ik je telefoontje heb gemist. Ik ga Laura ophalen. Ik zal de autotelefoon aan laten. Ik ben over vijfenveertig minuten bij de stal. Het is nu bijna vijf uur.' Ze drukte op 'End', maar niet op 'Off'. Roger beantwoordde zijn boodschappen altijd stipt.

Binnen tien minuten kwam het parkeerterrein van de middelbare school, nog vol auto's, in het zicht. Met weinig verkeer op de weg zou ze er vijf minuten over hebben gedaan, maar zoals zo vele kleine, aantrekkelijke steden was Charlottesville haar wegenstelsel ontgroeid, een feit dat pijnlijk merkbaar was in het spitsuur, vooral wanneer het weekend begon.

Laura, razend omdat haar moeder vijf minuten te laat was, stond langs de zijlijn van het hockeyveld te wachten, met naast zich haar beste vriendin, de aanbiddelijke krullenbol Parry Tetrick.

'Dag, Parry.'

'Dag, mevrouw Blackwood.' Parry glimlachte, wat haar lieve uitstraling alleen maar verhoogde.

'Mam, je komt altijd te laat,' zei Laura vittend.

'Volgend jaar mag je autorijden. Dan zien we wel of jij op tijd komt. Parry, wil je meerijden naar huis?'

‘Eh...’

‘Ja, dat wil ze.’ Laura gooide haar hockeyspullen achter in de Wagoner, net als Parry. Hun sticks klepperden tegen elkaar toen ze allebei op de achterbank klommen.

Cig glimlachte, limousine met chauffeur. Ze gaf de draagbare telefoon aan Parry. ‘Moet je je moeder niet bellen om te zeggen dat je er aankomt?’

‘Nee.’ Parry gaf de telefoon terug naar voren. ‘Mammie maakt zich niet druk.’

De beide meisjes begonnen over school te praten; het ging over hun trainer die mensen op andere posities neerzette en over dat oude vertrouwde gespreksonderwerp: wie er met wie uitging. Cig reed de oprijlaan van de Tetricks op.

‘Bedankt, mevrouw Blackwood.’

‘Graag gedaan, Parry. Kom ons eens gauw opzoeken.’ Cig mocht Parry graag. Het was geen aanstellerig kind.

Parry bleef even naar Laura kijken en haastte zich toen naar de voordeur.

‘Kom je nog voorin zitten of ben ik te saai?’

‘Hè?’

‘Laura, mankeert er iets aan je gehoor?’

‘Sorry, mam.’ Laura sprong uit de auto. ‘Voorin.’ Ze schoof op de voorbank en deed het zware portier achter zich dicht. ‘De enige keer dat ik hier mag zitten is als Hunter niet meerijdt.’ Ze keek uit het raam terwijl ze het keurig bijgehouden terrein van huize Tetrick verlieten.

‘Niet waar.’

‘Welles.’

‘Nee hoor.’ Cig schudde haar hoofd.

‘Welles. Hunter is een echte klier over voorin zitten.’

‘Hunter rijdt in die ouwe truck, dus hij zit bijna nooit in deze auto.’

‘Ja maar,’ greep Laura haar kans, ‘de eerste veertien jaar van mijn leven ging hij altijd voorin zitten. Ik heb er voor eeuwig iets aan overgehouden. Ik denk dat ik maar eens de talkshows ga aflopen, mam. Het is pure kindermishandeling.’

‘Wat een tragedie.’

Er volgde een lange stilte. 'Ik heb een tien gehaald voor mijn onverwachte proefwerk Engels.'

'Mooi zo.'

'En Donny Forbush heeft me gevraagd voor het herfstfeest.'

'En?'

'Ik heb nee gezegd.' Laura keek met haar mooie blauwe ogen naar haar moeder zodat ze haar gezicht kon bestuderen. 'Ik vind hem aardig, maar... ik weet het niet.'

'Dat is een leuke jongen, Donny Forbush, en hij is erg populair, maar als je niet staat te springen om met hem naar het feest te gaan, van mij hoeft je niet.'

'Oom Will zal vast boos zijn.'

'Oom Will heeft niets over dit gezin te zeggen.'

'Nou, hij probeert het wel sinds pappie overleden is.'

'Laat oom Will maar aan mij over.' Cig glimlachte.

'Mam... hij windt zich zo op over status en zo, bijvoorbeeld dat Donny's vader afgevaardigde van onze staat is. Volgens oom Will moet ik gaan slijmen bij de Forbushes.'

'Zoals ik al zei, laat oom Will maar aan mij over.'

'Harleyetta heeft een kleurentest met me gedaan. Ik heb een winterteint.' Laura sprong over op een ander onderwerp, een verwarrende gewoonte van haar die haar vader ook had gehad.

'Laat Harleyetta zich maar bij de verpleging houden.'

'Maar mammie, het klopt. Ik heb Hunters donkergroene shirt geleend en iedereen zei dat ik er fantastisch uitzag.'

'Weet Hunter dat je zijn shirt geleend hebt?'

'Nee, ik heb het gauw thuis gewassen en gestreken voordat hij in de gaten kreeg dat het weg was.' Er kwam een voldane glimlach om haar volle lippen. 'Jongens geven niets om kleren.'

'Je vader gaf er meer om dan ik. Vanaf nu leen je geen shirts meer van je broer zonder het te vragen. Heb je me gehoord?'

'Ja hoor.'

'Ja, maar luister je wel?'

'Hè, mam.' Laura zakte onderuit op haar zitplaats toen ze van de snelweg afsloegen, het smalle verharde weggetje op dat naar de lange oprijlaan van grind leidde.

'Je moet Mosby en Go To nog los rijden. O, en Roberta komt les

nemen. En dat herinnert me eraan, hoe ging het gisteren met Reebok?' informeerde Cig naar het makke paard dat verantwoordelijk was voor Roberta Ericsons welbevinden.

'Fluitje van een cent.'

Ze reden over de stoffige oprijlaan naar de stal. Peachpaws, de golden retriever, kwam naar buiten hollen om hen te begroeten, net als Woodrow, de kolossale gestreepte kat, die op de motorkap van de auto sprong om op te voorruit te tikken, zijn manier van gedag zeggen.

'Zo, grote kerel.' Cig stapte uit en nam de kat in haar armen, wat Peachpaws' jaloezie deed ontbranden. Laura riep de hond naar zich toe en gaf hem alle aandacht. Het kostte meestal vijf tot tien minuten om de beesten weer rustig te krijgen.

Hunter, een lange jongen van zeventien die uiterlijk sterk op zijn moeder leek, reed in de buitenpiste op Kodiak, het paard van zijn tante Grace. Hij zwaaide toen hij zijn moeder en zusje zag.

'Komt tante Grace vandaag niet?' Laura klonk teleurgesteld.

'Later. Ze is bang dat ze geen tijd heeft om te rijden, dus rijdt Hunter Kodiak los. Hij mag morgen niet te levendig zijn. Je weet dat we in Muster Meadow altijd goede vossen hebben.'

Cig liep de zadelkamer in, met Woodrow nog in haar armen, zette hem op een zadel en kleedde zich snel om terwijl Laura haar rijlaarzen aantrok.

'Laura, niet die goede blouse aanhouden bij het rijden.'

'Nee, mam. Ik heb mijn trui.'

De telefoon ging. Inwendig kreunend nam Cig op. 'After All Farm. O, dag Lizbeth. Ja, ik ben net in de stal, en jij staat als eerste op mijn belijstje zodra ik mijn broek heb dichtgeritst.'

'Bestaat er een mogelijkheid om zondag Maplewood te bekijken? Ik heb de brochure doorgenomen en wat er aan vibraties van dat huis komt, is gewoon ongeloofelijk.'

'Ik zal de eigenaar bellen en vragen of het schikt.'

'We hebben Hardtack van onze lijst gehaald voor een tweede bezoek. Zelf vond ik de woonkamer prachtig, maar Troy zegt dat de verwarming te oud is en hij heeft geen zin hem te vernieuwen. Hij wil geen gedoe met verbouwingen.'

'Daar heb ik alle begrip voor.' Wat waar was.

‘En we nemen onze videocamera mee om alles op te nemen. Als extra hulp. Ik weet niet waarom we er vandaag niet aan gedacht hebben. Te veel aan ons hoofd, denk ik.’

‘Dat is prima, Lizbeth, als je mij maar buiten beeld laat.’

Lizbeth giechelde en hing op.

‘Mam?’

‘Ja.’

‘Ik laat me door niemand overhalen om met Donny naar het herfstfeest te gaan.’

‘Dat hoeft ook van niemand.’ Cig gromde toen ze haar linkerlaars aantrok. Woodrow keek toe, maar onthield zich van commentaar.

‘Ja maar, stel.’

‘Gewoon niet op letten.’

‘Doe ik.’

Cig schudde een beetje babypoeder in de rechterlaars. Ze was het bij de linkerlaars vergeten. Ze gleed erin als boter. ‘Hé, kinderdier.’

‘O, mam, wat doe je flauw.’

‘Jij noemt me “moederdier”.’

‘Het is anders als ik het zeg.’

‘O juist.’ Met Peachpaws op haar hielen liep Cig naar het midden van de oude, luchtige stal. ‘Waarom wil je eigenlijk niet met Donny naar dat dansfeest? Hij is de populairste jongen van de hoogste klas. Niet dat ik je wil dwingen. Ik wil alleen niet dat je met je mond vol tanden staat als oom Will op dreef komt.’

‘Hij doet nogal verwaand,’ hakkelde Laura.

Cig sloeg haar dochter op de rug en deed toen de deur van Reeboks box open. ‘Gelijk heb je. Ik heb dat soort mannen nooit uit kunnen staan.’

Reebok, een jachtpaard met een schofthoogte van ruim anderhalve meter, hinnikte zachtjes. Hij was een van die gouden paarden, geen schoonheid, niet waanzinnig getalenteerd, hij zou nooit een rozet winnen op de grote keuringen, maar hij was volslagen bomvrij. Hij hielp je over verraderlijk terrein, over een stenen omheining, door een smalle doorgang. Als je een fout maakte, wist hij die te verdoezelen. Hoe beter Cig ging rijden, hoe meer ze de Reeboks van deze wereld leerde te waarderen.

Cig schuierde hem af, gooide zijn alledaagse blauwe zadeldek op,

slap en versleten, en deed zijn hoofdstel om toen hij met zijn hoofd voor haar naar beneden kwam. Net toen ze het zadel op zijn rug legde, kwam Roberta Ericson bedrijvig de schuur inlopen.

‘Joe hoe.’

‘In de box van Reebok, Roberta.’

‘Goh, wat aardig van je. Dat is mijn werk.’

‘Je was wat aan de late kant en het blijft niet lang meer licht.’

‘Dat is het enige wat ik vervelend vind aan de herfst. Als het eenmaal 21 september is geweest, raken we iedere dag een minuut licht kwijt.’

‘Eigenlijk raken we al na 21 juni iedere dag een minuut kwijt, mevrouw Ericson,’ zei Laura. ‘De equinox in de herfst betekent dat we nu minder licht hebben dan duisternis.’ Ze was bezig met het uitkrabben van de hoeven van Go To, die aan de dwarsbalk stond gebonden.

‘Je hebt gelijk.’ Roberta, een kleine, ongetrouwde vrouw met korte krulletjes op haar hoofd, glimlachte. Ze had zelf nooit kinderen gehad. Ze was gek op Cigs kinderen.

Cig zei rustig: ‘Sinds wanneer verbeter jij volwassenen, juffrouw Eigenwijs?’

‘Het was geen verbeteren, mam.’

Roberta schoot te hulp. ‘Het was verhelderen, geen verbeteren.’

‘Jullie zijn twee handen op één buik.’ Met een grijns leidde Cig Reebok uit de box.

‘Dag, mevrouw Ericson.’ Hunter glimlachte toen ze de piste binnenreed.

‘Dag, Hunter.’

‘Mam, wil je nog dat ik Full Throttle berijd?’ Hunter vond het heerlijk om op het paard van zijn moeder te rijden.

Ze keek naar de zon die steeds dichterbij de bergen zakte. ‘Doe maar. Geef hem alleen niet te veel beendruk, Hunter. Je weet dat hij daar een hekel aan heeft.’

‘Dat weet ik. Zeg, mam, heb je al gehoord dat Jessie Wells zwanger is?’

‘Als ik hier geen rijles kwam nemen, zou ik nooit weten wat er in deze stad aan de hand is.’ Roberta schudde haar hoofd.

‘Nee, dat wist ik niet. Het is vanavond jouw beurt om de hond en

de kat eten te geven. Zeg nog even tegen Laura dat ze sladienst heeft.'

'Oké.' Hij reed Kodiak terug naar de schuur.

'Jessie Wells.' Roberta's hoofdschudden werd begeleid door een gewapper van wimpers. 'Sinds haar ouders zijn gescheiden, roept dat meisje aan één stuk door om aandacht.'

'Nou, die heeft ze dan gekregen,' zei Cig zonder omhaal.

'Niet meer dan tien minuten zonder stijgbeugels,' soebatte Roberta toen Cig aanstalten maakte om met haar aan de longe te werken. 'Mijn benen zijn morgen pap als we langer doorgaan.'

'Sla je stijgbeugels over elkaar. Tien minuten.' Cig liet de longe vieren en klikte met haar tong naar Reebok die gehoorzaam in een keurige, gelijkmatige draf overging. 'Oké. Tenen naar beneden. Tenen naar boven. Tenen naar buiten. Tenen naar binnen. Mooi. Handen boven je hoofd. Nu uitgestrekt opzij. Kleine rondjes draaien met je armen. Oké, alleen je rechterarm. Alleen je linkerarm. Tenen naar beneden. Tenen naar boven. Tenen naar buiten. Tenen naar binnen.'

'Ik haat dat met die tenen.'

'Ballerina's hebben het nog moeilijker.'

Daar moest Roberta om lachen. Cig longeerde eerst vijf minuten met haar in de ene richting en toen vijf minuten in de andere. Daarna haakte ze de longe los en zette een achtvormig parcours uit voor Roberta. De sprongen waren niet hoger dan vijfenzeventig centimeter, maar de hoogte deed er niet toe. Het ging erom Roberta zover te krijgen dat ze in een keurige, gelijke matige draf bleef rijden, met zachte handen.

'Blik naar voren,' blafte Cig haar toe toen Roberta bij een sprong haar ogen naar beneden sloeg.

'Dat weet ik wel.' Roberta kneep haar lippen opeen.

Ze voltooide de rest van het parcours naar wens.

'Het ziet er goed uit. Hoe voel je je?'

'Goed. Alleen verstijf ik telkens als ik moet springen. Ik wou dat ik daarmee ophield.'

'Dat komt nog wel. Moet je zien hoe ver je al bent.'

'Echt waar?'

'Nou, twee jaar geleden bezwoer je nog dat je nooit aan een vos-

senjacht zou meedoen omdat je de sprongen niet aandurfde en moet je nu eens zien.'

Na afloop van Roberta's les maakten Laura en Hunter de resterende boxen schoon en gaf Cig de pensiongasten in de wei te eten uit de rubberen emmers die aan de palen van de omheining hingen. Paarden op buitenpension stonden 's nachts niet op stal, maar bleven in de weide, een toestand waarmee ze geweldig ingenomen waren, aangezien veel paarden zich vervelen in de stal.

Als het Cig lukte de stal met zijn twaalf boxen vol te houden en nog zo'n tien tot twaalf paarden als buitengasten op te nemen, kon ze haar hypotheek betalen. Wat ze verdiende door onroerend goed te verkopen, een constant onzekere factor, ging op aan eten en andere benodigdheden. Als ze een grote boerderij aan de Benedicts kon verkopen, was ze in staat een aantal uitstaande schulden af te betalen en een bedragje opzij te leggen voor de studie van de kinderen. Ze bad om geld, maar gaf het nooit uit voordat ze het verdiend had.

Vaak kwamen kopers jaar in jaar uit terug totdat ze precies het goede huis hadden gevonden. Cig had zo veel banden van de Wagoner versleten dat ze de tel was kwijtgeraakt. Sommige jaren ging het goed. Andere jaren ging het slecht. De afgelopen vier jaar was het met de zaken steil bergafwaarts gegaan. Hoewel de rente betrekkelijk laag stond, schoot de belasting omhoog, en de mensen waren huiverig. Vroeg of laat zou het rentetarief weer opgekrikt worden, met onmiddellijk een schadelijk effect op onroerend goed. Ook hadden de mensen er geen vertrouwen in dat ze op de lange termijn voldoende geld zouden verdienen om het huis van hun dromen aan te schaffen. Door deze angststemming werd iedereen aangestoken. Cig dacht vaak bij zichzelf dat als de regering in handen was van mensen met een eigen bedrijf, boeren en mensen die loonkosten moesten betalen, alles drastisch zou veranderen. Maar de tijd van de burgerpoliticus was verdwenen met de driekantige steek. Het dienen van de overheid was terechtgekomen bij beroepspolitici wier eerste daad bestond uit het veiligstellen van hun eigen baantje. Op de meesten ervan was ze afgeknapt.

Ook was ze afgeknapt op onroerend goed. Door de meeste mensen werden makelaars beschouwd als een lagere vorm van leven, van hetzelfde niveau als verkopers van tweedehands auto's. Cig wilde

geen onroerend goed verkopen, ze wilde mensen een huis verkopen. Ze vond het fijn om voor iemand de juiste woning te vinden. Max plaagde haar er altijd mee dat deze aanpak voortkwam uit het razen van oestrogene hormonen. Ze sprak hem nooit tegen. Ze vond dat niet beledigend, hoewel hij het wel zo bedoeld had. De voortdurende druk om te verkopen, te verkopen en nog eens te verkopen, ongeacht hoe laaghartig de methoden waren, hield een veel grotere belediging in.

‘Mam, ik ben klaar,’ riep Laura.

‘Begin dan maar aan de sla. Ik kom over een paar –’

Laura viel haar in de rede: ‘Waar is Hunter mee bezig?’

‘Die moet Woodrow en Peachpaws te eten geven.’

Verzoend met de gedachte dat haar broer het niet makkelijker had dan zij sjokte Laura naar het woonhuis. De zon ging onder en tegelijk streek er een herfstkilte neer.

In de zadelkamer ging de telefoon. Cig liep haastig naar binnen om op te nemen. ‘After All Farm.’

‘Waar wil je morgen de honden uitzetten?’ galmde Rogers tenorstem.

‘Achter in Muster Meadow.’

‘Nou,’ hield hij een slag om de arm, ‘ik neem morgen de voltallige meute mee. Volgens mij hebben de jonge honden zich de laatste tijd prima ontwikkeld; overigens weet ik niet of ze ons tempo zullen drukken, maar ik denk van niet. Ik wil niet lopend met ze door het bos, ik kan niet aan op de discipline onder de pups. Wat vind je ervan als ik ze uitzet naast de zandweg? Ik kan ze ook uitzetten bij de rivier.’

‘Zet maar uit naast de zandweg. Je kunt ze altijd weer terughalen als het daar niet lukt. Ik wed dat we toch bij de rivier uitkomen.’

Honden werden ‘uitgezet’, net als visnetten. De taal van de jacht was poëtisch, vond Cig.

‘Jezebel heeft Delilah gebeten. Ik heb haar een antibioticumkuur gegeven.’

‘Het is een akelige teef, maar een ontzettend goede jachthond.’ Cig voelde met hem mee.

‘Het is haar instinct.’

‘Ik zou best wat van Jezzies instinct kunnen gebruiken. Tot morgen, Roger.’

Een smalle lichtblauwe streep lag als een wig tussen de donkere hemel en de bergen. Rond het silhouet van de hoogste berg kleefde nog een sliertje roze.

Cig controleerde iedere box op water en hooi. Ze controleerde het tuig. Ze controleerde de truck en de aanhangwagen. Ze had er tien minuten voor nodig om de hooinetten te vullen en ze in de aanhangwagen te hangen. Dat was één klusje minder morgenochtend. Ze had er een hekel aan zich te haasten bij het vertrek, omdat ze altijd iets vergat als ze dat deed.

Het was Laura's taak om hun rijzweepen, jachtpetten en een reservehoofdstel in de aanhangwagen te leggen. Cig deed de deur naar het tuighok van de aanhanger open. Laura had haar taak uitgevoerd zonder preek van haar moeder. Met een glimlachje deed Cig de deur dicht. Voordat ze naar het huis kon lopen ging de telefoon.

'After All Farm.'

'Ik ben niet van plan mijn land te verkopen voor driehonderdveertigduizend dollar, verdomme!'

'Maar Harmon, je doet toch wat je zélf wilt.' Cig kreeg een hol gevoel in haar maag.

Harmon Nestle bezat een aardig lapje grond, een eind Garth Road op. Toen zijn moeder overleed, vijf jaar geleden, werd het land verdeeld tussen de beide broers Harmon en Mason. Vorig jaar verkocht Mason zijn veertig hectare voor driehonderdzestigduizend dollar, maar op zijn land lag een klein meertje. Op Harmons grond was dat niet het geval.

'Waarom val je me er dan mee lastig?'

'Omdat ik als makelaar verplicht ben je ieder bod op papier voor te leggen. Daarom heb ik het voorlopige contract achter je hordeur gestoken toen je niet thuis was. Zelfs al boden ze tweeduizend dollar, dan nog zou ik het geschreven bod moeten overbrengen. Anders zou jij me ervan kunnen beschuldigen dat ik uit was op meer geld en een hogere commissie.'

'Dat zou jij nooit doen.'

'Nou, dank je.'

'Je mot geen zaken doen met mensen die je niet kent en niet vertrouwt.'

'Daar zeg je wat.' Ze had zich er echter al bij neergelegd dat ze de

rest van haar leven met vreemdelingen zou rondsjouwen langs onroerend goed. Hoe kon je die vertrouwen? Wat betreft het krijgen van aanbod, dat was gewoonlijk een kwestie van vriendschap alsmede het vermogen om resultaten te boeken.

‘Ik mot er evenveel voor hebben als Mason. Gesnopen?’

‘Gesnopen. We komen er wel uit.’ Ze had geen idee of dat zou lukken, maar Harmon werkte bepaald niet mee.

Op norske toon zei hij: ‘Ik ben het zat om te wachten.’

‘Dat snap ik. Het is frustrerend, maar als je hun bod op driehonderdzigduizend beantwoordt ga ik daarmee terug naar die lui. Ze zijn echt geïnteresseerd. Misschien dat we tot een compromis kunnen komen?’

‘Ik zal erover denken. Tot ziens.’ Hij smet de telefoon op de haak.

De meeste mensen keken niet verder dan hun neus lang was. Harmon was er zo eentje. Nadat ze had opgehangen, bleef Cig even staan; ze hoopte dat ze geen bekrompen iemand was, begrensd door het kleine kringetje van familie en vrienden. Harmon was in staat om een goede transactie om zeep te helpen omdat hij zijn broer wilde evenaren of overtreffen. De realiteit van het meertje zei hem niets. Zijn enige realiteit lag in een levenslange concurrentie met Mason, en Mason trok doorgaans aan het langste eind.

Cig holde naar het huis, de kou hapte naar haar hielen.

Ze deed de deur van de bijkeuken open, veegde haar laarzen af aan de stekelborstel op de stoep en stapte naar binnen. Ze controleerde de zolen van haar laarzen. Schoon. Ze hing haar staljek aan een haak en deed de deur naar de keuken open. Laura husselde de groenten voor de sla in de plastic bak terwijl Hunter de tafel dekte.

Het zijn echt fijne kinderen, zei ze tegen zichzelf. Wat ik verder op deze wereld ook heb uitgevoerd, ik heb in elk geval voor twee fijne kinderen gezorgd.

Ze schonk geen aandacht aan de opvallende stilte.

Op de achtergrond liet de televisie verminkte lijken zien uit de onverklaarde ontploffing in een graansilo in het Middenwesten.

‘Hunter, zet het nieuws af. Ik kan die ellende vanavond niet hebben.’

Net toen hij het toestel uitdrukte, kwam Grace door de achterdeur naar binnen. Woodrow en Peachpaws schoten op haar af om haar te begroeten. De kat sprong omhoog op zijn achterpoten om vervolgens kopjes te geven tegen haar been. Ze boog zich voorover om hem achter zijn oren te krauwen. Peachpaws stond erop haar een poot te geven.

‘Net op tijd voor het eten.’

‘Wat schaft de pot?’ Grace liep op de tafel af om Laura’s sla te bekijken. ‘Hmm.’

‘Honger maakt rauwe bonen zoet,’ antwoordde Cig.

‘Daar zeg je een waar woord,’ beaamde Grace. Ze kwam bij Cig aan het fornuis staan. ‘Ik doe de groenten, als jij de karbonaden doet. Daar ben jij beter in dan ik.’ Ze gooide haar weelderige vicuña sjaal op de kerkbank tegen de muur.

‘Hoe komt het dat je niet ergens een bal of een cultureel evenement moet bijwonen?’

Grace sneed een zak limaboontjes open en graaide een magnetronbestendige schaal uit de kast. ‘Will heeft late dienst in het ziekenhuis en er worden vanavond geen bals gegeven. Als dat wel zo was, dan dwong ik je mee te gaan zodat ik me kon verlustigen in je ellende.’

Cig prikte naar de varkenskoteletten in de grote ijzeren koekenpan. ‘Ik laat me liever mijn keel afsnijden dan dat ik naar een van die bals ga.’

'Ik ga wel,' liet Laura zich horen. 'Ik heb ervaring nodig.'

'Weet je zeker dat dat niet jouw kind is?' Cig deed net of ze Laura met de vleesvork wilde prikken.

'We zien er hetzelfde uit,' zei Grace.

'We denken hetzelfde,' deed Laura een duit in het zakje.

'Dénk jij?' Hunter keek verbaasd.

'Ha, ha.' Laura negeerde hem.

'Wat is nou die primeur, Grace? Harleyetta West heeft geluncht met Andy Trowbridge en jij hebt ze gezien. Met wie zat jij dan te lunchen?'

Grace deed de magnetron open om de limaboontjes eruit te halen en herinnerde zich dat ze een pannenkoek vergeten was; Hunter gooide haar er een toe. 'Bedankt.' Ze ving hem op en haalde de limaboontjes eruit. 'Cig, hoe ver ben jij met de karbonaden?'

'Ver genoeg. Doe die boontjes maar in een schaal en vertel me intussen over je lunch. Dat vind ik interessanter dan de lunch van Harleyetta en Andy Trowbridge, hoewel ik het haar nooit kwalijk zou nemen als ze met iemand een verhouding begon.'

'Stel je voor, getrouwd zijn met Binky West,' zei Laura huiverend.

'Hij ziet eruit als een verklede zeekoe.' Cig lachte.

'Hij zou minder erg zijn als je hem bij de drank weg wist te houden.' Hunter deed ijsblokjes in elk van de glazen, schonk water in en inspecteerde zijn werkzaamheden. Hij kwam tot de conclusie dat er iets ontbrak en verdween uit de keuken.

'Hunter, we gaan zo aan tafel,' riep Cig hem achterna.

'Dat weet ik.' Zijn stem verdween in de verte.

'Met wie heb je geluncht?' Er kwam een aanhoudender klank in Cigs stem.

'Zeg, ben je soms mijn kinderjuf?'

'Ik ben mijn zusters hoedster.'

'O, nou...' Grace gaf Laura een kneepje toen die met de grote slakom naar de tafel liep. 'Walt Manceron. Hij zit in het comité voor het bal van het kankerfonds.'

'En bovendien is het een bloedmooie man,' omschreef Cig de plaatselijke BMW-dealer.

'Dat is me niet ontgaan.' Grace glimlachte zodat je haar perfecte tanden zag. 'Evenmin als het feit dat hij me misschien zelfs korting

geeft op de BMW uit de 700-serie waar ik mijn zinnen op heb gezet.'

'Zet je zinnen op meer dan een 750i alleen en je krijgt die auto cadeau,' zei Cig droogjes.

'Tante Grace, u hoeft alleen maar te knipogen en de mannen vallen aan uw voeten.' Laura bleef achter haar stoel staan terwijl de volwassenen de rest van het eten op tafel zetten.

Hunter kwam weer opdagen, met een handvol gouden chrysanten. Hij stak ze in een lage kristallen vaas en zette ze op tafel.

'*Pièce de milieu.*' Grace straalde.

'Er ontbrak nog iets.' Hij schoof de stoel van zijn tante aan terwijl ze ging zitten en deed toen hetzelfde voor zijn moeder. 'Ik heb ze uit de achtertuin geplukt.'

'Goed idee. Het seizoen is zo voorbij en we moeten ervan genieten.' Cig was blij dat ze kon gaan zitten. Ze voelde zich opeens uitgeput.

'En ik dan?' Laura stond met haar handen op haar heupen voor haar stoel.

'En als ik hem nou eens onder je vandaan trek?' Toch hielp hij zijn zus bij het zitten gaan.

'Laten we bidden.' Cig stak haar hand uit naar die van haar zusster, en ze hielden elkaars hand vast rond de tafel.

'Hemelse Vader, dank U voor het eten waarmee wij ons lichaam voeden en de liefde waarmee wij onze ziel verrijken. Amen.'

'Amen,' klonk het in koor. Ieder van hen gaf een kneepje in de hand van de ander.

Hunter schepte op, terwijl de vrouwen vol ontzag toekeken. Het tafelgesprek kon wel even wachten. Hij was uitgehongerd.

'Laura, wat heb je me te vertellen?'

'Niets, tante Grace.'

'Donny Forbush heeft haar gevraagd voor het herfstfeest,' vulde Hunter de leemte in. 'Ze heeft nee tegen hem gezegd,' ging hij met gespeeld afgrijzen verder.

Laura keek haar broer woedend aan. 'Nou en!'

Grace zette haar mes in haar karbonade. 'Laten we dat maar niet aan mijn echtgenoot vertellen, hè?'

'Vroeg of laat komt oom Will er toch wel achter,' zei Laura.

'Laat.' Er lag iets scherp in de stem van Grace. 'Hoor eens, hij

heeft het zo druk in het ziekenhuis dat hij er waarschijnlijk pas na het feest over hoort, dus geen paniek.'

'Hij is heel dik met de Forbushes. Hij komt er vast achter,' verklaarde Laura.

Cig vuurde een verwijtende blik op haar af, hoewel ze het met haar eens was. Snel boog Laura haar hoofd en concentreerde zich op haar eten.

Grace zei: 'Dokter William von Hugel redt mensenlevens, hij helpt ze echt, maar hij heeft zijn eigenaardigheden, om het zo maar te zeggen, net als wij allemaal. Je hebt "ons soort mensen", vindt hij, en "dat soort mensen".'

Hunter en Laura wisselden snel een blik en keken toen weer naar Grace, van wie ze hielden en op wie ze dol waren. Overigens was iedereen dol op Grace.

'Will is niet de enige.' Cig zuchtte. 'Laura, je sla is heel lekker. Die zonnebloempitten erdoor was een briljant idee.'

De telefoon ging. Cig kreunde.

Laura sprong uit haar stoel. 'Ik neem wel op!'

Ze hoorden een beleefd gemompel waaruit bleek dat het telefoontje niet voor Laura kon zijn. 'Voor jou, mammië.'

Cig, die net haar mond vol heerlijke karbonade had, veegde haar lippen af met haar servet en stond met een verontschuldiging op van tafel. Weliswaar was het beantwoorden van de telefoon tijdens het eten niet netjes, maar ze kon het zich niet veroorloven een klant te verliezen. Het accuзуur kolkte in haar maag.

'Ja, hallo.'

'Hallo-o,' zei Lizbeth. 'Moet je horen, we hebben besloten om morgen naar Montana te vliegen. Troy wil huizen bekijken in de buurt van Bozeman. We zullen het een en ander vergelijken en laten je dan weten of we terugkomen.'

Cig kreeg een hol gevoel in haar maag. 'Het moet in Montana ongelooflijk mooi zijn. Ik hoop dat je vindt wat je zoekt, daar of hier.'

'Dank je wel. Ciao.' Lizbeth hing op.

Cig liep terug naar de tafel en liet zich zwaar op haar stoel vallen. De kinderen zeiden niets.

'Kijkers en zeikers?' Zo noemde Grace de mensen die een make-

laar geen moment met rust lieten om vervolgens te besluiten dat ze nog niet toe waren aan een koop, niet genoeg geld hadden of de omgeving niet zagen zitten. Makelaars, officieuze reisleiders, kregen vaker de kous op de kop dan ze een geslaagde verkoop boekten.

‘Ja.’

Hunter en Laura aten hun bord leeg en wachtten toen geduldig tot de volwassenen klaar waren. Cig zag het.

‘Toe maar. Ik doe de afwas wel.’

‘Bedankt, mam.’ Ze stoven weg van tafel.

Grace en Cig ruimden af. Terwijl Grace de vaatwasmachine volaadde, legde Cig een vuur aan in de grote haard van de zitkamer. Ze schonk twee glazen oude port in.

Grace kwam eraan, schopte haar schoenen uit en plofte neer op de geriefelijke oude bank. Woodrow ging languit op de rug van de bank liggen terwijl Peachpaws zich met een smak voor het haardscherm liet vallen.

‘Wat jammer van die kopers, Cig. Jane heeft me verteld dat ze echt dure panden bekeken. Die commissie zou een forse meevaller zijn geweest.’

‘Als ik er echt over na ga denken, deed ik het van woede in mijn broek,’ zei Cig knorrig.

Boven klonk een geloei, hard genoeg om de ramen kapot te laten springen. Met een ruk kwam Cig overeind en draafde naar boven. Wat had het voor zin om te gillen? Ze hoorden haar toch niet.

‘Ze zijn op hun dertigste allemaal doof.’ Zodra Cig terug was, reikte ze weer naar haar glas. De muziek stond zachter. ‘Ik ben kapot en morgen is de reveille om halfzes.’

‘Ik draai nog steeds op het driewekkersysteem. Een bij het bed, een halverwege de badkamer en een in de badkamer. Will slaapt op de avond voor een jacht in de andere kamer.’

Cigs gedachten dwaalden weer naar haar werk. ‘Ik zal de Benedicts waarschijnlijk nooit meer zien, en hoe hard ik de commissie ook nodig heb, toch ben ik opgelucht. Die vrouw komt met de idiootste dingen op de proppen. De eerste dag werd ik uitgebreid ingelicht over haar fysieke toestand. Met de nadruk op haar hoogvezelige, magere dieet. Maar iedere dag kweekte ze steeds vaker over hoe ze zich voelde toen ze dertig werd. Ze durft nog niet toe te geven dat

ze de veertig gepasseerd is en volgens mij loopt ze eerder tegen de vijftig. Jezus, het was steeds iets anders. Op de derde dag had ze het over de invloed van standjes op de hevigheid van orgasmen.'

Grace lachte. 'Daar had ik grif geld op toegelegd om dat te kunnen horen.'

'En af en toe trok de man zijn mond open om een belangrijk feit naar voren te brengen in het gesprek, hoewel, het leek eerder een monoloog, en dan hield ze haar klep en keek ze hem aan alsof hij Albert Einstein was. Je mag me gerust geloven, die vrouw heeft ieder Cartier-prul dat aan haar uitgehongerde lijf hing dik verdiend.'

'Had hij een beetje hersens?'

'Welnee. Hij had het buskruit niet uitgevonden. Hij wist niet eens dat zanderig leem anders afwatert dan klei, en het kon hem niet schelen ook.'

'Hij moet toch ergens verstand van hebben als hij onroerend goed bekijkt met een prijskaartje van een miljoen.'

Cig dacht daarover na. 'In zijn eigen werk wél, denk ik, maar is het je nooit opgevallen hoe mensen op een bepaald terrein kunnen uitblinken, terwijl ze verder van toeten noch blazen weten, en dan toch op gezette tijden stroop om de mond gesmeerd willen hebben?'

'Ik ben er met eentje getrouwd.' Grace stak haar glas uit voor nog wat port.

'Will valt wel mee.' Cig schonk in.

'Hij valt ook tegen.'

Ze zaten samen in het vuur te staren.

'Is het niet vreemd om in deze tijd te leven?' verbrak Grace de stilte. 'Ik heb het gevoel dat we ergens het einde van meemaken, maar ik weet niet precies waarvan. O, nou ga ik somber zitten doen en ik kwam nog wel langs omdat ik dacht dat je vanavond opgevrolijkt moest worden.'

'Ik?'

Grace kende haar zus te goed om zich erover te verbazen dat Cig met tegenzin de betekenis van deze dag erkende. 'Morgen is Blackie één jaar dood.'

'Hij heeft toch op tweeëntwintig oktober het loodje gelegd?' Cig probeerde luchtig te doen over de dag die haar leven voorgoed had veranderd door haar in één klap met verdriet en schulden te overladden.

‘Cig, je hoeft je voor mij niet groot te houden.’

‘Ik maak me op dit moment meer zorgen over geld dan over mijn emoties. Als ik mijn pensioengasten kan houden en er nog wat lesklantjes bij krijg, kan ik de hypotheek, het elektra en het eten betalen – krap aan. In sommige maanden loop ik wat achter. Hadden de Benedicts maar iets gekocht. En ik kan niet altijd geld van jou blijven aannemen.’

‘Dat geld krijg je niet van mij,’ zei Grace glimlachend, ‘je krijgt het van Will.’

‘Komt op hetzelfde neer, en ik voel me zo schuldig als de pest. Bovendien, Grace, ik moet het zelf zien te redden.’

Grace haalde diep adem, haar volmaakt gevormde neusgaten een tikje opengesperd. ‘Het heeft bijna een jaar gekost om Blackies zake-lijke besognes te ontwarren.’

‘Ik denk niet dat we ooit alles te weten komen. Hij hield een hoop geheim. En hij had zo veel schulden. Had ik me maar meer met de dagelijkse gang van zaken beziggehouden toen hij nog leefde... Maar je kent me, het kon me niet boeien. Ik had al mijn armzalige hersencellen nodig om het makelaarsvak onder de knie te krijgen, en zelfs nu ben ik nog geen kei. Wat een lomperik Max ook is, hij heeft niet het hart om de weduwe van zijn beste vriend op straat te zetten.’

‘Zo royaal is Max nou ook weer niet. Je bent een goede bemiddelaar.’

‘De laatste tijd niet meer. Ik heb het gevoel dat ik er niets van bak.’ Cig hield het glas port tegen haar wang. ‘Maar ik meen het. Ik kan geen geld van jou blijven aannemen.’

‘Ik heb je toch gezegd, het is mijn geld niet. Alhoewel, ik heb hem geholpen het te verdienen.’

‘Op jouw eigen manier, Grace, verdien je het net zo hard als Will.’

‘Geldt dat niet voor iedere vrouw?’ De schrikbarend blauwe ogen betrokken.

‘Ik weet het niet.’ Cig zette het glas op de salontafel. Vanavond voelde ze zich pas echt oud en verslagen. ‘Ik haal de kinderen aan het eind van het trimester van hun particuliere school. Het Western Albemarle is ook een prima school.’

‘Cig, al hun vrienden zitten –’

Cig hief haar hand op. 'Hunter moet maar een krantenwijk nemen, dat betaalt heel aardig, en wat Laura kan doen weet ik niet; maar de kinderen moeten hun steentje bijdragen.'

'Laat mij hun middelbare-schoolopleiding voor mijn rekening nemen.'

'Grace, je bent schandalig royaal. Maar een jaar is lang genoeg om overeind te krabbelen. Nu moet ik op eigen benen staan, hoe afgezaagd dat ook klinkt.'

'Ik kan niet werkeloos blijven toekijken. Ik weet hoe je over de schoolopleiding van je kinderen denkt.' De volle lippen vormden een samengeperste lijn.

'En ik kan geen misbruik maken van jouw goedgeefsheid!'

'Het is geen misbruik! Beschouw het als compensatie. Je hebt mij zo vaak uit de nesten gehaald.'

'Grace, we hebben het over geld, niet over jouw kleine uitstapjes.' Zo noemde Cig de liefdesaffaires van Grace.

'O God, Cig, al sinds de lagere school red je me van de gevolgen van mijn onbesuisdheid. Ik denk pas na als het te laat is. Je zou zeggen dat ik mijn lesje had geleerd, maar nee hoor.' Ze vouwde haar handen in haar schoot, waardoor ze iets van een schoolmeisje kreeg.

'Jij hebt het over onbezonnenheid, schat, ik heb het over geld.'

'Dat doet er niet toe. We zijn zusters. Wij steunen elkaar. De Deyhles steunen elkaar door dik en dun.'

'Die rottige Benedicts.' Cigs bruine ogen, even zacht als die van haar zus helblauw waren, liepen vol tranen. 'En die rottige Blackie. Ik dacht dat alleen mensen met een goede inborst jong doodgingen.' Ze glimlachte treurig.

'Hm-hm,' mompelde Grace.

'Ik mis hem. Toen hij nog leefde gebeurde het vaak genoeg dat ik hem nooit meer wilde zien, maar nu...'

'Het komt vast wel weer goed, Ciggie, heus waar,'

'Ik hoop het. Soms ben ik zo bang dat ik er niet van kan slapen. Of ik word midden in de nacht wakker en mijn hart gaat als een bezetene tekeer. Ik krijg geen adem meer en ik denk: hoe knoop ik de eindjes aan elkaar? Hoe?'

'Je redt het wel.'

'Zonder jou was ik niet zo ver gekomen.'

'Jij zou voor mij hetzelfde doen.' Grace legde haar voeten op de salontafel. 'Ik heb vaak genoeg gewenst dat Will was overleden, en niet Blackie.'

'Grace!'

'O, het is niet zo dat ik hem dood wil hebben, maar hij is zo'n werkezel. Blackie zat vol leven.'

'En hij is er behoorlijk gul mee geweest.'

'Hij hield gewoon van vrouwen. Door met ze te slapen gaf hij blijk van zijn waardering.'

'Jij hebt makkelijk praten!'

'Ja, dat is zo. Will is trouw, hij werkt hard en hij is te saai voor woorden. Wees nou eens eerlijk. Met wie was je liever getrouwd, met een ontrouwe Blackie of een trouwe Will?'

'Ik weet het niet.'

'Nee, dat zal best.'

'Het leven met Blackie kon heel pijnlijk zijn. Ik hield van hem, maar ik leerde hem niet te vertrouwen.' Ze zweeg even. 'Moet ik eigenlijk niet naar boven om ze achter hun vodden te zitten met hun huiswerk? De afspraak is dat ze op zaterdag en zondag de deur uit mogen als ze op vrijdagavond al hun huiswerk afmaken. Weet je nog dat wij op zondagavond in alle staten raakten omdat we het op de laatste minuut lieten aankomen?'

'Blijf toch zitten. Het is net zo gezellig. Je hebt geen kind aan ze.'

'Laura fluistert als ze telefoneert. Daardoor klinkt alles wat ze zegt belangrijker. Dat heeft ze van jou. Ik doe het nooit.'

'Het levert toch resultaten op?'

'Dat zal best.'

'Moeder zei altijd, als je iemands aandacht wilt trekken, moet je fluisteren. Nooit schreeuwen.'

'Grootje zei dat ook altijd. En ik wed dat háár moeder het ook zei en háár moeder daarvoor ook.' Cig had het over hun oudtante Pryor, die Grootje werd genoemd en vorig jaar op negenennegentigjarige leeftijd was overleden. Cig was naar Pryor vernoemd, haar meisjesnaam was Pryor Chesterfield Deyhle.

'Soms haal ik de oude familiebijbels te voorschijn om naar geboorte- en sterfdata te kijken, en naar al die namen. Pryor, Charles,

Margaret, Solon. Ik vind het enig zoals ze steeds terugkeren. Op die manier blijven de oude generaties bij de nieuwe in herinnering. Onze familie heeft de ergste dingen meegemaakt,' zei Grace. 'We zijn er al zo lang dat we vier enorme bijbels hebben afgewerkt.'

'Waarom heeft moeder volgens jou aan mij de familiedocumenten van na de burgeroorlog nagelaten en aan jou die van daarvoor. Waarom heeft ze ze op die manier opgedeeld? Als ze het me verteld heeft ben ik het vergeten, maar de laatste tijd verdwijnt er een heleboel uit mijn geheugen.'

'Volgens ma waren de zeventiende-eeuwse papieren veiliger in mijn bibliotheek dan in die van jou omdat ik geen kinderen heb; en de reden waarom jij dingen vergeet is dat jij wél kinderen hebt.'

'Ik mis ma.' Cig keek weg van Grace en staarde in het vuur.

'Ik ook.'

'Men zegt dat het beter is als mensen snel sterven, beter dan ze te zien aftakelen, maar als mensen rustig de tijd nemen om dood te gaan, krijg je tenminste de kans om vrede met ze te sluiten. Zowel ma als Blackie zijn zo plotseling gestorven. Soms ga ik kapot aan schuldgevoelens. Ik kan me niet herinneren dat ik ooit tegen moeder heb gezegd dat ik van haar hield, maar ik stond te trappelen om haar te vertellen hoeveel slimmer ik was dan zij.'

Grace stak haar hand uit om Cig een klopje op haar schouder te geven. 'Ze heeft zich er geen moment druk om gemaakt. Maak jij je druk om de onzin die jouw kinderen tegen jou uitkramen?'

'Niet echt. Ik tel tot tien.'

'Ma heeft hetzelfde gedaan.'

'Ze hield meer van jou dan van mij.'

'Cig, je maakt me razend als je dat zegt. Dat deed ze niet. Ik was iets meer... handelbaar.'

'Iets minder recht door zee. Jij zei haar wat ze wilde horen.'

Er volgde een stilte. Ten slotte zei Grace: 'Meestal was ik diplomatiek. Het kan me niet schelen of ik gelijk krijg. Jij moet gelijk hebben. Jij wilt altijd alles analyseren, net alsof het leven één groot examen is waarop we allemaal worden beoordeeld. Intellectuele discussies doen mij niets. Volgens mij is de mensheid er nooit één stap mee opgeschoten. Ik lach dus maar wat en ga gewoon mijn gang; het zou jou geen kwaad doen dat ook eens te proberen.'

Cig steunde met haar kin op haar hand. 'Dat ben ik ook altijd van plan, maar dan vergeet ik het weer.' Ze ging op een ander onderwerp over. 'Heb je pa vandaag nog gesproken?'

'Eventjes. Hij wil naar Nag's Head om daar te deltavliegen.'

'Herejee.' Cig schudde haar hoofd. 'Mamie zit hem waarschijnlijk op te stoken zodat ze het verzekeringsgeld kan opstrijken wanneer hij neerstort in de Atlantische Oceaan.'

'Cynica. Je mag haar niet.'

'Ze is dertig jaar jonger dan hij! Nee, ik mag haar niet. Ze is een zwarte weduwe, een giftige spin. Het enige wat ze mist is een rode zandloper op haar buik.'

'Mannen kunnen nou eenmaal niet zonder vrouwen leven. Ons lukt het prima zonder hen.'

'Hij had wat langer kunnen wachten met hertrouwen, dunkt me.'

'Nou, dat heeft hij niet gedaan. Hij is onze vader. We moeten er maar het beste van maken... bovendien drinkt hij nu minder, dus wees blij.'

'Wat krijgen we nou, Grace. Scheurkalenderwijsheid?'

'Nee. Ik geloof alleen dat je een zware tijd doormaakt. Worstelen met emotionele hete hangijzers heeft jou nooit gelegen, net zoals het voor mij moeilijk is om verstandig te zijn en aan de toekomst te denken.'

'Ik had absoluut nooit verwacht dat Blackie op zijn vierenvijftigste dood zou gaan aan een hartaanval. Ik weet dat hij vijftien jaar ouder was dan ik, maar dat zag je niet aan hem: omdat hij nooit volwassen is geworden, denk ik.'

'Hij heeft er ook nooit oud uitgezien. Ik begin te geloven dat als het je tijd is, dan ga je.'

Cig keek met toegeknepen ogen in het vuur. 'Het spijt me dat hij in jouw zitkamer is gestorven. Als hij niet die contracten voor Will was komen bezorgen...'

Grace pakte Cigs hand. 'Als er iets is wat Blackie me heeft geleerd, is het dat je het leven met beide handen moet beetpakken.'

'Wat me zo choqueert is dat ik tweeëntwintig was toen ik met hem trouwde. Wat moet ik doen als Hunter of Laura op hun tweeëntwintigste trouwen?'

'Feestvieren!'

Cig knipperde met haar ogen. 'Feestvieren! Ik zou ze moeten laten opnemen in een gesticht.'

'O, Cig, herinner je je dat gevoel niet meer?'

Cig herinnerde zich de eerste keer dat ze Blackie zag. Misschien was ze helemaal weg van hem geweest, maar in de loop van de jaren was dat gevoel weggebrand door alle keren dat hij overspel had gepleegd. 'Nee, dat herinner ik me niet meer. Alles wat ik toen heb gevoeld, ben ik vergeten, ik ben trouwens ook het vermogen om het te voelen kwijtgeraakt, punt uit.'

Graces heldere ogen betrokken. 'Zeg dat toch niet, Cig.'

'Waarom niet? Het is zo.'

'Als je het op die manier ervaart, heb je het leven opgegeven.'

'Ik heb Hunter en Laura. Ik geef het leven niet op.'

'Je eigen leven. Hun leven staat los van dat van jou.'

'Hun leven staat pas los van het mijne zodra ze zijn afgestudeerd en hun eigen brood verdienen.'

'Hou toch op met dat stompzinnige gedoe,' zei Grace, haar lippen samengedrukt tot een afkeurende rozenknop.

'Jij zegt tegen mij dat ik het leven heb opgegeven omdat ik niet word aangedreven door op hol geslagen hormonen. Althans, dat maak ik op uit ons gesprek. Ja, ik mis Blackie... maar ik kon niet op hem bouwen. En ik kon niet tegen de geur van andere vrouwen op zijn huid. Gestolen bloemen.'

'Hè?'

'Gestolen bloemen lijken zoeter te geuren dan de bloemen die je in je eigen tuin hebt opgekweekt.'

'Je had er zelf een paar kunnen stelen. Gelijke monniken, gelijke kappen. Gelijke nonnen in jouw geval.'

Cig haalde haar schouders op. 'Wanneer zou ik daar tijd voor hebben gehad? Iemand moest ervoor zorgen dat de kinderen een stabiele thuisbasis hadden.'

'Je had het te druk met de martelares uithangen.'

'Dat is niet waar. Ik wilde geen kinderen die iedere week hun koffer moesten pakken voor hun weekendje bij pappie. Ik ging ervan uit dat ik misschien van hem zou scheiden wanneer Laura eenmaal op de universiteit zat, en dat zou dus over vier jaar zijn. Wat zijn nou vier jaar?'

‘Dat kan een verschil uitmaken van leven of dood.’

‘In Blackies geval was dat ook zo.’

‘Het is geen zonde om gelukkig te zijn. Hij was gelukkig, maar ik ben het met je eens dat hij zich in bepaalde opzichten onverantwoordelijk heeft gedragen. Hij deed een gelofte waaraan hij zich niet heeft kunnen houden, hij kon niet trouw zijn. Maar aan de rest van de huwelijksvereenkomst heeft hij voldaan.’

‘Ik heb er voor honderd procent aan voldaan!’ snauwde Cig.

‘Je zou nooit van hem zijn gescheiden.’

‘Jij bent hiermee begonnen. Gelijke monniken, gelijke kappen, zei je toch?’

Grace draaide een pluk glanzende haren om haar wijsvinger. ‘Heb ik dat gezegd?’

‘Ja. Dat heb je net gezegd.’

‘Tja... nou, als advocaat van de duivel dan. Ik weet niet zeker of het belangrijk is dat je je man trouw blijft. Het is alleen belangrijk dat je van hem houdt.’

‘Natuurlijk zeg jij dat. Jij bent Will al ontrouw sinds het eerste jaar van je huwelijk.’ Cig boog zich een klein stukje haar zusters kant op, als de toren van Pisa.

Grace haalde haar kousenvoeten van de salontafel en duwde Cig naar achteren. Ze plofte terug op een kussen.

‘Nou en...?’ vroeg Grace.

‘Jij weet niet wat ik voel!’

‘Nou, voel maar iets! Zeg maar iets. Doe maar iets.’ Grace kreeg er rode wangen van. ‘Ik vind het afschuwelijk om je zo te zien lijden.’

Cig ging overeind zitten, draaide een halve slag en stak haar voeten onder haar benen. Zo kwam ze recht tegenover haar mooie zus te zitten. ‘Soms hoor ik de klok tikken. Soms hoor ik mijn hart slaan. Hoor ik mezelf ademen. Dat is mijn leven dat daar wegtikt. Ik heb nooit Parijs gezien. Ik ben nooit naar München geweest of naar Sint-Petersburg of Buenos Aires of Santiago of de fjorden van Noorwegen, noem maar op. Ik ben met Blackie in Ierland geweest, één keer. Daar wil ik nog weleens heen. Ik wil naar plaatsen die fungeren als magneet van energie, cultuur, voor alles wat de mensheid door de eeuwen heen heeft bedacht en gedaan. Ik wil voelen hoe het

wilde zweet tussen mijn borsten loopt als ik een man zie die me opwindt. Maar het lijkt ongrijpbaar... wat ik wil. Ik kan niet eens mijn rekeningen betalen. Ik kan me niet voorstellen dat ik ooit weer verliefd word. Mijn enige troost is de vossenjacht. Die zal ik nog hebben als de kinderen weggaan.'

Grace kreeg iets ernstigs. 'Weet je wat ik wil? Ik wil naar het vliegveld om op het eerste het beste vliegtuig te stappen dat een plaatsje vrij heeft. Zomaar op de bonnefooi, ik wil niet eens mensen kennen in de plaats van bestemming, waar dat ook is... Istanbul, het maakt niet uit. Ik wil gewoon weg. Misschien wil ik mezelf vergeten. Misschien vergeet ik mezelf als ik nergens Engels hoor spreken.'

'Wat houdt je tegen?'

'Ik weet het niet.' Melancholiek duwde Grace een sliert haar van haar voorhoofd.

'Will?'

'God, nee.'

'Pa?'

'Nee.'

'Ik?'

'Ik wil zeker weten dat het goed met je gaat. Ik wil je weer zien lachen, echt lachen. Dan ga ik.'

Geroerd, maar toch wat ongelovig schudde Cig haar hoofd. 'Je bent niet je zusters hoedster.'

'Dat zijn we allemaal. Dat heb je zelf gezegd. Tussen jou en mij bestaan onafgedane zaken. Misschien dat ik ga als die zijn afgehandeld.'

Daar schrok Cig van op. 'Waar heb je het over.'

Grace knipperde met haar ogen. 'Ik weet het niet, echt niet. Ik heb zoiets in mijn achterhoofd. Als het naar voren komt, laat ik het wel weten.'

Cig, allang gewend aan Graces manier van doen, drong niet aan. In plaats daarvan vroeg ze: 'Verveel je je echt zo?'

'Soms.' Grace ging verzitten. 'Jij niet?'

'De kinderen...' Ze glimlachte naar Grace. 'Ik denk dat ik minder wil dan jij.'

Grace begon te spreken, maar leek zich te bedenken. 'Ik weet niet eens wat ik wil.'

Cig boog zich naar voren en gaf haar zus een klopje op haar hand. 'Volgens mij heb jij er meer last van dat Blackie precies een jaar dood is dan ik.'

Grace dacht even na en zei: 'Ik mis hem. Hij kon een rotzak zijn, maar je kon ook zo'n plezier met hem hebben. Puur onstuitbaar plezier.'

Zo zaten ze nog even toen Cig opmerkte: 'Weet je hoe ik weet dat Laura zit te kletsen aan de telefoon? Hij is niet één keer overgegaan. Het dringt niet helemaal tot haar door dat de telefoon voor de zaak is.'

'Je moet een tweede aansluiting nemen.'

'Alleen het lawaai al! Ik zou hem ernaast leggen. Ik kan me trouwens geen tweede aansluiting veroorloven. Ik zal maar eens naar boven gaan om de stekker uit het contact te trekken, verdorie.'

'Straks. Weet je niet meer hoe het op die leeftijd was – je had zoveel te vertellen en alles voor de eerste keer! De eerste keer dat je een geheimpje over een verliefdheid vertelde of dat je het over een boek had waar je weg van was en dat je zowaar begreep? Ik hoor mezelf nu praten en het is net een oud bandje.'

'Misschien hoef je niet eens naar Istanbul.'

'Je zou met me mee kunnen wanneer Laura gaat studeren.'

'Kun je zo lang wachten?'

'Ik weet het niet.' Grace werd serieus en stak toen opeens haar armen uit en wiebelde met haar vingers onder Cigs neus. 'Slangen!'

'Slangen.' Cig herhaalde het gebaar en lachend vielen ze over elkaar heen.

Hun moeder deed dat altijd wanneer ze iemand wilde beheksen, vooral aan de kaarttafel; ze stond erom bekend dat ze het ook bij andere gelegenheden deed, heel discreet, zodat alleen haar gezin het kon zien. Ze zei dat ze het van haar schoonmoeder had geleerd. Pa deed het nooit omdat hij het niet bij zijn waardigheid vond passen. Blackie nam het over van de familie Deyhle, hij vond het enig om te doen. In ieder gezin moet een malloot zijn, en hun moeder nam die rol vaak op zich.

'Ik mis ma.' Cig lachte weer bij de herinnering aan de verrukte blik in Amy Deyhles ogen wanneer ze een van haar slangen liet verschijnen.

‘Is dat nou oud worden?’ vroeg Grace onschuldig. ‘Een kwestie van alleen maar continu afscheid nemen?’

‘Ik denk van wel, maar ook van begroeten. We begroeten kleinkinderen. We begroeten nieuwe generaties.’

‘Stel dat ik niets van de nieuwe generatie moet hebben? Ik heb in elk geval geen zin om een nieuwe generatie op de wereld te zetten. Dat heb ik aan jou overgelaten. Will blijft er nog steeds over doorzeuren.’

‘Sommige vrouwen zijn bestemd om moeder te worden en andere niet. Jij dus niet.’

‘Ik denk niet dat ik een goede moeder zou zijn.’ Grace klonk weinig overtuigend.

‘Waarschijnlijk omdat je nog steeds een kind bent.’ Cig lachte. ‘Ik heb alweer trek. Het is toch niet te geloven?’

Ze liepen naar de keuken waar Cig een heerlijke wortelcake opdiende die ze op weg naar huis had gekocht en waar Grace verklaarde dat ze geen kind was en als ze echt wilde, dan zou ze een geweldige moeder zijn, met de moed-der-wanhoop. Na de cake te hebben verorberd en weggespoeld met een flinke mok thee, wierp Grace een blik op de grote wandklok. ‘Tijd om op te stappen.’

‘Je mag gerust blijven slapen. We moeten zo vroeg op.’

‘Will krijgt een rolberoerte als ik niet thuis ben wanneer hij late dienst heeft gehad in het ziekenhuis. Ik heb geen idee waarom. Ik ben meestal diep in slaap.’

‘Hij houdt van je, op zijn eigen manier.’

‘Nee, hij is afhankelijk, op zijn eigen manier.’

‘Alle mannen zijn afhankelijk, Grace. Vertel mij wat.’

Grace prakte de kruimels op haar bord fijn met haar vork. Ze at ze op. ‘Waarom? Als ik maar eens wist waarom. Je begint als hun verleidster en je eindigt als hun moeder.’

Cig haalde haar schouders op. ‘Wie zal het zeggen?’ Toen voegde ze eraan toe: ‘Ik ben blij dat je vanavond langs bent geweest.’

‘Ik ook.’ Met één haal pakte Grace haar vicuña sjaal op en omarmde ze haar zus met de vierkante schouders, die met haar meeliep naar de achterdeur. Toen ze in de bijkeuken kwamen, zei Grace: ‘Oktober moet wel de mooiste tijd van het jaar zijn. Met bladeren die verkleuren, de eerste vrieskou, de heldere, tintelend frisse nach-

ten die tot diep in je ziel doordringen.'

'Ja,' beaamde Cig en wenste dat ze net zo vlot en beeldend kon beschrijven als Grace.

Grace draaide zich naar haar om. 'Cig, ik heb een voorgevoel. Het is... Enfin, ik kwam gisteravond thuis na mijn vergadering van de tenniscommissie van de sociëteit en de maan was enorm – een enorme, barstensrijpe meloen.'

'Ik heb hem gezien.' Cig glimlachte.

'Nou, ik had een gevoel dat als een koude rilling over mijn rugengraat liep. Ik had zelfs een prikkelend gevoel in mijn hoofdhuid. Ik keek alleen maar naar de maan en er schoof een dun wolkje voor, als een staalblauw mes en ik dacht: er gaat iets gebeuren. Er gaat iets gebeuren en ons leven zal nooit meer hetzelfde zijn. En ik weet niet of het iets goeds of slechts is, maar... ik ben bang.'

'De dood van Blackie. Je bent overgevoelig, Grace. Het komt omdat het precies een jaar geleden is.'

'Nee. Dit gaat niet over toekomst of verleden.' Grace hief haar gezicht op en gaf haar zus een zoen. Toen deed ze de deur van de bijkkeuken open en liep naar haar auto terwijl Cig het buitenlicht voor haar aandeed. 'Zeg,' riep Cig, 'misschien ligt het verleden in de toekomst.'

Grace bleef staan op het uitgesleten klinkerpaadje. 'Zou het niet volmaakt zijn als er geen tijd bestond, of als we er in elk geval geen besef van hadden?' Ze stak haar handen in de lucht, wat onthutst door haar gefilosofeer, en veranderde van onderwerp. 'Heeft Laura het met je over het herfstfeest gehad?'

'Ja.'

'Ik bedoel, heeft ze er écht met je over gesproken?'

'Ze zei dat ze niet met Donny Forbush meeging. En ze zit in de rats vanwege Will.' Cig onderdrukte een opwellend ongeduld. 'We hebben het er onder het eten over gehad. Ben je soms vroegtijdig aan het dementeren?'

Grace nam een diepe teug van de tintelende lucht. 'Nee.' Ze begon iets te zeggen, maar liep door. Ze kwam bij de auto en riep toen: 'Je bent een schat.'

'Jij bent ook een schat.' Cig wuifde. Zodra Grace de auto had gestart deed ze de deur dicht. Er glipte een flard heldere, koude lucht naar binnen.

Vanuit het raam van de bijkeuken keek Cig naar de zilverkleurige krullen achter de uitlaat van Grace toen deze over de oprijlaan wegreed. Ze sloeg haar armen over haar borst en besepte pas hoe strak ze haar armen tegen haar lijf drukte toen ze niet meer kon ademen. Ze schudde haar hoofd en liep terug naar de keuken. Hunter zat een kolossaal stuk wortelcake te eten.

‘Dit is hartstikke lekker, mam.’

‘Ik heb uren achter het fornuis staan sloven om die cake te bakken.’ Hij gaf haar een knipoog. Ze beantwoordde zijn knipoog en liep naar de bibliotheek waar ze de stapel familieboeken en -papieren naast de woordenboeken van de brede plank pakte. Ze sloeg het zware, warmbruine, goudgerande leren boek open en bestudeerde het schuine handschrift waarin de geboorten en sterfgevallen sinds 1860 opgesomd waren. Zoals zo vele Amerikanen stond ze onverschillig tegenover haar familiegeschiedenis en tegenover de geschiedenis in het algemeen. Ze was geen volslagen warhoofd, ze wist dat het verleden een proloog was, maar op een of andere manier kwam ze er nooit toe om het aandeel te bestuderen dat de Deyhles, de Buckinghams, de Charters, de De Vriezen, de Chesterfields, de Merritts en wie nog meer hadden gespeeld in de totstandkoming van Virginia, de hele natie en haar eigen ik, dat wil zeggen, genetisch gesproken.

Hunter kwam de kamer in en las over haar schouder mee. ‘Hoe hebben ze dat geflikt?’

‘Met de ervaring van jaren, plus Oost-Indische inkt en pennen met gouden punten.’

‘Wanneer zijn we opgehouden ganzenveren te gebruiken?’

‘Denk je nou echt dat ik daar het antwoord op weet?’ Ze lachte hem toe.

‘Zou toch kunnen. Jij weet de ongelofelijkste dingen, mam.’

‘Zoals?’

‘Jij herinnert je bijvoorbeeld Richard Nixon nog.’

‘Een mens herinnert zich wat hij heeft meegemaakt. Ik was toen ongeveer van jouw leeftijd.’

‘Nou, het was vast leuk om ganzenveren te gebruiken.’

‘Zolang je niet de gans was.’ Met haar vinger volgde Cig een hoofdletter C. ‘Overigens werden ze niet geslacht voor hun veren.’

‘Mam, veren vallen uit... net zoals het haar van oom Will.’

‘Ik durf te wedden dat hij naar de verfpot grijpt of anders Grecian Formula 44 gebruikt. Hij is grijzer geweest, ik weet het zeker.’ Ze wierp een blik op haar eigen haar in de spiegel. Weinig grijs. ‘Heb je je huiswerk af?’

‘Ik heb nog twee natuurkundeopgaven over.’

‘Los ze dan op.’

‘Oké.’ Hij bleef staan.

Ze zette haar handen op haar heupen. ‘Nou?’

‘Kan ik twintig dollar van je lenen?’

‘Twintig dollar?’ Cig verhief haar stem.

‘Ik weet dat het veel geld is, maar ik wil Beryl Smith meenemen naar het feest en ik zit krap bij kas.’

‘Hunter, het geld groeit me niet op mijn rug.’

‘Mam, het is maar twintig dollar.’

‘Twintig hier en twintig daar, zo iets tikt aan. Je moet het wel tot je laten doordringen dat we minder geld hebben dan toen pappie nog leefde.’

‘En als ik wat extra uurtjes in de stal werk?’

‘Dat heb ik vaker gehoord.’

‘Ik doe het echt. Ik zal de spinnenwebben weghalen, de gloeilampen onder de dakrand vervangen, iets aan het kapotte leertje in de wasruimte doen. Ik beloof het... echt.’

‘Wat is er zo bijzonder aan Beryl Smith?’

Hij fronste zijn wenkbrauwen. ‘Ze is, eh, ze is...’

‘Bezeten van *Star Trek*,’ flapte Cig er uit. ‘Dat neem ik terug.’ Ze zuchtte. ‘Hunter, ik vind het vervelend om over geld te zaniken, ik vind het vervelend om je iets te ontzeggen, maar iedere stuiver telt.’

‘Mam, ik zweer je dat ik mijn woord zal houden. Ik zal die kar-

weitjes opknappen. Ik zal zelfs de auto schoonspuiten en in de was zetten.'

'En de volgende vraag is, mag je de auto lenen voor het feest. Hunter, wat ben je doorzichtig.' Ze zweeg even en stak toen haar hand uit. 'Nou, goed dan. Afgesproken.'

'Afgesproken.' Hij schudde haar hand.

'Laat je zus het feest helemaal schieten?'

Zijn gezicht werd uitdrukkeloos. 'Ik weet het niet.' Hunters onwetendheid had iets gekunstelds.

'O, vast wel.'

'Je houdt ons altijd voor dat we rechtdoorzee moeten zijn. Je hoort het aan Laura te vragen, niet aan mij.'

Ze keek hem aan. 'Je hebt volkomen gelijk.'

Met grote passen verdween hij uit de bibliotheek, blij met zijn twintig dollar. Cig bleef achter met de vraag wat er nu weer aan de hand was. Ze hoorde zijn deur dichtgaan. Ze liep de trap op, kwam langs zijn kamer en hoorde Laura ophangen. Ze dacht dat ze haar hoorde zeggen: 'Ik hou van je.' Cig knipperde met haar ogen. Ze had er nooit bij stilgestaan dat haar dochter ook verliefd kon worden en ze hoopte dat ze het verkeerd had verstaan. Ze probeerde zich te herinneren hoe ze zich op haar vijftiende had gevoeld, maar het was te lang geleden of ze had het te diep verdrongen.

'Laura?'

'Dag, mam.' Laura ging achter haar bureau zitten.

'Mag ik binnenkomen?'

'Tuurlijk.' Laura's nonchalance was geforceerd.

'Klaar?'

'Voor het grootste deel.'

'Wat moet je nog?'

'Het laatste stuk van *Macbeth* lezen voor Engels.'

Cig ging op Laura's bed zitten. 'De kat en de hete brij.'

'Hè...?'

'Je tante Grace wil weten of we het over het feest hebben gehad en je broer zegt dat hij van niets weet, wat betekent dat hij er alles van weet. Wat is me ontgaan? Is er meer aan de hand tussen jou en Donny dan ik weet of hoeft te weten?' vroeg ze met een scheef lachje.

‘Ik vind Donny niet leuk.’

‘Ga je met iemand anders naar het feest?’

‘Ik zit erover te denken.’

‘Met wie?’

Laura liet de laatste twee bedrijven van *Macbeth* door haar vingers glijden alsof het een pak kaarten was en zei toen rustig: ‘Parry.’

‘Dat is prima. Er komen vast massa’s jongens zonder vriendinnetje. Het zal zelfs waarschijnlijk een stuk leuker zijn.’ Cig haalde opgelucht adem.

Laura trommelde met haar vingers op het blad van haar bureau. ‘Tja.’

‘Schatje, ik vind het een schitterend idee en ik zal jullie brengen als je niet met Hunter mag meerijden. Hij heeft Beryl Smith gevraagd. Dat weet je vast al.’

‘Ja,’ zei Laura, die haar moeder nu vastberaden aankeek. ‘Ik wil Parry meenemen als mijn partner.’

‘Wat bedoel je, als je partner?’

‘Mijn partner.’

‘Je bedoelt dat je met haar gaat dansen?’ Cigs schouders kwamen omhoog om dan weer te zakken. ‘Nou, ik neem aan dat zoiets kan, maar ik beloof je dat er jongens zullen zijn die...’

‘Die jongens kunnen me niet schelen.’ Laura’s stem werd vaster bij iedere zin die ze sprak.

‘Er ontgaat me iets.’

‘Mam, ik ga naar het feest met Parry. Ik vind haar liever dan wie dan ook.’

Cig stak haar handen op. ‘Wacht even. Vind je haar aardig of vind je haar lief?’

‘Ik vind haar lief.’

‘Ach.’ Met beide handen greep Cig de randen van het bed. ‘Zo lief dat je haar wilt zoenen?’

‘Mam,’ zei Laura smekend, ‘ik wil niet op de details ingaan.’

‘Je bent hoteldebotel van Parry. Heb ik het nu goed?’

‘Ja.’

Cig wachtte even. ‘Op jouw leeftijd is dat natuurlijk heel gewoon, maar schatje, je hoeft geen afspraakje te maken met de meisjes van wie je hoteldebotel bent. Dat heb ik ook nooit gedaan.’

‘Maar jij bent hetero. Ik niet.’

‘Hoe weet je dat?’ daagde Cig Laura uit, zonder het te willen. Het schoot als vanzelf uit haar mond.

‘Mam, het is iets wat je... weet.’

‘Je bent een volkomen normaal kind!’

‘Moeder!’ Met een klap sloeg Laura het boek dicht en het stof vloog op van de bladzijden.

‘Ik bedoelde het anders dan het klonk, het is alleen dat het zo opeens komt en je bent zo jong en...’

‘Het komt niet opeens. Ik loop er al een hele tijd mee rond.’

Cig vroeg niet wat dat inhield, een hele tijd. ‘Waarom ben je er niet mee bij mij gekomen?’

‘Ik heb met tante Grace gesproken.’ Laura begon zachter te praten.

‘Wat weet Grace verdomme van zoiets af?’

‘Ze zei dat ik moest doen wat mijn hart me ingaf. Ze vond het niet zo’n drama.’

‘Ik heb niet gezegd dat het een drama was, en bovendien doet tante Grace zelf veel te vaak wat haar hart haar ingeeft.’

‘Je bent boos. Ik wist dat je boos zou worden.’

‘Ik ben niet boos,’ loog Cig. ‘Het is een beetje, eh, een verrassing, meer niet, en ik vind dat je de dingen misschien niet moet overhaasten.’

‘Ik doe niets overhaast. Ik heb het recht om naar het feest te gaan met wie ik dat wil!’

Cig stak haar handen op als teken van vrede. ‘Dat weet ik, maar de wereld is bepaald niet zo heerlijk ruimdenkend als we wel zouden willen. Het is vragen om narigheid.’

‘Hoe komt het dat homoseksuele mensen vragen om narigheid als ze gelukkig willen zijn?’ schreeuwde Laura.

‘Omdat de wereld godverdomme oneerlijk in elkaar zit, daarom! Ik vertel je alleen maar wat je kunt verwachten. Ik zeg niet dat het zo hoort.’

‘Nou, ik kan ertegen. Ik ben liever gelukkig met Parry dan geaccepteerd met iemand van wie ik niet hou.’

‘Laura, je bent vijftien. Laten we het niet overdrijven. Wie weet hoe het met jou en Parry afloopt.’

‘Hoe het met mij en Parry afloopt verandert niets aan het feit dat ik lesbisch ben.’

‘Ik haat het mensen een etiket op te plakken. Zo klinken ze net als blikjes tonijn.’

‘Ik ben lesbisch, mam. En daarmee uit.’ Nijdig hield Laura haar mond.

‘Je bent mijn dochter en ik hou van je.’ Abrupt kwam Cig over-eind. ‘Ik ben een tikje in de war. Laten we een andere keer maar een oplossing zoeken.’

‘Er valt geen oplossing te zoeken.’

‘Wat betreft het feest wél.’

‘Ik ga toch.’ Laura stak haar kin naar voren.

‘Dat weet ik. Ik verbied het je niet, maar misschien kan ik beter meegaan. Ik heb geen zin in narigheid.’

‘Hunter is er toch ook. Ze zullen ons heus niet in elkaar slaan.’

‘Dat weet ik niet. We leven in een krankzinnige wereld.’ Cig leunde tegen de deurpost en bleef nog even staan. ‘Laura, doe rustig aan. Neem rustig de tijd.’

‘Moeder, ik weet wie ik ben. Vanbinnen.’

‘Nou, ik ben blij dat een van ons tweeën dat weet.’ Cig lachte naar haar. ‘Ik moet hier eerst even aan wennen.’

Laura wilde onmiddellijke acceptatie, maar ze was pienter genoeg om te weten dat dit geen slecht begin was. ‘Oké.’

‘Ik wil nog wel over het feest nadenken, hoor. Ik zeg niet dat je niet mag gaan. Ik wil alleen over de gevolgen nadenken.’

‘Oké.’

Bij het verlaten van haar dochters kamer struikelde Cig bijna over Peachpaws, die op de drempel lag. Ze werd heen en weer geslingerd tussen de wens om te slapen en de wens om Grace op haar donder te geven omdat ze zich haar moederrol onrechtmatig had toegeëigend. Het was heel makkelijk om de illustere tante Grace te spelen en te adviseren dat je de weg van je hart moest volgen en toegeven aan sappisch geluk. Zij hoefde er niet voor te boeten. Toen hield Cig zich in.

Die verdomde Benedicts. Als zij Hardtack Manor hadden gekocht, had zij haar problemen weg kunnen poetsen met geld.

Na haar slaapkamerdeur achter zich dicht te hebben getrokken, liet Cig zich met een plof op haar bed vallen. Woodrow plofte naast haar neer op het verschoten donzen dekbed. Hij was al helemaal klaar voor een serieuze interspeciesknuffelpartij toen hij zag dat Cig de telefoon oppakte. Hij besloot zich maar te gaan wassen.

‘Dag, Will, hoe is het ermee?’

‘Mag niet klagen,’ sprak de man die daar een gewoonte van maakte. ‘Wou je Grace spreken?’

‘Geef maar.’

‘O, voordat ik je doorverbind – ze zit op haar werkkamer – wilde ik je vragen waarom Laura heeft bedankt voor de uitnodiging van Donny Forbush om mee naar het feest te gaan.’

Cig wist wel dat Wills ‘mag niet klagen’ larie was. ‘Will, ik ben vroeger ook tiener geweest, en het enige wat ik ervan kan zeggen is dat het een tijd was van waanzinnig onberekenbaar gedrag.’ Cig spande zich in om iets originelers te zeggen, maar originaliteit was niet haar sterkste punt.

Will grinnikte. ‘Jongens van die leeftijd zijn erger, maar misschien moet je eens met haar praten. Kennelijk ligt Donny helemaal in de vernieling, zo heeft hij het tegenover zijn vader beschreven, geloof ik.’

‘Het zal waarschijnlijk voor het eerst zijn dat een meisje hem afwijst.’

‘Dat zou ik niet weten, maar de Forbushes zijn waardevolle vrienden. Je kunt niet genoeg vrienden hebben onder gekozen staatsdienaars, weet je.’

‘Will, dit zijn kinderen. Dat weet Gene Forbush toch ook.’

‘Gene Forbush heeft een groot ego wat betreft zichzelf en zijn zoon.’ Will probeerde een joviale klank in zijn stem te houden.

‘Hè toe, zet Laura niet onder druk. Ze wil niet met die jongen uit. Trouwens, op die leeftijd zijn ze de ene dag verliefd en vliegen ze elkaar de volgende dag in de haren.’

‘Eh, nou ja, ik verbind je door met Grace.’ Will kreeg genoeg van het onderwerp. ‘Maar Cig, als je haar op een of andere manier op andere gedachten kunt brengen, denk ik dat we daar allemaal bij gebaat zijn.’

Ze hoorde een klikje en toen nam Grace op. ‘Hallo.’

‘Grace, wat is dat voor iets om tegen mijn dochter te zeggen dat ze lesbisch moet worden?’

Naar adem happend gaf Grace antwoord. ‘Dat heb ik niet gezegd!’

‘Volgens haar wel.’

‘Wat ik gezegd heb,’ begon Grace geduldig, bijna bevoogdend, uit te leggen, ‘was dat de vos wel zijn haren verliest, maar niet zijn strekken.’

‘We hebben het over mijn dochter, niet over een vos.’

‘Je weet best wat ik bedoel.’ Grace klonk nu ronduit betuttelend.

‘Nee, dat weet ik niet.’

‘Je kunt Laura nergens toe dwingen.’

‘Dat doe ik ook niet. Ik zou niet willen. Maar het is voor het eerst dat ik erover hoor.’

‘Ze zat in de zenuwen.’

‘Ik heb vanavond niets van zenuwen gemerkt.’

‘Goed zo.’

‘Wat is daar zo goed aan? Je zet mijn kind aan tot een leven van maatschappelijke afwijzing, economische ontberingen en geen enkele vorm van zekerheid.’

‘Er is op aarde geen sprake van zekerheid, alleen van kansen.’

‘Krijg nou wat, zussie. Jij zit op een mesthoop van zekerheid, ook al weet je van verveling niet waar je het moet zoeken.’

Grace sloeg snel terug. ‘Hoor eens, als jij Laura hierin tegenwerkt, wordt ze nog zo’n motorpot in een leren pak, alleen maar om je te treiteren. Als je een beetje geduld met haar hebt, geen stennis maakt, houd je er een heel mooi meisje aan over dat op andere meisjes valt.’

Het zou een stuk erger kunnen.'

'Hoe kan ze in 's hemelsnaam op haar vijftiende weten wie ze is of wat ze wil?'

'Doe niet zo achterlijk, Cig. Mensen worden zo geboren. Als homoseksuelen werden gemaakt, konden we dat ook weer ongedaan maken. Het is duidelijk dat dat niet kan.'

Cig, die nu razend was, wilde weten: 'Waarom ben je niet meteen na jullie gesprek bij me gekomen?'

'Ik ben niet van plan iemands vertrouwen te beschamen.'

'Je vindt het niet erg het vertrouwen van je man te beschamen.' Cig mikte laag onder de gordel, heel laag.

'Dat is iets anders! Seks staat los van ethiek.'

'En jij bent van de republikeinse partij die het heeft over ethisch gedrag en het gezin als hoeksteen van de samenleving?' vroeg Cig laaiend. Toen dacht ze even na. 'Natuurlijk, dat is logisch. Hypocriete trut.'

'Dat ik republikeins stem heeft er niets mee te maken, we sturen de partij trouwens terug naar het centrum, dus hou alsjeblieft je mond. Je weet van toeten noch blazen als het op politiek aankomt, en je weet van toeten noch blazen als het op je dochter aankomt. Dit is een moeilijke tijd voor haar.'

'Voor mij ook. Aan jou heb ik geen moer.'

'Wat moet ik dan doen? Tegen haar zeggen dat ze met jongens moet neuken?'

'Doe niet zo grof,' snauwde Cig. 'En die kleine hint bij het weggaan: "Heeft Laura al met je gesproken?"' Cig deed haar zusters stem na. 'Je had het me toen kunnen vertellen. Ik heb een hekel aan toespelingen.'

'Je hebt een hekel aan subtiliteit. Jij wilt het allemaal duidelijk zwart op wit. Jij had ingenieur of accountant moeten worden. Die hebben altijd duidelijke antwoorden.'

'Ik hou niet van gedoe. Dat is iets anders dan alles zwart op wit willen hebben.'

Grace gooide het over een andere boeg. 'Wat ben je nu van plan?'

'Je nek omdraaien.'

'Daarna.'

Een lange stilte. 'Ik weet het niet.'

‘Zit je in de rats?’

‘Nee... Ja.’

‘Waarvoor? Wat de mensen zullen zeggen?’

Cig stak haar hand uit om Woodrow te krauwen. ‘Ik zou graag zeggen dat de publieke opinie geën vat op me heeft, maar dat is niet zo. Ik bedoel, ik denk niet dat ik over de rooie ga als ze mij of mijn kind het vuur na aan de schenen leggen, maar Jezus, het leven is een stuk makkelijker als de mensen je aardig vinden.’

‘Ze zullen je nog best aardig vinden, maar sommigen zullen medelijden met je hebben, anderen zullen het je verwijten, sommigen schuiven het op Blackies dood, met Laura op een ontvankelijke leeftijd, en anderen zal het worst wezen, zolang ze maar gelukkig is. Daar komt het ongeveer op neer.’

‘Eigenlijk maak ik me meer zorgen om Laura. Ik bedoel, je vroeg me over andere mensen, dus daar gaf ik antwoord op, maar ik zit meer in over Laura. Mijn leven is op een bepaalde manier voorbij.’

‘Zeg dat toch niet!’

‘Oké. Maar Grace, de mensen kunnen zo rottig doen. Vreemden zullen Laura verachten zonder haar te kennen en ze is een geweldige meid. Ze kan zomaar uit haar baan ontslagen worden, als ze haar al in dienst nemen. Ze heeft geen enkele vorm van rechtsbescherming. Als ze zich ooit ergens vestigt, bedoel ik. Ik wil er gewoon niet aan denken...’

‘Dat ligt nog een heel eind in de toekomst. Mijn advies is: maak er geen groot drama van. Als ze echt lesbisch is, heeft ze volop tijd om zich daarop in te stellen; dat geldt ook voor jou. Op dit moment verkeert ze in de eerste roes van een kalverliefde. Bekijk het eens van de zonnige kant: geen ongewenste zwangerschappen.’

Cig moest lachen, tegen wil en dank. ‘Dat zeker.’

‘Ben je tegen me uitgegild?’

‘Voorlopig.’

‘Mooi zo. Ga naar bed. We moeten morgen allebei vroeg op.’

‘Ja... ja.’ Cig zuchtte. ‘Truste, Gracie.’

‘Truste, Ciggie.’

De telefoon maakte een klikgeluidje. Cig legde de hoorn neer, gaf Woodrow een klopje en liep toen de badkamer in om haar tanden

te poetsen. Ze las de sticker die ze op de spiegel had geplakt. In Oudengels letterschrift stond daar: 'Stront komt vanzelf.'

Met haar tandenborstel in haar mond mompelde ze: 'O shit.'

Toen Cig om halfzes 's morgens wakker werd, staarden twee groene ogen haar aan. Woodrow lag uitgestrekt op Cigs borst, in sfinxhouding, met zijn pootjes onder Cigs kin. Zijn gespin ronkte door haar hele lichaam.

Volgens Cig was de Sfinx een gestreepte kat uit Maine geweest; de Egyptenaren hadden dat gewoon niet begrepen. Op schoot liggen was zijn tweede favoriete bezigheid en eten zijn eerste. Hij was dan ook heel opgewonden toen ze haar ogen opendeed. Zijn staart zwiepte als een ruitenwisser in de hoogste versnelling. Hij verkeerde in gelukkige onwetendheid over de oorzaak van de spanningen van de vorige avond en ook hechtte hij geen waarde aan sterfdagen. Voor Woodrow telde alleen de dag van vandaag.

‘Morgen, Woodrow.’

Met een gemiauw begroette Woodrow Cig, die haar benen over de rand van het bed zwaaide en haar blote voeten op de gladde kernhouten vloer zette. Met een geeuw werd Peachpaws wakker.

Cig vond haar afgetrapte slippers en schoot de badkamer in.

Er gaat van oude huizen een bepaalde bekoring uit, de bundeling van alle energie die erin is gestoken. Het is er ook steenkoud. De badkamer, in de jaren twintig aangebouwd aan het huis, was voorzien van isolatie, door Cig en Blackie in de jaren tachtig uitgebreid. Snel de badkamer induiken bood soelaas omdat het er warmer was dan in de slaapkamer. Terwijl ze haar gezicht waste, haar tanden poetste en gauw een vlecht in haar haar maakte, liep Woodrow haar al spinnend kopjes te geven.

‘Kom dan maar, poezenkind. Vanochtend een lekker bakje tonijn? En jij, hondenbeest? Lamsvlees en knapperige brokjes?’ Ze schoot haar rode kamerjas aan en haastig liepen ze naar beneden over de

smalle wenteltrap die rechtstreeks uitkwam in de keuken met zijn grote haard. Zelfs onder het eten lukte het Woodrow nog te spinnen. Peachpaws inhaleerde zijn voer. Cig zette het koffiezetapparaat aan, plaatste drie diepe borden op tafel en keek op de thermometer. Drie graden boven nul. Toen ze uit de hoge ramen naar de stal keek, zag ze dat er grondmist boven de weiden hing, als oude sigarenrook, misschien overgebleven van een vrijgezellenfeestje voor de goden.

Ze liep door de keuken naar de centrale hal van het in post-koloniale stijl gebouwde huis. Onder aan de grote trap wilde ze een keel opzetten en bedacht zich. En dus ging ze de trap op, waarvan de leuning glom door generaties slijtgebruik, en liep de slaapkamer van haar zoon in.

‘Hunter, kom eens in beweging, schat.’ Ze schudde hem wakker. Hij knipperde haar toe met donkerbruine ogen net als die van haar.

‘Goede dag voor vossensporen, mam?’

‘Ik geloof van wel. Ontbijt over een kwartier.’

‘Oké.’

Ze liep de gang door en deed de deur van Laura’s kamer open, die volhing met posters van Anne Kursinski, Katie Monahan Prudent en Charlie Weaver. De vorige avond was er een kleine fotootje van Parry Tetrick aan de muur bevestigd. Cig zuchtte en legde haar hand op Laura’s schouder. ‘Uit de veren.’

‘Mm.’ Laura had geen zin om uit haar warme bed te komen.

‘Vooruit, lekker dier, het ontbijt staat klaar over een kwartier. De morgenstond heeft goud in de mond.’

‘Mm-mm.’ Laura kwam onder het donzen dekbed vandaan en liep op de tast naar de badkamer.

Woodrow vond het heerlijk om het ontbijt of de andere maaltijden voor te zitten. Hij zat in Blackies stoel en keek ernstig naar iedere hap ei op weg naar de diverse monden.

Hunter gaf een stukje ei aan de kat.

‘Hunter, Woodrow niet aan tafel voeren,’ zei Cig berispelend.

‘Jij doet het ook.’

Ze dacht even na. ‘Nou... alleen als jullie niet kijken.’

Ze lachten. Er werd de laatste tijd meer gelachen. Nadat de loodzware verdoofdheid was opgetrokken, had een diep verdriet zijn intrede gedaan. Maar de afgelopen paar weken waren ze begonnen

te ontwaken. Blackies dood had zijn gezin oogkleppen opgezet. Het duurde een jaar voordat ze accepteerden dat hij weg was. Cig, Hunter en Laura hadden zijn laatste dag telkens opnieuw doorgenomen, alsof hun greep op iedere minuut hem langer bij hen hield. Blackie was bij Grace thuis een aantal contracten gaan bezorgen betreffende een huurpand in de stad dat Will op het oog had. Blackie was Wills advocaat. Een alledaags bezoekje, er werd een drankje aangeboden, er werd een drankje geaccepteerd. Hij overleed toen Grace terugging naar de keuken voor extra ijsblokjes. Niemand kon geloven dat hij er zo stil en zo snel tussenuit was geknepen. Er was niets stils aan Blackie.

Grace en Cig, die als kind bekendstonden onder de naam Schoonheid en Hersens, raakten allebei niet gauw in paniek. Grace had 911 gebeld, het alarmnummer, ze had alle reanimatietechnieken toegepast die ze kende en kreeg vervolgens de pijnlijke taak om naar de boerderij te rijden en Cig mee te delen dat ze weduwe was. Ze wilde het haar niet over de telefoon vertellen.

Vanochtend verdrong Cig die herinnering en zat Hunter en Laura achter hun voddens zodat ze voortmaakten.

De auto van Grace stopte bij de stal en kort daarop ging de telefoon.

‘Ik kom eraan,’ zei Cig tegen haar zus, die uit de zadelkamer belde. ‘We laten alle zware onderwerpen voorlopig even met rust, is dat goed?’

‘Dat is goed,’ zei Grace instemmend.

‘Hunter, Laura, kom op!’ Ze duwde een extra donut in hun mond terwijl ze hun mueslibord afwasten.

Cig stapte in haar rubberlaarzen en deed de achterdeur open. Woodrow en Peachpaws schoten naar buiten en stonden even stil om de prikkelende oktoberse ochtendlucht in te ademen die een prachtige zonsopgang beloofde, de volle en toch melancholieke geur van verkleurend blad, een volmaakte dag voor de vossenjacht.

‘Schitterende dag,’ riep Grace naar Cig toen deze met grote passen de stal inliep. ‘Kwam onderweg Harleyetta tegen. Ik verwacht dat ze als eerste op het trefpunt is. En ik had hier moeten blijven slapen. Los van al het andere, kwam Will vannacht thuis in een pestbui.’

‘Wat vervelend. Was Binky bij Harleyetta?’

‘Nee, haar wederhelft ontbrak.’

‘Ik denk niet dat hij de jacht zal overslaan. Hij giet gewoon een extra borrel door zijn keel en zorgt dat hij op de afgesproken plaats terechtkomt.’ Cig glimlachte terwijl ze Full Throttle uit zijn stal haalde, hem aan de dwarsbalk vastlegde en naar een zachte roskam greep. Hij was een mooie vos met een schofthoogte van één meter zestig, een geweldige atleet met goede botten.

‘Je zou haast denken dat die twee onderhand gepekeld moeten zijn, gezien de hoeveelheid alcohol die ze hebben ingenomen.’ Grace draaide zich om toen Hunter, spoedig gevolgd door Laura, de stal inkwam. ‘Als Will zo chagrijnig blijft, grijp ik misschien zelf ook naar de fles.’

‘Dag, tante Grace.’ Hunter wuifde.

Woodrow schoot de lege box van Full Throttle in, aangetrokken door een muizenfamilie die achter het muurbedschot woonde. Peachpaws jatte een rijlaars om zich vervolgens in de zadelkamer te laten vallen en verder te slapen, zijn buit naast zijn lange neus.

‘Morgen.’ Laura glipte de zadelkamer in en haalde er nog een extra hoofdstel uit dat ze naar de al buiten staande aanhangwagen bracht.

‘Tante Grace, weet u wat Jeffrey Dahmer aan Lorena Bobbitt vroeg?’ zei Hunter.

‘Ik heb geen idee.’ Graces helderblauwe ogen fonkelden.

‘Ben je van plan dat ding op te eten?’

‘Hunter!’ Cig haalde uit om hem een stomp te geven.

‘Wat goor, zeg,’ antwoordde Grace. ‘Het is maar goed dat je me dat niet gisteren bij het eten hebt verteld.’

Cig gluurde over de nek van Full Throttle terwijl Grace Hunter en Laura, die snel hun klusjes afwerkten, onbekommerd gedetailleerd verslag deed over hoe Will de vorige avond zwijgend had zitten mokken.

‘Kijk me niet zo aan, Cig. Deze twee zijn oud genoeg om te weten hoe de vork in de steel zit.’

‘Mam, hoe lang ben je getrouwd geweest met pappie?’ liet Laura zich ontvallen.

‘Laura, ik sta er soms van te kijken dat je dat soort dingen vergeet.’

‘Ik ben het niet écht vergeten, het is alleen...’

‘Uit het grijze verleden... Je hebt gelijk. Net zoals wanneer Vietnam zich heeft afgespeeld, waarom zou je zoiets onthouden?’ vulde Grace het voor haar geliefde nichtje aan.

‘Ja.’

‘Grace, je bederft haar.’ Cigs stem had iets scherp.

‘Wie moet het anders doen?’ luidde het brutale antwoord.

Daar moesten ze allemaal om lachen. Zelfs Cig.

‘Ik was nog geen tweeëntwintig toen ik met je vader trouwde. Dus... bijna achttien jaar.’

‘En Hunter werd tien maanden na de bruiloft geboren. Goddank, want iedereen in Midden-Virginia is een rekenwonder,’ voegde Grace daaraan toe.

‘Pappie was oud, hè?’

‘Stokoud, Laura,’ was het bitse antwoord. ‘Hij was zesendertig, tegen de zevenendertig.’

‘Ik bedoel niet oud, mam, ik bedoelde ouder. Doe niet zo maf.’

‘Iedereen doet maf na zijn veertigste,’ zei de achtendertigjarige Grace.

Hunter bracht Tabasco in het gangpad. Laura krabde Go To’s hoeven uit. ‘Wij zijn wel klaar.’

‘Die zien er niet gepoetst uit.’ Cig liet een zorgvuldig oog over de paarden gaan.

‘Mam, dat is binnen twee minuten gebeurd. Ze zijn echt schoon, want ik heb ze gistermiddag allemaal gewassen,’ antwoordde Hunter. ‘Het is je alleen niet opgevallen.’

‘Oké, oké. We moeten Mosby en Reebok nog inladen voor Bill en Roberta.’

‘Kalm aan, mam. We zijn nog nooit te laat geweest,’ probeerde Hunter zijn moeder rustig te krijgen. Wat ook de reden was, het kostte Hunter minder moeite met zijn moeder te communiceren dan Laura, die altijd klaarstond om te reageren met een uitgebreide verdediging over het feit dat ze op tijd was, dat ze zich altijd goed voorbereidde, dat ze altijd op tijd zou zijn en zich altijd goed zou voorbereiden. Behendig sneed Hunter zijn zus de pas af en kalmeerde intussen zijn moeder.

Terwijl de kinderen de paarden gingen inladen, trokken Cig en

Grace zich terug in de zadelkamer om hun rubberlaarzen uit te schoppen en hun goede laarzen aan te trekken. Die van Grace hadden een zwart leren bovenstuk, die van Cig een van bruin leer. Daarna stropen ze elkaars rijdas en zorgden ervoor de speld horizontaal door de knoop te steken, hoewel Cig in de verleiding kwam Grace ermee door haar keel te steken. Ze trokken allebei hun kanariegele vest aan en gingen op zoek naar hun hertenleren handschoenen. Grace schuierde haar in donkerrode tinten uitgevoerde jas met de goudgebiesde kraag af. Cig droeg helderrood, een gewaagde kleur voor een vrouw in dit deel van de wereld, maar ze was jagermeester en ze wist uit eigen ervaring dat het een stuk makkelijker was de jagermeester in het veld te vinden als ze helderrood droeg. Het gaf haar tevens het recht laarzen met bruine omslagen te dragen, normaal gesproken een aan mannen voorbehouden verfraaiing. Mannelijke jagermeesters droegen altijd helderrood.

Cig legde haar handen op haar knieën, klaar om overeind te komen en met haar tenen in haar laarzen te wriemelen. 'Als ik toch eens kon bedenken hoe ik mijn voeten warm hield zonder extra dikke sokken.'

'Heb je die supermoderne binnenzolen al geprobeerd?'

'Ik heb van alles geprobeerd. Mijn tenen doen pijn van de kou.'

'Kijk neer op pijn. Dan verdwijnt óf de pijn óf jij,' citeerde Grace Seneca. 'Met Laura gaat het wel, hè?'

'Ja.' Cig hield zich op de vlakte.

'Het is niet het eind van de wereld.'

'Gedraag ik me als zodanig?'

'Je hoeft niet dramatisch te worden.'

'Het simpele feit dat ik mijn stem een fractie verhef wil niet zeggen dat ik dramatisch word.'

'En kruip nou ook niet in je schulp. Ik kan het niet uitstaan als je in je schulp kruipt.'

Cig tikte met het hoornen handvat van haar rijzweep tegen haar laars. 'Ik klap niet dicht, ik ben niet in mijn wiek geschoten, ik krijg geen last van opvliegers,' antwoordde ze sarcastisch. 'Maar ik ben wel van plan op tijd op het trefpunt te komen. Ik zie vanzelf wel hoe het allemaal afloopt. Dus hou je waffel en kom op.' Ze zweeg even. 'Je bent altijd aan het vissen.'

‘Dat ben ik niet,’ kwam het dappere weerwoord. ‘Ik wil niet dat je onderuit wordt gehaald door een emotionele boemerang.’

‘Kom op, Grace. Ik laat me niet onderschoffelen.’ Cig gaf Grace een lichte zwieper.

‘Ik voorin,’ riep Grace tegen Hunter en Laura toen ze het portier van de truck opendeden. Grace zat altijd het liefst voorin, en ze had voorrang boven haar neef en nicht die ook naast de chauffeur wilden zitten.

Een toevallige voorbijganger die de beide zusters op de truck met aanhanger zag aflopen, zou getroffen zijn door de manier waarop ze wél en ook weer niet op elkaar leken. Cig was een imposante vrouw van statige proporties. Haar zuivere trekken, sterke lijf en stralende ogen zouden haar in een Europees land bestempelen tot een knap wijf, maar Amerikaanse mannen zagen hun vrouw graag minder krachtig en majesteitelijk. Grace, die meer naar hun smaak was, vertoonde in haar gezicht opmerkelijke overeenkomsten met haar oudere zus: gelijkmatige trekken, prachtige tanden, mooie ogen. Ze was kleiner van postuur en een wat aaibaarder type. Grace ontleende haar eigenwaarde aan mannelijke aandacht en dus legde ze zich met zorg toe op de kunstjes die voor andere vrouwen zo doorzichtig en voor mannen zo bekoorlijk waren. Als Grace met een man sprak, liet ze een van haar schouders een pietsje zakken zodat de man nog groter leek en zij kleiner. Ze hief haar gezicht op naar het zijne, haar ogen vol glanzend licht, een en al verrukte aandacht. Haar wenkbrauwen dansten op en neer bij iedere modulatie van zijn stem. Ze helde zijn kant op, in een houding van uitnodiging en onderwerping. Haar stem maakte een riedeltje omhoog alsof iedere zin eindigde in een onbewuste vraag waarop alleen hij, bewaarplaats van alle kracht en wijsheid, antwoord kon geven. Ze vielen ervoor, als een blok, vierkant.

Cig verfoeide ingestudeerde vrouwelijkheid. Ze zei dat ze geen man in haar leven hoefde als ze tegen hem moest liegen, ongeacht hoe stil die leugen ook was. En daarom sprak ze recht op de man af en keek ze hem recht aan. Ze draaide nergens omheen en kwam voor haar mening uit, gewoonlijk op diplomatieke toon. De resultaten waren voorspelbaar. Mannen respecteerden Cig. Ze vonden haar zelfs aardig, ook al waren ze soms een beetje bang voor haar. Met Grace wilden ze naar bed.

Mensen die de zusters niet als meisje hadden gekend vroegen zich dikwijls hardop af, uiteraard buiten gehoorsafstand, hoe Cig Deyhle de knappe John Blackwood had gestrikt met die aanbiddelijke Grace in de buurt. Degenen die met hen waren opgegroeid of hen groot hadden zien worden, vertelden het verhaal met graagte.

Cig, derdejaars aan het College of William and Mary, ontmoette John Blackwood toen hij in Virginia kwam wonen om voor de advocatenfirma Marker, Gunderson & Shay te gaan werken... en te ontkomen aan de scherpe tong van een nog nátierende ex-vrouw in Baltimore. Cig kwam thuis voor Thanksgiving Day, en iedereen was het erover eens: het was liefde op het eerste gezicht. Grace, eerstejaars aan het William and Mary, logeerde op de bewuste feestdag bij een vriendin. Toen ze Blackie eenmaal leerde kennen, met Kerstmis, werd hij al geboeid door Cig, en om onduidelijke reden leken de zeventien jaar leeftijdsverschil tussen Blackie en Grace een veel groter kloof te vormen dan de vijftien jaar tussen Blackie en Cig. Desondanks wist iedereen zeker dat alles heel anders zou zijn gelopen als Blackie Grace het eerst had ontmoet.

Uiteindelijk, nadat ze was afgestudeerd en naar de grote stad was verhuisd, ontmoette Grace William von Hugel, die als co-assistent werkte in het Columbia Presbyterian in New York City. Will, een veel verstandiger keuze dan de knappe man van Graces zuster, vond een baan in Midden-Virginia, zodat hij en zijn bruid konden verhuizen naar haar vroegere woonplaats. Grace merkte dat ze New York aangenamer vond in kleinere doses dan driehonderdvijfzestig dagen per jaar.

De zorgen over Blackies vreemdgaan en de zware lichamelijke arbeid eisten hun tol van Cig. Haar gezicht werd geplooid door lijnen. Er verscheen wat grijs aan haar slapen, waardoor ze imposanter oogde dan ze zich voelde. Grace, anderzijds, buitte het beroep van haar man volledig uit en liet zich bij bevriende artsen bijwerken wanneer ze vond dat ze niet volmaakt genoeg meer was. Overigens zag ze er behoorlijk volmaakt uit.

‘Goed. Laten we nog eens doornemen hoe we Harleyetta kunnen weerhouden van moord en doodslag.’ Cig hield de weg in de gaten terwijl ze in slakkengang door een bocht ging; het was zaak het gewicht van de paarden in de aanhangwagen niet opeens te verplaat-

sen. Ze vond het leuk om tijdens de rit naar het trefpunt, zoals de ontmoetingsplaats voor iedere jachtpartij werd genoemd, een lijstje te maken van dingen die gedaan moesten worden.

‘Hou Binky achter in het veld,’ stelde de verstandige Laura voor.

‘Harleyetta zal over alles en iedereen heen walsen, dus die kun je beter een plaats vooraan geven.’ Vlak bij de jagermeester rijden was een eer die verdiend moest worden, maar Grace geloofde dat de harmonie in het veld belangrijker was dan het protocol.

‘Als Binky nuchter is, blijft hij achterin,’ luidde Cigs commentaar.

‘Binky is nooit nuchter, mam. En over Harley heb ik ook zo mijn twijfels,’ zei Hunter.

‘Ze was nuchter op de lagere school.’ Deze informatie kwam van Grace. ‘In die tijd heeft ze besloten die boogjeswenkbrauwen op haar gezicht te verven. Ze dacht dat ze er beter en ouder zou uitzien als ze haar wenkbrauwen epileerde. Ze zijn nooit teruggegroeid.’

‘Als ze een keer nuchter werd, zou ze betere wenkbrauwen tekenen,’ merkte Laura op.

‘Binky heeft er niets op tegen.’ Hunter ging verzitten.

‘Te dronken om er iets van te merken.’ Cig drukte zachtjes de koppeling in en schakelde voorzichtig naar de derde versnelling. ‘Als seks werd verboden als onderwerp van gesprek zou hij met stomheid geslagen worden.’

‘Is iedere jachtvereniging zo maf als die van ons?’ vroeg Laura.

‘Jachtvereniging? Laura, iedere groep mensen is maf, in ieder land over de hele wereld, in iedere eeuw. De mensen zijn hartstikke gek. Die les kun je maar beter nu al leren. De mensen zijn retegestoord.’

‘Tante Grace, waar hebt u dat “retegestoord” opgepikt?’

‘Van jou, Laura.’

‘O.’

‘Ik vind zelf “zo gek als een bos uien” wel leuk,’ deed Cig een duit in het zakje.

‘Loopt met molentjes,’ zei Hunter.

‘Het spookt bij hem op de vliering,’ zingzegde Grace.

‘Lijp,’ ging Hunter verder.

‘Halve zool.’ Dat was Grace weer. ‘Of wat dacht je van “heeft er een op de loop”?’

‘Rare kostgangers.’ Cig remde af voor een stopteken en nam ver-

volgens een ruime bocht om in één keer van de zandweg het gezegende asfalt op te draaien. 'Hoor eens, jullie krijgen me niet van mijn apropos, al doe je nog zo je best. Hunter, jij rijdt vóór Harley-etta.'

'Ze rijdt over me heen, mam.'

'Nee, dat doet ze niet. Jij bent groter en slimmer, maar zij rijdt over mensen zoals Roberta op Reebok heen. Mensen krijgen het Spaans benauwd van haar.'

'Ze had zich bij Harley Davidsons moeten houden.' Grace viste in haar vest naar een haarnetje.

'Ze heeft zo'n metallic oranjebruine,' zei Laura. 'Dezelfde kleur als haar wenkbrauwen.'

'Als ik een motor had, kon ik de benzinekosten drukken.' Hunter probeerde naar voren te leunen, maar dat ging niet, dus plofte hij terug.

'Jij rijdt maar in die Toyota-truck uit '81 totdat hij het loodje legt.'

'Er staat al bijna tweehonderdvijftigduizend kilometer op de teller. De doemdag nadert snel.' Hij klonk als een televisiedominee.

'Ja, nou, bid jij maar dat die truck het uithoudt tot je naar de universiteit gaat, want er is geen geld voor een andere.'

'En als we nou de tractor verkopen?'

'Hunter, hoe denk jij een boerderij draaiend te houden zonder een tractor?'

'Net zoals onze roemruchte voorvaderen dat deden.'

'Onze roemruchte voorvaderen hoefden geen minimumloon te betalen, slimmerik,' antwoordde Cig. 'Zorg jij nu maar dat jij vóór Harleyetta terechtkomt en laat haar niet langs je komen.'

'En Binky dan?' Laura stootte haar broer met haar elleboog aan. 'Die zal vast niet achterin blijven, wed ik.'

'Binky schuift wel aan naast Roberta, dat houdt hem in zijn sas.'

'Zeg, je denkt toch niet...'

'Grace, maak het een beetje. Roberta liet zich nog niet met Binky in al was hij de laatste man op de wereld.'

'Nou, als je er Roberta over hoort zit ze al heel, heel lang zonder mannelijk gezelschap.'

'Net als jij... als ik jou mag geloven.' Cig lachte liefjes naar Grace die haar vingers opstak om een score van twee punten aan te geven.

Voordat het op gekibbel uitliep, verscheen Muster Meadow in het zicht en ja hoor, daar stond, samen met Roger Davis, Harleyetta met een nijdig gezicht naast de hondentrailer. Het was vast een slechte nacht geweest, want haar wenkbrauwen dartelden en dansten, oranjebruin uiteraard.

Harleyetta was haar echte naam. Haar vader, een volgeling van Hog en ook in ruimere zin een onconventioneel man, had haar zelf gedoopt. Op tweeëndertigjarige leeftijd, werkzaam als verpleegster, 'had ze zich omhooggewerkt,' zoals de mensen zeggen, door haar huwelijk met Binky West. Ook was ze uitgedijd; niet dat ze dik was, ze leek eerder vierkant dan dik. De goedgehartige en impulsieve Harleyetta was niet behept met tact, maar als je haar een geheim vertelde, deed ze heldhaftige pogingen het te bewaren, aangezien maar heel weinig mensen haar in vertrouwen namen.

Hoewel ze niet bijzonder snugger was, kon ze erg bijdehand zijn. Niemand liet haar ooit die keer op de zondagsschool vergeten toen de onderwijzeres vroeg hoe de vrouw van Noach heette en de tienjarige Harleyetta antwoordde: 'Jeanne d'Arc.'

Vaak waren haar verkeerde antwoorden interessanter dan anderenmans juiste antwoord; op de rijke, verdoolde Binky West had die onevenwichtige creativiteit met bijbehorende borrelende energie dan ook een grote aantrekkingskracht uitgeoefend. Zijn huwelijk met Harleyetta, een van zijn vele daden van opstandigheid, had zijn redding kunnen zijn, alleen liet hij haar nooit vergeten waar ze vandaan kwam, en zo verpestte hij het voor hun allebei.

Cig en Grace zwaaiden terwijl Cig de combinatie in een knik liet stilstaan, met de neus van de truck naar buiten. De zandweg waarover je op Muster Meadow kwam, een oude boerderij aan de bovenloop van de river de James, was even hard als baksteen en net zo rood. Na verloop van tijd zou een stortbui de weg wel weer zachter maken, maar ze hadden al bijna vier weken geen regen gehad.

'Hunter, ga jij Harleyetta helpen met uitladen. Ze krijgt Gypsy nooit achteruit de trailer uit.' Cig zette de motor af.

‘Mam, ik vind het niet erg om haar te helpen met uitladen, maar moet ik echt, per se vóór haar gaan rijden?’

‘Ja. Vooruit, lieverd, een hoop van onze klanten komen uit de vereniging, dus als mensen jagen, is het zorg dat we iedereen te vriend houden.’

‘Nou, goed dan,’ zei hij mopperend en liet zich de truck uit glijden zodra Grace was uitgestapt.

Omdat een vossenjachtvereniging geen commercieel bedrijf was, konden er contributies en dagtarieven geheven worden om de kosten van de jacht op te vangen. Door efficiënt te werk te gaan kon de Jefferson-jachtvereniging die kosten laag houden, maar er waren veel verenigingen die een fraai verenigingsgebouw hadden, een enorme kennel, gevuld met hongerige honden, een betaalde huntsman als verzorger en begeleider van de meute, en zelfs betaalde whippers-in, de speciale helpers van de huntsman die waren uitgekozen op vaardigheid, richtinggevoel en gehoorzaamheid aan de huntsman. Sommige verenigingen beschikten over een jaarlijks budget van vele honderdduizenden dollars en voorzagen zelfs het personeel van paarden.

Leden van de club kwamen bij Cig les nemen, kochten vaak een paard van haar en stuurden andere mensen naar haar door, dus in zekere zin verhoogde de vereniging haar omzet. Ze hield zich angstvallig aan de voorschriften van de landelijke koepel, de Master of de Foxhounds Association of America, om ervoor te zorgen dat ze de grens tussen non-profit en commercieel niet overschreed.

Terwijl Hunter zijn goede daad verrichtte, laadden Laura en Grace vakkundig de paarden uit die ze al vóór het inladen op de boerderij opgezadeld hadden.

Cig liep naar Roger. ‘Hallo, Rog.’

‘Als we stipt om halfacht kunnen beginnen, wordt het misschien een prima dag.’

Oktober was ongewoon warm geweest. Cig en Roger hielden ervan om vroeg te beginnen omdat met het stijgen van de temperatuur ook het geurspoor omhoogkwam, totdat het boven de koppen van de honden zweefde. Dan konden ze het niet meer ruiken en kwam er een eind aan de jacht. Wanneer de vorst was ingevallen kon het tijdstip van vertrek verschoven worden naar negen of zelfs tien

uur 's morgens, aangezien de vorst het spoor vlak boven de grond hield.

Een voor een kwamen de paardenaanhangwagens en chique Imperatore-paardentrailers met rommelende geluiden over de boerderijweg aanrijden. Roberta kwam aangeronkt in haar stoere Subaru en stopte naast Cigs aanhanger. Ook Bill Dominquez, de arts, arriveerde spoedig, meegelift met David Wheeler. Binky kwam aanrijden in zijn spiksplinternieuwe, van alle snufjes voorziene Dodge Ram-halftonner, parkeerde naast de trailer van zijn vrouw en stond al te schelden voordat hij de deur van zijn truck dicht had gedaan. Harleyetta negeerde hem.

Het begin van een jacht was een en al beloften, vergeten dasspelden en opgewekte begroetingen tussen mensen die als idioten van de ene aanhanger naar de andere holden om te zien of iemand soms een extra stel stijgbeugelriemen, spelden, sokken of jachtcaps had. Ieder begin was anders en toch ergens hetzelfde. Al het geren en geschreeuw had uiteindelijk tot gevolg dat iedereen was opgezadeld, met de jasjes aan, laarzen schoon, staarten uitgeborsteld, flacons gevuld en singels gecontroleerd en nog eens gecontroleerd. Ten slotte zat ook de laatste, de langzaamste te paard – gewoonlijk Florence Moeser, die twee jaar ouder was dan God – waarna de groep zich verzamelde rond de jagermeester.

Vandaag schoot de hak van Roberta's rechterlaars los. Pension gasten kunnen behoorlijk lastig zijn en Roberta, die best aardig was, vormde daarop geen uitzondering. Zonder hulp kreeg ze zichzelf nooit helemaal in het gareel.

'Het lukt me nooit om te vermijden dat mijn voet door de beugel zakt. Wat moet ik nou doen?' jammerde ze.

'Maakt u zich geen zorgen, mevrouw Ericson, ik lap hem wel op.' Hunter dook naar het tuighok in de aanhanger, trok de gereedchapskist te voorschijn, vond een hamer en timmerde de hak weer vast. 'Kijk eens aan. Ik denk wel dat u ze moet laten verzolen.'

'Ik ga zeker geen nieuw paar kopen.' Dankbaar pakte Roberta haar laars uit Hunters uitgestrekte hand. 'Binky koopt iedere twee jaar een nieuw paar. Kun je je voorstellen dat je zo rijk bent?'

'Nee, mevrouw,' antwoordde Hunter naar waarheid.

'Het helpt natuurlijk als je het kind van de juiste ouders bent,

denk ik.' Roberta wriemelde haar voet in de laars.

'Dat ben ik ook,' deelde Hunter nuchter mee.

Roberta was even stil. 'Nou, natuurlijk ben je dat ook, Hunter. Ik bedoelde het anders, ik bedoelde alleen dat geërfde rijkdom in elk geval een heleboel problemen oplost in het leven.' Ze zweeg even. 'Aan de andere kant, ik heb nooit rijke mensen gekend die echt gelukkig waren. Ziezo.'

'Die blijft wel zitten tot de jacht voorbij is.' Hunter gaf haar Reeboks teugels. 'Als u hem even vasthoudt haal ik het stijgblok.'

'Hunter Blackwood, je bent een echte heer, net als je vader.'

'Dank u, mevrouw Ericson.' Zorgvuldig plaatste hij het in Jeffer-son-kleuren beschilderde stijgblok links van Reebok, legde de teugels over de nek van de ruïen en liep naar de rechterkant, waar hij zijn linkerhand in de stijgbeugel stak zodat het zadel rotsvast op zijn plaats bleef voor Roberta. Hij hield zijn rechterhand op de teugels achter het bit totdat ze was opgestegen en goed zat.

Reebok hinnikte.

'Hij is er vanochtend klaar voor om te jagen.' Roberta was dol op de kleine ruïen. De meeste vossenjagers houden van hun paard. In veel gevallen houden ze meer van hun dier dan van hun wederhelft, omdat het paard betrouwbaarder blijkt.

Hunter draaide zich om zodat hij kon kijken hoe het Bill Dominique en Mosby verging. Laura had hen jachtklaar gemaakt.

'Mochten wij vandaag maar met de huntsman en de honden mee,' verzuchtte Hunter afgunstig.

Laura dempte haar stem. 'Wij mogen op de kindertjes passen.'

Zijn stem klaarde op toen zijn zus naast hem kwam staan. 'Mevrouw Ericson is beter dan Harleyetta. Nou ja, moeder zet ons op zaterdag altijd aan het werk in het ruiterveld. Door de week mogen we de honden bij elkaar houden.'

'Jij mag de honden bij elkaar houden. Ik heb dit jaar 's morgens algeba en dat viel niet te veranderen.'

'Dat ben ik vergeten. Je kunt toch tegen mam zeggen dat je niet wil werken op zaterdag.'

'Ach nee.' Laura keek om zich heen om zich ervan te verzekeren dat alles klaar was en dat ze konden opstijgen.

'Soms vraag ik me af wat mammië moet beginnen als wij weg

zijn. In haar eentje lukt het haar niet.' Hij greep een doek en veegde het stof van zijn laarzen om daarna de laarzen van zijn zus te doen zodra die met een zwaai op Go To was gaan zitten. 'Ik denk daar vaak aan, moet je weten. Misschien moet ik de universiteit maar laten schieten om hier te blijven werken.'

'Dat kun je niet maken. Jij wordt veearts en daarna ga je een hoop geld verdienen.'

'Ik weet het niet.'

'Hunter, kom op. Je moet volgend jaar al. Bovendien vermoordt mammie ons als we niet naar het William and Mary gaan. Deyhles gaan altijd naar het William and Mary.'

'Ja hoor.' Hij gaf een kneepje in haar teen.

Harleyetta zat schrijlings op Gypsy, een merrie met een schoft-hoogte van één meter tweeënzestig, en liep in een cirkel omdat de merrie geen zin had om stil te staan. Binky hees zich op Whisky, de perfecte naam voor zijn paard. Ook al was Harley kwaad op hem, ze had toch zijn paard gepoetst en in de trailer geladen. De beide mensen zeiden geen woord tegen elkaar. De paarden wel, ze hinnikten lustig en besnuffelden elkaar.

Voordat ze de groep bijeenriep, liep Cig haar zakken na. In de linkerzak van haar zware melton jasje had ze een kleine zaklantaarn, papieren zakdoekjes en een kleine, inklapbare tandenborstel in een vierkant plastic doosje. In haar rechterzak had ze vijftig dollar, wat kleingeld en een scherp zakmesje. In haar binnenzak had ze een rood marokijnleren aantekenboekje, vervaardigd door het Engelse bedrijf Smythe, met een fijn potloodje dat door een metalen ringetje in de rug werd opgeborgen.

In haar kanariegele vest had ze haar rijbewijs en haar jachtvergunning van de staat Virginia. Ook had ze Motrin-pijnstillers bij zich.

Gewoonlijk nam ze een met fijne hagel geladen pistool mee, maar vandaag had ze dat, verstrooid als ze was, in de stal laten liggen.

Niets aan te doen. Ze ging in haar stijgbeugels staan. Iedereen was nu wel klaar.

'Verzamelen,' riep Cig.

Binky gaf Harleyetta met op elkaar geklemde kaken een waarschuwing: 'Je houdt je waffel dicht. Je zorgt alleen maar voor ellende.'

‘Ik voel me schuldig.’

‘Jij hebt niets met Blackies dood te maken,’ fluisterde hij fel. ‘Je hebt een jaar lang je mond dichtgehouden. Hou hem dan ook voor altijd dicht. Het is 22 oktober. Het komt gewoon omdat je er weer aan terugdenkt.’

‘Dat weet ik ook wel, stommeling, maar ik voel me schuldig. Ik word ziek van dat geheim.’

‘Je bent sowieso ziek, met of zonder geheimen.’ Hij draaide met zijn ogen.

‘Waarom zou ik nog met je praten? Jij hebt geen gevoel. Stel dat het mij was overkomen, dat ik dood was gegaan?’

Binky kneepte zijn ogen dicht. Het licht deed hem pijn. ‘Ik zou het niet willen weten.’

‘Dat ik dood was gegaan?’ antwoordde Harleyetta knorrig.

‘Hoe je dood was gegaan. Ik zou het niet willen weten.’ Binky mocht dan een kater hebben, hij wist haarzuiver wat hij voelde.

‘Binky,’ fluisterde ze, ‘ik voel me zo’n leugenaars.’

‘Vooruit, Harley. Het is tijd om weg te rijden. Je zit je emoties te masseren. Dat kan ik niet uitstaan aan vrouwen.’

‘Doe het dan zonder.’

‘Ik zou prima zonder vrouwen kunnen leven,’ siste hij. ‘Maak jezelf maar niets wijs. Je hebt er niets mee te maken.’

‘Maar dat heb ik wel. Ik was die avond op de eerste hulp,’ jammerde Harleyetta.

‘Dan kom je daar vanochtend ook terecht als je je kop niet houdt, want ik mep je finaal van Gypsy af. En kom nou mee.’

Met een gekrenkte blik in haar ogen volgde ze hem naar Cig.

‘Kom op, allemaal,’ riep Cig nog eens, staand in de stijgbeugels.

De groep van dertig ruiters kwam in draf op Cig af. Roger bleef achteraan met de honden, die hun blik naar hem hadden opgeslagen, hoog op Sidekick, zijn kolossale vos. Carol Easter, Agnes Clark en Jane Fogleman bleven ook bij de honden, omdat zij vandaag als whippers-in fungeerden. Het was Carols eerste keer als jachthelper en zenuwachtig rolde ze de stevige leren riem aan haar zweep op en af. Overigens zou de zachtaardige Carol nooit echt een hond met de zweep slaan. Zoiets deed ze niet, evenmin als de meeste andere jachthelpers. De jachtzweepen hadden een smalle, bontgekleurde

nylon klapper aan het eind van de gevlochten leren riem, die het geluid van een geweerschot maakte wanneer je op de juiste manier met de zweep door de lucht knalde. Dat was meestal voldoende. Natuurlijk moest je eerst oefenen, anders belandde de klapper in je gezicht, op het paard of nog erger, hij raakte vast in een tak. Dat was Florence Moeser overkomen, destijds in 1952, ze was met één ruk van haar paard getrokken. Ze zei iets over jachtverenigingen dat niemand ooit vergat, en het verhaal werd aan ieder nieuw lid van de Jefferson-jachtvereniging doorverteld, gewoonlijk door Florence zelf. Ze was ver in de tachtig en had nog niets van haar gevoel voor humor verloren, ook al zat ze wat stijfjes in het zadel.

Cigs alt was goed te verstaan. 'Roger probeert de honden eerst langs de boerderijweg uit te zetten. Waarschijnlijk komen we uit bij de James. Archie Griswald heeft net zijn maïsakker aan de rivierkant ondergeploegd, dus rijd daar niet overheen. Hij heeft de andere maïs laten staan, wat heel aardig van hem is, dus als je hem in de voederwinkel of in de stad tegen het lijf loopt, bedank hem dan voor zijn medewerking. Roger, ben ik iets vergeten?'

'Nieuwe veebarrière, dubbelsprong, als we doorsteken naar het land van George Lawrence, direct aan de andere kant van Tinker's Creek.'

'Dat is waar ook. Zit er maar niet over in,' troostte Cig de groep. 'Nieuwe veebarrières zien er altijd hoger uit dan ze zijn. Het is een dubbelsprong met twee passen ertussen. Voor ieder paard en iedere ruiter te doen. Dat geldt ook voor jou, Roberta.'

Roberta bloosde, maar de aandacht van Cig gaf haar moed.

Laura en Hunter, die nog jong waren, snapten niet waarom mensen van middelbare leeftijd die als volwassene waren gaan rijden terugschrokken voor een dubbelsprong, twee sprongen met slechts een of twee passen ertussen. Gewoonlijk deed zo'n formatie zich voor tussen twee veebarrières, zoals op het land van George Lawrence. Je hoefde alleen maar in springhouding te blijven zitten, ogen omhoog en handen naar beneden, en het paard het werk te laten doen. Als je echter een paard had dat de andere kant op wilde of weigerde te springen, nou, dan moest jij het werk doen.

Toen Go To vier was, onervaren en helemaal opgaand in zichzelf, moest Laura hem als een gek tegenhouden aan de kant waarnaar hij

wilde uitbreken. Met haar onderbeen moest ze hem uit alle macht tegenhouden terwijl ze aan de tegenovergestelde teugel afstopte, losliet en weer afstopte. Ten slotte, na één hachelijk jachtseizoen, besloot Go To dat het makkelijker was Laura te gehoorzamen dan zijn eigen zin te doen. Laura had daarbij talent in overvloed, dus ging Go To veel sneller vooruit dan wanneer iemand anders met hem had geoefend.

‘Goed dan. Laten we aan de twintigste eeuw ontsnappen.’

De groep lachte terwijl Roger een paar klare, doordringende stoten op zijn hoorn gaf. Hij bleef voor zijn meute rijden. Carol reed links voor, Jane rechts voor, Agnes achteraan.

Vijftig hondenstaarten kwispelden hoog in de lucht heen en weer. Met heldere ogen, glanzende lijven in perfecte conditie, vormde de meute jachthonden van de Jefferson-jachtvereniging het bewijs van de aandacht, genegenheid en tucht waarmee Cig en Roger hen overladen hadden. Roger, een rustige huntsman, stijfkoppig als al zijn soortgenoten, reed over de boerderijweg naar de grote weide vlak bij de James. Daar zette hij zijn honden uit en blies een staccato signaal op zijn hoorn, met verdubbeling van de noten. Met een aanmoedigende klank in zijn stem riep hij de honden toe: ‘En nou erachteraan!’ Binnen een paar minuten stuitten ze op een kersvers spoor.

Madonna, de snelle voorste teef, pikte het spoor als eerste op. Ze werd snel gevolgd door Caruso en Pavarotti, twee honden met een zo mooie blaf dat ze zelfs niet-ingewijden tot tranen konden roeren. Cig, vooraan in de stoet, keek met één oog naar de huntsman en met het andere naar het terrein. Grace, die in het kielzog van haar zuster reed, lachte, een lach van fel, lijfelijk genot, een lach van vrijheid. Cig liet haar teugels vieren en Full Throttle, een geboren jachtpaard, viel als vanzelf in een terreinverslindende galop waarin zijn forse, soepele tred iedere pas comfortabel maakte.

Harleyetta's kriebelige wenkbrauwen vlogen omhoog, ze vergat haar zorgen en stortte zich in het ruiterveld terwijl Hunter handig voorkwam dat ze tegen iemand anders opbotste dan tegen hem.

Zoals Cig had voorspeld, schoof Binky naast Roberta zodra zijn vrouw voor in het veld galoppeerde.

‘Jij en Reebok zien er vandaag geweldig uit.’ Binky meende dat hij de vrouwen nog steeds iets deed.

‘Dank je.’ Roberta slikte omdat ze zo snel bewoog dat de lucht in haar mond stroomde. Een paar seconden later werd het tempo verhoogd en kwam er door de snelheid een waas voor haar ogen.

Reintje, de algemene naam die aan een vos werd gegeven tot de jagers precies wisten achter welke vos ze aan zaten, had op deze stralende oktoberochtend beweging nodig, dus leidde hij de meute door de dubbelsprong op het land van George Lawrence. De zwart geschilderde veebarrières doemden als piramiden voor de angsthazen op. Cig en Full Throttle zweefden eroverheen. ‘Een sprong is niet meer dan een onderbreking van het vlakke werk,’ hield Cig haar leerlingen voor. En dat klopte. De vos, een gestroomlijnde rode, vloog over de open wei en bracht het veld in opwinding door zich te laten zien. Gewoonlijk zien jagers Reintje niet, maar vandaag had hij er zin in hen tot het uiterste te tergen. Ze galoppeerden op volle snelheid zodat geen van hen ook maar tijd had om stil te houden, met de neus van het paard in de richting van de vos te wijzen en zijn of haar pet, derby of hoge hoed met uitgestrekte hand in de richting van de vos te steken, hetgeen de correcte procedure was bij het zien van een vos.

Daarna ging Reintje zigzagsgewijs naar rechts en dook in een loofbos dat afliep naar de rivier. De nevel steeg op van het water. Reintje loste erin op. Het spoor was echter goed en de honden sloegen aan. Deze speciale vos, Oude Reintje zoals hij genoemd werd, een oude rot in het achtervolgd worden, rende recht en daarna zigzaggend naar links omhoog door de bossen de omgeploegde maïsakker op, want ze hadden het land van George Lawrence al lang achter zich gelaten. Daarna dook hij in de staande maïs. Dat was een favoriete krijgslist van hem omdat zijn hol aan de andere kant van het maïsveld lag. Zodra hij er zeker van was dat de honden rondraasden in de maïs kuierde hij eenvoudig naar buiten en liep op zijn dooie akkertje naar zijn hol.

Vandaag verliep dat echter een tikje anders, want zonder dat Oude Reintje het wist bevond Dikstaart zich toevallig in hetzelfde maïsveld, op weg naar huis na een kippenren te hebben geplunderd. Het tweetal had geen tijd om elkaars territoriale aanspraken of recht van doorgang te betwisten, omdat Oude Reintje, die gewiekste knaap, zich aan zijn oorspronkelijke plan de campagne hield, wat

betekende dat de honden met twee verse sporen te maken kregen.

Roger wilde niet dat zijn meute zich opsplijste, maar aangezien de honden zich in het maïsveld bevonden kon hij alleen maar afgaan op wat zijn oren hem vertelden. Cig hield halt op een verhoging aan de rand van de akker. De groep genoot van het spoorverlies omdat niemand al zo vroeg een woeste renpartij had verwacht. Overigens viel er in de vossenjacht nergens staat op te maken, en dat was een van de leuke kanten.

Roger ging in draf langs de akkerrand. De Oude Charlie, die hem welbekend was, verschool zich in zijn hol wanneer hij genoeg had van zo veel inspannende beweging. Roger riep zijn honden, die gehoorzaam het verleidelijke spoor verlieten.

Grace, wier blozende wangen haar ongelooflijke schoonheid alleen maar verhoogden, kwam naast haar zus staan. 'Potverdikke!'

'Dit gaat heel bijzonder worden... ik voel het in mijn botten.'

'Op deze manier vergeet ik alles wat onbelangrijk is. Ik ga haast denken dat het mijn eigen schuld is als ik ongelukkig ben. Zo wil ik me wel iedere minuut van mijn leven voelen.'

Cig lachte. 'Nou, als jij iedere dag kon jagen zou je het doen ook.'

Grace hield haar hoofd achterover en zoog de lucht naar binnen. 'Blackie wist wat genieten was. Misschien is hij vandaag bij ons.'

Cig haalde haar schouders op. 'Misschien, maar nu weet hij waar het allemaal om gaat, nietwaar?'

Grace draaide zich haar kant op. 'Waarom dan?'

'Het leven... en de dood.'

Cig zweeg toen Roger de meute tot vlak bij hen dreef. Praten werkte misschien storend voor de honden.

Roger hoopte dat Dikstaart de akker aan die kant had verlaten. Nee hoor, pech. Toen reed hij naar de oostelijke kant. Voordat hij de hoek om kon, liet de kleine k.d. zich horen. Het was voor haar het eerste jaar dat ze met de meute meemocht. In haar jonge, nog hoge stemgeluid, lag een klank van waarheid en de oudere honden renden op haar af. Binnen een paar seconden erkenden ze de waarde of geldigheid van k.d.'s roep. Razendsnel joegen ze over de weiden.

'Daar gaan we weer!' Cig glimlachte naar Grace terwijl Full Throttle naar voren sprong.

De grond, bekleed met gras dat nog groen was, ving de beukende

paardenhoeven op. Het lintje aan Cigs jachtpet fladderde een moment in een felle zijwind die even snel ging liggen als hij was opgestoken. Kodiak nam de gelegenheid te baat om wat capriolen uit te halen. Grace, een goede ruiter, maakte korte metten met die onzin. Kodiak vond namelijk dat hij iets miste, als hij niet ieder uur minstens één kunstje flikte. Het was zijn recht om uit te vinden of ze zat te suffen.

Het geluid van donderende hoeven joeg een vlucht kwartels op. Toen de jagers dicht bij het bos kwamen waaruit ze zo kort geleden waren opgedoken, stormden daar een enorm mannetjeshert en drie hinden te voorschijn, vlak onder hun neus. Full Throttle vertrok geen spier toen Cig zich omdraaide en schreeuwde: 'Kijk uit, herten!'

Diepe klanken vervulden de lucht toen de honden de herten met één stem toeblafte op deze stralende dag.

Aan de rand van de brede wei ging het land plotseling over in een laagte. Aan het eind van deze laagte werd het grasland gescheiden van het bos door een hek van vierkante staanders die telkens met twee lange planken aan elkaar verbonden waren, één hoge en één lage. Omdat het land afliep, kregen de ruiters overal te maken met een verlaagde afsprong.

Cig vond het niet erg als haar ruiterveld zijn eigen gang ging bij een dergelijke hindernis. Dat betekende dat de ruiters waar ze maar wilden over de afscheiding konden springen. Het enige wat niet mocht was de jagermeester passeren. Dat stond gelijk aan tegen de president aan plassen.

Bij veebarrières of op smalle paden wilde Cig dat het veld een rij vormde alvorens te springen. Verder gaf ze haar mensen graag de kans om op hun eigen oordeel af te gaan.

Ze koos een plek uit met een volgens haar stevige ondergrond en voelde hoe Full Throttle zich verhief als een machtig straalvliegtuig. Ze hield haar handen vooruitgestoken terwijl het paard zijn donkere roodbruine nek strekte. Toen ze aan de andere kant neerkwam, keek ze uit naar een begaanbaar pad door het bos, waar ook veel rotsen uit de grond staken. Geitenbokland.

Roberta, die was blijven steken aan de andere kant van het hek, rilde van angst. Laura sprong terug zodra ze in de gaten had dat

Roberta er nog niet over was. Binky, die zo opgewonden was door het tempo, had niet eens omgekeken en verloor dus zijn kans om 'attent te zijn' voor Roberta.

'Ik ga wel eerst, mevrouw Ericson. Het is voor Reebok best te doen.'

'Ja, voor Reebok wel,' jammerde Roberta. 'Maar voor mij misschien niet.'

Laura hoorde dat het geblaf zich steeds verder verwijderde. De jachtstoet vinden en je intussen een weg door dichte bossen banen was het werk voor een woudloper en Laura wilde niet van het veld gescheiden worden. Ook wist ze dat haar moeder als een speer achter een dergelijk gloeiendheet spoor aan ging. Stel geen vragen, maak geen gevangenen.

'Klim maar over het hek, mevrouw Ericson en hou mijn paard vast. Ik spring er met Reebok over. Dit is de enige echte moeilijke sprong die we in dit terrein hebben, dus hierna hoeft u nergens over in te zitten.'

'Nee,' kwam de bibberige stem. 'Ga jij maar eerst. Ik moet het toch leren.'

'Reebok gaat vanzelf,' sprak Laura Roberta moed in en sprong terug over de afscheiding. 'Zet hem maar met zijn neus naar het hek, houdt u handen laag, pak zijn manen beet – dat doe ik ook altijd – en zet aan.'

'Jij pakt zijn manen niet, Laura. Je hoeft niet tegen me te liegen om me op mijn gemak te stellen.'

'Ik pak ze wel. Hunter ook. Mammie ook. Soms moet dat gewoon. Bent u zover?'

'Ja.' De doffe stem was nu bijna kleurloos.

Laura liet Go To langzaam een cirkel maken. 'Sluit maar aan.'

Roberta sloot aan. Terwijl Laura het hek naderde, liet ze Go To met opzet geen vaart meerderen omdat Roberta het dan doodsbenuwd zou krijgen; Reebok deed toch wel wat hij Go To zag doen. Daar zeilde het team Laura en Go To omhoog en eroverheen, twee zielen, één gedachte. Reebok nam de hindernis met Roberta, die zich met stijve armen en witte knokkels aan zijn manen vastklemde. Haar ogen waren wijd opengesperd, haar tenen staken naar beneden, maar ze bleef zitten.

‘Alles in orde, mevrouw Ericson?’

‘Ja, dankzij jou.’

‘U hebt het zelf gedaan. Diep ademhalen en uw gewicht naar uw hakken verplaatsen.’

‘Hemeltje, zijn mijn benen omhooggekomen?’

‘Ach, zo doen jockeys het ook. Even met uw armen slaan, net als een kip. Oké, we moeten nu opschieten.’

Laura drukte met haar knieën tegen de grijze flanken en stortte zich in het geurige bos. Het zonlicht viel tussen de bladeren door als goudstof door een gazen doek.

‘Ik hoor de honden niet, Laura.’

‘Volgens mij gaan ze de kant van de rivier op. Zo niet, dan komen we ze wel op het spoor als we eenmaal bij de oude kanaalweg zijn.’

Terwijl deze twee haastig verder reden, zat Cig inderdaad op de oude kanaalweg, die ieder jaar door de vereniging vrijgemaakt moest worden om te voorkomen dat hij in een wirwar van struiken veranderde. De James was zelfs zo ver in het noorden van Nelson County niet de makkelijkste rivier om over te steken; aan de andere kant van het water lag Buckingham County. Voortgolvend tussen andere jachtgebieden, toenemend in omvang en breedte, werd de James een gigant die haar rijkdommen deponeerde in het land dat ze doormidden sneed. Het geheel van de Verenigde Staten was niet alleen te zien als een verzameling van staten, maar ook als een lappendeken van door de eeuwen heen uitgehakte jachtdomeinen met rivieren, bergen en woestijnen als natuurlijke grenzen.

De kanaalweg was een tikje glibberig en bleek lastiger dan Cig had verwacht. Op de eerste plaats bleef de nevel die gewoonlijk van de rivier opsteeg er dik en vochtig hangen. De ruiters werden door een zilveren mist omgeven terwijl ze achter de honden aan reden, hun stemmen spookachtig en gedempt. Cig verlaagde het tempo tot een draf.

Met een gebaar vroeg ze Grace naast haar te komen. ‘Wat denk jij?’

‘De vos kan op dit punt niet de rivier oversteken, maar als hij terug weet te komen naar Tinker’s Creek, gaat hij recht door het midden van de kreek en schiet daar omhoog... als het de vos is die ik denk dat het is. Dikstaart.’

‘Ja, hij is slimmer dan het hele zootje bij elkaar. Ik ben van plan aan de andere kant van de kreek een stuk af te snijden. Laten we zien of we hem uit de weg kunnen blijven, maar hier toch gauw uit de buurt kunnen komen.’

‘Oké.’

Bij Tinker’s Creek stak Cig haar arm op om de stoet halt te laten houden. Ze luisterde ingespannen of ze de honden hoorde. Ze hoorde hoefslagen. Laura en Roberta kwamen achter de stoet tot stilstand. Hunter draaide zich om en knipoogde naar zijn zuster, met een vinger tegen zijn lippen. Ze luisterden allemaal ingespannen of ze een takje hoorden knappen, een hond hoorden aanslaan, wat dan ook.

Cig draaide zich om naar Grace en haalde haar schouders op. De vos moest over de kreek zijn gesprongen en zijn weg hebben vervolgd. Voorzichtig staken ze de kreek over en op hetzelfde moment dat het hele veld aan de overkant was, schoot Caruso uit het bos, binnen een paar minuten gevolgd door de rest van de meute.

‘Opzij!’ schreeuwde Cig.

Iedereen drong naar de kant van de weg en de paardenstaarten keerden zich af van de aanstormende honden toen de meute in de kreek, een zijarmpje van de James, plonsde om vervolgens aan de overkant tegen de oever op te klauteren. Roger en Sidekick namen de kreek in één kolossale boog. Carol, Jane en Agnes waren nergens te zien.

‘Veld omkeren!’ riep Laura van achter uit de stoet op het moment dat haar moeder over de kreek zeilde.

Ze draaiden zich om in de volgorde waarin ze hadden gereden en sprongen ervandoor. In elk geval waren ze de honden niet kwijtgeraakt. Het tempo werd opgevoerd. Ze reden nu al ruim drie kwartier in volle vaart, met uitzondering van de stop bij het maïsveld.

Naar adem snakkend zei Harleyetta tegen Hunter die naast haar reed: ‘Als het zo doorgaat zijn we met de lunch in Richmond.’

Een vervaarlijk in de mist opdoemende boom versperde hun de weg. Hij moest vorige week zijn omgevallen toen het zo hard waaide. Cig reageerde meteen. Ze nam vaart terug en waarschuwde het veld, ontweek vervolgens de uitstekende takken en reed verder.

Ten slotte maakten ze een bocht naar links, weg van de rivier, de

mist uit en terug door het bos, een heel kleine open plek op. Er klonk geen enkel ander geluid dan dat van mensen en paarden die op adem probeerden te komen. Cig hield stil op de open plek.

‘We zitten nu op het land van Jace Goodling,’ zei ze tegen Grace.

‘Verdomd. Ik had niet gedacht dat we al zo ver waren.’

Even bleven ze rustig zitten. Een roodstaartbuizerd die op hen neerblikte, besloot dat ze niet de moeite waard waren en vloog verder.

Terwijl ze ingespannen luisterden naar een echo, een weergalm, kwam de riviernevel de open ruimte binnenkruipen. Cig reed naar de rand en bleef stil zitten, bijna zonder adem te halen. Ze keek achterom naar het ruiterveld. De afgepeigerde Roberta nam een flinke slok uit haar veldfles, die was gevuld met een mengsel van sinaasappelsap, bourbon whisky en vele eetlepels suiker. Binky schoof naast haar, controleerde waar de gevreesde Harleyetta uithing en sloeg dankbaar de aangeboden teug achterover. Grace, met een bos op haar gezicht, stond te babbelen met Bill, een collega van haar man, een gynaecoloog. Omdat het een klein ziekenhuis was, kende iedereen elkaar.

Even had Cig het gevoel dat de tijd werd stilgezet. Ze bevond zich in een door sir Alfred Munnings, George Stubbs of Ben Marshall geschilderd tafereel. Hier, aan het eind van de twintigste eeuw, het meest moorddadige tijdperk uit de hele geschiedenis van de mens, behoorden zij en deze onverschrokken bende op deze plek voor een korte spanne tot iets heel ouds, iets waar Homerus al over schreef, iets wat koningin Elizabeth I heerlijk vond, iets wat zo diep in het menselijke gebeente zat dat geen enkele mate van technologie of ‘vooruitgang’ er iets aan kon veranderen: de jacht.

De paarden – opengesperde neusgaten, grote vriendelijke ogen die om zich heen keken, roze tongen die met hun bit speelden – konden paarden zijn die werden bewonderd door Achilles of door Balzac, die hartstochtelijke vossenjager. Al eeuwenlang hield de band tussen mens en paard hen bijeen in een ballet van gebruik en liefde, een onderhandelen tussen behoefte en dienstverlening. Het paard verplichtte zich getemd te worden, de mens verplichtte zich levering van voer en opleiding, totdat er een tijd kwam dat het voor de een vrijwel onmogelijk was zonder de ander te leven. Zelfs de

komst van de auto kon deze overeengekomen vriendschap niet ontbinden.

De scharlaken jasjes van de heren die het vlammeende rood van de verkleurende esdoorns beantwoordden, het glanzende lakleer van de laarsomslagen van de dames die hun kleuren hadden verdiend, de witte zadeldекken en het rijke havannabruin van het goed geoliede tuig, de levendigheid van het hele tafereel – dat alles vervulde haar met een gevoel van breekbare gewijidheid.

En in een flits, een vluchtige tijdsgil, kon ze zien hoe mooi, écht mooi haar zuster was. De intense perzikglans op Graces wangen, de dansende ogen, de met veel moeite verkregen en gekochte volmaakte van haar lichaam, de lichte aanraking van haar handen, de volmaakte klank van haar stem. Ja, haar zus was Aphrodite en in die fractie van een seconde vergat ze de tientallen jaren van onderdrukte jaloezie, de pijn dat zij niet de mooie zuster was, en dronk ze haar schoonheid in alsof Grace zojuist met een lach uit een zinnenstrelend doek van John Singer Sargent was gestapt.

Ook Hunter, lang, met geschoren baardharen waarvan de zwarte schaduw nauwelijks zichtbaar was op zijn vierkante kaken en zwart krulhaar dat te voorschijn kwam vanonder zijn oude jachtpet, zo versleten dat het zwart nu was vervaagd tot bruin, kon zo uit een schilderij zijn gestapt. Zijn lippen waren glanzend rood. Zijn tanden waren zo recht en wit als de orthodontist ze kon maken. Hunter besepte niet dat hij onweerstaanbaar was. Daarvoor was zijn moeder dankbaar aan God.

Laura was een afgietsel van Grace. Haar schoonheid was nog niet gerijpt, terwijl die van Grace in volle bloei stond. Cig wist dat die schoonheid haar dochter zou helpen zich staande te houden in een cultuur die uiterlijkheden aanbad. Zonder zich er ooit bewust van te zijn had Laura zich de waakzaamheid van de vrouw eigen gemaakt. Laura luisterde en wikte, om dan pas te handelen. Haar broer was een stuk spontaner en onschuldiger. Wat Laura's verklaring van gisteravond betreft, daar kon Cig geen touw aan vastknopen. Ze keek naar Laura en deed haar best zich te herinneren hoe het aanvoelde om op de drempel van het vrouw-zijn te staan.

En ze dacht aan Blackie. Wat zou hij de jacht van vandaag heerlijk hebben gevonden. Geen omheining was hem te hoog. Geen galop te

hard. Hij genoot er intens van om plankgas te geven. Zijn ruitersgego stond in geen verhouding tot zijn prestaties, maar niemand had daar moeilijk over gedaan:

Het grappige was, ook al was hij nooit een echte levensgezel geweest, een volwassen man, ze had langer van hem gehouden dan redelijk leek, omdat hij alles was wat ze kende. Ze werd overweldigd door zijn pure, lijfelijke intensiteit. Het lukte haar nooit hem los te zien van zijn meer dan aantrekkelijke uiterlijk, en hij was met het verstrijken van de jaren steeds knapper geworden.

Ze zette hem uit haar hoofd en probeerde of ze de honden kon horen. Wat was dat toch met lichamelijke opwinding, met de vloeiende schoonheid van de vossenjacht waardoor haar ziel openbloeyde? Ze zocht het bos af en wierp een blik op de mensen achter haar. Op haar eigen manier hield ze van hen, zelfs van degenen die haar gek maakten.

Een eenzaam gehuil deed haar opschrikken: Ramey, de *basso profundo* van de meute. Geen snelle hond, maar ontzettend betrouwbaar. Als Ramey blafte, was het nooit loos alarm. Dat magische stemgeluid kwam steeds dichterbij. Toen hoorde ze Lily Pons, een mal klein teefje met puilogen dat achterbleef bij de groep, maar op een of andere manier toch bij de jacht wist te blijven. Lily bezat het griezelige vermogen op een spoor te blijven, ongeacht hoe ruw het terrein was, en aan een afkoelend spoor vast te houden totdat het weer warmer werd.

Cig stak haar hand op om stilte te vragen, omdat het gezelschap was begonnen te kletsen. Men zweeg.

Dikstaart zelf schoot de open plek op en kwam precies vóór Cig tot stilstand. Hij had de brutaliteit, de euvele moed om de jagermeester recht in haar gezicht te blaffen. Als de jachtstoet het niet gezien had, zou geen mens het hebben geloofd. Vervolgens draafde hij, wapperend met de machtige karmozijnrode pluim waarnaar hij was vernoemd, rond de groep en ging over op een sukkelgangetje, het westelijke deel van het weiland uit, terug het bos in. Een paar seconden later vloog de meute op het ruiterveld af en rende in een bocht om de paarden, die uiteraard in beweging kwamen en daardoor het spoor verstoorden. Iedereen keerde de neus van zijn paard en hield zijn hoofddekseel in de richting van Dikstaarts aanmatigende aftocht,

zodat Carol, die als eerste rechts voorbijreed, en daarna Jane links, in elk geval wisten welke kant de vos op was gegaan. Het zag er bepaald wonderlijk uit, zoals het volledige ruiterveld de richting van het vossenpad aanwees, maar Dikstaarts gedrag was zo opvallend dat het zelfs de sufste toeschouwer niet kon ontgaan. Gevolgd door Agnes, kwam Roger te voorschijn; hij nam de toestand in ogenschouw en dook terug in de bossen, met Cig in zijn kielzog.

In een korte galop reden ze tussen de bomen door, biddend dat hun knieën het zouden overleven; ze gingen een steile, rotsige helling op en kwamen uit op het hooiland van Bob Maki, waar balen hooi in rijen lagen, met tussen één van de rijen een platte hooiwagen. De zon glinsterde op het hooi, vierkantjes goud. De vos schoot door het hooiland en liet aan de honden en de jachtstoet een slingerend volgpad over. De ongeduldige Cig deed iets waarvoor ze een ander verenigingslid op de vingers zou tikken. Ze zette haar koers uit, recht naar de andere kant van het landje, en zeilde over de hooiwagen.

Bij de omheining naar het volgende stuk land sprong ze over een veebarrière, met het veld achter zich aan. Vastbesloten haar buit te veroveren galoppeerde ze een groot stuk heuvelafwaarts om bij de volgende omheining weer een veebarrière te nemen. Ze reed opnieuw het bos in, maar slechts voor heel even omdat Dikstaart door een enorme holle boomstam rende, met als enig doel de honden gek te maken en een stel zich klem te laten lopen. Daarop stormde hij een kudde schapen in. Dat kunstje bezorgde de honden een tijdje vertraging; Roger had ze kunnen terugroepen en ze naar de andere kant van de kudde kunnen brengen, maar Dikstaart, een genie in het afschudden van honden, was al verdwenen. Roger liet zijn honden zoeken terwijl het veld een ogenblik stilhield, dankbaar voor de rust.

Ramey bleef staan, stak zijn neus omhoog en snoof toen weer over de grond. Caruso en Pavarotti, ver vooraan, begonnen te janken. Ze waren het spoor kwijt.

‘Hoe flikt hij het!’ Cig sloeg met haar hand op haar dij.

Grace kwam bij haar staan, net als Hunter en Laura.

‘Hij heeft een toverspreuk over dit stuk land uitgesproken, mam.’ Hunter nam zijn pet van zijn hoofd en streek met zijn hand door zijn platgedrukte krullen. ‘Hij verdwijnt altijd op dezelfde plaats.’

‘Zomaar in het niets.’ Grace kreeg behoefte aan haar veldfles, die vol Harvey’s Hunting Port zat. Ze gaf hem aan haar zuster die een fikse teug nam en hem weer teruggaf.

Toen zette Cig haar eigen veldfles aan haar mond, onversneden Schotse whisky, en stak hem Grace toe.

‘God, nee. Ik zou doodgaan.’

‘Slapjanus.’ Cig glimlachte.

‘Mam?’

‘Hunter, ik zal een oogje dichtknijpen omdat je minderjarig bent.’ Cig gaf hem de fles en bood hem, toen Hunter hem had teruggegeven, aan Laura aan. ‘Slokje?’

Laura schudde haar hoofd. ‘Nee.’

‘Wat ik niet begrijp, is dat hij hier geen hol heeft. Als hij zich onder de grond verschuilt... nou ja, het is gewoon te gek.’ Grace accepteerde een slok uit Harleyetta’s fles en de tranen sprongen haar in de ogen.

Cig richtte zich tot het veld. ‘Dikstaart heeft ons weer de bons gegeven. Zelfde tijd, zelfde omgeving.’

‘Ik kan niet geloven dat hij recht in je gezicht stond te blaffen.’ Net als de anderen wist Harleyetta niet hoe ze het had.

‘Wat denk je dat hij zei?’ lachte Bill.

‘Krijg de pest,’ suggereerde Binky.

‘En de rest,’ zei Cig lachend.

Carol, op weg om nog in het bos lopende honden terug te halen, schudde alleen maar met haar hoofd.

Cig riep haar toe: ‘Al moet ik honderd worden, ik zweer dat ik erachter kom hoe hij het ’m lapt.’

‘Dan kun je beter eerst in een vos veranderen,’ riep Carol terug.

‘Ik durf te wedden dat zelfs de andere vossen het niet weten,’ deed Florence Moeser een duit in het zakje. Haar stem klonk een beetje schor.

Cig slaakte een zucht van opluchting. Florence had de jacht overleefd. Ze wist best dat Florence op een dag tijdens de jacht zou overlijden: dat was precies zoals deze vierentachtigjarige het wilde.

‘Mensen, laten we hier een tijdje pauzeren.’

Ergens in het bos klonk het gehuil van een hond. Streisand, zo te horen, gewond of angstig.

Cig wachtte even, maar het gejank bleef doorgaan. Carol was naar de andere kant van het bos gereden om honden bijeen te drijven, dus zij zou deze hond niet kunnen horen. Cig, die schot in de zaak wilde, zag dat Roger op onderzoek was aan de andere kant van de schapen. Weinig kans.

‘Harleyetta, kom met mij mee. Grace, neem het veld over, voor het geval dat.’ Cig koos Harleyetta uit om haar een plezier te doen en omdat Harleyetta vast wel wist dat ze vaak het mikpunt van vele grappen was, zowel vanwege haar periodieke drankgelagen als het feit dat ze haar paard niet de baas was. Ze was echter een trouw verengingslid en Cig vond haar aardig.

Ze reden het sterk geurende bos in. De mist, die zwaarder was dan daarvoor en vreemd aandeed voor deze tijd van de ochtend, halftien nu, bleef aanrollen vanuit de rivier. Ze zagen Jane Fogleman, die was afgestegen. Ze probeerde de enorme, oude, omgevallen boomstam van zijn plaats te krijgen; Streisand vertikte het er weg te gaan. Cig was blij dat Jane Streisand had gevonden. De teef stak haar kop in de lucht en hilde zo hard als haar formidabele stembanden toelieten,

‘Wat scheelt eraan, Jane?’

‘Ik weet het niet. Ze wil hier niet weg en ze is gewoon... kijk zelf maar.’ Jane kon niet verklaren waarom de hond zo uit haar doen was. ‘Ik wed dat Dikstaart door de stam is gerend of in het voorbijgaan een klein visitekaartje heeft achtergelaten, je weet wel.’ Met grote inspanning rolde ze de boomstam een stukje verder. Uit een doorgerot gat stak een benige hand, althans, wat ervan over was. ‘Grote goedheid!’ Onwillekeurig deed Jane een stapje achteruit.

Cig steeg af en gaf haar teugels over aan Harleyetta, wier ogen uit haar hoofd puilden. Zonder een woord te zeggen knielde Cig neer en begon aan het gat in de boomstam te trekken. In de omgevallen boomstam zat een skelet geklemd. Ze staarden ernaar.

‘Deze enorme kastanje staat hier al minstens driehonderd jaar. Moet je eens zien hoe dik hij is.’ Jane bleef maar met haar ogen knippen. ‘Het lijkt zat in de boomstam. Wie doet zoiets in ’s hemelsnaam? En waarom?’

‘Het waarom ligt voor de hand,’ antwoordde Cig. ‘Om het te verbergen.’

Harleyetta overhandigde de teugels aan Jane om de botten, die door de decennia heen uiteen waren gevallen, zorgvuldig te onderzoeken. 'Hij ligt hier al een hele, hele tijd. Er is geen flintertje vlees, geen stukje haar, niets.' Ze trok de schedel naar buiten; de grote vierkante tanden waren nog intact.

Jane gaf Streisand een klopje om haar te kalmeren.

Cig nam de schedel van Harleyetta over. Een vreemde flits van herkenning maakte bijna dat ze hem liet vallen. Er was iets griezelig vertrouwds aan die dode glimlach.

'Misschien is hij overgebleven van de burgeroorlog.' Cig staarde naar de verbleekte botten; er trok een lichte huivering door haar lichaam toen ze de schedel teruglegde.

'Zou kunnen,' zei Jane. 'Maar de kanonneerboden van de Yankees zijn nooit zo ver de rivier opgekomen en trouwens, er viel hier niets te halen.'

'Rottigheid. Dat blijft altijd een rol spelen.' Harleyetta kwam weer overeind.

'Nou, laten we de sheriff erbij roepen, dan kan hij deze man, of wat er van hem over is, een laatste rustplaats bezorgen met een steen erop.' Cig hield Gypsy vast terwijl Harleyetta moeizaam opsteeg. Even werd ze afgeleid door een geritsel achter een paar kornoeljestruiken. Ze dacht een glimp van Dikstaart op te vangen.

Toen ging Cig met een vlotte zwaai – dankzij haar lengte – in het zadel zitten. 'Mijn God, wat een dag, en hij is nog lang niet voorbij.' Ze lachte kort.

'De beste jacht van het hele seizoen. Misschien wel aller tijden.' Jane zette haar pet af. Ze wierp nog een blik op de botten in de boomstam en steeg weer op. 'Ik ga een eindje terug het bos in. We missen nog twee honden.'

Streisand kwam achter Cig en Harleyetta aan toen die stapvoets wegreden.

'Jij zult het als verpleegster wel gewend zijn dat soort dingen te zien.'

Harleyetta schudde haar hoofd. 'Niet helemaal. Het is erger als je ze kent.' Ze klemde haar lippen opeen alsof ze een gevecht leverde met de woorden die uit haar mond dreigden te rollen.

'Nu je het hebt over gevallen die je kent, ik weet niet of ik je ooit

heb gezegd hoezeer ik het waardeer wat jullie allemaal voor Blackie hebben gedaan toen hij op de eerste hulp werd gebracht. Ik weet dat hij niet meer te helpen was, maar jullie hebben alles geprobeerd om hem te reanimeren. Ik sta voor altijd bij je in het krijt, Harley. Je hebt al zo velen van ons onder je hoede genomen sinds je in het ziekenhuis werkt.'

'O Cig, laat toch. Hij is snel en tevreden doodgegaan. Zelfs als ik bij Grace thuis was geweest, geloof ik niet dat ik hem had kunnen redden, maar je moet het altijd proberen. Dat is... nou ja...' Ze schudde haar hoofd.

'Tevréden doodgegaan?'

'Eh...' Harleyetta bleef steken.

'Wat weet jij dat ik niet weet?'

'Niets.' Haar stem reikte tot een hoge C.

Zonder het te weten deed Cig door eigen achteloosheid de doos van Pandora open. 'Blackie kennende, was hij net met iemand naar bed geweest en...'

Harley slaakte een zucht van verlichting. 'Nou loop ik er al een jaar mee rond terwijl jij het al die tijd hebt geweten! Dat moet ik je nageven, Cig. Je bent een bijzonder mens. De meeste vrouwen zouden het niet aan hebben gekund.'

Cig haalde haar schouders op. Ze wist niet of ze eigenlijk wel wilde weten wat ze volgens Harleyetta al wist. 'Je kunt er niets meer aan veranderen als ze eenmaal zijn overleden.'

'Je kunt er ook niets aan veranderen als ze nog leven. Mannen.'

Cig liet haar stem zo vast klinken als ze kon. 'Hoe ben je erachter gekomen?'

'Ik heb hem op de brancard gelegd nadat we iedere reanimatie-handeling hadden uitgeprobeerd. Ik heb geholpen hem uit te kleden. Eén blik op zijn boxershort was genoeg. Trouwens, ik wist het toch al. We wisten het allemaal. We wisten niet of jij wist wat er al een tijdje gaande was, dus iedereen hield zijn mond stijf dicht. Wel hebben we er met elkaar over gepraat. Dat kun je niet tegenhouden.' Ze haalde adem. 'Nou ja, hij is in het harnas gestorven. Ze moet er een hele klus aan hebben gehad hem in de kleren te hijsen.'

'Grace is een bijzondere vrouw,' fluisterde Cig.

'O, hemeltje, nou heb ik alles weer bij je opgerakeld, en jij en

Grace hebben er nog wel vrede over gesloten. Blackie was gewoon zo, weet je. Op zijn eigen manier hield hij van je.'

'Dat heeft hij tenminste altijd gezegd.' Cig glimlachte peinzend. De mist voelde klam aan op haar huid. In haar maag ging een wond open. Voor haar lag de bosrand.

De jachtstoet stond te wachten.

'Dit zullen ze nooit geloven. Ongelofelijk wat we vandaag hebben meegemaakt,' zei Harleyetta, haar stem vol opwindning.

Streisand sprong naar voren om bij de meute te komen.

Cig staarde naar haar zuster en vroeg zich af of het haar zou lukken Grace niet te vermoorden.

Een volgend gehuil uit het bos en een roep van Jane leidde Cigs aandacht af van Grace.

'Heb ze gevonden.' Althans, zo klonken haar woorden, maar toen stierf haar stem weg.

'Grace,' riep Cig, opgelucht dat ze een excuus had om een minuut of wat alleen te zijn om haar zelfbeheersing terug te krijgen, 'Ik ga even terug.'

'Oké,' antwoordde Grace, onbewust van wat zich had afgespeeld.

Het geblaf van de hond doorkliefde de lucht. Cig keerde Full Throttle terug het bos in. 'Harley, vertel ze wat Jane heeft gevonden. Ik haal jullie wel in als jullie weggrijden.'

Ze moest door deze jachtpartij heen zien te komen, de paarden thuis zien te krijgen om daarna een manier te verzinnen om Grace te vermoorden. Een snelle of een langzame, ellendige dood?

Ze reed terug naar de boomstam. De benige hand leek zich naar haar uit te strekken. Nu huiverde ze, onbeheerst. Binnen een paar seconden was ze omgeven door nevel. Ze voelde er weinig voor om met een wonderlijk vertrouwd skelet in de mist te zitten, hoe oud het ook was.

Arme stakker, dacht ze en de gedachte schoot door haar heen dat deze omschrijving ook op haar van toepassing was.

Ze reed in de richting van het gehuil van de hond, dat opeens ophield. Ze hoorde het geluid van enorme poten die haar kant op renden. Een kolossale zwart-geelbruine jachthond daverde langs haar heen. Ze had die hond nooit eerder gezien. Er werd in Amerika maar weinig met dit soort jachthonden gejaagd. Ze werden wel door

Ierse jachtgezelschappen gebruikt. Ze hield Full Throttle in en luisterde even naar de steeds zwakker klinkende hondenpoten. Bij het keren keek ze langs haar linkervoet naar beneden. Dikstaart keek recht naar haar op.

‘Klein klootzakje.’

Hij leek te glimlachen. Waarom ook niet? Ze kon hem toch niets doen. Met sierlijke onbeschaamdheid liep hij voor haar uit.

Deel II

Ondanks de dichter wordende mist zag Cig hoe Dikstaart haar de weg wees. Veel meer zag ze niet. Ze dacht dat ze de kant van de James op ging, naar het oosten. Toen Dikstaart de oude kanaalweg opdraafde, wist ze dat haar oriëntatievermogen haar niet in de steek had gelaten. Toch leek het haar vanwege de zilverkleurige mist beter om niet de kortste weg door het bos te nemen en zo te proberen weer bij haar gezelschap te komen. Haar gezonde verstand zei haar dat ze moest stoppen en geen stap verder moest zetten, maar ze kon het niet nalaten de vos te volgen, die rustig doorkuierde alsof ze hem aan het uitlaten was.

Ze kende Dikstaart al vier jaar, net als zijn moeder, vader en nestgenoten. Geboren in een groot hol op het land van George Lawrence, had hij zelfs als welp al een opvallende staart.

Solon Deyhle en Grootje brachten haar bij hoe ze met vossen moest omgaan. Als het een strenge winter werd, gooide ze buiten dode kuikens en konijnen voor ze neer. Ze deed haar sneeuwschoenen aan of stapte op haar langlaufski's, en ging beurtelings bij ieder hol langs. Als vossen jongen kregen en die na verloop van tijd leerden jagen, zorgde ze dat haar honden ver bij ze uit de buurt bleven.

In het welpenseizoen, zo geheten omdat een vossenjong net als een jachthondenjong moet leren jagen, hield ze in de gaten welke jongen bij de hollen bleven, welke ontbraken en welke wegtrokken om een nieuw hol in te richten.

Zoals de vos zijn prooi zocht onder konijnen en ander klein wild, zo zochten grotere roofdieren hem als prooi. Dikstaart overleefde zijn welpentijd en gaf spoedig blijk van de grillige intelligentie waar vossen beroemd om zijn, maar hij had nog iets anders, een vorm van genialiteit eigenlijk.

Ze had hem één keer bij maanlicht in de buurt van de kennels gezien, op een zwoele juli-avond. Hij leek de honden te bestuderen. Na het jachtseizoen ving ze dikwijls een glimp van hem op bij de maïsakkers van George, waar altijd veel te halen viel.

Net als de meeste Amerikaanse vossenjagers was Cig er nooit op-uit om de vos te doden, vooral niet de rode vossen, omdat deze in een rechte lijn renden. Grijs vossen renden in cirkels. De dood van een rode vos, een reden tot verdriet, kon alleen maar betekenen dat de prooi oud of ziek geworden was.

Ze had verbazende dingen in de vrije natuur meegemaakt. Vorig jaar nog liep ze op het hoge stuk land achter haar eigen huis twee vossen tegen het lijf, een mannetje en een wijfje. Het mannetje ging ervandoor, in de hoop de meute achter zich aan te lokken. Het wijfje dook in elkaar op de weide, met overal honden om zich heen, en geen hond die haar vond. Het mannetje redde haar en wist na een achtervolging van tien minuten de honden van zich af te schudden.

Een andere keer zat ze veertig minuten achter een rode vos aan. De vos was haar bekend, een wijfje met voorpoten waarvan het wit opliep tot aan haar knieën, een apart ogend beest. Het wijfje rende naar haar hol, wat Cig ook verwachtte, omdat het dier moe aan het worden was, maar in plaats van naar binnen te duiken, ging ze voor de ingang van het hol liggen. Ze liet haar kop zakken en vroeg of ze mocht sterven. Binnen een paar seconden hadden de honden haar gedood. Toen Roger ze terugriep en de wijfjesvos bekeek, ontdekte hij dat ze gordelroos had, een uiterst pijnlijke ziekte, voor vossen dodelijk. Het vosje had voor een snelle dood gekozen. De laatste momenten van het dier op aarde hadden iets nobels, een nobelheid die werd ontzegd aan dodelijk zieke mensen die werden afgevoerd naar ziekenhuizen, naar steriele, doorzichtige, in iedere lichaamsopening gestoken buizen, naar allerlei middelen die door die buizen liepen.

Cig hoopte op net zo'n manier als die wijfjesvos de wereld te verlaten wanneer haar tijd kwam. Blackie, die schoft, had een goede dood gehad. Ontvangen en begrepen, over en uit. Een golf van woede welde in haar op. Onbewust zette ze Full Throttle aan, die begon te draven. Ze ontspande. Dikstaart wierp een blik over zijn schouder.

Cig zou er alles voor over hebben gehad als ze ongezien had kunnen meekijken toen Blackie stierf. Was hij bezig de daad met Grace te bedrijven? Het was bijna grappig. Ze zag het al voor zich, de van afgrijzen vervulde Grace die een lijk van één meter negentig lang van zich afrolde of zich met een sprong uit de voeten maakte in het geval Blackie had besloten er zijn gemak van te nemen en hij op zijn rug was gaan liggen. Of misschien had ze hem liggen pijpen. Waarschijnlijk niet. Niet dat Blackie zich met tegenzin liet pijpen, maar hij had grijpgrage handen, hij was iemand voorlijf aanlijf-contact, zoals sportverslaggevers vroeger zeiden.

Hoe had Grace het gekund? Er waren momenten waarop ze iets had vermoed, zoals tijdens het feestje met Kerstmis, het jaar voordat Blackie overleed. Niet dat er iets onbetamelijks was voorgevallen, maar Blackies cadeau voor Grace, een negentiende-eeuwse dasspeld, een vossenkop met robijnen oogjes, was overdreven. Toen ze hem erover aan de tand voelde, antwoordde hij: 'Nou, het leek me net iets voor Grace. Bovendien loop jij altijd te klijven en te klagen dat je alle kerstinkopen moet doen.' Uiteindelijk was ze nog trots op hem geweest omdat hij zijn eigen inkopen had gedaan. Bovendien kocht hij vier nieuwe banden voor haar Wagoneer, zodat ze het idee had dat zij er meer aan overhield. Als hij Grace een duurder cadeau had gegeven dan haar, zou ze het hebben geweten.

Was Will op de hoogte? Wat vond hij ervan? Het mooie van het beroep van arts is dat een dokter zich kan terugtrekken in zijn werk. Aangezien zijn werk voor iemand het verschil tussen leven en dood kan betekenen, wordt hij voor dat terugtrekken door iedereen beloond.

Maar Grace. Hoe vaak was Cig niet naar haar zus getogen wanneer ze had ontdekt dat Blackie alweer vreemdging? Hoe vaak had Grace niet gezegd dat hij haar tranen niet waard was? En dan zei Cig: 'Dat weet ik, maar ik hou van hem.' Graces eigen affaires, discreet uitgevoerd, waren voor Cig, die zelf niet zo'n wild leven leidde, soms een bron van vermaak en afleiding. Het kwam geen moment bij haar op dat Grace met haar streken zo dicht bij huis zou komen.

Hoe meer Blackie van het rechte pad afdwaalde, hoe meer ze het hem vergaf, althans, aan de oppervlakte. Ze voelde dat haar kennis-

senkring haar bewonderde om haar stoïcisme. Bewondering was best een vorm van beloning, maar ze kreeg er niet mee wat ze wilde: een echte partner. Hunter had op zijn zeventiende een grotere emotionele verantwoordelijkheid dan zijn vader op zijn vijftigste. Blackie vond dat hij zich verantwoordelijk gedroeg, boven alle verwijten, wanneer hij zijn gezin een hoge levensstandaard bood. Het geld vergoedde al het andere.

Cig keerde terug naar het heden. Ze was verdwaald. Ze had geen idee waar ze zat of hoe ver ze had gereden terwijl haar gedachten rondmaalden om het bedrog van Blackie en Grace. Ze keek naar Full Throttle. Zijn flanken waren niet ingetrokken, dus ze ging ervan uit dat ze niet al te lang op pad was geweest. Het was wonderlijk hoe de tijd ineenschoof als je werd gegrepen door grote, tegenstrijdige emoties. In dit geval liefde en zuivere haat. Ze hield van Blackie en ze haatte hem. Hetzelfde gold voor Grace.

Dikstaart liep vrolijk verder. Zijn oren zwaaiden naar voren, in zijn staart lag een opgewekte krul. Af en toe keek hij achterom hoe het met Cig was gesteld.

Ze hield even stil. Ze hoorde muziek. Full Throttle hoorde het ook. Als Dikstaart het hoorde, schonk hij er geen aandacht aan, het-geen ongewoon was.

Wat een malligheid om gehuld in een mantel van doorschijnend zilver en verzinkend in diepe ellende langs de rivier te rijden. Ze ging op de muziek af om zich te kunnen oriënteren.

De muziek werd harder. Over de rivier dreef 'Black Bottom' aan, gespeeld door een orkest. Heel even werd de mist dunner. Ze dacht dat ze een oude Rolls Royce zag staan en een stel andere oldtimers. In het huis danste licht. Ze herkende het als Sherwood Forest. Haar hart hield op met slaan. Sherwood Forest was de woning van respectievelijk William Henry Harrison, de negende president van de Verenigde Staten, en van John Tyler, de tiende president. Sherwood Forest stond in het territorium van de Princess Anne-jachtvereniging. Dat was minstens honderddertig kilometer stroomafwaarts. Ze kon gedaanten zien dansen. De muziek beurde haar op. Wat een feest. Ze reed op het huis af, maar de nevels kronkelden om haar heen. Een feest met een bepaald thema. Misschien was het wel leuk om er aan te leggen. Maar... het kon Sherwood Forest niet zijn. Het

moest een huis zijn, dat erop leek. Ze dacht diep na. Er was niets wat maar in de verte op Sherwood Forest leek, het langste houten huis in de Verenigde Staten. Hoe was ze zo ver gekomen?

Dikstaart liep gewoon door. Ze zag nu alleen zijn staart. Ze durfde niet om te keren, ze durfde niet stil te houden, ze durfde niet verder te gaan.

De muziek stierf weg. Een hele tijd hoorde ze niets en daarna hoorde ze stemmen, een eindje verder, op de rivier, en het klotsen van water tegen een scheepswand, maar ook dat geluid stierf weer weg.

Opeens verscheen er op een laag heuveltje rechts van haar, vlak bij de rivier, een eenzame gedaante, grimmig, gewapend.

‘Halt!’

Ze kon hem nu duidelijk zien. Een of andere malloot die zich had verkleed als stafonderofficier van de cavalerie, getrouw tot op de gouden uitmonstering op zijn mouwen. Zijn ogen leken te branden, als van de honger. Zijn uniform hing aan flarden.

‘Wie bent u, verdomme?’ riep Cig met alle autoriteit van een jagermeester.

‘Daar mag u op antwoorden, niet ik. Bent u vriend of vijand?’

‘Als dit een soort gekostumeerd bal is, uw uniform is niet om aan te zien.’

Zijn lichtbruine snor krulde omhoog. ‘Mevrouw, ik zou buitengewoon dankbaar zijn als het een... bal was, wat voor bal dan ook. Maar ik ben hier geposteed en u mag er niet door. De rivier ligt vol kanonneerboden en op de oevers stikt het van de spionnen. Wie bent u en wat doet u hier?’

Cig besloot dat ze het spelletje maar beter kon meespelen. Misschien speelde hij mee in een encenering van de Burgeroorlog en was het hem in zijn bol geslagen.

‘Ik heet Pryor Chesterfield Deyhle. Blackwood is de naam van mijn man.’

‘Familie van brigadegeneraal Waaghals Deyhle?’

Dikstaart keek naar Cigs gezicht om te zien hoe ze hierop reageerde.

‘Eh... ja.’

‘Kom wat dichterbij, mevrouw. Dan kan ik u beter zien.’

Zonder te weten waarom, bang dat de man een reolslagen krankzinnige was, reed ze toch naar hem toe. Per slot van rekening had hij een geweer en zij niet. 'Als twee druppels water.' Hij liet zijn geweer zakken. 'Neem me niet kwalijk, ik wil niet onbeleefd lijken, maar is dat de mode?' Hij wees op haar jachtkleding. 'Is het een soort uniform?'

'Eh... min of meer. Ja. Wat is er met uw uniform gebeurd?'

'Ik ben beter af dan de meeste anderen. Ik heb laarzen.'

'Ja, natuurlijk. Wordt er in de buurt een encensering gehouden?'

'Een wat?'

'Een veldslag. Uit de Burgeroorlog.'

Hij stak zijn kin naar voren. 'Mevrouw Deyhle, de hele staat Virginia is een slagveld. De kanonneerboden van de yankees varen tegenwoordig onbelemmerd op en neer over de James. Ze hebben op Brandon gevuurd, de Shirley-plantage is aan stukken geschoten en de bibliotheek in Westover hebben ze platgebrand. U kunt maar beter maken dat u thuiskomt.'

Ze wist niet waarom ze het deed. Ze wist dat de man zijn verstand verloren had. Ze herinnerde zich de reeks omschrijvingen van gek die zij en haar gezin vanochtend in de truck hadden opgesomd, maar geen ervan leek van toepassing. Hij was gek, maar hij leek zo oprecht, zo bezorgd om haar welzijn. Ze maakte haar broodtrommeltje open en boog zich naar voren om hem haar sandwich te geven.

'Dank u wel, mevrouw, dat kan ik niet aannemen. U houdt zelf niets te eten over.'

'Alstublieft. Ik ben gauw thuis en ik vind wel iets.'

Hij stak zijn hand uit en nam de dubbele boterham aan. 'God zegene u, mevrouw Deyhle. Dat u maar niets overkomt in deze verschrikkelijke tijden. Rijdt u maar door.'

Ze reed weg achter Dikstaart aan en keek over haar schouder naar de sergeant die al werd omhuld door een waas van zilveren draden.

Ze huiverde onbedwingbaar. De tranen sprongen haar in de ogen. Misschien was er niet bij hem, maar bij haar een steekje los.

Opnieuw hoorde ze geluiden op de rivier, en daarna niets meer.

Ze stopte en steeg af. Ze stond te trillen op haar benen. Dikstaart

kwam aantrippelen en ging naast haar zitten. Met een medelijdende blik keek hij haar aan.

‘Dikstaart, waar breng je me heen? Is dit de wraak van de vos die wordt opgejaagd?’ Ze leunde tegen Full Throttles nek om overeind te blijven, verbeet een snik en haalde daarna de teugels over zijn hoofd om hem een eindje te leiden. Ze maakte zijn zadeldriem los. Hij leek dankbaar voor de pauze.

Even dacht ze dat ze mannen in platte boten op de rivier zag, slecht geklede mannen, één aan het roer, de anderen met vaarboomen in hun hand aan weerszijden van de boeg. Ieder jaar kwamen er mensen op de James aan platbodewedstrijden meedoen. Cig slaakte een zucht van verlichting. Wie die man in het zuidelijke uniform ook mocht zijn, het was gewoon toeval dat hij wist dat Waaghals Deyhle haar betovergrootvader was. Waaghals Deyhle had in 1888 de Jefferson-jachtvereniging opgericht. Het was bizar, maar deze dag werd er een die ze hoopte nooit meer mee te maken, ondanks de geweldige jachtritten van die ochtend.

Ze sjokte verder. Toen hoorde ze de rauwe kreten van gevechten, geweerschoten en het gehinnik van paarden. Ze dacht zelfs sabelgekletter te horen. Snel trok ze Full Throttles singel aan en sprong te paard.

De geluiden klonken overal om haar heen. Ze hoorde nasale Britse accenten en toen Amerikaanse stemmen. Iemand schreeuwde: ‘Britse smerlappen!’ Er dreef rook in haar neusgaten en de zwavel prikte in haar ogen. En even snel verstomden de geluiden. Ze trilde van top tot teen. Ze wilde naar huis. Ze zou zich in het ziekenhuis laten opnemen. Waarom zou ze te trots zijn? De geest kan knakken, net als een bot. Ze had immers een vreselijke schok gehad.

De aarde beefde. Dikstaart schoot weg in het bos. Ze ging achter hem aan. Op vijftien meter van de kanaalweg bleef hij staan onder een enorme plataan. Cigs hart bonkte in haar ribbenkast, haar ademhaling werd oppervlakkig en de grond bewoog onder haar voeten. Full Throttle hinnikte. Cig wilde zich verstoppen, maar waar? Ze hoopte dat de mist haar zou opslokken. In de mistbanken opende zich voor korte tijd een krullend gat en ze zag – of ze dacht het te zien – een zee van Engelse cavaleristen die voortgaloppeerden, maar in formatie, misschien wel duizend man. Verstijfd van angst keek ze

toe. Kon ze per ongeluk bij een filmopname terecht zijn gekomen? Virginia was tegenwoordig populair om haar locaties, met name omdat nog zoveel van de oorspronkelijke architectuur onaangetast was gebleven. Filmopname of niet, de cavalerie joeg haar de stuipen op het lijf. Na wat ze schatte op zo'n twintig minuten stierf het gedreun weg. Het zweet stroomde over haar gezicht.

Dikstaart zakte voorzichtig af naar de kanaalweg. Als in trance ging Cig achter hem aan. Omdat er zo'n mist hing kon ze niet bepalen hoe laat het was. Als ze jaagde had ze nooit een horloge om. De tijd was wel het laatste waar ze zich tijdens de jacht druk om wilde maken. De honden of Full Throttle lieten haar weten wanneer het welletjes was.

Na schijnbaar uren begon de mist op te trekken. Het eerste wat Cig zag was de James, fonkelend en breed. Ze had hier al eens gejaagd. Ze bevond zich écht in het jachtdomein van de Princess Anne-vereniging, zo'n vijftien kilometer voorbij Sherwood Forest. Ze zakte onderuit in het zadel terwijl de angst uit haar lichaam vloeide. Ze had er geen idee van hoe ze zo ver was gekomen. Het was onmogelijk, maar ze was er toch en Full Throttle kampte nog niet met ademnood. Terwijl de opluchting haar overspoelde, probeerde ze zich te oriënteren. Aan de overkant van de rivier zou Weston Manor te zien moeten zijn. Ze wist zeker dat het grote landhuis aan de zuidelijke kant van de rivierbocht stond, ver weg, gezien de grote breedte van de rivier op dit punt. Maar Weston Manor was nergens te bekennen. Het huis, waarvan de eerste steen was gelegd in 1700, was erg opvallend.

Toen viel haar de omvang van het ongerepte bos op. Voor zover ze zich herinnerde, hielden de staat of de federale overheid zo zuidelijk langs de James geen bossen in stand, hoewel ze dat destijds in de negentiende eeuw wel zouden hebben gedaan.

Dikstaart ging nu over tot een draf. Vastberaden vervolgde hij zijn weg en bracht haar naar een trage, sierlijke kromming in de James, gemarkeerd door kolossale zwarte kastanjabomen. Toen ze deze bocht om waren werden hun ogen begroet door een prachtige open plek, smaragdgroen, afgeperkt door een kastanjarahouten hek met zigzagsgewijs getimmerde planken. Ongeveer vijfhonderd meter verderop zag Cig een stenen huis met één verdieping staan, omlijst

door machtige kastanjabomen, midden in een tweede wei. In de lucht krijste een blauwe gaai. Er verscheen een glinstering in Dikstaarts ogen toen de blauwe gaai naar beneden dook om de vos te pesten. Hij draaide zich even om en keek Cig in haar ogen om vervolgens extatisch in de lucht te springen, waarbij de blauwe gaai er ternauwernood aan ontsnapte klem te komen zitten tussen twee slimme rode pootjes. Vervolgens liet Dikstaart zich als een welp op zijn rug rollen, sprong overeind en rende in volle vaart het zoetgeurende dichte woud in.

‘Tot ziens, kleine duivel,’ riep ze hem achterna. ‘Die verdwijntruc van je los ik nog weleens op.’

Blij reed ze de kant van het sierlijke huis op en bad dat er iemand thuis was die aardig genoeg zou zijn om haar een Coca-Cola te geven. Drie katten zaten elkaar achterna bij de voordeur. Vermoeid steeg Cig van Full Throttle. Een handige smeedijzeren paal bij de deur stelde haar in staat om het mooie vospaard vast te binden, iets wat ze nooit zonder halster zou hebben gedaan als ze niet zo moe was geweest. Op ongeveer honderd meter van het hoofdgebouw zag ze een half in steen, half in hout opgetrokken stal. Omdat ze was komen aanrijden langs de rivier, was haar zicht belemmerd door de majestueuze bomen, maar nu kon ze zien dat er een onverharde, breder wordende weg langs de rivier naar het zuiden liep en dat een andere weg door de velden uitkwam bij de stal. Ook lag er een eenvoudige aanlegsteiger in de rivier. Het huis kwam haar niet bekend voor, maar de omgeving op een vage manier weer wel. Ze dacht dat ze ieder groot huis aan de benedenloop van de James kende. Ze was doodmoe en de schok van de ontdekking dat Grace en Blackie een verhouding met elkaar hadden gehad trilde nog in haar na; ze durfde er niet op te vertrouwen dat ze wist waar ze zich bevond.

Ze klopte aan.

Er kwam geen antwoord.

Cig liep achterom. Er lag een bakstenen zomerkeuken achter het huis, daarmee verbonden door een open paadje. Een heerlijke geur deed haar beseffen dat ze bijna net zo’n honger had als de halve gare aan wie ze haar sandwich had gegeven. Het leek zo’n aardige vent. Geestelijke gestoordheid kent vele verschijningsvormen.

Ze liep naar de keuken. Het was een echte, ouderwetse zomer-

keuken, met een grote bakstenen oven, ruim genoeg om in te staan. Aan de ene kant liep een boog van broodsleuven. Aan het plafond zaten enorme smeedijzeren haken en boven haar hoofd hingen kruiden te drogen. Boven het vuur hing een ijzeren pot van heb ik jou daar.

Voor deze mensen is authenticiteit meer dan een loos begrip, dacht Cig met een glimlach toen ze een aantrekkelijke vrouw van zo'n vijf- of zesentwintig zag staan. Ze had een wijde rok aan en stond gebogen over de pot.

'Pardon, mevrouw, maar ik ben verdwaald.'

De vrouw draaide zich om, haar diepgroene ogen sperden zich open en toen gilde ze: 'Pryor!'

Cig voelde zich ontzettend, omdat ze de vrouw die haar bij haar voornaam aansprak niet herkende. Ook was haar begroeting ontzetsend.

Huilend sloeg de vrouw haar armen om Cig heen. 'Je weet niet hoe we over je hebben ingezeten.' Toen hield ze haar een eindje van zich af. 'De nieuwste mode?'

'Eh...'

'Doet er niet toe, kom, kom. Je broer is achter bezig bomen te rooien. Hij zal zo blij zijn om je te zien.'

Als verdoofd volgde Cig de aantrekkelijke vrouw, die bijna liep te huppelen, zo opgewonden was ze.

'Je moet me alles over Londen vertellen... als je eenmaal van de reis bekomen bent, natuurlijk...' Ze verhief haar stem. 'Daar heb je hem.' Ze zwaaide en sprong op en neer van vreugde. 'Tom, Tom, kijk eens wie er is.'

Tom dook te voorschijn vanonder de zware teugels die om zijn nek lagen. Het span trekpaarden, twee machtige voskleurige paarden met witte pluimen rond hun hoeven, bleven geduldig staan toen hij bij ze wegliep. Zodra hij Cig in het oog kreeg zette hij het op een hollen.

'God zij geloofd!' Hij wierp zich op Cig, die daardoor bijna van de been raakte. Toen ze zich herstelde en in het gezicht van de man keek, was het alsof ze naar een mannelijke uitgave van zichzelf keek. Hij kuste haar en omhelsde haar. Ze wilde niet onaardig doen, dus kuste ze hem ook. 'Loof de Heer.' Toen omhelsde en kustte hij de

aantrekkelijke vrouw, die vast zijn vrouw moest zijn.

En Pryor Chesterfield Deyhle Blackwood ging zomaar van haar stokje.

Een warm, flikkerend licht viel over Cigs gezicht toen ze haar ogen opsloeg. Iemand had een zware doorgestikte deken over haar heen gelegd en haar uit haar laarzen geholpen. In de kamer hing een warme geur van brandend kersenhout.

‘Hier.’ De aantrekkelijke vrouw die ze had verrast in de zomerkeuken hielp haar overeind komen en gaf haar een beker warme cider.

‘Dank u.’ Een paar slokken deden haar beseffen dat ze al uren niet gegeten had. ‘Sorry dat ik u zo’n last bezorg.’

‘Herken je me niet?’ De groene ogen wenkten.

‘Nee.’ Cig deed haar ogen even dicht. ‘Je stem klinkt bekend.’

‘Een warme maaltijd en je bent weer boven jan.’ De jonge vrouw hield een kleine pot warm boven het vuur. Ze schepte wat pap op een glad houten bord, sneed een flinke snee van een vochtig maïsbrood en legde daar een flinke dobbelsteen verse, eigengekarnde boter naast.

Cig stond op. Haar knieën knikten en zakten door.

‘Pryor!’ Vlug stak de vrouw haar handen onder Cigs oksels en hees haar met verrassende kracht overeind. ‘Kom maar, ik help je wel aan tafel.’ De schrik stond op haar gelijkmatige gelaatstrekken te lezen.

Cig voelde zich net een bovenmaatse kleuter toen ze aan een kleine, prachtig vervaardigde tafel werd geholpen. Ze liet zich op een sierlijke, eenvoudige stoel vallen.

‘Dank je.’

De vrouw glimlachte en beboterde de snee maïsbrood. Met trillende handen slaagde Cig erin het eten in haar mond te stoppen. Ze voelde zich al beter.

‘Dit is het heerlijkste maïsbrood en de heerlijkste boter die ik ooit heb geproefd.’

‘Dat mag ook wel. Het recept komt van je moeder.’

‘Mijn moeder is al jaren dood.’ Cig knipperde met haar ogen.

‘Kijk eens aan, je herinnert je je moeder. Het was een fijne vrouw. Jij en Tom lijken erg op haar.’

Cig at. Ze had het voedsel nodig, zowel om haar zenuwen als om haar lichaam tot rust te brengen.

‘Honger maakt rauwe bonen zoet.’ De vrouw bracht haar een nieuwe portie.

Wankel kwam Cig overeind. ‘Mijn paard.’

Zachtjes duwde de vrouw haar terug op de fraai vervaardigde houten stoel. ‘Die staat op stal en maakt kennis met Helen, Castor en Pollux. Ze hebben veel met elkaar te bespreken.’

‘Dank je.’ Opgelucht pakte Cig het diepe bord met pap.

‘Als je weer de oude bent, moet je ons eens vertellen waar je zo’n prachtig dier hebt gekocht. Dat is het mooiste paard in Virginia, mooier dan de paarden van gouverneur Nicholson of van Daniel Boothrod. En je weet wat voor saletjonkers dat zijn.’

Cig herkende de naam van de gouverneur niet. Ze liet het maar gaan. ‘Ik heb hem zelf gefokt.’

‘Ach... het talent van de Deyhles om met paarden om te gaan. Tom hoopt ook ooit zelf te fokken, maar er is zoveel te doen en we komen arbeidskracht tekort. De tijden zijn zo aan het veranderen, Pryor. Je vader bracht twee contractarbeiders mee en binnenkort loopt hun termijn af. Slaven zijn schrikbarend duur en volgens Tom zijn het nog steeds heidenen.’

Cig knipperde met haar ogen en besloot deze kennelijke wartaal te negeren. ‘Mijn excuses voor de overlast die ik je heb bezorgd. Ik weet niet wat er met me gebeurd is. Ik voel me uitstekend... echt waar. Ik kan wel in de stal slapen, bij Full Throttle. Het zou niet voor het eerst zijn.’ Ze keek door het raam naar buiten, waar het nacht was. Haar glimlach liet zien dat ze schitterende tanden had. ‘Als je me wijst welke kant ik op moet, vertrek ik bij het krieken van de dag.’

‘Vertrekken, waarheen?’ vroeg de jonge vrouw met gefronste wenkbrauwen.

‘Naar huis.’

‘Dit is je huis.’

Cigs onderlip stak uit. ‘Alsjeblieft, ik wil niet onbeleefd lijken, maar mijn huis staat stroomopwaarts, in Nelson County.’

Er trok een verbijsterde trilling over het aantrekkelijke gezicht. ‘Je woont op Buckingham.’ Omdat Cig niet reageerde, vervolgde de jonge vrouw: ‘Het land dat de vader van je moeder in 1619 toegewezen heeft gekregen. Je thuis is op Buckingham.’

‘Buckingham?’ Cigs gedachten tuimelden over elkaar als beelden in een caleidoscoop. Er was niets wat lang genoeg bleef liggen om als vast concentratiepunt te dienen. ‘En wat is je achternaam?’

‘Dezelfde als die van jou.’ De jonge vrouw wilde lachen. ‘Deyhle.’

‘Wat is je voornaam?’

Spontaan sloeg de vrouw haar armen om Pryor heen. ‘Arme stakker.’ Ze gaf haar een klopje op haar rug en liet haar weer los. ‘Het komt allemaal wel weer terug. Mettertijd. Alledaagse dingen zullen je helpen thuis te komen... echt thuis. Ik heet Margaret en ik ben op 8 juni 1697 met je tweelingbroer getrouwd.’

Het bloed stroomde weg uit Cigs gezicht. ‘Welk jaar is het volgens jou?’

‘Het jaar onzes Heren 1699. De derde november, en denk je eens in, Pryor, binnenkort komt er een nieuwe eeuw. De achttiende eeuw. Ik kan het nauwelijks geloven.’

Ook Cig kon het nauwelijks geloven. Een van hen was zo gek als een bos uien.

‘1699... Margaret?’ zei ze half fluisterend.

‘Jazeker.’ Margaret knikte met haar hoofd zodat er glanzende krullen onder haar mopmuts vandaan sprongen.

‘Het is 1995,’ verklaarde Cig resoluut.

Margaret keek een ogenblik ernstig en gaf toen een kneepje in Pryors arm. ‘Je bent altijd al een potsenmaakster geweest. Als het inderdaad, wat, 1995, was, zou ik dood zijn, en zoals je ziet ben ik springlevend.’

‘Misschien ben ik dood?’ Een koude angstklauw maaide door Cigs binnenste.

Margaret lachte omdat ze dacht dat Cig een grapje maakte. ‘Doodmoe, dat ben je. Na zo’n reis uit Engeland zou ik ook vergeten hoe

ik heet. En die rit heeft je afgemat. Als je morgen wakker wordt is alles weer in orde.'

'Waar is Tom?'

'Hij is met Bobby de beesten aan het voeren.'

'Margaret, ik slaap wel in de stal bij mijn paard.'

'Onzin,' antwoordde Margaret:

Cig had zin om Margaret door elkaar te schudden en een eind aan deze poppenkast te maken. Ze telde tot tien. Haar armen en benen voelden aan als lood. Gedwee volgde ze Margaret naar boven en kroop in bed. 'Nog één vraag. Zijn we rijk?'

'Herejee, nee,' schaterde Margaret.

'Dat is in elk geval hetzelfde,' antwoordde Cig droogjes.

'Je ligt nu thuis in je eigen bed. Slaap lekker.'

Met zware oogleden mompelde Cig: 'Jullie hebben geen telefoon, hè?' Ze sliep al bijna voordat ze haar zin had afgemaakt.

Margaret blies de kaars uit, keek naar haar slapende schoonzuster en liep toen zachtjes de kamer uit met een gefluisterd gebed: 'Dank U, Heer, dat U ons Pryor hebt teruggebracht in deze tijd van nood.'

Toen Cig een uur voor zonsopgang wakker werd, lagen er een paar brokjes hout oranje na te gloeien in de haard. Ze ging op zoek naar de badkamer. Er was er geen. In de hoek van de kamer stonden op een driepotig tafeltje van suikeresdoornhout een kom en een kan met water. Naast een tinnen beker lag een smalle, glanzende tandenstoker.

Ze spatte water op haar gezicht, spoelde haar mond met water, gebruikte de tandenstoker en herinnerde zich dat ze een opklapbare tandenborstel bij zich had, in de linkerzak van haar jasje. Ze keek uit het raam en zag dat er een paar kleine luchtbelletjes in het handgeblazen glas zaten. Op iedere grasspriet lag een dun laagje rijp.

Met haar rijjasje en jachtlaarzen in haar handen liep ze op haar tenen de trap af om Margaret niet wakker te maken. In een grote kamer met een enorme gebeeldhouwde schouw trok ze haar laarzen aan en liep op haar tenen naar de centrale hal van het huis. Ze deed de achterdeur aan het eind van de gang open en stapte naar buiten. De kille lucht verdreef het laatste restje slaap.

Ze zag nu dingen die haar gisteren in haar gedesoriënteerde en uitgeputte toestand niet waren opgevallen. Zo'n dertig meter opzij van het huis stond een privaat. Een kleine laagte dicht bij het bos onthulde een koelhuis, stevig opgetrokken van veldsteen. Naast de stal stond een maïsbak. Op tien meter van de maïsbak stond een kleine korenschuur. Hier en daar stonden langs een kleine, omheinde wei een paar verplaatsbare kippenrennen. De katten patrouilleerden bij het korenschuurtje, zo goed en zo kwaad als ze konden. Kleinere gebouwtjes van rode baksteen waaierden uit over het fraaie erf achter het grote huis. De stal verankerde de dichtstbijzijnde hoek van het erf, dat ruw geschat honderd meter lang bij zeventig meter breed was.

Cig liep op een drafje naar het privaat. Binnen was geen enkele andere voorziening dan een grote emmer water om je mee schoon te maken.

Deze mensen zijn niet goed wijs, dacht ze bij zichzelf. Het was mooi om authentiek te leven, maar zonder modern comfort, nee hoor, en dat koude water prikte. Ze gebruikte een oude handdoek om haar handen aan af te drogen.

Toen dat gebeurd was liep ze naar de stal en keek of ze ergens boven haar hoofd telefoon- of elektriciteitsdraden zag zwaaien. Ze wist dat het elektriciteitsbedrijf dertig dollar per meter rekende voor het onder de grond leggen van de kabel. Ze hoopte dat de Deyhles hun elektriciteitsaanvoer onder de grond hadden laten leggen en dat ze binnen ergens moderne voorzieningen zou aantreffen.

Uit nieuwsgierigheid inspecteerde ze de buitenkant van de stal. Nergens was een zekeringskastje of stroomonderbreker te bekennen, nergens kwam een zwarte voedingskabel uit de grond opduiken.

Misschien zit het allemaal ergens binnen, dacht ze, en onderdrukte een opkomende paniek. Margaret kende haar naam, wat haar behoorlijk van haar stuk bracht. Ze herinnerde zich geen authentiek levende mensen die zich van de naam Deyhle bedienden. Wat ze wel wist was dat ze Hunter en Laura moest bereiken; die zouden in alle staten zijn.

Full Throttle begroette haar opgewekt toen ze de stal betrad. Ze gaf hem een klopje en ging op zoek naar graan, maar vond haver van een hoge kwaliteit. Ze voederde Throttle, Helen, zo te zien een warmbloedpaard, en ook Castor en Pollux.

Over een stevige ladder klom ze naar de hooizolder om het hooi naar beneden te gooien, een verrukkelijk mengsel van klaver en timothee. Het hooi was niet in balen gebonden, maar lag los opgetast in de spelonkachtige, goed geventileerde zolder. Dat was een oude, veilige methode om te voorkomen dat er brand ontstond door broei, wat af en toe weleens voorkwam bij balen hooi. Aan weerszijden van de zolder waren ladders bevestigd zodat je naar de beide koepelgewelven kon klimmen om ze uit te ruimen. De ladders waren ook bruikbaar om over de enorme balken te lopen en snel van het ene eind van de schuur naar het andere te komen. Toen ze beter naar de balken keek, zag ze dat ze met de hand uit een boomstam waren

gekap. Het blad van de bijl was met groot vakmanschap in het hout gezet. De kleinere balken en binten waren met een trekzaag gemaakt, wat inhield dat twee mannen, een op de grond en een andere beneden in een kuil, ieder een eind van een lange zaag vasthielden en moeizaam plakken afzaagden van hout dat boven de kuil hing. Het was slopende arbeid en er waren nog maar weinig mannen die wisten hoe het moest of over de spierkracht beschikten om het zelfs maar te proberen.

De met zorg uitgedachte hooizolder maakte het mogelijk dat je hooi direct naar beneden in de paardenboxen kon gooien, aan de ene kant van de stal, of naar de voederbakken van de koeien aan de andere kant. Op de zolder lag ook zoetgeurend stro, zodat als de paarden in de wei liepen en de boxen waren uitgemest, je alleen maar stro naar beneden hoefde te duwen om vervolgens de ladder af te dalen en het stro te verspreiden. Dit ontwerp ontzag de menselijke rug.

Arbeid was zo ontzettend kostbaar dat stallen van deze omvang nog maar zelden werden gebouwd. En dus werden hooi en stro in balen opgeslagen. Je tilde de balen op en wierp ze over de zolderand. Nadat je het bindtouw had doorgesneden deed je plukken hooi in de ruiven. De balen stro, waarvan het bindtouw was verwijderd, werden dan verspreid door de stal. Omdat het blad of de halmen tijdens het balen waren samengedrukt kostte het wat tijd om het stro op te schudden. De balen werden steeds zwaarder naarmate je er meer naar boven of beneden gooide.

Cig waardeerde het verstandige ontwerp van deze stal. Hoewel Margaret haar iets anders had verteld, nam ze toch aan dat de Deyhles buitensporig rijk waren dat ze zo'n kolossale stal als deze konden laten bouwen, met handgekapte balken nog wel.

Ze kon nergens telefoondraden vinden. Of de Deyhles in het her-scheppen van het vroegere Virginia perfectionisten waren of niet, ze moesten toch telefoon hebben. Ze hoopte dat hij ergens zat weggestopt in de stal.

Tractors, trucks of meststrooiers kwam ze niet tegen. Ze stond er versteld van dat ze deze boerderij met trekpaarden dreven. Houten hooivorken en harken hingen keurig aan de binnenmuren. Onder een overkapping stonden hooiwagens en laadkarren naast elkaar; er

krulde een wonderlijke geur van smeerolie haar neusgaten in. Het rook niet naar de aardolieproducten die zij gebruikte.

Een brutale haan kwam naar binnen stappen. Hij stak zijn gladde roodbruine kop omhoog en gaf een glorieus kukeleku ten beste, ervan overtuigd dat hij en hij alleen verantwoordelijk was voor het aanbreken van de dag. Ze stak haar hoofd om de hoek van de grootste, blauw geschilderde staldeur en zag het topje van de zon, dieprood, die boven de horizon verscheen. Binnen een paar ogenblikken rolde zich een pad van gesmolten rood over de snel stromende James uit.

Er hing vanochtend niet één sliert mist boven de rivier. De kille ochtendlucht zou plaats maken voor een volgende volmaakte oktoberdag.

Cig dook weer naar binnen en zadelde Full Throttle. Het was wel onbeleefd om zomaar te vertrekken. Wat een rare snuiters haar gastheer en gastvrouw ook mochten zijn, het waren aardige mensen met een vriendelijke directheid die haar uit haar evenwicht bracht.

De satijnen voering van haar rijjasje voelde glad aan tegen haar huid toen ze uit de binnenzak het leren notitieboekje pakte dat ze bij zich had. Ze liep naar de indrukwekkend ingerichte zadelkamer en ging zitten om een briefje te schrijven. De geelkoperen zadelrekken en teugelhaken glommen.

Bij het zien van de platte zadels vroeg ze zich af of de Deyhles Saddlebreds bereden, hoewel ze er geen had gezien. De zadelkamer had panelen van goudgeel eikenhout. Ongelijke, zware vloerplanken, glad afgesleten, vervulmaakten het warme gevoel dat de boerderij uitstraalde. Ze bekeek een bit met lange stangen aan een van de hoofdstellen. Het was gemaakt van zwaar staal; ze kon niet zien waar het vandaan kwam. Gewoonlijk herkende Cig Amerikaans, Duits of Engels staal; Engels was het allerbeste voor bidden. Dit bit was massief en zou in de verkeerde handen genadeloos zijn, maar dat gold voor ieder bit in de verkeerde handen.

Ze liet het bit los omdat een angstscheut haar doorkliefde. Heel even kon ze bijna geloven dat het 1699 was.

Een gladgeschuurde houten kist bevatte schitterende dekens. Op de rand van een lessenaar als die van een ouderwetse onderwijzer vond ze een zwart contékrijtje, een verhard stuk rechthoekig grafiet

zoals tekenaars dat gebruiken. Ze legde haar notitieboekje op het schuine bovenblad, trok het kleine potloodje uit de rug en schreef haastig. Ze scheurde het blaadje af en hing het buiten Throttles box op, waar een andere hoofdstelhaak was aangebracht zodat je makkelijk spullen kwijt kon in de stal.

Beste mijnheer en mevrouw Deyhle,
Hartelijk bedankt voor uw gastvrijheid. Ik kon geen telefoon vinden, dus ik ga nu op huis aan. Mijn gezin zal wel radeloos van bezorgdheid zijn. Mijn nummer is 540 279-4462. Bel me alstublieft vanavond, zodat ik u fatsoenlijk kan bedanken.

Met vriendelijke groet,
Pryor Deyhle Blackwood, jagermeester

Normaal gesproken liet Cig het 'jagermeester' achterwege, tenzij ze een brief schreef naar andere vossenjagers, maar in dit geval, dacht ze, hadden de Deyhles er iets aan als ze haar antecedenten wilden natrekken voordat ze haar opbelden. Ze hoefden alleen maar de jagermeester van de jachtvereniging Princess Anne te bellen, een eindje stroomafwaarts, of van de jachtvereniging Deep Run, een eindje stroomopwaarts. Vossenjagers vormen een goede informatiebron.

Daarna liep ze met Full Throttle naar het imposante stijgblok, een enorme, gladde rivierkei met een platte bovenkant. Ze zwaaide haar rechterbeen omhoog, Full Throttle trilde met zijn oren en vervolgens reden ze ervandoor terwijl de drie katten gefascineerd toekeken.

In draf reed Cig naar het westen over de slingerende rivierweg. Ze kwam langs de kleine aanlegsteiger waar Buckingham gebruik van maakte. Ze wist dat er in de buurt een verharde tweebaansweg was, Route 5, die uitkwam op Route 156. Ze herinnerde zich vaag een benzinestation bij de kruising. Omdat ze dolgraag de kinderen wilde bellen, zette ze Full Throttle aan tot een steviger draf. Ze waren allebei stijf van de wilde rit van de vorige dag, maar ze zou gauw genoeg bij de telefooncel zijn. De autoweg lag niet waar hij zou moeten liggen; er was zelfs helemaal niets vertrouwd te bekennen, alleen de James, die zich gedroeg zoals ze hem zich herinnerde. Het geboomte

torende boven haar uit. Ze had nog nooit zo'n overvloedige fauna gezien. Van de grote landhuizen langs de rivier was geen spoor te bekennen. Ze kende deze streek toch. Al sinds haar jeugd jaagde ze in dit gebied, bovendien had ze gestudeerd aan het William and Mary, dat 225 kilometer van haar huis stond.

De James klotste tegen de oever. Zonder het zelf in de gaten te hebben zette ze Full Throttle aan en hij ging over op een korte galop. Ze hield hem in, probeerde kalm te blijven en draafde verder. Toen de zon hoger aan de hemel kwam te staan, keek ze uit over het brede oppervlak van de rivier. Ze zag een paar ontgonnen landerijen tussen de dichte bossen, maar meer ook niet. Niets. Geen fluit.

De weg liep verder. Ze vertraagde het tempo tot een rustige stap. Het had geen zin om het paard of zichzelf op te drijven. Ze moest nadenken, helder, kalm en verstandig. Ze schrok op door een geritsel rechts van haar. Terwijl ze zich omdraaide sprong een mannetjes-hert met een flink gewei te voorschijn, dat bij het zien van haar en Full Throttle weer terugsprong in het woud. Ze hoorde hem met veel kabaal wegrennen.

De weg bleef langs de rivier lopen. Ze keek naar de grond, hopen op een spoor, een hoefafdruk, alles waarmee haar bange vermoedens de kop kon worden ingedrukt. Hard gebakken als baksteen, bood de weg geen uitkomst. Hoewel de temperatuur niet hoger kon zijn dan tien graden Celsius, stond het zweet op haar rug en onder haar oksels.

Ze tuurde de rivier af naar een boot, een skiff, een jol, een vlot zelfs. Niets.

Toen ze uit een bocht kwam, dreef er een dikke pluk nevel schuin over de weg, grondmist. Full Throttle snoof en bleef staan. Ze kende haar paard goed genoeg om eerder op zijn zintuigen te vertrouwen dan op die van haarzelf. Er doemde een menselijke gedaante op, die net zo erg schrok toen hij haar zag als omgekeerd. Hij zag eruit als een indiaan, met een sjofele leren broek aan. De rechterkant van zijn hoofd was kaalgeschoren en langs de linkerkant hing een lange streng gevlochten haar. Ze dacht even dat ze een tomahawk aan zijn riem zag, een mes in zijn rechterhand. Razendsnel schoot hij het bos in.

‘Hé, hé, wacht even. Alstublieft,’ riep ze.

Terwijl de mist rondddwarrelde keek ze naar de weg. Het droge, stoffige oppervlak was bespikkeld met druppels bloed. De mist trok op en ze reed verder. Nog meer bloed. Ze huiverde.

Aan de kant van de weg lag een ineengezakte gedaante. Haastig reed ze erop af. Cig kon best tegen een stootje, maar nu keerde haar maag zich om.

Het was een indiaan, die met half afgekliefde nek op zijn zij lag. De moordenaar was begonnen zijn scalp bij het voorhoofd los te snijden. Zijn volle haardos was ruw afgehouden tot op zijn schouder. De overvaller moest door haar zijn opgeschrikt op het moment dat hij een snee in het voorhoofd maakte. Full Throttle snoof en deinsde achteruit. De geur van bloed bracht hem van streek.

‘Ho, jongen, ho.’ Ze staarde naar het lijk. Zijn nek werd beschermd door een roodkoperen halssieraad. Zijn broek van zacht, boterig leer deed haar versteld staan, zo mooi was hij. Door zijn gescheurde hertenleren hemd sijpelde bloed.

Ze moest de sheriff en daarna haar kinderen bellen. Waarom zou iemand op deze manier een ander mens willen vermoorden?

Ze nam de weg terug langs de James. Ze wist in elk geval waar de Deyhles woonden en al waren het vreemde types met hun levende-verledengedoe, ze zouden in elk geval een sheriff laten komen.

Ze reed in galop en de bontgekleurde bomen schoten voorbij. Een zwarte beer maakte zich haastig uit de voeten. Binnen twintig minuten was ze terug bij het stevige bakstenen gebouw.

Tom vloog de deur uit. ‘Pryor, we hebben vreselijk over je ingezeten.’

‘Je moet de sheriff bellen... meteen! Er is een man vermoord. Een indiaan.’

Margaret kwam bijna struikelend het huis uit. Bobby en Marie, de contractarbeiders, stonden onbeschroomd te staren, hun mond half open.

‘Jullie moeten de sheriff bellen!’

‘Sheriffs heb je in Engeland. Hier hebben we die niet,’ antwoordde Tom op rustige toon.

‘O, in Jezusnaam, hou op met die poppenkast! Er ligt een vermoorde man een eind verder op de weg. Jullie moeten de politie bellen.’

'Margaret, jij blijft hier. Zeg tegen Bobby dat hij de musketten laadt... voor het geval dat. Je weet wat je te doen staat.' Hij rende naar achteren en reed op Helen toen hij terugkwam.

'Rij jij maar voor,' zei hij tegen Cig.

'Wacht!' Margaret holde naar binnen en kwam terug. Ze hield een vuursteenslotpistool omhoog naar Tom, die het achter zijn riem stak.

Ze gaf er ook een aan Cig die het zonder morren aannam. Ook al was dat het enige wapen voorhanden, ze zou het gebruiken.

'Vooruit.' Ze keerde Full Throttle naar het westen, de weg langs de rivier op.

Zwijgend reed het tweetal door. Toen ze bij het lijk kwamen, steeg Tom af.

Hij floot. 'Dit is inderdaad een bloederige toestand.'

'Ik heb de moordenaar gezien. Hij doemde heel even op in de mist en rende toen het bos in. Hij wilde deze man scalperen.'

'Dat doen ze altijd. Dat weet je toch.'

'Maar tegenwoordig niet meer!'

'Pryor, je bent niet bij je verstand,' berispte Tom haar streng. 'Dit is een Tuscarora Irokees.'

'Waar heb je het over?' Ze was nu razend van woede.

'De Irokezen en Manahoac wonen voor het grootste deel ten westen en ten noorden van de grens tussen het hoogland en het laagland, de Algonkin aan de oostelijke kant. Er bestaan wel verdragen tussen deze wilden, maar deze vent heeft hem ook nog beroofd.' Hij zweeg en stapte af om het lijk op zijn rug te draaien.

'Hoe weet je dat?'

Tom wees op twee doorgesneden riempjes aan de band van de leren broek van de Indiaan.

Cig kneep haar ogen tot spleetjes. De vreselijke werkelijkheid dat dit inderdaad een andere tijd was, begon tot haar door te dringen. Ze wilde er niets van weten. 'Er moet toch een vorm van gezag bestaan. Je moet iemand verwittigen.'

'Dat ben ik ook van plan. Ik breng onze burens op de hoogte en ik zal het aan James Blair vertellen. Die heeft tenminste hersens in zijn hoofd,' zei hij. Met een spoor van verbittering in zijn stem vervolgde hij: 'De gouverneur of het House of Burgesses op de hoogte

brengen haalt geen steek uit. Die hebben het te druk met belasting innen en die naar koning Willem in Engeland te sturen. De laatste keer dat de indianen ons begonnen af te slachten wilden ze niet eens een burgerwacht oproepen. Natuurlijk was dat een andere gouverneur, dus ik zal me over deze niet uitlaten. Maar toch, de kroon wil ons geld en vertikt het iets uit te geven om ons te verdedigen.'

Ze vouwde haar handen over de voorboom van haar zadel. 'Wat gebeurt er met het lijk?'

'Help me maar.'

Cig steeg af en samen hesen ze het lijk op Toms paard, achter het zadel.

Samen liepen ze terug naar Buckingham.

Cig hield haar mond dicht. Bij iedere bocht van de rivier zocht ze ingespannen naar een oriëntatiepunt. Haar wanhoop nam toe. Ze voelde zich omwikkeld door tijd, het was alsof ze werd omsloten door een fluwelen handschoen. Het enige wat ze wilde was een telefoon. Ze had spijt van alle keren dat ze Alexander Graham Bell had vervloekt om de verstoringen van haar bestaan. Ze bad dat er een logische verklaring zou zijn: dat Tom Deyhle leed aan schizofrenie of manische depressie of een ander psychologisch etiket dat ze hem kon opplakken. Hij leek verstandig en evenwichtig genoeg, hoewel hij op dit moment bezorgd was. Haar tanden klapperden. Ze klemde haar kaken op elkaar.

Hij merkte het en zei troostend: 'Maak je maar geen zorgen, zus. Het is twintig jaar geleden sinds de laatste opstand. Dit zijn heidenen die elkaar vermoorden.'

Met tranen in haar ogen keek ze hem aan. 'Dat is niet de reden waarom ik bang ben.'

'Wat is er dan?' Hij glimlachte en er lag een vriendelijke klank in zijn stem.

'Ik weet niet waar ik ben. Ik weet niet welke tijd het is. Ik weet niet zeker of ik wel weet wie ik ben.'

Hij wierp zijn hoofd in zijn nek. 'Het is rond een uur of acht, je bent op weg naar huis, Pryor Deyhle. Weet je, volgens mij is de menselijke geest net de speelgoedkist van een kind. Soms worden er dingen ingegooid en is het er een rotzooitje. Alles komt vanzelf terecht.'

‘Hebben jullie echt geen telefoon?’ De tranen stroomden over haar wangen.

‘Zuster, ik heb nog nooit van zoiets gehoord.’ In zijn stem klonken liefde en geduld door.

‘Welk jaar is het dan? Eerlijk, Tom, welk jaar?’

‘1699.’

‘O, God.’ Ze beet in haar lip totdat er bloed uitkwam, want anders zou ze in een onbeheerst snikken zijn uitgebarsten.

Puttend uit reserves van zelfbeheersing waarvan ze nauwelijks wist dat ze ze bezat, bleef Cig zwijgen. Vanaf het moment waarop de dode indiaan ieders aandacht naar zich toetrok, had ze niet veel te melden. Ze probeerde niemand ongerust te maken, omdat ze ervan uitging dat deze groep mensen in geen enkel opzicht verschilde van andere groepen: men zou gaan kletsen.

Als ze zich te eigenaardig of gedesoriënteerd gedroeg, kwam ze misschien in een grotere puinhoop terecht dan al het geval was.

Tom ging met het lijk naar de Shirley-plantage, ongeveer zestien kilometer stroomafwaarts. Op rustige toon gaf hij Margaret opdracht waakzaam te blijven, je wist maar nooit.

Tom zei dat de moordenaar waarschijnlijk in noordelijke of zuidelijke richting naar de grote moerassen zou trekken, maar niet naar de bergen in het westen. Omdat in Jamestown een indiaan een betrekkelijk ongewoon verschijnsel was, zou hij waarschijnlijk door de bossen op zijn reisdoel afgaan.

Cig deed haar best om te begrijpen wat er niet werd gezegd. De onderdrukte angst was tastbaar aanwezig. Natuurlijk hield iedereen zich op de eerste plaats bezig met zijn eigen directe veiligheid. De volgende zorg was of deze moord een voorbode was van een oorlog tussen de betrokken stammen, met de kolonisten er precies tussenin.

Tom wilde Lionel de Vries van de Wessex-plantage en William Byrd, die een eind stroomafwaarts woonde, te pakken krijgen. Beide mannen waren bezig een fortuin te vergaren door factorijen te stichten voor de handel met de indianen. Byrd trok door Carolina en richtte zich op stammen die aan de kust woonden, terwijl De Vries, kennelijk voor geen kleintje vervaard, de grens tussen het laagland

en het hoogland overstak tot zelfs achter het gebergte waarvan de mensen zeiden dat het blauw was. Hij dreef handel in de vruchtbare Shenandoahvallei, waar slechts weinig blanken zich waagden.

Als verdoofd zadelde Cig Full Throttle af, wreef hem droog en zette hem in de omheinde wei die het dichtst bij de stal lag. De beide koeien in de wei keken op noch om.

Margaret verscheen. Ze droeg twee emmers melk. Cig nam er een van haar over.

‘Je hebt een boel te verstouwen gehad, de afgelopen uren. Uitgeput, hongerig, en dan vanochtend... nou ja. Geen thuiskomst zoals je je die had voorgesteld, ben ik bang.’

‘De waarheid is, ik weet niet waar ik ben. Behalve in geografisch opzicht.’ Cig wist dat ze wartaal sprak. Ze concentreerde zich erop niet met melk te morsen. Ze voelde zich wat prettiger nu ze iets te doen had.

‘Het moet verschrikkelijk zijn je geheugen te verliezen,’ zei Margaret meelevend.

‘Geheugen verliezen? Ik ben eerder bang dat ik gek word,’ flapte Cig eruit. ‘Er moet toch een telefoon zijn, een telegraaf, twee blikjes aan een stuk touw.’

‘Touw heb ik wel. Maar die twee andere voorwerpen...’ Margaret schudde haar hoofd. ‘Herken je geen van ons?’

‘Je stem klinkt bekend, maar ik kan hem niet thuisbrengen.’

‘Tom?’

‘Ik zie alleen dat we op elkaar lijken.’

‘Wat naar voor je, Pryor’ zei Margaret, die echt met haar meevoelde. Ze aarzelde. ‘En Castor en Pollux dan?’

‘Herken ik ook geen van twee.’

‘Nou ja, piekeren maakt het alleen maar erger. Geduld...’ Margaret maakte haar zin niet af toen ze de zware eiken deur van het stenen koelhuis opendeed. Ze zette de melkemma's in de met steen beklede geul waardoor het koele water stroomde. Grote, ronde smeedijzeren ringen die met bouten in de zijmuur van het koelhuis waren bevestigd, dienden als hangers voor de emmers. Margaret hing een van de emmers aan een lange, smeedijzeren s-vormige haak; het ene uiteinde ging aan de emmer en het andere door een ijzeren ring.

‘Wat een schitterend metselwerk!’ riep Cig uit.

‘William Henry Harrison was zo aardig ons twee werklieden van zijn scheepstimmerwerf te lenen. Hij heeft grootse plannen voor Berkely Hundred en de scheepswerven zullen hem na verloop van tijd het geld opleveren om te bouwen en nog meer te bouwen. Dat doet hij nou eenmaal het liefst.’

Toen ze uit het koelhuis weggingen nam Margaret een witte vierkante brok boter mee, en zorgvuldig deed de jonge vrouw de deur dicht en op de grendel.

‘Ben je bang voor dieven?’ vroeg Cig.

Margaret lachte. ‘Ik ben door schade en schande wijs geworden.’ Ze wees op de katten. ‘We vergrendelen het rookhok ook. Natuurlijk geloof ik ook dat de wasberen en de vossen een hoop op hun kerfstok hebben, om maar te zwijgen van Hoogheid, Nell Gwyn en Vlekje. Ze ziet eruit als een vlek, vind je niet?’ Margaret wees naar de donkergrijze kat met heldergroene ogen vol speelsigheid.

Eenmaal weer in huis zette Margaret koud maïsbrood en boter klaar. Ze maalde koffie. ‘Onze grootste luxe. Ik stel me voor dat je het in Londen kunt drinken wanneer je maar wilt. De koffie bewaar ik hier en de thee ernaast. De bloem zit in deze pot en de suiker hier. Ik gebruik trouwens vaker honing dan suiker. Je bijenkorven doen het uitstekend. Je moet maar eens naar de klaverweiden lopen om zelf een kijkje te nemen.’

Cig at dankbaar van het eten dat voor haar werd neergezet. ‘Margaret, ik waardeer je vriendelijkheid. Maar ik kan nog steeds niet geloven dat het 1699 is.’

Margaret vouwde haar handen op haar schoot. Ze had de hele nacht liggen woelen omdat ze zich bezorgd maakte om de veranderingen bij haar schoonzuster. Ten slotte was ze tot de conclusie gekomen dat Pryor, ondanks het feit dat ze blaakte van gezondheid, door de ontberingen van haar reis een geestelijke klap had opgelopen of misschien onderweg een schok had gekregen waarvan de aard vanzelf zou blijken. Er zat bij de familie Deyhle geen verkeerd bloed, ook niet bij de Buckinghams, trouwens, hoewel de Buckinghams zowel moedig als onbezonnen konden zijn. De wetenschap dat Pryors inzinking hoogstwaarschijnlijk tijdelijk was, hielp Margaret haar eigenaardigheden te verdragen, hoewel ze niet wilde dat iemand Pryor zag zolang deze nog niet helemaal bij de tijd was. Ze

had altijd van de zus van haar man gehouden en was bereid haar bij te staan, haar zoetjesaan weer naar de werkelijkheid te helpen en voortdurend om haar herstel te bidden. Ze wist best dat haar eigen ervaringen te beperkt waren om zich een voorstelling te kunnen maken van alles wat Pryor tijdens haar reis kon hebben gezien en doorstaan. Margaret had nooit de gruwelen meegemaakt die mensen ertoe dreven een oceaan over te varen, maar haar grootouders hadden haar voldoende over de Oude Wereld verteld om haar heel tevreden te stellen met het feit dat ze in de Nieuwe Wereld woonde.

‘Op het ogenblik is het 4 november 1699,’ las Margaret op van de kalender oude stijl. De nieuwe, verbeterde kalender zou pas in 1752 in gebruik komen.

Cig knipperde met haar ogen. Ze herinnerde zich de kalenderomschakeling vaag, omdat ze had gelezen dat de presidenten Jefferson en Madison desgewenst twee verjaardagen konden vieren, oude stijl en nieuwe stijl.

‘Ik... ik...’ Cig speurde Margarets gezicht af. Als ze zich echt in het laatste jaar van de zeventiende eeuw bevond, zou het leven voor hen allebei een stuk lastiger worden als ze maar bleef volhouden dat ze uit 1995 kwam. Haar voornaamste zorg gold niet zichzelf, maar Hunter en Laura. Waren ze ongedeerd? Zouden ze het zonder haar redden? Grace zou in haar functie van peetmoeder de nodige maatregelen treffen, maar iedere keer dat Cig zich hun gezicht voor de geest haalde, brak haar hart. ‘Ik herinner me namen. Sommige namen.’

‘Welke?’

‘De Shirley-plantage. Williamsburg. Eh, Flowerdew Hundred.’ Ze raffelde een aantal namen van plantages af die ze zich nog herinnerde.

‘Dus je hebt over Williamsburg gehoord toen je in Londen zat? Het schip waarmee dat nieuws is overgebracht moet vleugels hebben gehad.’

‘Eh...’ Cig vond het vreselijk zich dom voor te doen. ‘Ik ben een beetje in de war. Is Williamsburg niet de hoofdstad?’

Margaret straalde. Nu wist ze dat Pryors geheugen terug zou komen. ‘Op papier.’ Ze lachte. ‘De volksvertegenwoordiging heeft een wet aangenomen om de stad te bouwen waar nu de Middle-plantage

ligt. Een uitstekende locatie tussen de York River en de James, vind ik. Toen het staatsgebouw vorig jaar afbrandde, besloot de volksvertegenwoordiging te verhuizen naar een plek waar minder ziekten heersten. Maar de wet is pas afgelopen juni aangenomen. Je moet ervan hebben gehoord toen je aan het inpakken was voor de terugreis.'

Cig negeerde die opmerking. 'Dus er is nog niets gebouwd?'

'De Duke of Gloucesterstraat, anderhalve kilometer lang, stel je eens voor, is al uitgezet. Alle andere straten komen daar parallel aan te liggen. John Page heeft 98 hectare grond aan de stad verkocht. Een geweldige buitenkans voor hem.' Ze had waardering voor een vooruitziende blik die winst opleverde.

'Mijn God, we staan echt aan het begin,' zuchtte Cig.

Margaret probeerde dit te begrijpen. 'Na Londen maken wij vast dezelfde indruk op jou als de indianen op ons.'

'O nee, zo bedoel ik het niet, Margaret. Het is alleen...' Ze wiste haar voorhoofd af en veranderde abrupt van onderwerp. Haar slapen klopten. 'Ik ben niet gek, al lijkt het wel zo. Ik voel me rustig.'

Margarets reactie, spontaan en warm, had een opbeurende uitwerking op Cig. 'Zoiets denk ik ook helemaal niet. Dit gaat weer over. Het is een vreemd gevoel voor me dat je me niet kent, want ik beschouw je als mijn zuster... maar ook dat komt vanzelf terecht. Dat weet ik.'

'Oké,' beaamde Cig zwakjes.

'Oké?' vroeg Margaret.

'Ach...' Cig zweeg even. 'Het betekent "ja" of alles is in orde, goed. Oké.'

'Is dat de mode in Londen?'

'Nee... laat maar zitten.'

Die avond haalde Margaret emmers water uit de put. Ze goot ze leeg in de enorme gietijzeren pot die in de winterkeuken hing. Deze keuken was achter het huis aangebouwd. Een bad zou Pryor goed doen, dacht ze, dus deden ze samen het voorbereidende werk.

Een houten kuip die zo gevormd was dat iemand er met gestrekte benen comfortabel in kon zitten, vulde het midden van de kamer. Eigengemaakte zeep uit gekookt varkensvet, gemengd met aromatische kruiden, voor het grootste deel lavendel, diende voor zowel het lichaam als het haar. Cig maakte haar vlecht los, die ze laag op haar achterhoofd droeg. Ze schudde haar haar los en bekeek zich in een spiegel die klein was, maar van degelijke kwaliteit.

‘Margaret, iedere keer dat ik kijk zie ik meer grijs.’

Margaret inspecteerde de volle donkerblonde haardos. ‘Onzin.’

‘Als jij nu eerst een bad neemt, ga ik na jou,’ bood Cig aan.

‘Ga jij maar eerst, alsjeblieft.’

‘Nemen Tom en jij weleens samen een bad?’

Margaret lachte, geschokt en daarna geamuseerd. ‘Nooit. Heren en dames horen apart toilet te maken. Bovendien knoeit hij overal met water.’ Nadat ze het verwarmde water in de kuip had gegoten, boog ze zich voorover om het met haar elleboog te testen. ‘Precies goed.’

Toen Margaret weg was, trok Cig haar kleren uit en kroop in de kuip. Ze ging rechtop staan. Het water was een stuk heter dan het eruitzag. Stukje bij beetje liet ze zich zakken totdat ze tot aan haar nek in heerlijk warm water zat. Omdat de temperatuur buiten was gezakt naar zo’n vijf, zes graden kon ze de warmte best waarderen. Het grote vuur in de haard knetterde en doordat de schaduwen rond de keuken dansten, kregen de potten en pannen iets van een

parasol van planeten. Het afgesleten hout voelde glad en prettig aan. Cig dutte even weg en deed slechts één oog open toen Margaret haastig terugkwam om haar vuile kleren bijeen te graaien.

‘Ik heb geen andere kleren dan die je in je handen hebt.’

‘Ja, die heb je wel. In je klerenkast. Ik heb er geen draad van verplaatst.’ Margaret ging zitten op het bankje naast de kuip.

Afwezig doorzocht ze de zakken van Cigs vest en jasje, iets heel gewoons als kleren in de was gaan. Ze haalde er de dollars uit, het rijbewijs met Cigs pasfoto erop, twee kwartjes en een stuiver en de kleine zaklantaarn. Haar handen beefden.

‘Dit ben jij. Het is de volmaaktste gelijkenis die ik me kan voorstellen!’ Margaret las de data van Cigs geboorte voor, 8-6-55, en de datum waarop het rijbewijs zou verstrijken, 8-6-00. ‘Ik begrijp het niet.’ Trillend legde ze het rijbewijs naast zich op het bankje. Nell Gwyn sprong omhoog en ging erop zitten. Geen enkel stuk papier, hoe klein dan ook, ontsnapt aan de aandacht van een kat.

‘Ik begrijp het ook niet, Margaret, maar zoals je duidelijk kunt zien is dat een afbeelding van mij en is het geen schilderij. Het is een proces dat fotografie heet en in het midden van de negentiende eeuw werd uitgevonden. En met dat bewijs mag ik in een auto rijden. Dat is een machine die in zekere zin op een koets lijkt, maar hij loopt op benzine; je hebt er geen paarden voor nodig. Automobielen, of auto’s zoals we ze noemen, werden omstreeks het begin van de twintigste eeuw uitgevonden. Ik kom echt uit de twintigste eeuw. Kijk maar naar dat geld.’

‘Welk geld?’

‘Dat papier... wij gebruiken papiergeld.’

Er lag een glans van angst en nieuwsgierigheid in Margarets heldere ogen toen ze de dubbelgevouwen biljetten in haar linkerhand legde en ze openstreek. De kleding van Washington, Hamilton en Andrew Jackson leek voldoende op wat zijzelf kende om haar aandacht naar hun gezicht te verplaatsen. ‘Eén dollár.’ Ze legde de klemtoon op de laatste lettergreep. De datum op het biljet was 1992. Margaret staaarde naar de datum.

‘Dóllar. Het is het geld van de Verenigde Staten van Amerika. We zijn tegenwoordig een afzonderlijke natie, los van Engeland... en we zijn gigantisch. Het land strekt zich uit van de Atlantische Oceaan tot aan de Stille Oceaan.’

Dat was voor Margaret niet te bevatten. Ze probeerde nog steeds greep te krijgen op dat vreemde, tastbare bewijs van een andere tijd, de foto, en zelfs al had Cig het geld zelf gedrukt – het was nog mooi ook, graveerkunst van hoge kwaliteit – die... die afbeelding had ze niet kunnen maken. 'Jij bent het. Zo waarlijk als God mijn getuige is, dit ben jij.' Hardop las ze de naam voor: 'Pryor Chesterfield Deyhle Blackwood.'

'Ik ben weduwe. Ik ben een Deyhle van geboorte. Mijn man is vorig jaar aan een hartaanval overleden.' De rest van dat treurige verhaal liet Cig achterwege.

'Maar je bent Pryor Deyhle?' Margaret deed haar best om niet haar verstand te verliezen.

'Ja, dat ben ik.'

'En je bent Toms tweelingzus. Dat kan niet anders. Kijk naar jezelf. Kijk naar hem.'

'Ik... ik weet het niet... we zien eruit als een tweeling, maar Margaret, ik heb geen herinnering aan een leven... hier. Ik herinner me alles van mijn andere leven, met inbegrip van dingen die ik graag zou vergeten.'

'Niemand kan twee levens hebben.'

'Dan ben ik gek. Ik kan geen enkele andere verklaring bedenken... jij wel?'

'Je hebt je geheugen verloren, maar je bent wel in het bezit van je verstandelijke vermogens.' Margaret ging met haar vinger over de foto. 'Hij is glad.'

'Ja. Fotografie is eigenlijk een soort wonder, daar heb ik nooit eerder bij stilgestaan.' Ze wees op haar rijbroek. 'Kijk eens naar de rits in mijn broek.'

'De wat?'

'Waar bij Toms broek knopen zitten.'

'Bedoel je deze kleine tandjes?'

'Ja. Pak nou eens dat plastic lipje en trek hem omhoog.'

Margaret klapte in haar handen toen ze het had gedaan. 'Geweldig.'

'Dat is een rits. Soms zijn ze van metaal. Deze is van plastic, dat voor het eerst gemaakt werd, gut, ik weet het niet, omstreeks de Tweede Wereldoorlog.'

Margaret verbleekte. 'Een oorlog in de wereld, wat zeg je daar?'

'O God, Margaret. We hebben er twee gehad. Miljoenen mensenslevens hebben ze gekost. Alleen in de tweede al vijftig miljoen.'

'De hele wereld?'

'Ja, met inbegrip van landen waar jij niets van weet omdat ze nog niet gekoloniseerd zijn.'

'Oorlogen.' Margaret schudde haar hoofd. 'Om die reden zijn de Deyhles en de Woodsons hierheen gekomen.'

'De Woodsons?'

'Mijn meisjesnaam. Mijn grootouders zijn net als de jouwe weggevlucht voor de moordenaars van Cromwell.'

'Misschien is het een inwendige ziekte. Het komt in iedere tijd voor. In mijn tijd zijn er betere wapens.'

'Wij hebben nog geen oorlog gehad,' zei Margaret vastberaden, 'alleen met de Indianen.'

'Tot nu toe niet. Er komt een hele grote aan in de jaren zeventig van de volgende eeuw.'

'Dan zal ik dood zijn.'

'O ja?' Cig stak haar voet uit de kuip. 'Ben ik dood? Hoe weet je dat je niet in een andere tijd terugkomt? Ik ben hier uit een andere tijd en ik weet niet waarom, ik weet niet hoe, maar ik ben springlevend, jij bent springlevend en zoals je kunt zien, die dingen in mijn zak kunnen onmogelijk in 1699 zijn gemaakt.'

De tranen stroomden over Margarets zachte wangen. 'Ik weet niet wat ik ervan moet denken.'

'Ik ook niet. Maar ik zweer je bij alles wat heilig is dat ik echt uit de laatste stuiptrekking van de twintigste eeuw kom.'

'Maar jij bent Pryor Deyhle, onze Pryor Deyhle.'

'Ik neem aan dat ik dat ben, maar hoe dat mogelijk is weet ik niet. Misschien zijn er inderdaad gaten in de tijd, Margaret. Misschien ben ik door zo'n gat komen vallen en... hier ben ik dan.'

'Wat herinner je je van die dag?' Margaret droogde haar tranen.

'Ik deed mee aan een vossenjacht en raakte verdwaald in de mist. Het wonderlijke was dat er momenten waren waarop ik het gevoel had dat ik op reis ging door de tijd, maar ik nam ze niet serieus... het was té fantastisch. En wat pas echt vreemd was... ik had een vos als gids! Een vos die ik ken. Ik jaag nu al zo'n vier jaar op hem. Dikstaart.'

‘Een grote dikke rode met een enorme staart.’ Margaret greep de rand van de kuip. ‘Die ken ik,’ zei ze, naar adem happend. ‘Hij is zo brutaal als de beul.’

‘Kijk hier eens naar.’ Cig pakte de zaklantaarn en deed hem aan.

Margaret deinsde naar achteren en stak er toen haar hand naar uit. Ze klikte hem aan en uit. ‘Dit is toch tovenarij.’ Toen keek ze weer naar het rijbewijs. ‘Pryor, jij moet inwendig wel,’ ze zocht naar de woorden, ‘een vreselijke pijn en eenzaamheid voelen. Je herkent me helemaal niet, hè?’

Cig schudde haar hoofd. ‘Maar ik vertrouw je. In mijn tijd vertrouwen de mensen elkaar niet echt. Ons leven is fysiek makkelijker, maar op andere manieren hebben we alles alleen maar erger gemaakt. Dat is moeilijk om uit te leggen omdat jouw vertrouwen zo natuurlijk is. Daarom, vertrouw me als ik zeg: ik kom uit een andere tijd.’

Margarets lippen trilden. ‘Wat is er dan met de Pryor gebeurd die ik ken, de zuster van wie ik hou? Waar is ze?’

Cig dacht een hele tijd na. ‘Ik weet het niet, maar er is meer in de hemel en op de aarde dan waar onze wijsheid van droomt.’ Ze citeerde Shakespeare.

‘Ken je dat stuk?’

‘Shakespeare wordt beschouwd als de grootste toneelschrijver die we ooit hebben voortgebracht.’ Cig glimlachte omdat ze toch dingen gemeenschappelijk hadden. ‘Misschien is dit wel mijn leven. Misschien ben ik de Pryor die jij kent. De ziel is immers eeuwig. Op een of andere manier ben ik weer verzeild geraakt in jouw tijd. Ik kan geen enkele andere reden bedenken, en misschien wordt het alleen maar extra pijnlijk als ik probeer een reden te vinden... je moet namelijk weten, Margaret, ik heb twee kinderen achtergelaten.’

‘Hemelse genade.’ Margarets handen vlogen naar haar gezicht.

‘Een zoon van zeventien en een dochter van vijftien.’ Dat was voldoende. Cigs façade van kalmte barstte in stukken en haar tranen begonnen in het badwater te druppen.

Margaret sloeg haar armen om de snikkende vrouw, zonder zich erom te bekommeren dat ze zelf nat werd. ‘Toe maar, toe maar, Pryor, God is genadig. Hij zal niet toestaan dat je kinderen lijden. Op een of andere manier komt alles weer goed. Daar moeten we in

geloven. Daar moeten we echt in geloven, anders zullen we aan deze last ten onder gaan.'

'Ik zou best zonder al het andere kunnen, denk ik. Ik zou het kunnen verdragen mijn vrienden niet te zien, maar mijn kinderen... dat kan ik niet verdragen.'

Margaret pakte haar handen stevig vast. 'Vertrouw op God. We moeten op Zijn wijsheid vertrouwen. Misschien heeft Hij je naar ons teruggestuurd als een geschenk. Hij zal voor je kinderen zorgen.'

'Dat hoop ik maar.' Cig hilde tot ze niet meer kon en bijna moest overgeven. Ten slotte begon ze zich wat beter te voelen.

Margaret keek weer naar de data op het rijbewijs. 'Veertig... maar jullie zijn pas achtentwintig, jij en Tom.'

'Ik ben veertig.'

'Hoe komt het dan dat je er zo jong uitziet?'

'Wij hebben zulke goede artsen, zo'n voortreffelijke medische en tandheelkundige zorg... dat wil zeggen, als je niet ontzettend arm bent. Wij krijgen injecties tegen ziekten, ziekten waar jullie aan overlijden. Sommige ziekten kunnen we helemaal afweren, andere houden we binnen de perken, zoals malaria.'

'Malaria?'

'De zweetziekte... hij wordt veroorzaakt door de beet van een bepaalde muskiet. Voordat we erachter waren hoe we hem helemaal konden uitroeien, dat is bedacht door een arts die Walter Reed heette, beseften we dat we geïnfecteerde mensen konden helpen door ze doses kinine te geven. Ik weet niet of jullie al kinine hebben.'

Margaret schudde van nee, omdat ze het woord 'kinine' niet herkende. Had Cig 'kinabast' gezegd, dan zou ze enig idee hebben gehad welk medicijn Cig bedoelde.

'Kijk eens naar mijn tanden.' Cig deed haar mond open.

Margaret tuurde in Cigs mond. 'Hij zit vol zilver.'

'Vullingen. Op deze manier verlies ik geen tanden en kiezen.'

Margaret ging weer zitten. 'Pryor, we mogen hier met niemand over praten.'

'Omdat ze me anders opsluiten?'

'Nee. Je bent niet gevaarlijk. Er zijn geen krankzinnigengestichten in Virginia, tenzij je de hele kolonie als zodanig beschouwt.' Haar

toon werd gekleurd door een zweem van sarcasme. 'De mensen zouden zeggen dat je aan waanvoorstellingen leed... sommigen zouden zich zorgen gaan maken over verkeerd bloed.'

'Erfelijke krankzinnigheid.' Cig ademde langzaam uit.

'Ja, het zou je trouwplannen in gevaar kunnen brengen, en in de toekomst, als je kinderen groot zijn, zouden de mensen kunnen fluis-teren over verkeerd bloed, wat hun kansen weer in gevaar bracht.'

'Maak ik je bang?'

'Ja, en toch kén ik je. Je bent misschien deze persoon hier,' zei ze en hield het rijbewijs omhoog, 'maar je bent ook mijn zuster en ik geloof dat God je thuis heeft gebracht... naar een vroeger thuis. Hij wil je iets laten doen.' Haar geloof straalde van haar uit. 'En Hij zal zorgen voor al jouw dierbaren in...' Ze zweeg even, maar kreeg het er toch uit: '1995. De Heer is mijn Herder, mij ontbreekt niets.'

'Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij aan rustige wateren.'

'Hij verkwikt mijn ziel.'

Als in koor maakten ze de drieëntwintigste psalm af. 'Ja, heil en goedertierenheid zullen mij volgen, al de dagen van mijn leven; ik zal in het huis des Heren verblijven tot in lengte van dagen.'

De zon ging schuil achter laaghangende bewolking. Cig wist niet hoe laat het was toen ze opstond. Ze miste haar wekker, die met de slui-merknop. En vooral miste ze sanitair binnenshuis terwijl ze over het achtererf naar het privaat holde.

Eenmaal terug in huis schoot ze uit het zware wollen hemd en ging in de enorme kast op zoek naar iets draagbaars. Ze werd verrast door de jurken, waarvan sommige heel mooi waren. Ze had niet verwacht zulke prachtige kleren aan te treffen. Ze trok een oud hemd te voorschijn, een leren broek, zware katoenen kousen en een leren wambuis. De draagster van deze kleren gaf blijk van een praktische inslag.

Het gezamenlijke gebed met Margaret gisteravond en Margarets geloof dat hier een bedoeling achter stak, hadden Cig geholpen. Ze wist dat ze echt gek zou worden als ze erachter probeerde te komen wat er met haar gebeurd was, als ze zou proberen aan de tijd te ontsnappen. Dus begroette ze de dag met een klein gebed.

‘Lieve Heer, dank U voor deze dag, voor mijn gezondheid en voor de gezondheid van mijn kinderen waar ze ook mogen zijn. Dank U dat U me Uw liefde hebt getoond door middel van Margaret Deyhle. Als U me terug kunt helpen naar mijn eigen tijd, zou ik daar dankbaar voor zijn. Amen.’

Hoe graag ze ook over de weg langs de James stroomopwaarts wilde reizen, ze wist dat er gevaren bestonden waarop ze niet was voorbereid. De vermoorde Indiaan bleef door haar gedachten spoken.

Ze nam een kijkje in de bovangang, die even breed was als de centrale gang beneden, met ramen aan beide uiteinden. Cig was onder de indruk van het huis. Niemand had geld voor toeters en

bellen, maar de ventilatie en de belichting waren uitstekend, beter dan in menige moderne woning. Het degelijke meubilair, dat uit Engeland moest zijn overgebracht, glansde van de wrijfleurten. Boven waren de bedden, nachtkastjes en stoelen gemaakt uit hout uit de Nieuwe Wereld, voornamelijk esdoorn. Er was op de boerderij een overvloed aan esdoorns, walnotenbomen, eiken, kastanjabomen, berken, iepen, dramatische platanen, gombomen en een heel scala van naaldbomen. In de bovengang hing een grote spiegel, gezien de kostbaarheid van glas een gekoesterd bezit. Haar laarzen pasten perfect over de leren broek terwijl het versleten kant van de gestreken blouse onder het leren wambuis uitstak. Ze haastte zich weer naar beneden, greep een stuk maïsbrood en liep naar de stal. Ze kon maar het beste werken voor de kost.

Ze voederde de paarden, de koeien, de kippen en het ene varken dat haar knorrend achternaliep.

Toen Bobby en Marie elk op het privaat afstevenden, was Cig blij dat ze er als eerste was geweest.

De ochtend bleef bewolkt en koel. Cig ging op verkenning uit van dat deel van de boerderij waar ze al over had gehoord. De klaverweiden, een eindje verder van de rivier, lagen er welvarend bij, met aan één kant een rij bijenkorven. De tabaksvelden golfdend eindeloos ver. Tom had duidelijk hoge verwachtingen van dit gewas, en niet ten onrechte. Europa kon er niet genoeg van krijgen.

Cig bekeek de omheining van zigzagsgewijs getimmerde kastanje-houten planken en zag hoe goed Tom de golving van het land en de overvloed aan stromend water wist te benutten. Buckingham was een prachtig stuk Virginia en de Deyhles waren boeren die hun verstand gebruikten.

Een kleine appelboomgaard op hoger gelegen terrein verleende de omgeving een aangename symmetrie. Terwijl ze over het boerderijweggetje terugliep naar de stal, zag ze Tom en een andere man, die vanuit het zuiden over de weg langs de rivier kwamen aanrijden. De zon brak door de wolken en wierp een baan goudkleurig licht op de mannen. Ze bleef staan om de corsage van diamantvonkjes op het water te bewonderen. Toen hij Cig zag, gaf Toms metgezel zijn paard de sporen en reed in galop recht op haar af.

Ze dacht bij zichzelf dat ze er snel achter moest komen wie hij

was zonder dat ze de indruk van het tegendeel maakte. Dit voorne-
men spatte uiteen zodra hij dichtbij kwam.

Hij was minstens één meter negentig lang, met haar zó zwart dat
het wel blauw leek en een zware baardgroei die zichtbaar was op zijn
gezicht ondanks het feit dat hij die ochtend ongetwijfeld door een
bediende was geschoren. Er lag een stralende glimlach op zijn ge-
zicht. Bij het naderen nam hij zijn jachtgroene hoed met de struis-
vogelveer af. Grote, zachtleren laarzen, bovenaan omgeslagen, gaven
hem het aanzien van de cavalier die hij was.

‘Blackie, wat doe jij hier?’ Het bloed stroomde uit haar gezicht.

‘Mejuffer?’

‘Je lééft,’ zei ze naar adem snakkend, bang maar tegelijkertijd dol-
blij dat vertrouwde, knappe gezicht te aanschouwen.

‘Ik lééf? Ik leef op, uitbundig en overweldigd,’ zei hij met een bui-
ging in het zadel, ‘nu de goddelijke Voorzienigheid je veilig en wel
bij me heeft thuisgebracht.’ Hij aarzelde even. ‘Pryor, liefste, ik luis-
ter naar alles waarmee je me aanspreekt... Blackie?’

Cigs ribbenkast werd van binnen uit gekneusd door haar hart.
Vertrouw op je hart, dacht ze. Vertrouw op God. Wat er ook moge
gebeuren, vertrouw op God.

De man steeg af, tilde haar met één gespierde arm van de grond
en kuste haar, hoewel ze een stapje naar achteren deed. Het was
geen man die zich liet weigeren. Zijn paard snoof. Hij hield haar zó
dicht tegen zich aan dat ze dacht dat ze zou stikken. Ze herinnerde
zich zoete, verraderlijke kussen en deze smaakten hetzelfde.

Hij kuste haar nog eens. ‘Je hebt me bedrogen,’ vermaande hij
haar speels, een sprankje bezorgdheid in zijn diepliggende, donkere
ogen.

‘Geen moment.’

‘Ik ben de afgelopen twee maanden iedere dag bij de haven gaan
informereren. Ik wilde aan de kade staan om mijn vrouwe naar beho-
ren te begroeten. Hoe ben je hier gekomen? Er is uit Engeland geen
schip binnengevaren.’

‘O.’ Haar hersenen werkten op volle toeren. ‘Ik heb zo mijn ge-
heimen.’

Tom kwam aanrijden. ‘Je herkent Lionel! Ik wist het wel.’

Lionel legde zijn sterke arm om Cig en trok haar mee naar het

huis. Zijn paard klepperde gehoorzaam achter hem aan. 'Tom vertelde dat het een zware reis is geweest, je moet eerst maar eens uitrusten.' Hij besnuffelde haar oor. 'Niet te lang, mag ik je bidden. Ik wacht toch al te lang.'

'Ze wordt wel weer de oude.' Tom glimlachte peinzend. 'Door wat uit te rusten, en heel egoïstisch, nog wat langer bij ons te blijven.'

Er verdrongen zich zo veel vragen in Cigs hoofd dat ze onmiddellijk hoofdpijn kreeg. Ze bleef zwijgen.

Het lukte haar niet haar blik los te rukken, de man leek als twee druppels water op Blackie. Dezelfde baritonstem, sterke onderkaak en zoals ze snel kon vaststellen, hetzelfde grote ego.

Marie, Bobby's wederhelft, een stevige roodharige vrouw met een geweldige energie, maakte een uitgebreid ontbijt klaar terwijl Margaret bediende. Toen Cig aanbood haar te helpen, zei Margaret haar met een knipoog dat ze zich maar met Lionel moest bezighouden.

Cig voelde zich draaierig, gedesoriënteerd. De veiligste gok was te vermijden over zichzelf te spreken. Ze animeerde Lionel om over zichzelf te praten, geen moeilijke opgave.

'Hoe zat dat nou met die vermoorde indiaan?'

'Onderlinge ruzie, zou ik zo denken.' Ondanks zijn verfijnde tafelmannieren at Lionel zijn gepocheerde eieren met zichtbare smaak. 'Als jij meer dan één wilde had gezien, zou ik me zorgen maken, maar dit droeg het stempel van haat, van wraak.'

'Ik voel me een stuk gerustgesteld,' mompelde Margaret terwijl ze verleidelijke bolussen ronddeelde.

Lionel lachte naar Margaret en daarna naar Cig. 'Als ik die wilde vind, zal ik hem een pak ransel geven, voordat ik hem ophang, alleen omdat hij jullie bang heeft gemaakt. Wat zeg ik, ik geef iedere man een pak ransel die het ook maar waagt jullie scheel aan te kijken.'

'Maar stel dat hij scheel kijkt van zichzelf?' Cigs mondhoek krulde omhoog. Dit kan best eens leuk worden, dacht ze bij zichzelf.

'Gezegende man want hij zal God dubbel zien,' antwoordde Lionel.

Ze lachten en Cig dacht: dat is niet veranderd, die vlotte, achteloze humor. Lionel weidde uit over de tabaksprijzen, de noodzaak om

druk uit te oefenen op de Kroon voor lagere belastingen, te betalen in tabak of tabakspromesses met het gewas als onderpand. Over alles liet hij zijn mening horen en Cig leek aan zijn lippen te hangen. Hij was duidelijk agressief, rijk en gewend aan macht, een man die zijn zin kreeg, en als hij zijn zin niet kreeg, dan vond hij wel een manier om de hindernis te omzeilen. Wanneer dat niet lukte, sloeg hij alles kort en klein wat hem in de weg stond.

Na het ontbijt liepen ze getweeën naar Lionels paard, een stevig gebouwde roodbruine vos met een schofthoogte van één meter zeventig. Tom en Margaret verdwenen discreet.

Lionel legde zijn hand op het zadelblad. 'Zodra ik bepaalde dringende zaken heb afgehandeld, zal ik een behoorlijk bezoek afleggen bij een mooie dame, een engel van licht en gelach.' Hij maakte nog eens een buiging naar haar en zweeg even.

'Lionel.' Met bonkend hart legde ze haar hand op zijn schouder. Ze had het gevoel dat ze hem kende... nu al. Ze wilde hem waarschuwen. 'Geloof je dat we elkaar al eens eerder kunnen hebben ontmoet... of in een andere tijd?'

Onderzoekend keek hij haar aan; zijn gitzwarte snor deed zijn door de tabak verkleurde tanden extra uitkomen. 'Er zijn mensen die dergelijke dingen geloven... geen degelijke Engelsen, overigens. Een wonderlijk denkbeeld. Nee. Ik geloof er niet in, maar...' Zijn ogen fonkelden. 'In de landen waar ze er een dergelijke geloof op na houden kan het leven geen tranendal zijn.'

'O?'

'Als het leven zo vreselijk is, waarom zou je dan terugkeren?' Hij lachte. 'Tenzij ik met zekerheid zou weten dat ik jou weer zou terugvinden.'

Zijn zwierige romantiek sprak Cig meer aan dan ze aan zichzelf wilde toegeven. 'Misschien keren we terug omdat we een probleem moeten oplossen... of een wond verzorgen die in een eerder leven is toegebracht.'

'Ah... constante wederopstanding, met doorn en al.' Hij kuste haar op haar wang. 'Pryor, deze zaken zijn van geen gewicht en daarom verrukkelijk licht verteerbaar. Het gemoed wordt gefascineerd door het fantastische zoals de kolibrie wordt geboeid door felle kleuren. Volgens mij richten we ons op andere werelden en

buitensporige beloften wanneer onze rug gekromd wordt door de pijn van deze wereld of de gebreken van de ouderdom.' Hij bracht zijn gezicht dicht bij het hare en fluisterde: 'Mijn beeldschone Pryor is thuis!'

'Dank je, Lionel.' Ze kuste hem, een talmende kus die naar kaneel en vanille smaakte. Toen steeg hij op en reed over de weg langs de rivier terug naar het zuiden.

Verbijsterd en verbouwereerd volgde Cig zijn gestalte tot hij achter een wijde bocht van de James verdween. Hij draaide zich nog één keer om, nam zijn hoed af en was weg.

Terwijl ze zich omdraaide om naar de stal te lopen, keek ze uit over de rivier. Heraclitus zei in 500 voor Christus: 'Je gaat nooit twee keer kopje-onder in dezelfde rivier.' Cig had daar haar twijfels over.

Margaret kwam naast haar lopen. 'Ik wist dat je hem terug zou kennen.'

'Dat is niet zo.' De blik op Margarets gezicht veranderde toen Cig vervolgde: 'Ik kan je alleen maar zeggen dat Lionel de Vries het sprekende evenbeeld is van John Blackwood.' Ze huiverde. 'Mijn man, Blackie.'

Margaret was niet meer te choqueren. Ze geloofde noch wanstrouwde. 'Dan moet je je wel heel gelukkig voelen.'

Cig schonk haar een vernietigende blik. 'Je weet niet wat voor huwelijk ik had.'

'Pryor, hoe dat huwelijk ook is geweest, je hoeft je beproevingen niet te herhalen, hoewel er in ieder huwelijk sprake is van beproevingen. Mannen zijn soms onredelijke wezens.'

'Meestal.'

Margaret glimlachte. 'Soms denk ik dat we in twee verschillende werelden leven, maar als je Lionel kiest als man wens ik je het beste toe.'

'Vind je hem aardig?'

Margaret vouwde haar armen over haar boezem en bleef staan. 'Pryor, het is volkomen onbelangrijk wat ik van die man vind.'

'Dat betekent dat je hem niet mag.'

'Dat heb ik niet gezegd.'

'Dat was ook niet nodig.'

‘Het is een man die geen inmenging duldt.’

Cig vouwde haar handen in elkaar achter haar rug en zei weemoedig: ‘Toen ik Lionel zojuist zag, was ik... als in een roes. Ik hoopte, één belachelijk ogenblik, dat Blackie bij me was teruggekomen en dat hij iets had geléerd.’

‘En jij, leer jij ook iets?’

Cig kon waardering opbrengen voor deze pientere opmerking. ‘Ik doe mijn best.’ Ze haalde adem. ‘Maar ik weet niet precies wát ik zou moeten leren.’

‘Alles op Gods tijd.’

‘God denkt in eeuwen!’ vuurde Cig knorrig terug.

‘En dat doe jij ook... tegenwoordig.’ Margaret verbeet een lach en liep terug naar het huis.

De lichte vorst liet het gras knerpen onder je voeten. De James klots-te met kleine grijze golfjes tegen de oevers terwijl de lage donkere wolken over de boomtoppen streken. De stralende kleuren van de bladeren tegen de achtergrond van de loodgrijze lucht vormden de enige vrolijke noot, maar de wind was al druk bezig de bladeren van de bomen te rukken. Van de ene op de andere dag was de winter ingetreden.

Cigs stemming wisselde, afhankelijk van de hoeveelheid zonneschijn. Ze had de verzorging van de beesten op zich genomen en hield de bijenkorven in de gaten, zodat Tom meer tijd kon steken in de achtergelegen landerijen. Hij had een kolossaal vuursteenslotpistool bij zich, dat hij zei te zullen gebruiken als de nood aan de man kwam. Een enorme bel naast de achterdeur zou hem oproepen als het huis gevaar liep. Een langzaam, methodisch luiden van de bel betekende dat het etenstijd was. Een snel geklepel betekende brand, verwondingen, overvallers. Cig stelde weinig vertrouwen in Toms vuursteenslotpistool, maar vond het niet nodig hem dat te vertellen.

‘Pryor,’ riep Margaret. Ze wenkte haar vanuit de achterdeur. ‘Het eten is klaar.’

Pryor veegde haar laarzen en stapte naar binnen.

Margaret zette een diep bord voor haar schoonzuster neer. Stoofschotel met lamsvlees. ‘Dat geld dat je me hebt laten zien, dat papier. Ik heb eens zitten denken, hoeveel zou dat in ponden zijn?’

‘O... vijftientig pond,’ deed Cig een slag.

Margaret hapte naar adem. ‘Waarom heeft iemand zo veel geld op zak?’

Cig lachte. ‘Het is niet genoeg om een fatsoenlijke maaltijd te kopen.’

Gechoqueerd prikte Margaret met een lepel in haar eten. 'Met vijftientwintig pond kun je een jaar lang de arbeid van een sterke man betalen, of een van de mooiste merries in de Nieuwe Wereld.'

'Eh... ik weet niet hoe ik moet uitleggen wat er is gebeurd met geld. Inflatie.' Dit stuitte op een wezenloze blik. 'Oké, bekijk het eens op deze manier. Met één pond is steeds minder te koop omdat de prijs van artikelen en arbeid maar blijft stijgen. De regering drukt steeds meer geld en dat zit nergens aan vast – aan goud, bijvoorbeeld – het is gewoon papier.'

Margaret lachte. 'Er is niet één regering die aan de macht bleef als zij zoiets doms uithaalde. De koning zou worden afgezet. Het parlement zou worden weggemaaid. Je kunt niet zomaar geld drukken.'

'Nou, maar het gebeurt wel... in mijn tijd gebeurt het.' Cig hield haar handen op in een zich vrijpleitend gebaar. 'Ik heb er niets mee te maken. Ik heb geen politieke macht.'

'Welke vrouw wel, als ze geen koningin of maîtresse van de koning is?' Margaret bleef in haar eten zitten prikken. 'Maar ik kan niet geloven dat mannen zo dom zouden doen.'

'Inflatie is nog maar het minste. Bij ons bestaat iets dat het overheidstekort heet. Dat komt er letterlijk op neer dat je bijvoorbeeld deze boerderij laat draaien op schulden. De schulden zijn je inkomsten en je werkt om de schulden af te lossen, dus je komt nooit één stap verder. Zo werkt bij ons de overheid. De regering heeft geen geld, maar doet net alsof dat wél zo is.'

'Waarom zouden de mensen zoiets blijven dulden?'

'Ik weet het niet. Gebrek aan wilskracht.'

'Zoveel is er dus niet veranderd.' Margaret lachte even. 'Pryor, de dingen die je me vertelt zijn zo... zo...'

'Buitensporig?'

Margaret knikte. '... dat ze wel waar moeten zijn.'

'Reken maar dat ze waar zijn. Maar ondanks alle puinhopen die we hebben gemaakt, we hebben ook wel iets goeds gedaan. Laat me maar even nadenken.' Ze reikte naar een warm, gebakken appelschijfje.

Margarets frisse gelaatstrekken benadrukten haar natuurlijke openheid. Ze groef nog wat verder. 'Op de ochtend dat je wegreed liet je een briefje voor ons achter... met getallen.'

‘Mijn telefoonnummer. In mijn tijd beschikken we over een apparaat waarmee we over afstanden van kilometers kunnen praten... van het ene naar het andere continent zelfs.’

‘Zo.’ Margaret nam een slokje van haar thee. ‘Kun je er bestellingen mee doorgeven?’

‘Ja hoor. Ik stond te springen om een telefoon om mijn kinderen te bellen zodat ze wisten dat het goed met me ging. Ik kon niet geloven dat jullie er geen hadden, maar toen Tom de dode indiaan zag en zei dat hij naar Shirley zou rijden om het ze daar te vertellen, toen wist ik, denk ik, dat het 1699 was. Zelfs al waren jullie geschiedenisfreaks, in geval van nood zouden jullie bellen – dat is een afkorting voor een telefoon gebruiken – en zouden jullie mij ook hebben laten bellen.’

‘Ja, dat lijkt me duidelijk. Wat is een geschiedenisfreak? Ik vind het vervelend om zo veel vragen te stellen, maar ik ben nieuwsgierig, en je gebruikt zulke vreemde woorden.’

‘Ik geloof best dat ik raar klink... maar ons accent verschilt verrassend weinig.’ Ze glimlachte treurig. ‘Veel van wat jij kent of doet is... vergeten is misschien het verkeerde woord... achterhaald, vervangen door iets beters en snellers zoals de telefoon.’ Margaret knikte dat ze het begreep en Cig vervolgde: ‘Geschiedenisfreaks zijn mensen die... gut, hoe leg ik dat uit... geboeid raken door een bepaald tijdperk van vóórdát zij zijn geboren. Ze maken een uitgebreide studie en dan proberen ze op die manier te leven: het heeft bijna iets van een levend museum.’

‘Nou, dat is een enig idee.’

‘Ja, eigenlijk wel.’

‘Ik zou Cleopatra kunnen spelen.’ Margaret nam een pose aan.

‘Pas op voor slangen.’ Margaret lachte terwijl Cig verderging. ‘Ik ben juist degene die vragen moet stellen... zoals: waarom ging Pryor naar Londen?’

‘Je vader wilde dat je de beschaving zag voordat je een fokmerrie werd, zoals hij het stelde.’

‘Waarom liet hij Tom niet gaan? Ik dacht dat mannen in deze tijd meer waarde hadden dan vrouwen.’

Margaret schonk haar theekop nog eens vol. ‘Waarde hangt af van wat je wilt en wat je nodig hebt, ja toch? Tom had niet de be-

hoefte om de Oude Wereld te bezoeken. Jij wel, en jij was je vaders oogappel.'

'Wat is er met hem gebeurd?'

Margaret sloeg haar ogen neer. 'Geen herinneringen?'

'Geen een.'

Ze zuchtte. 'Met Charles Deyhle was de kamer meteen vol. Hij maakte ruzie met de gouverneur, of hij zat James Blair te stangen, een belangrijk man en geen hielenlicker van de kroon, hoewel hij vaak te serieus kan doen. Hij ging in discussie met Lionel, iets wat maar weinig mannen durfden. Hij had iets over zich, dat maakte dat je hem toch mocht, al was je het niet met hem eens.'

'Zo te horen een geweldig iemand.'

'Dat was hij ook.'

'Maar wat is er dan gebeurd?'

'Nadat je moeder was overleden, wat kort na jouw vertrek gebeurde...'

Cig viel haar in de rede. 'Was ze ziek geweest? Wat ik bedoel, zou ik zijn vertrokken als ik had geweten dat ze niet in orde was?'

Margarets linkerhand trilde zenuwachtig terwijl ze haar kopje neerzette met haar rechter. 'O nee. Elizabeth mankeerde niets. Ze liep naar het koelhuis en ze viel dood neer. Bobby rende op haar af, hij was bezig het hek te repareren, maar ze was overleden.'

'In elk geval heeft ze niet geleden.'

'God is genadig.'

'Maar wat is er met mijn va... Charles Deyhle gebeurd?'

'O,' hield Margaret de boot af, 'hij was radeloos, zoals je zou verwachten, maar hij ging gewoon door met werken en zijn verplichtingen nakomen. Hij miste je, maar vertikte het naar je te schrijven. Hij vond dat het nieuws van je moeders dood al verdrietig genoeg was en omdat je maar net in Engeland was aangekomen, leek het hem onzin om je terug te roepen omdat hij zelf zo terneergeslagen was.'

'En...' drukte Cig door.

Margarets gezicht liep rood aan. 'Ze vonden hem hangend aan de wilg die vroeger in de bocht van de rivier stond.'

Cig was ontzet. 'Het was niet mijn bedoeling je van streek te maken, Margaret. Het spijt me dat ik het heb aangeroerd.'

Margarets stem klonk weer wat harder. 'Het is namelijk zo, Pryor, hij zou zich nooit van het leven beroofd hebben. Ik geloof het voor geen moment. Hoewel hij treurde om je moeder, zou hij het leven nooit versmaden. "De Heer geeft en de Heer neemt." Charles Deyhle zou zich nooit verhangen.'

'Hoe denkt Tom erover?'

'Hetzelfde. Hij heeft de wilg omgehakt.' Dat feit voegde Margaret eraan toe.

'Wie zou er een moord willen plegen op —'

Margaret viel haar in de rede. 'Niemand! O, er waren wel wrijuvinnen. Bij welke eigenzinnige man is dat niet het geval, maar dat soort onenigheden loste na verloop van tijd vanzelf op. Ik kan niemand bedenken die kwaad op hem was.'

Cig, die nu overliep van nieuwsgierigheid, vroeg: 'Wanneer is hij voor het laatst in leven gezien?'

'Bij zonsondergang.'

'Wanneer werd hij gevonden?'

'Rond een uur of negen. Toen hij niet kwam opdagen bij het avondeten gingen we naar hem zoeken. Het was december, al heel vroeg donker, en dat verergerde onze problemen.' Ze staarde uit het raam. 'Tom vond hem toen hij naar de rivier liep om John MacKINDER aan te roepen. Dat is de veerman, hij kwam toevallig deze kant op. Toen Tom zijn lantaarn zag, rende hij naar de oever om hem aan te roepen en toen John dichterbij kwam, zagen ze alle twee je vader.'

'Wat vreselijk.' Cig stelde zich een bengelend lijk voor op een koude decemberavond. 'Jullie hebben allemaal je portie verdriet gehad.'

'Ieder krijgt zijn deel,' stelde Margaret vast.

'Neem me niet kwalijk dat ik je zo zat te pressen.'

Deze uitdrukking was Margaret onbekend, maar ze begreep wat er bedoeld werd. 'Vroeg of laat moest je het toch horen.'

'Hebben jullie... me geschreven?'

'Tom schreef dat je vader was gestorven van verdriet. Over de verhanging zei hij niets. Hij gaf je de opdracht daar de rest van het jaar vol te maken omdat je vader het zo had gewild.'

'En ik ben teruggekomen, bij wijze van spreken,' zei Cig meesmuilend, 'zonder geheugen, met wilde verhalen, althans zo moeten

ze bij jou overkomen, en een wonderlijke manier van doen.' Ze stond op om de tafel af te ruimen. 'Hoe heeft Charles Deyhle zijn bezit verdeeld?'

Margaret pakte een houten kom op. 'Jij en Tom hebben alles in gezamenlijk eigendom. Mocht jij trouwen, dan verdelen jullie desgewenst het land in twee helften, evenals het gereedschap, de levende have en het meubilair. Of we houden het land als één geheel als jouw man met Tom kan samenwerken.'

Cig bleef staan. 'Is dat niet ongewoon?'

'Nee, niet voor jouw vader. Je vader haatte notarissen en op deze manier stelde hij zeker dat jij en Tom zouden samenwerken. Hij was namelijk ook notaris.' Er speelde een wrang lachje om haar lippen.

'Ik kan me niet voorstellen dat ik trouw.'

Margaret wachtte even, want ze wilde Pryor niet beledigen. 'Je vader zwoer dat je nooit zou trouwen... dat bedoelde hij niet als belediging...' Ze zweeg even. 'Hij bedoelde...'

Cig viel haar in de rede. 'Dat ik te onafhankelijk was.'

Margaret knikte.

'Lionel en Tom schijnen te denken dat ik wel ga trouwen.'

'Lionel maakt je driftig het hof. Jij gaat erop in, maar je ontglipt hem tegelijk. Hij kan iedere vrouw in de koloniën krijgen, moet je weten.'

'Waarom wil hij mij dan?'

Margaret haalde haar schouders op. 'Omdat je niet makkelijk bent te strikken... en omdat een huwelijk zijn grondbezit sterk zou vermeerderen. Als hij met je trouwt, krijgt hij meer land in eigendom dan ieder ander in Virginia.'

'Op die manier.' Cig had gehoopt dat Lionels vurigheid alleen haarzelf gold, hoe dwaas die hoop misschien ook was geweest. 'Margaret, wij hebben een uitdrukking in onze tijd. Hoe meer de dingen veranderen, hoe meer ze hetzelfde blijven.'

Er stond die nacht een gierende wind. Cig rolde zich als een bal op onder de dekens. Het haardvuur hielp de kamer warm te houden, maar de wind wist door iedere kier te dringen. Af en toe voelde ze een kleine windvlaag uit een spleet onder het raam. Woningisolatie moest nog komen. Dat was best uit te houden, maar ze merkte dat ze snakte naar een Coca-Cola of een chocoladereep, vooral een Snickers. En chips. Ook sanitair in huis prijkte op haar lijstje van betreurde luxe, maar op een of andere manier kon ze daar beter afstand van doen dan van Coca-Cola of de radio. Met klassieke muziek was het makkelijker stallen uitmesten.

Als ze het marginale probleem van bijna driehonderd jaar buiten beschouwing liet, leek alles normaal.

Wie Pryor Deyhle ook mocht wezen, ze moest een goed iemand zijn. De mensen gaven echt om haar.

Telkens als ze de waanzin langs haar wangen voelde strijken, hield Cig zich voor dat ze omwille van Hunter en Laura niet de moed mocht opgeven. Als er een manier was om terug te komen, zou ze die vinden. De laatste paar dagen hield ze zich voor dat ze omwille van Tom en Margaret niet de moed mocht opgeven.

Misschien was het uiteindelijk niet van belang hoe ze hier was terechtgekomen. Misschien kon ze iets goeds doen in dit leven. En nadenken over het leven dat ze in 1995 kende.

Wanneer de eenzaamheid haar klein dreigde te krijgen riep ze Hunters gezicht op, Laura's glimlach, Woodrows enorme, ruige staart, Harleyetta's gepenseelde wenkbrauwen en Binky's onhandige verlekkeerde blik. Ze kon zich de prachtige alt van Grace voor de geest halen en moest dan vechten tegen de tranen, want hoezeer ze haar ook haatte, toch miste ze haar.

De klank van hun stem, het ritme van hun voetstap, die kleine triomfen van individueel gedrag, het stond allemaal scherp in haar geheugen gegrift. Margaret en Tom zouden zich nooit een voorstelling kunnen maken van deze nog ongeborn mensen, die ze zelf zouden voortbrengen.

De toekomst leek een verafgelegen punt, een x- of y-coördinaat op de grafiek van het leven, en toch lag de toekomst overal om haar heen. In 1995 moest de toekomst ook overal om haar heen hebben gelegen, alleen was dat haar toen ontgaan.

Het verleden leek altijd duidelijk genoeg en nu wist ze dat ook dat niet klopte. Wanneer de leden van een generatie overlijden, beseft ze, nemen ze hun adem mee, hun gelach, de kleur van hun leven, als een vaandel van het zijn. Wat van hen overbleef waren jaartallen, veldslagen, economische gegevens of zelfs het persoonlijke van een geboortedatum, een overlijdensdatum op een grafsteen, hun ervaringen afgevlakt totdat ze half of volledig vergeten waren.

Het verleden was volkomen anders dan haar was bijgebracht: een keten van schijnbaar onvermijdelijke gebeurtenissen. Nee, het was een chaos van uiteenlopende, gelijktijdig wél of niet door ieder levend menselijk wezen gemaakte keuzes. Soms werden die keuzes door iemand anders voor je genomen en sommige maakte je voor jezelf. De uitoefening van wil, mededogen, intelligentie en eigenbelang, de stank van de angst en het gevecht om schoonheid: keuzes. De toekomst werd zelfs bepaald door keuzes waarvan je niet wist dat je ze maakte, zoals Toms aanvaarden van een monarch. Of Margarets keus om te zoeken naar het goede bij iedere mens die ze op haar pad tegenkwam.

Cig dacht na over haar keuze om façades te accepteren, om erin mee te gaan, om te negeren wat ze naar haar idee niet kon veranderen, totdat ze die verandering geheel onmogelijk maakte. Was er iets wat ze zonder slag of stoot accepteerde, net zoals Tom het idee van een koning en een koningin accepteerde? Keuzes. Brutus dient Julius Caesar een messteek toe. Djenghiz Kan stuift aan uit het Oosten. Da Vinci begint aan projecten die hij maar zelden afmaakt. Elisabeth I slaat Philips II terug. De Duitsers, de Engelsen, de Russen en de Amerikanen zeiden allemaal dat ze pas achteraf op de hoogte waren van Auschwitz. Keuzes. Niet alleen in het weten, ook in het niet-

weten. Onwetend blijven vereist een voortdurende inspanning.

Wat een ongeloofelijke keuzes, op het randje van de achttiende eeuw. En wat een keuzes voor haar, op het randje van de eenentwintigste eeuw.

Misschien was de tijd niet lineair, maar elliptisch, en was zij in werkelijkheid door de lus gevallen. Misschien gebeurde alles op hetzelfde moment en kon de menselijke geest daar alleen maar mee omgaan door middel van een ordening in discrete blokjes tijd. De eeuwen waren net aan elkaar gekoppelde spoorwagens, voortgetrokken door de locomotief van het lot, of door God.

Tijd als leugen. Deze gedachte intrigeerde haar en joeg haar angst aan. Niet zomaar een illusie, maar een klinkklare leugen. Een teveel aan keuzes is te beangstigend. Zonder een beperking van het aantal keuzes zouden we misschien uit elkaar spatten door zintuiglijke overbelasting. Ja, ze kwam uit een andere tijd, een kakofonie van feiten en weinig waarheid, een orgie van comfort, maar zonder vrede, een overdaad aan genot, maar zonder vreugde. Welke vreselijke keuzes hadden de mensen sinds 1699 gemaakt? Of niet gemaakt?

Deze breuk in haar leven, deze verschuiving van een tektonische plaat in de hersenen, zo niet in de tijd, hielp haar naast al het andere in te zien dat er geen gouden eeuw bestond.

Ze strekte zich uit in haar volle lengte. Het laatste stuk hout in de haard gloeide met een scharlakenrode fonkeling, afgezet door goud. Ontheemd en gedesoriënteerd, voelde ze dankbaarheid in zich opwellen. Misschien bofte ze dat ze zich bij deze mensen bevond, op deze plek.

Misschien was God – de goden – wijzer dan ze dacht. Onderwerping aan de wil van een hogere god of godin was vrijheid. Cig glimlachte. Wat zou Margaret vinden van het idee van een vrouwelijke godheid? Was dat begrip geïntroduceerd door het feminisme uit de twintigste eeuw of was het een aanzegging uit een heel vroege tijd, waarin godinnen de wereld lieten beven en zingen?

Het deed er niet toe. Wat er toe deed was dat ze asiel had gevonden in het hart van mensen. Ze had haar familie gevonden.

Er flitste een gedachte door haar hoofd. Waarom was dit niet met Grace gebeurd? Lachend en huilend viel ze in slaap.

's Nachts daalde de temperatuur fors en zorgde een straffe wind voor het nodige kabaal. Bij het aanbreken van de dag waaide het iets minder hard; de wind joeg aan over de James en loste zijn lading vocht boven Buckingham.

'Ik ga vanochtend met je rijden.' Tom kwam de schuur in. 'Dat zal ons allebei goed doen.' Hij glimlachte. Zijn boventanden waren sterk en recht, zijn ondertanden stonden wat scheef. Hij had geluk, want hij kon niet bij een orthodontist terecht.

Snel zadelden ze de paarden. Met een zwaai ging Tom in het zadel zitten. Zijn coördinatievermogen en timing waren een pendant van Cigs manier van bewegen. 'Aapje!' Hij lachte en wees op haar benen, haar voorwaartse zit in het zadel. Tom zat meer naar achteren op zijn paard, met vrijwel recht naar voren gestoken benen en hooggehouden handen, hoewel de lijn naar het bit zacht was en niet veel afweek van de moderne teugelvoering.

'Rij jij maar op jouw manier, dan rijd ik op de mijne. Je zult nog verstoeld staan van wat ik kan.'

'Dat is best,' zei hij zonder overtuiging.

'Ik ben dol op deze tijd van het jaar,' merkte Cig op toen ze in westelijke richting langs de rivier reden.

'Taquitock.'

'Pardon?'

'Taquitock. De Powhatan noemen de oogst en het vallen van de bladeren taquitock. Ze houden er vijf seizoenen op na. Dat weet je toch nog wel? De winter heet cohonk. Ze omschrijven hun leeftijd met winters, zodat jij en ik bijna achtentwintig winters tellen.' Zijn stem kreeg een vragende klank alsof hij wachtte tot ze het weer wist.

'Het komt wel weer terug.'

‘Als kleine kinderen hadden we een indiaanse vriend en...’ Hij was even stil. ‘Nou ja, er zijn vast belangrijker dingen om je te herinneren. Je hebt Lionel herkend. Ik heb hem niet alles verteld, alleen dat je uitgeput was van je reis en niet helemaal jezelf was.’

‘Bedankt dat je het voor me opneemt.’

Hij knikte en wees over de rivier, die op dit punt heel breed was. Zie je waar de Appomattox uitstroomt in de James. Tegenover Eppington Manor daar?’

‘Ja, maar ik dacht dat het huis Appomattox Manor heette, niet Eppington Manor.’

‘Francis Eppes houdt ervan om dingen naar zichzelf te vernoemen, maar ik vind het al fijn dat je hem nog kent ook al vergis je je in die naam. Nou, zuster, aan de overkant kun je zien hoe ze nog meer land hebben vrijgemaakt. Francis is van plan een tweede huis te bouwen, als huwelijkscadeau voor zijn dochter.’

‘Weston Manor. Natuurlijk, daar was ik naar op zoek toen ik kwam aanrijden, maar de mist was zo dik.’ Toen hield ze zich in. Er bestond nog geen Weston Manor. Nog niet.

‘Weston Manor?’

‘Zo gaat Eppes het noemen.’ Toen ze merkte hoe hij hierop reageerde, zei ze zachtjes: ‘Ik durf er een pond sterling op in te zetten.’

Het gevoel voor humor van de Deyhles deed zich gelden. ‘Pryor, ik kan geen pond sterling missen, maar als Francis Eppes dat huis Weston Manor noemt, zal ik vier nieuwe bijenkorven voor je timmeren.’

‘Haal je zaag dan maar te voorschijn, Tom.’ Ze zocht in haar broekzak naar haar geld. Ze wilde Tom haar geld laten zien, maar bedacht zich. Het denkbeeld van iemand uit een andere tijd zou een verpletterende uitwerking hebben op zijn rechtlijnige, logische geest. Die uitwerking had het ook op haar eigen geest.

Ze reden verder. Vóór hen lag aan de kant van de weg een enkele, kaarsrechte populier.

‘Nu zul je zien waarom deze voorwaartse zithouding zo bijzonder is.’ Ze zette Full Throttle aan tot een verkorte galop in de richting van de boom en sprong eroverheen.

‘Ha.’ Tom reed recht achter haar aan en sprong op de oude manier, naar achteren hangend, zijn benen ver naar voren. Hij had

goede handen en liet Helens mond met rust.

‘Goed.’ Haar rivaliteitsdrang stak de kop op. Ze steeg af. ‘Hou jij deze knaap even vast. Ik zal je wat laten zien.’

Ze sleepte een stel takken aan en legde ze onder tegen de populierenstam om de sprong wat op te dikken. Paarden houden niet van hindernissen met veel lucht. Toen zocht ze een paar takken met minder blad. Dat kostte wat inspanning omdat ze geen bijl had, maar toch lukte het haar om een sjofel ogende hindernis te maken van iets meer dan een meter, gewoonlijk hoog genoeg om de aandacht van de meeste vossenjagers te trekken.

‘Je zult je nek breken.’

‘Nee hoor.’

Toen ze eenmaal weer in het zadel zat, draafde ze in een ruime, rustige bocht op de populier aan om Full Throttle te ontspannen. De vos verwaardigde de geïmproviseerde hindernis zelfs niet met een zijdelingse blik. Als Cig over dit rommeltje wilde springen, werkte hij daar met alle plezier aan mee. Hij had een groot volbloedhart en zeilde er met de vloeiende bewegingen van een geboren atleet overheen.

‘Zie je wel!’ riep ze triomfantelijk van de andere kant. ‘Ik ga met zijn beweging mee in plaats ertegenin te hangen.’

‘En als hij stilhoudt schiet je over zijn oren.’ Tom wilde meer zekerheid dan de voorwaartse rijhouding bood.

‘Nou, als Helen stilhoudt, glijd jij van haar kont.’

Ze maakte een bocht en nam de hindernis vanaf de andere kant.

‘Hekken, heggen en sloten worden zo ontzettend makkelijk.’

Hij maakte een breed armgebaar naar de omgeving. ‘Ik zie weinig hekken, geen heggen en vrijwel geen enkele sloot.’

Ze dacht hierover na. Tom had de voorwaartse zit niet nodig. ‘Tja, er zijn natuurlijk niet veel door mensenhand gemaakte hindernissen... maar ik hou me toch aan de voorwaartse zit.’

‘Als jij eenmaal iets in je kop hebt, zal ik niet proberen het eruit te praten. Dat is nog nooit iemand gelukt.’ Hij grinnikte. ‘Moeder probeerde het met het ene argument na het andere. Jullie waren soms net kemphanen.’ Hij keerde Helen om terug te gaan. ‘Ik zei een keer tegen haar: “Moeder, geef haar nou maar gelijk. Dat maakt het leven een stuk makkelijker, en als ze is bijgetrokken, denkt ze

vast dat het haar idee is geweest.” En toen zei ze – hij deed Elizabeth Deyhles stem na –: “Ik kan haar geen gelijk geven als ze ongelijk heeft!”

De woorden stapelden zich ongezegd achter haar tanden op. Ze wilde hem zeggen dat haar moeder en Elizabeth Deyhle door tweehonderdvijfennegentig jaar van elkaar werden gescheiden. Zouden ze haar in de twintigste eeuw horen als ze hard genoeg gilde? Zou God haar horen? In plaats daarvan schraapte ze haar keel. ‘En jij was een toonbeeld van gehoorzaamheid?’

‘Als ze mijn kant op keken, wel.’ Hij glimlachte.

‘Wil jij dat ik met Lionel de Vries trouw?’ Ze overviel hem met haar vraag.

‘Ja. Hij is een uitstekende partij en je zult niets bij hem tekortkomen.’ Hij zette zijn hand in zijn zij en hield beide teugels in zijn rechterhand. ‘Jij bent een goede vangst. Je hebt ze voor het uitzoeken en hij is de grootste en sterkste uit het nest.’

‘Waarom ben ik een goede vangst?’

Even keek hij geërgerd. Haar geheugenverlies verontrustte hem. ‘Omdat vrouwen zo schaars zijn, dat weet je toch.’

‘Ah. En als ik nou eens niet wil trouwen?’

‘Iedereen wil trouwen, tenzij je je hebt bekeerd tot de Kerk van Rome. In dat geval: zoek je heil bij de nonnen.’

‘Ik weet niet wat het ergste is.’

‘Doe niet zo tegendraads, Pryor.’ Tom kon zich niet voorstellen dat iemand er voor koos ongehuwd te blijven, een beklagenswaardige staat. ‘Bij dat huwelijk zijn zowel onze familie als die van hem gebaat.’ Zijn gezicht werd rood, hij keek naar de hemel en toen naar de rivier. ‘Trouwens, “wie met Lionel soupeert, kan het beste met een lange lepel eten.”’

‘Ik zou met hem moeten souperen én met hem moeten slapen.’

Dat maakte Tom aan het lachen. ‘Dat zou je zeker.’

‘Ben je bang voor hem? Neem me niet kwalijk dat ik het op de man af vraag, maar ik moet het weten. Ik doe mijn uiterste best om het me te herinneren, maar...’ Ze haalde haar schouders op.

‘Bang? Ik ben voorzichtig. Het is altijd een goed idee om een goede verstandhouding met je buurman te hebben.’

Cig perste haar lippen samen. ‘Heeft hij vader om mijn hand ge-

vraagd?' Ze nam aan dat deze traditie een stuk ouder was dan het tijdperk waarin ze zich bevond.

'Vader heeft het er nooit over gehad.'

'Ben ik naar Londen gegaan om van Lionel af te komen?'

'Nee, dat geloof ik niet.'

'Tom, ik wil niemand tot last zijn, en evenmin wil ik de Deyhles hun materiële gewin onthouden...'

'Dankbare aanwas.' Hij grijnsde breed. 'Zo noemde vader het.'

'Ja, mijn vader ook,' flapte ze eruit.

'Hij wás jou vader, Pryor.'

'Het spijt me, ik, eh, ik raak in de war.' Ze haalde haar voeten uit de stijgbeugels om met haar tenen te kunnen bewegen. 'Ik voel me tot Lionel aangetrokken, maar er is iets wat me tegenhoudt. Kun je dat begrijpen?'

'Ja.'

'Heb jij twijfels gehad over trouwen met Margaret?'

Hij schudde zijn hoofd en glimlachte. 'Liefde op het eerste gezicht. Het kostte me een heel jaar om haar zover te krijgen... Misschien zijn de dames verstandiger in dergelijke aangelegenheden. Begrijp me goed, zuster, ik wil je niet in Lionels armen drijven, maar de vereniging van onze families biedt een garantie voor onze welvaart, als God het wil.' Tom stond er niet bij stil dat Lionel zo'n gladjakker was dat hij vrijwel iedere overeenkomst naar zijn hand wist te zetten.

'Wanneer zie ik hem weer?'

'Over een paar dagen. We gaan met zijn allen jagen op Shirley.'

'Ik dacht dat hij zakelijke beslommeringen had.'

'Hij komt ervoor terug. Hij is in de Falls met William Byrd. Ze beschikken daar over vijftig gewapende mannen. Lionel en William hebben zo veel land opgekocht als ze maar kunnen. Ze kunnen het speculeren niet laten.'

Cig wist dat de Falls uiteindelijk zouden uitgroeien tot de stad Richmond.

'Wij zouden daar ook land moeten kopen.'

Hij keek haar even aandachtig aan, verrast door haar suggestie. 'Door landspeculatie zijn méér mannen aan de bedelstaf geraakt dan door de drank.'

‘Sommige mannen zijn er fabelachtig rijk mee geworden.’ Cig stak haar hand op toen hij wilde protesteren. ‘Denk erover na. Het heeft geen haast.’ Ze ademde uit door haar neus. ‘Ik bedenk nog iets anders.’

‘O...’ Hij wierp haar een vernietigende blik toe.

‘Hecht jij geloof aan Lionels idee over die vermoorde indiaan, dat het onderlinge ruzie was?’

‘Hoezo?’ Er kwam een geschrokken klank in Toms stem.

‘Ik weet het niet. Geloof jij hem?’

‘Ja. Hij handelt met de stammen in het westelijke hoogland en hij kent ze.’

‘Ik geloof hem niet.’

‘Waarom niet?’ Toms stem schoot uit.

‘Ik weet het niet. Zomaar een gevoel.’

Zwijgend reden ze een tijdje door. Tom worstelde met gedachten die hij daarvoor had weggedrukt. ‘Pryor,’ zei hij ten slotte, ‘zeg dat niet tegen Margaret.’

Ze beantwoordde zijn blik en knikte instemmend.

De vorst etste doorschijnende, grillige ijsbloemen op de ruiten. Geometrische perfectie maakte plaats voor de menselijke verbeelding toen Cig met haar wijsvinger eerst een arend en toen een kerstboom tekende. Zonder klok wist ze in het holst van de nacht niet hoe laat het was. Ze was wakker geworden door een droom waarin ze een donkerblauwe Porsche bestuurde. Het lukte haar niet meer in slaap te komen, dus sloeg ze de dekens om zich heen en ging uit het raam zitten kijken.

Ze zocht naar Dikstaart. Hij had haar hier gebracht. Misschien kon hij haar hier ook weer weghalen. Zijn brutale snoet was nergens te bekennen, maar wel zag ze een grote zwarte vos. Ze had er nooit eerder een gezien, maar hij kwam dicht bij het huis en in het glinsterende maanlicht kon ze hem duidelijk waarnemen.

Ze vroeg zich af of de zwarte vos, de beer, het konijn, alle dieren die naast haar leefden, ooit iets anders in haar zagen dan een reden om de benen te nemen. Bleven andere dieren weleens roerloos zitten om naar het mensdier te kijken? Waren we het waard bekeken te worden of stonken we te erg? Mensen geven een sterke geur af die door geen enkele hoeveelheid parfum te maskeren is. Verhoog die natuurlijke lucht met tabak en whisky en de geur moet overweldigend zijn.

Vroeger, toen zij veertien en Grace twaalf was, waren ze een keer ingedut onder de grote eik midden op de hooiweide. Ze werd wakker van een geritsel. Dat hield op zodra ze haar ogen opende en een bosmarmot zag die naar haar terug zat te staren. Heel even verroerden ze zich geen van tweeën, mens en dier, elk vroeg zich af wat de ander zou doen. Ten slotte schommelde de bosmarmot ervandoor. In het zuchtje wind dat er stond was hun geur verwaaid. Zo dicht bij

een wild dier was Cig nooit meer gekomen, Dikstaart uitgezonderd. Zij en haar zus hadden erom gelachen.

Zelfs op haar twaalfde vertoonde Grace al sporen van de schoonheid die zou rijpen tot een soort volmaaktheid. Ze gaf haar oudere zus vaak les in het veroveren van mannen.

‘Jij praat met jongens zoals je met mij praat. Dat kan niet.’ Vervolgens gaf ze een demonstratie. ‘Demp je stem en laat hem zó klinken, hoor je wel?’ Ze eindigde haar zin met een stijgende toon, een vorm van vraagstelling.

‘Getver.’

‘Het werkt!’ zei Grace dan. ‘En je moet je ogen neerslaan en dan weer opkijken. Dat vinden ze prachtig.’

‘Ik doe het niet. Het is onecht,’ antwoordde Cig dan.

‘Het is niet onecht. Eerlijk tegen jongens doen kan niet, Cig, ze zijn ook niet eerlijk tegen ons. Het hele gedoe is één groot, stom, dom spel, maar je kunt maar het beste leren hoe je het moet spelen, anders verlies je,’ adviseerde Grace.

Terwijl Cig haar vingertoppen tegen de koude ruit drukte, vroeg ze zich af hoe het kwam dat haar jongere zusje al op zo’n jeugdige leeftijd zo goed wist wat er op de wereld te koop was. Grace wilde de wereld naar haar hand zetten en dat lukte haar. Hoe dat lukte deed niet ter zake. Bovendien zat ze er niet over in dat ze komedie liep te spelen. Ze verlangde op geen enkele manier dat haar man of iedere andere man echt wist wie ze was of dat hij haar echt begreep. Ze zei altijd dat Cig de enige was die haar begreep. Zei ze dat om Cig op een dwaalspoor te brengen of geloofde Grace het echt?

Hoe kon Grace zo tegen haar gelogen hebben? Het feit dat Grace met Blackie had geslapen was al pijnlijk genoeg, maar haar leugens kwamen harder aan. Niet dat Grace haar had voorgelogen, ze had nooit iets gezegd, maar ze moest er een hele klus aan hebben gehad om de affaire geheim te houden. Had Cig ze weleens bijna betrapt? Had Grace brieven verbrand of verborgen, alles onthullende cadeaus? Lagen er liefdesbrieven in het handschoenenkastje van Graces auto, al die keren dat Cig erin had gereden? Hoe kon het dat ze het niet had geweten? Anderzijds, hoe had ze het kunnen weten? Hoeveel vrouwen verdenken hun zus ervan dat ze met hun man naar bed gaan?

Stel dat moeder nog leefde, zou ik dan naar haar toe gaan? dacht Cig. Hoe zou ik haar kunnen vertellen wat er is gebeurd? Het had moeder net zo'n schok gegeven als het mij heeft gedaan. En ze zou Grace mores leren. God, wat een rotzooi. Verdomme, wat een rotzooi zonder moeder.

Aan wie kon ze het vertellen en wat zou dat uithalen? Ten eerste, waarom zou je er anderen mee belasten? Ten tweede, wat kon het ze schelen? De mensen vonden haar best aardig, maar ze kon zich niet voorstellen dat een van hen bij deze onverkwikkelijke affaire betrokken wilde raken. Aan de andere kant had ze geen van hen ooit de kans gegeven om te laten zien dat het ze wel degelijk iets kon schelen. Ze had zo vaak gezien hoe menselijke vleesvliegen zich te goed deden aan het aas van een dode romance dat ze liever niemand op de hoogte bracht. De enige bij wie Cig haar hart had uitgestort was Grace. De keren dat ze in tranen was geweest over Blackies ontrouw toen ze pas met elkaar getrouwd waren... Alleen al de gedachte dat ze bij haar zuster had uitgehuild maakte haar misselijk. Toen de tranenvloed eenmaal was drooggefallen kregen haar ontboezemingen iets van een vervelend weerbericht. 'Blackies bui hangt alweer boven Jennifer Garland, Blackie laat zijn sperma regenen op Paula Biancouli,' enzovoort. Dan zei Grace tegen haar dat ze moest volhouden. Het kwam zelfs zover, tijdens de laatste vijf jaar van het huwelijk, die laatste vijf jaar, dat Grace vroeg: 'Wie is de nieuwste?'

Grace was de nieuwste.

Mijn God, hoe heb ik zo blind kunnen zijn?

Zelfs de kinderen wisten dat hun vader vreemdging. Die wetenschap hadden ze beslist niet van haar. Op een avond had Hunter haar er in de bibliotheek mee geconfronteerd, twee jaar geleden. Hij had op school verhalen gehoord. Cigs hart stakte in haar keel. Wat ook Blackies fouten waren, hij hield van zijn kinderen, en hoeveel pijn ze door de jaren heen ook had weggeslikt, ze wilde een kwetsbare vijftienjarige niet tegen zijn vader opzetten. Voorzichtig zocht ze een weg door het mijnenveld van emoties en probeerde uit te leggen dat, al kon het tussen man en vrouw behoorlijk slecht gaan, de kinderen op de eerste plaats kwamen. Hunter stelde goede vragen, waarvan een paar nooit bij haar waren opgekomen. 'Heeft pappa andere kinderen?' was een rake. Cig antwoordde dat ze het niet wist.

Hunter hilde omdat zijn vader zijn moeder pijn had gedaan. Ze drukte hem tegen zich aan en zei dat het ondanks alles goed met haar ging en dat zijn vader van hem hield. Ze smeekte hem zijn vader niet te veroordelen. Als hij zelf een man was, zou hij dat soort verlokkingen begrijpen. Daarna werd Hunter wat afstandelijker tegenover zijn vader, maar voor zover zij wist wierp hij hem zijn bedrog niet voor de voeten. Zij bereikte een punt waarop ze ervan afzag te proberen ook die relatie in de juiste banen te leiden. Het was hun relatie, niet de hare. Ze moesten het zelf maar regelen. Het zag ernaar uit dat de afgelopen tien jaren, een martelende les in verlies van zeggenschap over iets of iemand, ten slotte als een oude bakstenen muur op haar waren neergestort. Nu had ze zelfs geen zeggenschap over de tijd.

Was Cig, de Cig uit 1995, dood? Bestond ze uit een stel losgeraakte moleculen? Was ze in de hemel, met Blackie poserend als cavalier? En stel dat ze dood was, hoe kon ze dan iets voelen? Misschien werd je na je dood wel weggestuurd naar een andere tijd, een soort purgatorium. Je tijdzone was afhankelijk van je leven, omgekeerd karma.

Ze kon niet dood zijn. Moeder en Pa waren dood. In een wilde uitbarsting van jaloezie wenste ze dat Grace dood was. Als ze niet dood was, moest ze doorzetten. Als er een God was, wat ze geloofde, zou ze terugkomen bij Hunter en Laura. Stel dat ze terugkwam, maar dat het dan 2015 was? Stel dat haar kinderen haar niet herkennen? Stel dat Grace dood was en Cig het genoeg werd ontzegd haar alle hoeken van de kamer te laten zien? Het was niet te hopen!

Haar oog viel op een beweging bij de bosrand. De bloemen op de ramen vervormden haar zicht. Ze deed één oog dicht om beter te kunnen zien. Een groot dier, ineengedoken als een beer, kwam overeind. Cig hield haar adem in. Het was geen dier, maar een beschilde indiaan. Ze gooide de dekens van zich af, holde naar beneden en greep Toms musket. Ze wist niet hoe ze zo'n antiek geval moest laden, maar ze hoopte dat de aanblik voldoende was om de indringer weg te jagen.

Ze smet de achterdeur open en de koude luchtstroom prikte in haar ogen. Op blote voeten haastte ze zich naar buiten. Het enige dat ze zag was zijn rug die in de bossen verdween.

Trillend holde Cig terug het huis in. Ze deed de deur dicht en

vergrendelde hem, om daarna ook de voordeur te vergrendelen. Tom kwam haastig de trap af, met wapperend nachthemd.

‘Indiaan,’ hijgde Cig.

Tom greep de musket uit haar hand, goot er snel kruit in, stamp-te de kogel erin en samen ontgrendelden ze de deur om naar buiten te rennen.

‘Margaret, binnenblijven!’ schreeuwde Tom.

Cig wees in de richting waar ze de gedaante had gezien. ‘Die kant op.’

‘Weet je zeker dat hij alleen was?’

‘Nee. Maar ik heb maar één man gezien.’

‘Heb je hem goed kunnen zien?’

‘Ja.’

Blootsvoets stonden ze in de ijzige vrieskou, met gespitste oren. Een enorme uil kwam aanvliegen, maakte een zweefduik over hun hoofd als om hen aan te vallen en vloog verder. Ze schrokken er alle twee van.

‘Laten we naar binnen gaan,’ stelde Cig voor.

Ze waren tot op het bot verkleumd. Margaret had het vuur opgestookt terwijl zij buiten waren. ‘Hebben jullie iets gezien?’

Tom schudde zijn hoofd. Zorgvuldig hing hij de geladen musket aan de muur. ‘Pryor, hoe zag hij eruit?’

‘Zijn gezicht was half rood en half zwart en hij droeg een mantel van veren. Ik schat hem van middelbare leeftijd. Wapens heb ik niet gezien.’

Tom ging log zitten. ‘Een priester, dunkt me.’

‘Hoe weet je dat?’

Tom staarde haar aan, waarop Margaret het woord nam. ‘De priesters van de Algonkin stammen beschilderen hun lichaam half zwart en half rood. Ze zijn even machtig als de Weroan, de opperhoofden. De priesters beslissen of een stam of zelfs het hele verbond van stammen ten strijde trekt.’

‘Maar ik dacht dat dat allemaal achter de rug was.’

Tom sloeg zijn benen over elkaar. ‘Voor zover het de stammen hier betreft is dat geregeld, ja. De Powhatan, Accomac en Arrohat-toc hebben zich teruggetrokken naar gebieden ten westen en ten zuiden van hier. Het lijkt erop dat we vrede hebben met alle Algon-

kin volkeren, maar zij zijn weer een vijand van de Irokese stammen, en het zou kunnen dat de Sioux stammen hen aanvallen en terugdringen.'

'Wat weerhoudt de drie grote stammen ervan gemene zaak te maken tégen de blanken?'

'Hetzelfde wat Frankrijk en Engeland ervan afhoudt gemene zaak tegen Spanje te maken,' antwoordde Tom.

'Het is dus nog wel mogelijk dat we door kleine groepjes worden aangevallen?'

'Ja,' antwoordde Tom, 'dat is mogelijk.'

'Het is bijna twintig jaar geleden dat ze ons hier hebben overvallen,' voegde Margaret eraan toe. 'Er zijn moeilijkheden stroomopwaarts. Ik zou me in elk geval niet te ver aan de andere kant van de Falls wagen.'

'Wat heeft een indiaan hier dan te zoeken?' vroeg Cig.

'Het is een kwestie van honger, misschien, of gewoon nieuwsgierigheid,' antwoordde Margaret. 'Zo nu en dan reizen ze naar Jamestown om er handel te drijven. Misschien was hij op doortocht.'

'Priesters reizen gewoonlijk niet alleen.' Tom stond op en pookte in het vuur.

Cig huiverde weer. 'Je zou denken, gezien de omvang van Virginia, dat we zouden kunnen leren goed met elkaar om te gaan.'

'Zij kunnen niet goed met elkaar omgaan. Waarom zouden wij goed met hen moeten omgaan?' zei Tom.

Margaret gaf haar een kop gloeiend hete thee. 'We verschillen zoveel van elkaar dat ik niet zie hoe we naast elkaar kunnen leven.'

Cig wilde aanvoeren, Margaret ervan overtuigen, dat culturele verschillen zoals tussen Europeaan en indiaan, tussen christen en moslim, overwonnen kunnen worden. Ze wilde opscheppen over de grote vorderingen die er in haar eigen eeuw waren geboekt. Er waren grote vorderingen geboekt in dienst van de hypocrisie. Er waren weinigen die 'roodhuid', 'nikker' of 'ongelovige' zouden zeggen, maar dergelijke verbale nuances weerhielden de mensen er niet van elkaar af te maken, mocht de gelegenheid zich voordoen.

Cig moest flink slikken om Margarets onomwonden inschatting van de situatie. Dergelijke eerlijkheid was zeldzaam... in Cigs tijd.

Een door een zwartgele bananenspin gesponnen web zwaaide in het briesje van de vroege ochtend. De dauw hing als een snoer diamanten aan iedere volmaakte draad. De enorme spin zat volkomen stil op de rand van haar brede web. Bananenspinners wachten in het midden of op de rand van hun web. Wanneer er een insect in verstrikt raakt, slaan ze met overdonderende snelheid toe. Hoewel ze gewoonlijk zijn verdwenen als het gaat vriezen, is er af en toe een die het een paar daagjes kan rekken en bij het stijgen van de temperatuur weer opleeft.

Cig was in geen jaren blijven staan om naar een bananenspin te kijken. Als kind pakte ze altijd een stokje om het dikke achterlijf van de spin zachtjes aan te raken. Soms tikte ze ermee op het web en keek ze hoe de spin zich naar de zijrand haastte en woedend moest constateren dat de lunch was uitgesteld. Daarna bleef hij in het web zitten en kromde en strekte hij zijn poten totdat het web als een trampoline op en neer ging.

Cig en Margaret waren lopend op weg naar de familiebegraafplaats op een hoge heuvel vanwaar je uitkeek over de James. De zacht turkooisblauwe hemel versterkte de uitbarsting van kleuren op de aarde: vurig oranje eiken, populieren zo geel als tulpen, scharlakenoranje esdoorns, met kornoelje van een zuiver rood.

‘Het einde van de *Indian summer*,’ zei Cig, met een korfje lente-bollen aan haar arm.

Margaret droeg ook een mandje. ‘Dat is een goede naam voor dit jaargetij. De indianen hebben een verhaal waarin hun oppergod de zuidwestelijke wind laat waaien en al blazend de lucht schoonveegt. Om hem te eren steken de bomen zich in hun feestelijkste kleren. Wanneer hij al die wind heeft uitgeblazen, dan blaast de god van het

noorden. En de winter komt gewis.'

'Laten we hopen dat de noordwestelijke god nog wat adem over heeft.'

'Soms blaast hij tot ver in november.' Margaret neuriede onder het lopen en zwaaide op de maat met haar mandje. Iedere stap joeg een wolkje stof op.

Ze kwamen op het hoogste punt van de heuvel. De begraafplaats bestond uit een groot vierkant, omgeven door een vijfenzeventig centimeter hoog muurtje van rivierstenen. Een wit hek waarvan de bovenkant tot een halve cirkel was gezaagd hing aan ijzeren scharnieren. Margaret deed het hek open.

Twee prachtig uitgehouwen stenen gaven aan waar Charles en Elizabeth Deyhle lagen. Op de steen van Elizabeth stond: 'Elizabeth Rinton Buckingham Deyhle, geliefde moeder, beminde vrouw, geboren 9 april 1642, overleden 20 juni 1697.'

Naast haar rustte Charles Richard Deyhle: Stichter van de Fifth Crown, geboren 18 januari 1629, overleden 20 december 1697.

Cig zag de kleinere grafsteen: 'Braxton Harburtsen Deyhle, geboren 1678, overleden 1695.'

'Wie was Braxton?'

'Je broer.'

'Hoe is hij gestorven?'

'Aan de zweetziekte.' Margaret knielde en begon gaatjes voor de lentebollen te graven.

'Arme jongen. Nog zo jong.'

'En getalenteerd. Als hij was blijven leven zou je vader hem naar Hannover hebben gestuurd om er muziek te studeren. Braxton wilde naar Wenen, maar Charles zei dat Hannover al genoeg verleiding herbergde.'

'Waarom Hannover?'

'Je vader had er vrienden die hem verzekerden dat er een goede orgelleraar woonde.'

Cig liet haar blik over nog kleinere stenen gaan. 'Baby's?'

Margaret knikte.

'Waar liggen de ouders van Charles begraven?'

'In Engeland. Na de Restauratie gingen ze terug naar Londen om bij koning Karel een verzoek tot hulp in te dienen... hulp in de

vorm van kanonnen en soldaten. De longen van je grootmoeder begaven het. Kort daarna stierf je grootvader in een duel. Ze zeggen dat hij na Priscilla's dood een driftkop werd. Toen hij 's avonds een keer bij het Hof wegging botste iemand tegen hem op en trok hij zijn zwaard. Je grootvader was een uitstekend zwaardvechter, maar hij had de pech dat hij ruzie zocht met 's konings kling.'

'Wie of wat is "'s konings kling"'?

'De beste zwaardvechter van het koninkrijk, de persoonlijke lijfwacht van de koning.'

'Soms denk ik weleens dat ons leven niets meer is dan een reeks voetstappen die naar de dood leidt.' Cig legde een narcissenbol in een gat. 'Ik vraag me af hoeveel geraamten ik achter me heb liggen. Hoeveel levens ik heb geleid... als ik er al één helemaal heb afge maakt. Hoeveel keer heb ik jou gekend en in welke verhouding?'

'Waarom zou je daarover inzitten, dat soort vragen kun je immers niet beantwoorden? Doe wat je kunt.'

Even raakte Cig geïrriteerd. 'Praktisch, hoor. Heel praktisch.'

'Ja,' bitste Margaret terug. 'Je kunt je in elk geval nuttig maken, waar je ook bent.'

'Ik maakt me ook nuttig! Ik weet godverdomme alleen niet waar ik ben!'

'Gebruik Gods naam niet ijdel.'

'Doe niet zo puriteins.'

Margaret keek Cig met half dichtgeknepen ogen aan. 'Dat doe ik ook niet, maar jij zou wel wat meer zorg aan je geloof mogen besteden. Kijk...' Ze wees naar de donker wordende lucht in het westen, de zich opstapelende wolken.

Cig schermde haar ogen af. 'Misschien drijven ze over. Hoe dan ook, we hebben nog een uur of zo voordat ze hier zijn. Dat geeft me nog een uur om te kijken en te klagen.' Ze stak de draak met zichzelf. 'Margaret, lijkt ik op de Pryor die jij hebt gekend?'

'Jij bent zwaarder op de hand.' Margaret veegde losse aarde van haar schort. 'Maar inderdaad, je bent de Pryor die ik heb gekend.'

'Kun je me iets over mezelf vertellen? Ik weet dat dat raar klinkt.'

'Nou, je was altijd liever buiten dan binnen. Je gaf geen zier om tierelantijnen. Voor speciale gelegenheden moest je altijd door je moeder of door mij aangekleed worden. Je bent vooral eigenwijs

met je haar.' Ze stak haar hand uit en trok aan Pryors vlecht. 'Je gaf meer om paarden dan om mensen en je lachte altijd. Je had "een zonnige aard", zoals je moeder het stelde.'

Cig luisterde en gaf toen langzaam antwoord. 'Ik was vroeger ook zo toen ik jonger was. Lachen. Spelen. Op een of andere manier is dat verdwenen.'

'Zorgen.'

'Hè?'

'We denken te veel aan de andere mensen en de andere mensen denken te weinig aan ons.' Margaret lachte lief. 'We maken ons bezorgd over wat anderen denken. We maken ons bezorgd over geld en het weer, en dan heb je nog degenen voor wie de zorgen over deze wereld nog niet genoeg ellende zijn. Die maken zich zorgen over de volgende wereld.'

'Is Tom godsdienstig?'

'Hij geeft geen zier om zijn onsterfelijke geest.' Margaret voelde aan het dunne velletje van de narcissenbol. 'Ben jij godsdienstig?'

'Je hoeft mij niet aan te kijken.' Cig haalde haar schouders op.

'Wie moet ik anders aankijken?'

Cig lachte. 'Nee, ik ben niet godsdienstig. Ik heb geen vertrouwen in mensen die denken dat ze antwoorden weten over mijn geestelijk leven. Dat wordt nog erger wanneer God aan politiek gaat doen.'

'Waarom zou Hij Zichzelf daar toe verlagen? Koningen en regeringen zijn vergankelijk. God is eeuwig.'

Cig ging op haar hurken zitten om bollen te sorteren. 'Margaret, ik kan nog veel van je leren. Ik ging ervan uit dat jullie primitief waren, ik denk omdat jullie levensomstandigheden primitief zijn vergeleken bij die van mijn eigen tijd. Eigenlijk zijn jullie hier' – ze tikte tegen haar hoofd – 'een stuk verder dan de meesten van mijn vrienden.' Ze zuchtte. 'Ik leef in een lege, cynische tijd.'

'Dat ligt aan jezelf.'

'Hè?'

'Dat de mensen om je heen cynisch zijn, hoeft nog niet te betekenen dat jij ze na moet doen.'

Cig kwam overeind om haar knieën rust te geven en na te denken over wat Margaret net tegen haar had gezegd. Margaret had gelijk. Ze had geen antwoord. Net als bij de meeste mensen die paardrijden

kreeg ze bij het ouder worden steeds meer last van haar knieën. 'We moeten rozenstruiken hebben.' Ze wees waar ze ze zou neerzetten.

'Dat weet ik. Ik wil er ook een aantal bij het huis.'

'Zijn ze te koop?'

'Als ik een enorme lading uit Engeland bestel. Tom zou doodgaan... nee, eigenlijk zou ik doodgaan. Hij heeft geen tijd voor frutsels en fratsels, zoals hij het noemt.'

'En door te stekken?'

'Mevrouw Boothrod kweekt prachtige rozen. Maar ik kan me er niet toe brengen die draak om stekjes te vragen.'

'Kom ik haar weleens tegen?'

'Jazeker. Op Shirley. O, dat moet ik erbij vertellen, hun zoon, Abraham, heeft het erg van je te pakken. Hij is wat jonger.'

'Heb ik het ook van hem te pakken?'

'Nee, maar je vindt hem ontzettend aardig. Ik heb hoge verwachtingen van die jongeman.'

'Je klinkt als een oude dame. Hoe oud ben je?'

'Vijfentwintig. Niet oud. Niet jong.'

'In mijn tijd zou je behoorlijk jong zijn... de bloei van de jeugd, en je ziet er inderdaad heel aantrekkelijk uit.'

'Echt waar?'

'Jazeker.'

Margaret fleurde op. 'Zolang ik maar mijn tanden houd! Ik vind het gewoon afschuwelijk als mensen hun tanden verliezen en een ingevallen mond krijgen.'

'Gebruik dan een tandenborstel.' Cig haalde haar opklapbare tandenborsteltje uit haar jaszak.

'Wat een handig ding!'

'Je doet het met tandpasta en water. Met bakpoeder lukt het ook.'

'Ik gebruik een tandenstoker.'

'Gebruik ze dan allebei, hoewel, je hebt geen tandenborstel. Nou, als je deze goed bekijkt, kun je er zelf vast ook een maken.'

Margaret liet haar duim over de haren glijden. 'Van welk dier zijn deze haren?'

'Het is geen dierlijk haar. Het is plastic. Ik zou het met varkenshaar proberen. Als die te dik zijn moet je de neusharen van een paard gebruiken.'

‘Ik kan er vast wel een maken.’ Margaret kwam zelf ook even overeind. De zachte aarde regende van haar schort. ‘Pryor, als je me niet herkent, als je echt uit een andere tijd komt, weet je dan wat er met mij zal gebeuren, met Tom?’

‘Mijn zus heeft de vroegste Deyhle-bijbels en familiepapieren. Ik heb de documenten van na 1860. Ik weet het niet, hoewel, als ik ooit weer thuiskom, ik bedoel thuis dáár, kom ik het wel te weten omdat ik de papieren bij Grace ga ophalen. Maar je moet behoorlijk lang hebben geleefd en kinderen hebben gehad, want anders zou ik hier niet zijn. Zit je ergens over in?’

‘Nee.’

‘Ben je ziek?’

‘Nee.’

‘Benieuwd?’

‘Nu we op een begraafplaats zitten, denk ik vanzelf over sterfelijk zijn. Bovendien hebben we Braxton, Elizabeth en Charles zo kort achter elkaar verloren. En toen waren we bang dat we jou op zee zouden verliezen. Ik dacht dat er nooit een eind aan kwam.’

‘Maar er is wel een eind aan gekomen.’

‘Als klein meisje begon ik altijd te huilen wanneer iets me van streek maakte. Ik had een klein jong hondje, Roger Dodger. Ik zie nog steeds zijn malle snoetje voor me. Een van de paarden trapte op hem en hij ging dood. Ik huilde en huilde en huilde. En mijn moeder zei: “Het verdriet wijst ons de weg naar de liefde. Je hart is niet gebroken. Het doet pijn omdat het groter wordt. Hoe groter het wordt hoe meer liefde erin kan.” Weet je, ik heb daar zo vaak aan gedacht; toen iedereen doodging, toen jij na zo veel maanden nog niet bij ons thuisgekomen was.’

‘Dat is een wijze vrouw. Leeft ze nog?’

‘O ja. Ze woont in Charleston met haar tweede man.’

‘Heb ik haar ontmoet?’

‘Op de bruiloft. Jullie konden het goed met elkaar vinden, maar ja, het is moeilijk om jou niet sympathiek te vinden.’

‘Wat aardig om dat te zeggen. Ik voel me niet erg sympathiek.’ Ze knielde neer om de laatste van de bollen in de grond te duwen. ‘Ik zie ertegen op je dingen over mezelf te vragen.’

‘Ik vind het niet erg. Misschien helpen mijn antwoorden bij het

terughalen van je herinneringen. Bij mij is het zo dat als ik ergens een beeld van kan oproepen, ik me de kleinste dingen herinner, de kleur van een snuifdoos bijvoorbeeld, of het kantmotief op een mooie blouse.'

Cig stond op. 'Als ik iets over dit leven te weten kom, dan ben ik bang dat ik daarmee mijn eigen leven heb verloren, het leven dat ik ken, en dan zal ik mijn kinderen nooit meer zien.' Haar ogen liepen vol tranen.

'Pryor, arme Pryor.' Margaret sloeg haar armen om Cig heen en drukte haar stevig tegen zich aan. Ze gaf Cig een zakdoek om haar neus te snuiten en vervolgde: 'Ik kan niet weten hoe je je voelt en het klinkt vast niet overtuigend als ik het zeg, maar ik geloof echt dat je hier bent om een bepaalde reden en... en heb jij een beter antwoord?'

'Nee... ik denk dat de wereld krankzinnig is, ongeacht in welke tijd je leeft, of waar.'

'Als ik een bezoek aan jouw tijd zou afleggen, zou ik me geen raad weten, lijkt me. Sommige dingen zouden vertrouwd zijn, veel dingen vreemd en angstaanjagend. Maar mensen zijn hetzelfde, ja toch?'

Cig knikte. 'Je trekt ze andere kleren aan, meer niet. Er bestaan ook modes in ideeën, maar mensen zijn mensen. Sommigen zijn onbetrouwbaar, anderen recht-door-zee. Sommigen zijn slim, de meesten niet.' Ze lachte. 'Ik reken mezelf bij de laatste categorie. Sommigen zijn ernstig en anderen weten wat lachen is, en voor het merendeel kijken we niet verder dan onze neus lang is.'

'En dat geldt ook voor ons twee, want die stormwolken vliegen door de lucht.' Margaret keek omhoog naar de voortjagende zwarte wolken die zó laag hingen dat het leek alsof je ze kon aanraken.

De lichte vorst hing vlak boven de grond en de koude lucht beloofde een goede dag voor vossensporen op de Shirley-plantage. Vanuit heel Tidewater kwamen burens bijeen. Een groot aantal volgde de jacht te voet. Oudere dames en heren en hun bedienden sjouwden moeizaam naar hoger gelegen terrein om het verloop van de jacht beter te kunnen volgen. Een klein aantal volgde per koets.

De schuren, met hun eenvoudige, fraaie bakstenen buitenkant en sierlijke bogen boven de ramen, waren net zoals Cig ze zich herinnerde, en dat gaf haar een bepaald gevoel van zekerheid.

Toen ze het centrale gezelschap naderden, vroeg ze aan Tom: 'Waar staat het hoofdgebouw?'

'Waar het altijd heeft gestaan.' Tom wees op een praktisch, maar weinig voornaam ogend bakstenen gebouw,

Het prachtige landhuis dat Cig had gekend moest nog gebouwd worden. Ze probeerde zich de geschiedenis van de Shirley-plantage voor de geest te halen, maar alles wat ze zich herinnerde was dat Edward Hill II het onderspit had gedolven tegen Nathaniel Bacon. Bacon, die in opstand kwam tegen de gouverneur van Jamestown en zijn volgelingen, had de tweede eigenaar van de Shirley-plantage gevangengenomen, samen met diens zwangere vrouw en hun kinderen. Die opstand in 1675 zou tot veel grotere onlusten hebben geleid als Bacon niet was bezweken aan dysenterie. Bacons opstand en de eerdere grote massaslachting uit 1622 drukten hun stempel op hen die het hadden overleefd.

Margaret wees discreet Edward Hill III aan, die als kind Bacons gevangene was geweest. Gezeten op een stevige grijsbruine ruïne, begroette Hill zijn gasten hartelijk. De intelligentie straalde van zijn gezicht. Hij kon niet weten, dacht Cig, dat hij zelfs tot in haar tijd

in de herinnering zou blijven door zijn zakelijke inzicht en verstandige beheer van zijn landbezit, of dat zijn familie zich in elke volgende generatie zou inzetten voor Virginia. Daar stond hij, al de derde generatie, zonder persoonlijke herinneringen aan de Oude Wereld, een nieuwe man in de Nieuwe Wereld.

‘Nee maar, is het waarachtig?’ Daniel Boothrod zwaaide naar Cig met zijn kanten zakdoek, die hij vervolgens wegstopte in zijn mouw.

‘Wie is dat?’ vroeg Cig fluisterend aan Margaret.

‘Daniel Boothrod, een heel geestdriftig heerschap.’

Wat een vrolijke kwast was het, met een hoge *perruque*, een soort pruik, een jachtrok van een diep bordeauxrode kleur, een oranje-bruin brokaten vest en een wit zijden overhemd, dat onder aan zijn jasmanchetten en bij zijn hals rijkelijk van kant was voorzien.

Margaret giechelde. ‘Het is niet aan te raden om tijdens het jagen een pruik te dragen.’

‘Te warm,’ antwoordde Tom. Zijn haar was heel kort geknipt, zodat hij een pruik kon dragen wanneer de gelegenheid dat vereiste.

‘Draag jij een pruik, Tom?’

‘Zo weinig mogelijk, dat weet je best,’ zei hij. ‘Ik zie er overigens helemaal niet slecht uit.’

‘Niet helemaal slecht, bedoel je.’ Ze prikte naar hem met haar jachtzweepje, waarvan het hertenbenen handvat glad in haar hand lag. Op hetzelfde moment kwam Daniel aanstappen met zijn stijf hooghartige vrouw, die nog meer was opgedoft dan haar man.

‘Een droombeeld, een droombeeld voor deze ogen.’ Met een zwie-rig gebaar nam Daniel zijn hoed af en maakte een diepe buiging vanuit zijn middel. De ogen van zijn vrouw vernauwden zich tot spleetjes. Mevrouw Boothrod neigde haar hoofd, hetgeen een manier was om hen te begroeten zonder een *révérence* te maken, aangezien men alleen voor meerderen en gelijken een *révérence* maakte. Haar kleinering kon niet duidelijker zijn geweest. De Deyhles en haar man kozen ervoor het gebaar en de maakster te negeren.

‘U vleit me, mijnheer.’ Cig glimlachte naar Daniel die ze intuïtief mocht.

‘Ik begroet uw terugkeer met een diep dankgebed, want talrijk zijn de beproevingen van het reizen, zoals Paulus ons placht te zeggen... maar misschien was het Paulus in die armzalige landen beter

vergaan als hij zich minder agressief had betoond in zijn geloofs-ijver.' Hij nam een haastige hap adem zodat hij op zijn bloemrijke wijze kon vervolgen: 'En hoe vond u die koningin der steden, Londen?'

'Een en al bedrijvigheid, maar tamelijk saai, mijnheer, aangezien u er schitterde door afwezigheid.' Ze moest zich inspannen, niet alleen om iets te verzinnen, maar ook om te bedenken hoe ze het zei.

Geweldig in zijn sas met het compliment maakte hij nog een buiging, waarbij hij zijn ene voet loodrecht tegen de andere zette, als een balletdanser. Dit choreografische vertoon van hoffelijkheid en een fraaie kuitpartij bleek ten slotte mevrouw zijn echtgenote te ver te gaan. Omdat haar talingkleurige hoed over haar ene oog hing, moest ze haar hoofd schuin houden om haar man in zijn ogen te kunnen kijken. 'Mijnheer Boothrod, we zullen nog stranden in de achterste gelederen van de ruitersstoet als u niet meekomt.' Ze schonk Cig een gespannen glimlachje. 'Mijn man koestert het denkbeeld dat hij de mooiste benen van de kolonie heeft.'

'De mooiste onderdanen van de kolonie.' Cig kon het niet laten.

'Ja, Daniel ziet er geen been in met zijn onderdanen te pronken.' Toms wangen bloosden van plezier.

'Beter dat ik er geen been in zie dan dat ik er geen gat meer in zie.' Daniel bulderde van het lachen.

'Nou ja!' Mevrouw Boothrod tikte met haar rijzweepje tegen de zijkant van haar rok, een toonbeeld van gerechtvaardigde irritatie. 'Wat ben je toch een ezel.'

'Christus bereed een ezel bij zijn intocht in Jeruzalem... dus dat ik er ook een ben, mij best.' Daniel keek van zijn vrouw naar de Deyhles en maakte weer een buiging. 'Met uw verlof, dames, Tom.'

'Hoe heb ik het ervan afgebracht?' fluisterde Cig terwijl Daniel een sputterende Amélie Boothrod naar haar paard dreef.

'Schitterend,' prees Margaret haar. 'Je bent als een Sint George met de draak omgesprongen.'

'Die Daniel met zijn benen en zijn gat,' fluisterde Tom. 'Ik moet dat beeld uit mijn hoofd zien te krijgen.' Ze lachten alle drie.

'Daniel moet in zeer goeden doen zijn.'

'Het ene jaar wel en het andere niet,' antwoordde Margaret.

'Dat kun je over ons allemaal zeggen. We hebben de wind mee of tegen op een getij van tabak.'

'Ga dan pinda's verbouwen.'

'Wat zijn dat?'

'Aardnoten, bedoel ik.'

'Pryor, aardnoten zijn voor dieren.' Tom trok een grimas bij de gedachte beestenvoer te eten.

'Hou er toch maar een veldje voor vrij,' hield ze aan.

'We hebben het er een andere keer weleens over.'

De Deyhles reden naar hun gastheer. Hij boog zich uit het zadel en kuste Cig hartelijk de hand. 'Mejuffer Pryor Deyhle, het verheugt me u te zien. Met u erbij komen we vast rode vossen op het spoor!'

'Er zitten altijd rode vossen op de Shirley-plantage.' Ze glimlachte in de wetenschap dat daar altijd rode vossen zouden zijn, en ze kreeg een gevoel van zelfvertrouwen, want bij de vossenjacht was ze in haar element, ongeacht de eeuw.

Een dichte kluit mensen reed op haar af. Ze praatten allemaal tegelijk en wilden Pryor allemaal graag begroeten. Met hulp van Margaret en Tom sloeg ze zich er met een paar vergissingen babbelend en lachend doorheen, hoewel de mensen haar rijkostuum tamelijk sober vonden en een paar van hen schande spraken van het feit dat ze een broek aanhad.

Lionel de Vries kwam erbij staan. Een kleine kliek draaide om hem heen om bij hem in het gevele te komen.

Hij nam zijn hoed af en boog zijn hoofd, dolblij haar te zien.

'Artemis zelve.'

'Vleier.' Maar ze vond het heerlijk. Ze onderging een duizeligmakende sensatie, een warme roes van verwarring en aantrekkingskracht, en het was alsof ze hem voor de eerste keer zag, alsof ze hem zag zoals ze hem vroeger had gezien... in een tijd die nog moest komen.

Hij kwam naast haar rijden, greep naar haar hand en drukte die tegen zijn lippen. 'In jouw aanwezigheid hoef ik niets te verzinnen. Met eenvoudige beschrijvende vermogens lukt het ook.' Daarop tikte hij tegen zijn hoed en zei tegen Margaret: 'Jij moet natuurlijk Hera zijn.'

Margarets klaterende lachje werkte aanstekelijk. 'Ik hoop dat ik een trouwere echtgenoot heb.'

Het gezelschap lachte en hoewel de lach van Amélie Boothrod geforceerd aandeed, zei ze toch: 'Zeus was driehonderd jaar lang trouw. Dat betekent dat Daniel nog tweehonderdvijftig jaar te gaan heeft.'

De groep huilde van het lachen.

Daniel antwoordde: 'In jouw aanwezigheid, mijn engel, zullen tweehonderdvijftig jaar in een oogwenk voorbijgaan.' Hij knipoogde. 'Maar hoe zou ik na zo'n festijn van deugd nog kunnen vallen voor een carrousel van ontucht?' De mannen floten terwijl de vrouwen applaudisserden. Amélie straalde, hoewel ze er geen woord van geloofde. Op een of andere manier was dat op dit moment onbelangrijk.

In deze kolonie, deze kwetsbare buitenpost van Europese eerzucht en cultuur, werd het onderlinge sociale verkeer gekoesterd als een schat. Het sabelgekleetter van de Boothrods verhoogde de feestelijke sfeer. De mensen werkten hard en lang op hun boerderij, werkplaats en kantoor. Het zonlicht, zo kostbaar als goud, bepaalde hun activiteiten. Plezier, nog kostbaarder dan goud, schepte een onderlinge band. Bij een tekort aan vossen zouden ze de jacht inzetten op alles wat kon rennen, met inbegrip van elkaar.

De eenzaamheid van de wrede overlevingsstrijd in de Nieuwe Wereld kon worden verdreven door gezelligheid, plezier en de jacht.

Hier, tussen deze mensen, voelde Cig gemeenschapsbanden, een ware levensgemeenschap. Daar keek ze van op, want ze dacht dat zij in een tamelijk hechte gemeenschap woonde. Ze begon te beseffen dat ze een gecompriëerd bestaan leidde, haar leven was samengeperst tot kunstmatige tijdsblokken. Alles moest passen. Geteisterd door cijfers en getallen, van de klok tot haar sofinummer, van haar creditcards tot haar hypotheek, was ze zoetjesaan tot de overtuiging gekomen dat het leven eindig was; getallen zijn dat immers ook. Maar ervaringen zijn niet meetbaar en vriendschap laat zich niet in het kwartiertje pauze tussen telefoontjes persen. Ze was in de val van haar eigen tijd gelopen: verwoede activiteit, enkel om je hoofd boven water te houden. Haar wens om uit die val te ontsnappen was even groot als haar wens om naar haar kinderen terug te keren.

Ze begon te dromen; zou ze hen hier kunnen laten komen?

Ze voelde zich op een vreemde manier doortrokken van licht. Op het moment dat Lionel haar hand beetpakte, pakte zij een piepklein brokje waarheid voor zichzelf. Ze was geen nummer. Voor de overheid was ze misschien niets meer dan een jaarlijkse belastingbetaaling, maar aan het onpersoonlijke van grote instellingen kon je weerstand bieden, dat onpersoonlijke was misschien zelfs te veranderen wanneer mensen als zij verklaarden: ik zal mijn leven leiden zoals ik dat zelf wil. Ik ben geen zwijgend slachtoffer. Misschien dat ik de slag om de persoonlijke vrijheid verlies, maar als ik niet vecht, trek ik zeker aan het kortste eind.

In de veertig jaar dat ze leefde was ze nooit op het idee gekomen dat ze haar eigen tijd of de toekomst kon beïnvloeden. Maar wanneer ze naar deze mensen keek, die meer te verduren hadden dan zij ooit had gehad of waarschijnlijk ooit zou hebben, voelde ze zich dankbaar en vol moed. Als deze mensen, van wie sommigen tegen hun wil hierheen waren gebracht, een nieuwe wereld konden opbouwen, als zij konden werken, liefhebben en leven, wat was er dan verdomme met haar aan de hand? Ze kon alles doen wat ze móest doen en een hoop dingen die ze wilde doen. De keus was aan haar.

‘Liefste dame, waar hebt u dat paard vandaan?’ Een blonde jongeman met een lang gezicht kwam grijnzend op haar af rijden, met als gevolg dat ze uit haar mijmering werd losgerukt en Lionel haar hand in een nog steviger greep nam.

‘Abraham Boothrod, Daniels zoon,’ zei Margaret uit de hoek van haar mond. Ze reed dicht naast Cig.

‘Mijnheer Boothrod... wat bent u uitgegroeid tot een knappe man!’

Hij glom. Abraham was een jongeman in de schaduw van zijn vader. ‘U bewijst me een grote eer door me zo te vleien.’

De klanken van de jachthoorn maakten een eind aan de gesprekken en ieders blik richtte zich op de honden. Cigs adem stokte, want om de hoek van een schuur verscheen een meute Ierse jachthonden, potige, mooie honden met een zwart-geelbruine kleur. Ze had altijd gehoord dat Ierse jachthonden eigenzinnig waren, moeilijk de baas te blijven. Ze had een meute Engelse jachthonden verwacht, zwaarder gebouwd dan de Amerikaanse jachthonden waar zij mee werkte.

‘Goede jacht!’ Abraham salueerde met zijn rijzweep.

‘U ook een goede jacht, mijnheer.’ Ze beantwoordde zijn wens om daarna aan Lionel te vragen: ‘Ierse jachthonden?’

‘Ja, de hele meute is vorig jaar overgebracht door een nieuwe vent uit Ierland. De man heeft talent om met honden om te gaan. Ze hebben een krachtig stemgeluid, hij trouwens ook.’ Hij liet eindelijk haar hand los.

Ze keek van de glanzende meute naar de andere ruiters. De meesten reden op platte zadels. De stijgbeugels waren niet meer dan dat, beugels van ijzer, hoewel ze een handjevol zwarte mannen met houten stijgbeugels zag rijden.

‘Knechten?’ vroeg Cig.

Tom knikte, terwijl Lionel tegen zijn zin door hun gastheer werd weggeroepen.

Margaret voegde daaraan toe: ‘Sommigen zijn slaven. Die man daar met die blauwe jas aan is een vrije.’

‘De slavenhandel trekt aan.’ Tom wreef over zijn kin. ‘Hoe meer arbeiders een man op zijn akker kan inzetten, hoe rijker hij wordt. Uiteraard moet je wel eerst rijk zijn om een slaaf te kunnen kopen.’

Cig luisterde maar met één oor, overweldigd als ze was door het schouwspel en Lionels aanwezigheid. Ze bestudeerde de andere jagers die kleding droegen die vergelijkbaar was met die van haar. De van een stevige stof gemaakte rijrokken waren langer gesneden dan de vesten. Haar vest was ingekrompen tot een frontje. Alle mannen droegen omgeslagen laarzen die sommigen nu weer terugsloegen over hun knieën. De meeste dames reden in amazonezit, op een enkele uitzondering na. Ze hadden kortere laarzen aan en de meesten droegen een rok van praktische stof, hoewel een paar een zijden rok aanhadden die ze aan weerszijden van hun paard schikten alsof ze schrijlings reden. Er was één jonge vrouw die de onderkant van haar rok onder de riemen van haar stijgbeugels had gestopt. De meeste dames leken zich op hun gemak te voelen in het zadel.

Behalve van Daniel Boothrods uitmonstering waren de overheersende kleuren van de rijrokken donkerblauw, donkergroen of zwart. De vesten waren van witte zijde of katoen, een paar waren kanariegeel of bruingeel. De broeken waren allemaal bruingeel en de jonge

huntsman droeg een broek van hertenleer en had een Franse jachthoorn over zijn linkerschouder. Hij had kortgeknipt blond krulhaar en zijn dikke wenkbrauwen waren blond met een zweempje rood. Hij had een krachtige onderkaak, een rechte neus en ongevoont witte tanden. Hij was een slanke kerel van zo'n één meter zeventig. Zijn glimlach kon een hart van steen doen smelten. Cig kon die glimlach niet uit haar hoofd zetten. Hij was een verrukkelijke donder.

'Wie is de huntsman?' vroeg de gefascineerde Cig.

'Patrick Devlin Fitzroy. Hij is de man die de Ierse jachthonden heeft laten overkomen.'

'Knappe vent,' zei Cig.

'Hij?' Tom haalde zijn schouders op.

'Volgens jou is geen enkele man knap, behalve jijzelf,' zei Margaret plagend.

'Zolang jij er ook maar zo over denkt, mijn liefste,' antwoordde hij.

'Wat is er gebeurd met de meute van Edward Hill?' Cig nam terecht aan dat zo'n grootgrondbezitter er een meute goede jachthonden op na hield.

Tom fronste. 'Die vergrepen zich aan herten.'

'Nou, als dat in hun bloed zit, kun je het wel vergeten,' reageerde Cig, die thuis was in de jacht. Honden voor de vossenjacht mogen nooit achter een hert aan gaan.

Fitzroy blies op de hoorn. De tonen klonken dieper en voller dan die van de rechte, korte jachthoorns die Cig kende, maar de signalen waren identiek. Bij de eerste klanken van de hoorn kreeg Cig altijd kippenvel.

Fitzroy droeg geen pet of hoed. De andere ruiters hadden een breedgerande hoed op die door een paar van hen aan één kant omhoog was gestoken, op z'n cavaliers.

Tom, die erg opgewonden was, schoof langzaam naar de voorhoede van het veld. Cig besloot dat ze achteraan zou blijven zodat ze kon zien hoe de mensen reden. De beleefdheid won het van de nieuwsgierigheid omdat zij ook naar haar zaten te kijken. Haar rij-kleding was afwijkend genoeg om commentaar uit te lokken en haar voorwaartse zit leek niet van gevaar ontbloomt.

Fitzroy blies een paar staccato tonen, drie keer achter elkaar, om zijn honden uit te zetten. Rustig in het zadel gezeten, reed hij achter zijn gehoorzame meute aan.

Cig merkte dat Edward Hills knecht, de Afrikaan Marker, uitzwenkte naar links van de meute, en een reus van een man die ze niet kende deed zijn werk aan de rechterzijde. Net als Roger werkte Fitzroy met twee meutebegeleiders om de honden in het gareel te houden.

Toen ze wegrede van de schuren, zagen ze vóór hen de landweg liggen. Er waren minder weiden dan Cig zich in dit gebied herinnerde en minder omheiningen.

Ze hoorden een eenzaam, laag geblaf. Er klonk een reactie van andere blafgeluiden. Hoe vaak Cig de honden ook hoorde melden dat ze een spoor hadden gevonden, telkens bracht het haar weer in vervoering. Full Throttle, gewend om het ruiterveld te leiden, klaagde over het feit dat hij in de achterhoede moest blijven. 'Gedraag je,' berispte ze hem. Hij draaide zijn oren naar achteren, snoof eenmaal, maar gehoorzaamde toch.

Ze gingen over in draf en toen weerklonk de volle roep uit de hondenkelen, als een geblaft magnificat in C. Mevrouw Boothrod, haar gezicht rood aangelopen van de opwinding, zat heen en weer te schommelen in haar amazonezadel met de hoge zijkant, haar rok naar één kant gedrapeerd. Abraham Boothrod zat recht op in het zadel, zijn voeten naar voren, zijn hakken naar beneden. Dat zijn vader hem met geweld hogeschoollessen had laten volgen was zichtbaar, want de zoon was een veel betere ruiter dan de vader.

Hoewel ze geen dressuurruiter was, herkende Cig de dressuurprincipes die er door de eeuwen heen bij mensen waren ingehamerd. Het ruiterveld leverde het bewijs van die principes. Een goede ruiter was een goede ruiter, ongeacht de methode... of de eeuw.

Binnen een paar seconden daverde het hele veld over de weg, in volle vaart. Cig vergat achteraan te blijven. Het tempo was te lekker. Ze passeerde Margaret, die voortgaloppeerde op Pollux; hij had het geweldig naar zijn zin, wat hem betrof was dit leuker dan ploegen. Ze vloog voorbij Lionel en zijn aanhang. Hij gaf zijn paard de sporen om haar bij te houden. Een van de paladijnen gleed van zijn paard toen hij hetzelfde probeerde. Daniel Boothrod werd een waas.

Hij riep iets, maar ze verstond hem niet. Wel hoorde ze Lionel, die haar geleidelijk inhaalde.

‘Wie zo rijdt, is geen sterveling! Je bent de godin van de jacht.’

‘Lionel,’ antwoordde ze, uitgelaten, ‘je kunt rijden.’

Zijn handen volgden de beweging van het hoofd en de hals van zijn paard. Hij sloot achter haar aan. ‘Ik wil alleen mijn blik op jón richten.’

Als vanzelf nam ze de leiding over. Ze wilde niet onbeschoft zijn, maar kennelijk trad niemand op als jagermeester. Ze reed nu pal in Patrick Fitzroys kielzog en bleef dicht achter hem en de honden. Hij keek achterom, verbaasd en daarna opgetogen.

De honden, die langere poten hadden dan haar honden maar een stuk zwaarder waren, beschikten niet over dezelfde snelheid als haar meute. Toch waren het schitterende honden.

De opeengepakt voortrennende meute zwenkte naar links, een bos in dat vol massieve zwarte walnotenbomen stond. Niemand had paden uitgehakt zodat de ruiters hun eigen weg moesten zoeken. Ze wierp een controlerende blik achterom op haar veld, zoals ze hen beschouwde, en ontdekte dat Tom op Helen achter Abraham Boothrod lag, met daarachter Daniel, die stevig doorreed. Veel van de dames op hun fluwelen zadel kozen ervoor om het bos heen te rijden, maar ze kenden hun jachtetiquette en waakten ervoor het pad van de vos te kruisen.

Margaret, die ingespannen luisterde of ze de honden kon horen, bevond zich in het midden van het veld. Een groot aantal mensen bereed trekpaarden, kruisingen of koetspaarden, zwaarder van bouw en trager dan Full Throttle, die in deze menigte een dier van ongeëvenaarde schoonheid was. Al vond Cig hem nog mooi wanneer hij tussen olympische springpaarden stond. Throttle, met zijn gevoelige hart en zijn goede stel hersens, genoot van zijn positie. Hij reed voorop. Hij kende zijn taak: dicht bij de honden blijven. Rennen in verkorte galop, traag en ingehouden achter een trekpaard, terwijl de aardkluiten hem in zijn gezicht vlogen, zo iets kon toch niet.

Nu iedereen met veel geweld door het dichte bos banjerde, dacht Cig dat de honden omhoog zouden komen met hun kop of afgeleid zouden raken. Maar met hun neus aan de grond joegen ze door en

sprongen ze over hindernissen. Zoals Cig al vreesde, raakten ze vaker in de begroeiing verstrikt dan haar eigen meute, eenvoudig omdat ze zoveel forser waren.

Een van de honden draaide zijn poot vast in een kruiplant en jankte moord en brand. Cig, die zag dat het veld werd vertraagd door het struikgewas, hield stil, steeg snel af en bevrijdde de hond. Hij denderde er weer vandoor. Cig zwaaide haar been weer over het zadel terwijl Tom, Abraham en Lionel goedkeurend toekeken. Fitzroy, die doorreed omdat hij zijn meute moest bijhouden, draaide zich om in het zadel en tikte met de handgreep van zijn zweep tegen zijn voorhoofd om haar te bedanken.

‘De vos zal een beek zoeken als er een is of anders rent hij wel over hertenpaadjes,’ zei ze.

Tom wees naar links. ‘Er staat gewoonlijk een sterke koude luchtstroming langs de vliet daar.’ Cig herkende het woord voor beekje.

‘Kom achter me aan,’ zei ze rustig.

Ze deden wat ze zei omdat ze een natuurlijk leider was én omdat de jacht geweldig verliep.

Cig hief haar hoofd op en voelde de koude lucht op haar wangen. Tom kende dit gebied. Zij kende het ook, maar dan in een bepaald andere gedaante. Er stonden bossen die zij als kilometers weideland kende. Zodra ze op de beek stuitte, wist ze dat ze niet ver verwijderd was van de rand van de Shirley-plantage zoals zij die kende. Ze reden in noordwestelijke richting.

De honden kwamen in verspreide groepjes uit het bos. Ze dook in de beek, klauterde aan de overkant omhoog en ging ze achterna. Het veld volgde haar. Spoedig kwamen ze bij een enorme weide, dat aan de ene kant werd afgebakend door een hek met zigzagsgewijs getimmerde planken.

De toerdames, zoals Cig ze noemde, waren nergens te bekennen. Cig stak haar hand op om het gezelschap een halt toe te roepen. Lionel reed haar voorbij.

‘Inhouden daar.’ Het gezag doordrenkte haar stem.

Lionel stopte, trok een verbijsterde wenkbrauw op en zei: ‘Jawel, uwe hoogheid.’

Zonder een moment te aarzelen vuurde Cig terug: ‘Beter dan uwe laagheid.’

Abraham Boothrod schaterde het uit en Margarets onderkaak zakte tot op haar volumineuze boezem.

Cig richtte zich tot het veld. 'Als jullie me volgen, beloof ik jullie de jacht van je leven.'

Edward Hill, die zat te popelen om de achtervolging in te zetten, stak zijn zweep met de zilveren greep omhoog. 'We volgen u naar de poorten van de hel!'

'Dat zou best eens nodig kunnen zijn.' Ze riep over haar schouder om de honden, die weer hun strijdkreet aanhieven, hun lange poten strekten en het terrein verslonden. Een vlucht buitengewoon dikke kalkoenen vloog op uit de bosrand. In de achterhoede schrok een paard, en de ruiter viel met een smak op het gras.

Cig zweefde over de omheining. Lionel, die zich niet wilde laten kennen, volgde haar voorbeeld, al was het met enige moeite. Tom en Abraham hingen achterover geleund op hun zadel om het kastanje-houten hek te nemen. De rest van de jachtstoet draafde om het hekwerk heen.

'Aansluiten!' gelastte Cig hen.

De duidelijk zichtbare achterhoede van de honden bleef gestaag op het spoor. Cig trok aan de teugels en ging over op een drafje achter de laatste hond uit de achterhoede. Hij was niet uit koers geraakt, maar er was iets gebeurd waardoor zijn tempo zakte. Hij sloeg zijn gevoelige bruine ogen op naar Cig en ging weer harder lopen.

Cig kreeg Fitzroy in het vizier, helemaal vooraan, ontspannen in het zadel, de hoorn aan zijn lippen. De honden minderden even vaart om met een gezamenlijk gehuil hun groep te openen. Ze joegen een stuk bos in, maar maakten vrijwel meteen rechtsomkeert en stormden er weer uit.

Ook Cig keerde en galoppeerde terug in de richting van waaruit ze waren gekomen. Even later belandden ze op de weg waarover de toerdames hen waren gevolgd. Zonder te aarzelen of vaart te minderen sprong Cig over de afvoergreppel naast de weg en denderde voorbij de dames, waarvan er een – snuggere vrouw – in de stijgbeugels was gaan staan en met haar hoed in de hand wees welke kant de vos op was gegaan.

'Grijze of rode?' vroeg Cig terwijl ze langsraasde.

'Rode,' luidde het resolute antwoord.

Ze kennen hun vossen, dacht Cig bij zichzelf.

Ze raakte nog een stel andere ruiters kwijt toen deze probeerden de afvoergreppel te overmeesteren. Recht voor haar stond een steenen muurtje waarvan het hek gesloten was. Ze herkende muurtje noch hek, maar ging ervan uit dat het de achteringang van een plantage met een grote veestapel was.

Ze keek even over haar schouder; haar broer en Lionel bleven vlak bij haar in de buurt. Daniel raakte achter. Abraham haalde hem in. Geen enkel paard in het veld bezat de snelheid van Full Throttle. In haar opwindning beseft ze niet dat ze voor het eerst aan Tom had gedacht als haar broer.

‘Als je niet kunt springen, ga dan bij het hek staan en doe het dicht als iedereen erdoor is,’ brulde ze tegen Tom.

‘Ik neem dat muurtje, al moet ik er zelf overheen springen.’

Ze lachte terwijl Full Throttle zich afzette voor het muurtje van veldkeien. Mijn God, hij heeft er zin in, dacht ze.

Tom vlocht zijn handen door Helens manen, kneep ze uit volle macht samen en de merrie verhief zich over het muurtje. Tom klapte even naar achteren, maar bleef in het zadel. Lionel, driest en lenig, gaf geen krimp, evenmin als zijn paard, een degelijk, grijs en bruin gespikkeld dier, geknipt voor de jacht. Ook Abraham wist eroverheen te komen.

Daniel Boothrod hield stil, draaide zich naar rechts en schreeuwde tegen een knecht het hek open te zetten. De man gehoorzaamde en het veld scheurde erdoorheen. De afnemende vorst was nog sterk genoeg om het stof op de grond te houden. Daniel ging in de stijgbeugels staan om de koplopers in het zicht te krijgen.

Edward Hill, die links van hem stond uit te hijgen, riep: ‘Daniel, kan ik mijn eigen ogen nog geloven?’

‘Ze kennen geen angst!’ antwoordde Daniel.

‘Zo hoort een mens te leven, verdomd als het niet waar is.’ Edward glimlachte afgunstig.

‘Wis en waarachtig,’ Daniel lachte.

Cig dreef haar kleine bende langs een volgende groene weide. De honden hielden abrupt op met blaffen.

Hier en daar getuigde een verward gehuil van hun frustratie. Fitzroy blies op zijn grote hoorn. De honden sloten de gelederen

om daarna weer uit te waaieren.

Cig stak haar arm op. Het veld wist nu wel beter dan haar voorbij te galopperen. Ze draaide zich om in het zadel om te zien wie het overleefd hadden. Meer dan ze verwacht had.

Een taai stelletje, dacht ze vol trots.

Edward en Daniel kwamen naast haar staan, zwaar ademend, blij met het oponthoud.

Vooraf Daniel hapte naar lucht. 'Zo stil als een standbeeld, ja, zo stil als een standbeeld wanneer u een sprong maakt op dat dier. *Magnifique!*' Hij gaf zijn Frans een accent.

'Dank u. Heren, als u een ogenblik stil blijft zitten, durf ik erom te wedden dat er aanstonds nog een rode vos te voorschijn zal schieten.' Ze wees naar een flauwe helling naast de wei die naar het bosstroompje afliep. 'En wel dáár. Volgens mij is onze eerste hardloper ondergedoken om het estafettestokje door te geven.'

En ja hoor, nog voor ze hun commentaar konden leveren, lieten de honden zich horen. De voorste hond, een spectaculaire, compact gebouwde teef met een tomeloze energie, ging op het bos af.

'Zullen we?'

Lionel knikte en hield even zijn adem in. Abraham en Tom wisselden een blik en sloten achter haar aan. Daniel zwalkte naar rechts in de hoop de vos in het vizier te krijgen. Margaret bleef midden in de groep, haar benen tegen de brede flanken van Pollux geklemd.

Lionel reed acht passen achter Pryor. Hij wist nu beter dan haar geen ruimte te laten.

In draf ging het langs een smal stukje beek, de stenen zo glad als lakleer. De honden deden gestaag hun werk, afgeremd door het terrein. Cig koos een makkelijk plekje om over te steken.

Ze maakte een gebaar naar Tom. 'Hoe ver is het naar de rivier? Een kilometer?'

'Iets meer.'

'Allemaal bebost?'

'Voor het grootste deel,' antwoordde Tom.

'Als we rechtdoor kunnen blijven rijden, komen we vanzelf bij het maïsveld van Ranke,' voegde Abraham eraan toe.

'Oké,' zei ze en Abraham schudde zijn hoofd om haar merkwaardige manier van uitdrukken. 'Reinaert heeft keuzes te over.'

Full Throttle zocht voorzichtig een weg door het bos. Na verloop van tijd kwamen ze bij het maïsveld. De honden waaierden uiteen in het veld en de maïs zwaaide heen en weer toen ze ertussen liepen, met aanzwellend en afnemend geblaf. Fitzroy reed met ze mee en zijn whippers-in verplaatsten zich naar de flanken.

Cig bereikte een klein heuveltje op de weide naast het maïsveld. Het gezelschap verzamelde zich op de verhoging. Er werd ongeveer vijf minuten gewacht tot de toerdames bij hen waren omdat zij om het bos heen reden.

Edward vroeg haar: 'Hebben we Reinaert in het nauw gedreven?'

Cig zag dat hij heldere, lichte ogen had, vriendelijke ogen. 'Hij vermaakt zich even hard met ons als wij ons met hem. Als hij eraan toe is, schiet hij als een gloeiende kanonskogel uit dat maïsveld te voorschijn, tenzij hij er een hol heeft. Maar gewoonlijk leeft een vos niet graag op een plek waar mensen komen.'

'Ik woon ook niet graag ergens waar mensen komen,' antwoordde Edward.

Daniel bette zijn voorhoofd met zijn kanten zakdoek. 'Hè toe, niet zo afgeven op het onbeschaafde Jamestown.' Hij aapte Edwards stem na.

'Jij woont er, Daniel.' Edward prikte naar Daniels dikke buik.

Een slanke wijfjesvos kwam achter uit het maïsveld te voorschijn, op een sukkeldrafje. Met een vrijpostig oog inspecteerde ze de mensen en de paarden op het lage heuveltje. Ze zag hen als wezens van een lage soort.

Cig legde haar vinger op haar lippen voordat het gezelschap in geschreeuw kon uitbarsten bij de aanblik van de vos. De stilte leek een extra spanning te creëren.

Er verstreken een paar lange minuten en vervolgens doken er drie honden uit het maïsveld, met hun neus op het spoor. Fitzroy kwam er achteraan en keek naar Cig.

Ze zette haar pet af en wees in de richting die de wijfjesvos was ingeslagen. Fitzroy glimlachte en reed stug door, en een vreemde kilte sloeg door haar lichaam. Nu kwam de rest van de meute uit het maïsveld. Cig reed de heuvel af en sloot achter de honden aan.

Toen ze onder aan het heuveltje kwam, dreef de zoete geur van de kolven die aan de halmen te drogen hingen, voer voor 's winters,

haar neusgaten in. De honden pikten de geur van de vos op en sloegen aan. Ze zette Full Throttle aan, maar hield hem even snel weer in. De honden waren het spoor kwijtgeraakt.

‘Christenenzielen!’ hoorde ze Fitzroy vloeken.

De zon stond nu hoog aan de hemel; het moest op slag van elven zijn. De dag werd aanmerkelijk warmer en het spoor steeg mee omhoog.

Zonder erover na te denken, reed ze naar Fitzroy, net zoals ze dat bij Roger Davis zou doen. Hij was van dichtbij nog knapper, met blauwe fonkelende ogen.

‘Gezien de warmte is onze enige hoop de honden het spoor te laten zoeken bij een beekje.’

Hij bleef even zwijgen. ‘Mevrouw is zeker ook huntsman?’

‘Neem me niet kwalijk. Mijn tweede natuur.’ Ze bloosde. Ze was vergeten dat zij geen jagermeester was en dat dit niet haar huntsman was. Ze had niet het recht om aanwijzingen te geven. ‘U hebt een schitterende meute en omdat ik zo graag verder wilde jagen vergat ik mijn manieren.’

Hij knikte met zijn hoofd. ‘Patrick Fitzroy, tot uw dienst, mevrouw.’ Zijn Ierse accent had iets zangerigs.

‘Pryor Deyhle.’ Ze glimlachte. ‘Het is heel vreemd, maar ik heb het gevoel dat we elkaar al eens ontmoet hebben.’

Nu glimlachte hij. ‘Het spijt me dat dat niet zo is, maar u rijdt als de baarlijke duivel. U kleedt zich in dezelfde trant.’ Hij wees op haar vuurrode jasje.

Ze wist niet of ze moest lachen of dat ze zich beledigd moest voelen. ‘Op deze manier zult u me in de bossen nooit kwijtraken.’

‘Aha, de praktische geest van Virginia. Er zijn weinig bossen in het graafschap Cork.’ Zijn wenkbrauwen wezen even naar boven. ‘U bent de tweelingzuster van Tom Deyhle, begrijp ik?’

‘Dat klopt.’

‘En waar hebt u zo’n paard gevonden? Niet in de Nieuwe Wereld, durf ik te wedden.’

‘Eh... Het is een Berber die ik in Engeland heb gekocht,’ loog ze.

‘Als ik ooit een rijk man ben, stuur ik u terug over de oceaan om er voor mij ook een te kopen.’

Omdat het veld zich bij hen voegde en in een kring rond Cig

kwam staan zei ze: 'Dank u voor deze prachtige dag. Het was een genoegen om met u te jagen, mijnheer.'

De anderen bedankten Fitzroy terwijl Lionel naast Cig kwam rijden. Abraham ging aan de andere kant rijden, tot Lionels grote ergernis.

Bij de terugkeer op de Shirley-plantage schoot een uitgehongerd zootje op het weelderige jachtontbijt af terwijl de knechten en Edward Hills bedienden de paarden droogwreven. Toen de dieren eenmaal waren afgekoeld, werden ze beloond met haver waardoor een handje zemelen was gemengd, dit met melasse tot slobber geroerd.

Hambroodjes, worstragout, warm maïsbrood, bergen zoete boter, dikke plakken bacon, eieren, pannenkoeken en wafels, gedrenkt in de dikste ahornstroop of romige klaverhoning: de gasten voor wie citrusvruchten een zeldzame lekkernij waren keken hun ogen uit op de gesuikerde sinaasappelreepjes.

Onder het eten werd de jacht heftiger, de vos groter en kreeg het stenen muurtje de omvang van Hampton Court.

De dames bestookten Cig met vragen over haar rijkostuum. Margaret, die naast haar zat, zei of fluisterde namen, maakte melding van kinderen en duwde haar met subtiele stootjes in de juiste richting.

De mannen, die naast een stevig thuisbrouwsel bij hun broodjes ook verfijnder geestrijk vocht naar binnen goten, hadden het over tabaksprijzen en de hoop om land te verwerven, verder stroomopwaarts, en herkauwden de kwesties die voor de volksvertegenwoordiging dienden. Het onderwerp van de vermoorde indiaan werd grondig ontleed, waarbij Lionel de ferme overtuiging uitsprak dat rooftochten voor indianen minder aantrekkelijk werden als ze meer aan de handel overhielden.

Ook spraken de mannen over de dames. Abraham wilde Tom graag even onder vier ogen spreken. Hij wilde naar Pryor vragen, maar Tom, midden in de groep en gezien bij iedereen, was niet uit de kring te krijgen. Dus deed Abraham maar of hij geïnteresseerd was en gluurde af en toe opzij om een glimp van Pryor op te vangen.

De brutale Fitzroy maakte de mannen aan het lachen en vond het niet erg om zelf het mikpunt van de grappen te zijn.

Na verloop van tijd gingen de mannen bij de dames zitten, wat

aanleiding gaf tot grotere hilariteit. Wat Virginia nodig had, afgezien van meer degelijke vrouwen zoals die van hem, verklaarde Daniel Boothrod, waren meer vossenjachten en meer dansfeesten. Dan moesten ze maar vossen uitnodigen op de bals, sprak Abraham, waarop Fitzroy naar de dames boog en tevreden spinnend zei: 'Als de vos de passie preekt...'

Lionel kookte inwendig. Hij wou dat hij dat gezegd had, want Pryor lachte verrukt. Ze was al sinds haar geboorte eigenzinnig en onafhankelijk, maar sinds haar terugkeer uit Engeland was dat nog erger geworden. Hij zat naar haar te kijken en voelde dat ze was veranderd. Ze was altijd al zorgeloos en onstuimig geweest, maar nu daagde ze hem openlijk uit.

Nou, dat zou wel anders worden als hij met haar getrouwd was.

Er waaide een warm zuidenwindje over de weiden en het gazon. Als Cig haar ogen dichtdeed, was het net lente. Voordat ze kon opstaan om haar bord terug te brengen naar de tafel, werd het haar zachtjes uit haar handen genomen door een bediende, een vrouw uit Wales, zo te zien.

‘Dank je.’

‘Verder nog iets van uw dienst, mevrouw?’ vroeg de jonge vrouw.

‘Nee, dank je.’ Omdat iedereen met elkaar aan het praten was en zij even alleen zat, maakte ze dankbaar van de gelegenheid gebruik om weg te glippen. Ze liep naar de stal, voor haar een magneet aanzien ze altijd door dieren werd aangetrokken wanneer ze er behoefte aan had om na te denken. Bij het horen van het gelach van de knechts, bleef ze staan en liep naar een zwarte gomboom aan de rand van het gazon.

Ze leunde tegen de ruwe schors en liet haar blik over de gebouwen glijden. Het viel haar op dat terrein en materialen op een doeltreffende wijze waren benut. Het gelach en het gepraat gonsde op een afstandje, de paarden hinnikten zachtjes tegen elkaar terwijl de knechten emmers water putten en elkaar een pets gaven met een oude lap. Op een omgekeerde emmer zat een oude man te dutten, zijn baard vlossig, zijn tanden allang verdwenen. Tussen zijn voeten lag een roskam.

Het gegil van kinderen, gekleed als kleine volwassenen, ontlokte haar een glimlach, net als het geblaf van de huishonden die achter een speciaal voor hen gegooide bal aan joegen.

Er graasden koeien op mooie weiden, kippen stapten en krabden in de aarde, voorzichtig om geen slapende katten te wekken die vol hambroodjes zaten.

De Shirley-plantage bruiste van het leven, bruiste van de toekomstplannen. De zoete geur van hooi, geroosterde maïskolven en gepoetst leer vervulde haar van herinneringen aan feestjes op de boerderij van haar ouders. Grace liep altijd rond te hollen om Jan en Alleman zover te krijgen dat ze achter haar aan kwamen. Cig zette meestal de achtervolging in en wist steevast haar gesteven witte jurk vuil te maken terwijl Grace nooit maar één stofje leek aan te trekken. Als ze haar ogen dichtdeed waren de geluiden hetzelfde, alleen klonken er geen claxons, werden er geen motoren gestart of afgezet, knerpten er geen grote rubberen banden over de bestrate oprijlaan en speelde er geen radio op de achtergrond. Haar moeder nam altijd de keukenradio mee naar buiten en zette hem op een brede tak van de laagste boom. De verlengsnoeren kronkelden over het grasveld. Afgezien daarvan was alles hetzelfde: de energie, het gebabbel, het gekoketteer en gekissebis, de honden uitzinnig van opwinding.

Ze deed haar ogen dicht omdat ze vol tranen liepen. Ze wilde Hunter en Laura zien als ze haar ogen weer opendeed. Het kon haar niet schelen in welke eeuw. Ze wilde hun geruzie en lachende stemmen horen.

En ze miste Blackie.

De tranen lieten natte sporen op haar wangen achter, want ze miste haar zus ontzettend, hoe woedend en gekwetst ze ook was.

Ze vroeg zich af wie ze was. Wie staat er nou stil bij zijn of haar omgeving, bij de kleinigheden van het dagelijkse leven? Advertenties voor Ivory-zeep, liedjes van Melissa Etheridge, honkbalpetjes in allerlei kleuren met bijpassende cowboylarzen, gebleekte spijkerbroeken en frisse witte t-shirts, Händels 'The Messiah' gezongen op kerstavond, waterballongevechten op een broeierige augustusmiddag, een gedicht van William Butler Yeats, een schilderij van John Singer Sargent of Arthur Munnings, foto's van de familie, jachtfoto's van Marshall Hawkins, toespraken bij de opening van het parlementaire zittingsjaar, uitgesproken door een monotoon sprekende president die probeert krachtig over te komen. Al die dingen vlogen door haar hoofd, de primaire kleuren van de kindertijd, gemengd met de spetters en spikkels van de puberteit.

Nooit had ze zich kunnen voorstellen hoezeer ze tot haar eigen

tijd behoorde. Omdat ze op een boerderij woonde, had ze gewoonlijk het gevoel dat ze uit de pas, achteraan liep. Daar had ze vrede mee. Ze mopperde vaak dat de tijd waarin ze leefde vulgair, onbehouwen en gewelddadig was. En bovendien meedogenloos commercieel. Vulgariteit kon nog leuk zijn. Commercialiteit was alleen maar dodelijk.

Maar ze liep niet achteraan. Ze was een wezen uit het laatste kwart van de twintigste eeuw en ze zou ongetwijfeld de eenentwintigste eeuw ingaan en binnenkort door middel van haar computer aangesloten worden op de hele wereld, op het onderbewustzijn, op een nieuwe onderstroom van geweld en openbaring doordat de interactieve media de mensen ontketenden in al hun verdorvenheid en hun glorie. In een tijd dat de wereld balanceerde op het keerpunt van twee eeuwen, hongerden de mensen naar veiligheid, wilden ze graag terug naar het verleden en de droom van een gouden eeuw, maar ze stevenden onvermijdelijk toch af op God mocht weten wat – de altijd gevaarlijke toekomst.

Ze droogde haar tranen en kneep haar ogen nog steviger dicht. Ze rook de benzine uit de pomp, hoorde het gekletter van de tankdop wanneer ze hem op de kofferbak legde en zwoer hem daar bij het weggrijden niet te laten liggen.

Ze deed haar ogen open. De Shirley-plantage ontrolde zich voor haar ogen. Ze moest stukjes leven uit deze tijd zien te vinden en zien vast te houden. Ze wist dat ze hierdoor zou veranderen. De Pryor Deyhle uit 1699 zou noodzakelijkerwijs, op manieren die voor haar ondoorgrondelijk waren, verschillen van de vrouw uit de twintigste eeuw... ook al bleef haar kern zuiver, haar ziel integer.

Het zachte linnen van de stevige zakdoek die Margaret haar had geleend, voelde geruststellend aan tegen haar wang. Ze haalde diep adem, rechte haar schouders en vermande zichzelf.

Bij het horen van een voetstap achter zich schraapte ze haar keel en knipperde ze de laatste tranen weg.

‘Mejuffer.’ Met een breed gebaar nam Lionel zijn hoed af. De veren wuifden in het zuchtje wind. Hij hield zijn hoed in zijn linkerhand terwijl hij met zijn rechter tegen de zwarte gomboom leunde. ‘Alles in orde?’

‘Ja hoor. Ik ben een beetje uit mijn doen.’ Er drong een sterke,

maar schone geur van transpiratie tot haar door. Hij rook in elk geval net als Blackie, minus de voordelen van deodorant. 'Al die mensen... dit huis... ik was zoveel vergeten...'

'Mij niet, mag ik hopen.'

'Jij staat in mijn geheugen gegrift.'

'Liever in je hart.' Hij kwam wat dichterbij staan. 'Je bent me een raadsel... dat ben je trouwens altijd al geweest.'

'Lionel, als ik net als alle andere vrouwen was, zou je je al gauw vervelen. Trouwens, ik ben voor mezelf ook een raadsel.' Ze glimlachte.

Hij lachte en pakte haar hand. 'Dan hebben we nog een heel leven om de antwoorden te vinden, zou ik denken.' Hij streek met zijn lippen over de rug van haar hand. 'Nogmaals, joffer Pryor, ik vraag om uw hand.'

Zijn minzame optreden, het overlopen van zelfvertrouwen dat voortvloeide uit fysieke kracht en intelligentie waren niet anders dan ze zich herinnerde. Dat gold ook voor zijn eerbij.

'Zou je ook mijn voet willen?'

'Ik wil je helemaal! Van top tot teen,' bulderde hij en sloeg zijn armen om haar heen. 'Het zal je aan niets ontbreken, Pryor, aan niets. Als je robijnen wenst uit India, zul je die krijgen!'

Ze legde haar armen om zijn middel en begroef haar gezicht in zijn hemd. Hij had zijn vest losgeknoopt vanwege de warmte. 'O, Lionel, als je eens wist hoe graag ik je wilde geloven.'

Hij kuste haar wangen, voelde de tranen. 'Ik sta ervoor in met mijn hart, mijn rijkdom, mijn toekomst.'

Ze hield zich vast alsof haar leven ervan afhing. 'Ik moet eerst geestelijk tot rust komen en mijn angsten tot bedaren brengen.' Ze liet hem los en keek hem recht aan. 'Er gebeuren dingen in mijn binnenste die ik niet begrijp.' Ze fleurde op en glimlachte hem toe. 'Laten we naar de anderen gaan.'

Hij lachte terwijl ze haar arm door de zijne liet glijden. Ze liepen terug naar het gezelschap. Vanuit haar ooghoek merkte Cig dat Patrick Devlin Fitzroy hen aandachtig observeerde.

Moe maar voldaan van de jacht, de feestelijkheden en de terugrit zaten Cig, Margaret en Tom uit te rusten voor het haardvuur. Elk van de katten had een menselijke schoot uitgekozen om met haar staart om haar neus gekruld lekker weg te kruipen in de warmte.

‘Wie is Patrick Fitzroy?’ vroeg Cig terwijl ze Vlekje afwezig aaide.

‘Een verdomde Ier.’

‘Tom,’ zei Margaret vermanend.

‘Voor een Ier is hij...’ Tom stak zijn hand op om aan te geven dat de man ermee door kon, ‘maar hij is arm.’

‘Toch komt hij uit een goed nest. De jongste zoon van een belangrijk edelman uit het zuiden, heb ik gehoord.’

‘Dat geloof ik niet. De man is smid.’

‘Een nuttig beroep,’ tekende Cig aan.

‘En daarom geloof ik niet dat hij van adel is,’ zei Tom vriendelijk.

‘Volgens jou is geen enkele Ier van adel.’

‘Is het echt nodig om op mijn tekortkomingen te wijzen, liefste?’ Tom strekte zijn benen, dit tot groot ongerief van Nell Gwyn, die van zijn schoot gleed. Ze wrikte zich tussen zijn dij en de stoel met de hoge rugleuning.

‘Daar is niet genoeg tijd voor.’ Margaret glimlachte ondeugend.

Cig lachte.

‘Twee tegen één. Goed hoor, dames, wees maar wreed. Maak me maar een prooi van jullie schimpscheuten.’ Hij lachte met hen mee en zei zachtjes: ‘Weet je nog hoe Braxton klaagde? Hoe hij huilend naar moeder holde: “Twee tegen één,” en meestal was dat ook zo, arme stakker.’

‘God had muzikanten nodig.’

‘Ach, zuster, had ik hem maar niet gekleineerd. Ik had kritiek op

hem omdat hij geen medicijnen of rechten studeerde... of zelfs landmeetkunde.'

Margaret troostte hem. 'Hij was iemand die makkelijk vergaf... en hij hield van je. Zet het uit je hoofd, man, je kunt er toch niets meer aan doen.'

Cig stapte over op een ander onderwerp. 'Toen alle mannen bij elkaar gingen staan om een pijp op te steken, wat werd er toen over de vermoorde indiaan gezegd?'

Behoedzaam probeerde Tom eromheen te praten. 'Niet veel.'

'Al die mannen die daar stonden... die het lijk hadden gezien... Edward Hill, Daniel, Lionel, en geen mens die iets te zeggen had? Dat geloof ik niet.'

'Pryor, je hoeft nergens over in te zitten.'

'Waarom vertel je me dan niet wat de andere mannen ervan vonden?'

Er speelde een geïrriteerd trekje over Toms gezicht. 'Je hoeft niet alles te weten. Dit zijn mannenzaken.'

'Ik dacht het niet.' De woede flitste op in Cigs ogen.

'Tom.' Margaret sloeg haar blik neer. Tom kende die toon.

'Nou, goed dan.' Hij ging voor de haard staan terwijl Nell in de stoel bleef liggen. 'Volgens sommigen was het een persoonlijke wraakneming. Anderen herinneren zich 1622... toen de indianen op Goede Vrijdag aanvielen... bijna alsof ze wisten dat het een dag van lijden was. Op Bermuda Hundred werd iedereen afgeslacht.' Hij legde zijn hand op de schoorsteenmantel. 'Vreemd, dat rijke stuk land aan de monding van de Appomattox... geen mens durft zich er te vertonen.'

'En 1676,' voegde Margaret eraan toe, 'nog meer gruwelijke moordpartijen.'

Cig richtte haar blik op Tom. 'Zijn de indianen bezig troepen te verzamelen? Denk je dat ze zich voorbereiden op een oorlog?'

'Valt moeilijk te zeggen. William Byrd en Lionel de Vries geloven niet dat we gevaar lopen. Ze maken geen melding van voorbereidingen op een oorlog of een verplaatsing van hun stammen, maar volgens mij kunnen de indianen te hoop lopen zonder dat zelfs zij het in de gaten hebben.'

'Ze kunnen verder naar het westen trekken. Er is genoeg land

voor iedereen.' Margaret vond dit in haar onschuld een redelijke oplossing.

'Maar er zullen hier steeds meer mensen van ons soort komen.' Cig legde haar handen achter haar hoofd. 'Hoe lang zal het duren voordat ze ons terug in zee willen drijven?'

Tom en Margaret lieten allebei hun gedachten over dit verontrustende denkbeeld gaan. Cig wilde hun over het Westen vertellen, over de latere, treurige oorlogen tegen de indianen, maar stel dat Tom er ook maar één moment geloof aan hechtte – wat zou dergelijke kennis uithalen?

'Tegen die tijd stuurt de Kroon ons hopelijk troepen.'

'De koning van Engeland? Die weet van God noch zure appelen.' Cig gebruikte een gangbare zuidelijke term.

Tom bulderde van het lachen. 'Je hebt soms een hele rare manier van praten.'

'Nou, misschien is de deur naar de taal opengegaan toen de deur naar mijn geheugen dichtklapte.'

'En hoe zit dat met de deur naar je hart?' mompelde de schrandere Margaret.

Cig bedankte ervoor te antwoorden.

Het eind van een dag jagen werd verzoet door loomheid. Ongeacht hoe uitgeput ze waren van de rit en de daaropvolgende karweitjes, er bleef iets zoets hangen, als de nasmaak van volle chocolade.

Nadat Tom en Margaret naar bed waren gegaan nestelde Cig zich voor de enorme schouw. Ze vond het zalig om in het vuur te staren terwijl de vlammen van kleur verschoten; van geel naar scharlaken naar dieprood, met een zweem van blauw of groen aan de randen. Hun gedans en geknetter werkte hypnotiserend. Alle drie de katten lagen opgerold om haar heen.

Ze was verbijsterd over de jacht. Ze vroeg zich af wat er nog meer van de ene generatie op de andere was overgegaan. Ze herinnerde zich de eerste keer dat ze voet op Engelse bodem had gezet, in 1978. De vochtige vertrouwdheid van het land, de rijke uitdrukkingen en de manier waarop de mensen zich gedroegen, leken veel op die van haar familie, en toch was die al tijdens de heerschappij van Cromwell vertrokken. Ze stond er versteld van hoezeer een cultuur standhield, met de taal als vast fundament.

Iedere generatie denkt dat alles begint met de eigen geboorte. Maar in feite erven we alles wat er vóór ons is gebeurd. De automobiel is een koets zonder paard, een telefoon is een koerier zonder benen. Wat wij door de eeuwen heen doen, is het veranderen en versnellen van de dingen die we altijd al hebben gedaan. We reizen sneller van de ene plaats naar de andere. We ontvangen berichten steeds sneller. We willen dat het geluk sneller komt. Maar daaronder is er weinig veranderd.

Cig was geen contemplatief ingesteld iemand. Dat was haar kracht en haar zwakte. Deze bizarre tijdsprong dwong haar tot zelfbeschouwing. Ze bleef maar teruggaan naar haar kinderen, Blackie, Grace en

zichzelf, als een kolibrie naar een oranje trompetbloem. Ze besteedde in een emotionele mist die in niets verschilde van de mist waar ze doorheen reed voordat ze bij Buckingham arriveerde. Uit deze inwendige nevel kwam langzaam het duistere vermoeden te voorschijn dat ze haar eigen verderf had aangericht. Deze verontrustende gedachte drong zich telkens weer op en ze drong hem telkens weer terug.

Zij had Blackie niet in de armen van Grace gedreven. En wat Grace betreft, had Cig haar ooit iets aangedaan dat anders was dan wat alle zusjes elkaar aandoen? Waarom had Grace het enige willen hebben waar Cig van hield, afgezien van Hunter, Laura en de vossenjacht?

Wat had ze gedaan om dit te verdienen? Verstandelijk wist ze dat we allemaal ons eigen leven creëren. Gevoelsmatig was ze er niet van overtuigd dat deze narigheid haar eigen schuld was, en toch hing er ergens een vishaakje in haar hersens dat een pijnlijk klein rukje gaf aan haar geheugen, zoals de herinnering aan de keer dat ze tegen Grace had gezegd dat ze met de rijkste man moest trouwen die ze kon vinden. Zij was negentien en Grace zeventien. Ze wist niet meer hoe de ruzie begonnen was, maar ze wist nog wel dat ze tegen Grace gilde: 'Jij bent nog te stom om je eigen veters te strikken. Trouw jij maar met een of andere rijke zak die jou mooi vindt en die jouw rekeningen betaalt.' Toegegeven, dat was onder de gordel, maar het was ook lang geleden, meer dan twintig jaar.

Ze verschoof op haar stoel. Vlekje knorde. 'Ik ben niet volmaakt.' De katten bewogen met hun oren, maar namen niet de moeite om hun ogen te openen, omdat Cig zonder stemverheffing tegen ze sprak. 'Maar ik geloof niet dat ik erger ben dan wie dan ook.' Een golf van zelfgenoegzaamheid sloeg over haar heen. 'Verdomme, ik zou Grace nooit hebben verraden.'

Ze ontspande. Ze voelde zich in het gelijk gesteld. Ze had het bij het rechte eind. Het vishaakje begon weer te trekken. Wat heb ik dan gedaan? Toen kwam het bij haar op dat ze hier misschien eigenlijk was om daar achter te komen.

Zelfs op een koude dag als deze lag er over het glimmend geboende varkensgezicht van Marie nog een glans van zweet. Ze stond midden in de achterwei en riep naar Cig: 'Joffer Deyhle, u hebt bezoek.'

Cig, die een zware sluier voor haar gezicht droeg omdat ze bezig was met haar bijenkorven, verstond niet wat de bediende zei. Ze deed een stapje naar achteren en tilde haar sluier op. De bijen, die meer sliepen dan dat ze wakker waren, bleven in hun korven. 'Wat?'

'Mij krijgt u niet in de buurt van bijen, joffer Deyhle,' zei Marie klagerig, met haar handen op haar heupen.

'O God,' fluisterde Cig tegen zichzelf. Ze liep op de dikke vrouw af en maakte onder het lopen de sluier los van een van Toms flap-hoeden die ze ophad. 'Wat is er, Marie?'

'Ik heb het u al honderd keer gezegd, joffer Deyhle, ik houd niet van bijen en de bijen houden niet van mij.'

'Ik kan me niet voorstellen waarom.' Cig vouwde haar armen over haar borst. 'Wat stond je nou tegen me te schreeuwen?'

'Er is iemand voor u.' Marie, die het heerlijk vond om informatie te bezitten, had er geen haast mee deze prijs te geven.

Cig, die dat wel wist, liep het paadje op zonder Marie te vragen wie.

Blazend en puffend kwam Marie achter haar aan en liep even later naast haar.

'Jij kunt best wat beweging gebruiken.'

'Ik werk al hard genoeg.'

'Dat weet ik, Marie, maar regelmatige lichaamsbeweging is iets anders dan hard werken. Je zou niet zo mogen hijgen.'

'Ik ben dik. Dikke mensen hijgen,' merkte Marie weerspannig op.

'Maak je je niet bezorgd om je hart?'

‘Mijn hart?’

‘Laat maar.’ Cig beseftte dat in 1699 niemand begreep dat er verband bestond tussen zwaarlijvigheid en het overbelasten van het hart. De mensheid werd nog niet gekweld door een mager dieet. In deze tijden stak er een zekere wijsheid in ’s winters dik worden. Marie ging daarmee te ver.

‘Wilt u niet weten wie er bij u op bezoek komt?’

‘Dat zal ik vanzelf wel merken als ik bij het huis kom.’

‘Het is Patrick Fitzroy.’ De mededeling werd plechtstatig uitgesproken. ‘Hij is hier nooit eerder op bezoek geweest.’ Iedere lettergreep droop van het gewicht.

‘Ach...’

Gefrustreerd barstte Marie los. ‘Begrijpt u dat nou niet, joffer Deyhle, hij komt hier voor ú. Meneer Tom doet geen zaken met hem.’

‘Hoe kom jij erbij je met de zaken van mijn broer te bemoeien?’ antwoordde Cig scherp. Dikdoenerige kletskousen werkten op haar als een rode lap op een stier.

‘Ik ben hier lang genoeg in dienst om van de hoed en de rand te weten.’

‘Je suggereert dat mijn broer Fitzroy niet mag.’

‘Als een man een paap is, moet hij zijn heil maar in Maryland zoeken.’

‘Marie, in ’s hemelsnaam,’ grauwde Cig, ‘godsdiensttwisten zijn voor de Oude Wereld, niet voor de Nieuwe. Als hij katholiek is, mag hij ongestoord naar de kerk gaan.’

‘Dat is het juist. Er is hier geen katholieke kerk.’ Marie dacht goed over haar woorden na. ‘Dus als hij een fatsoenlijk christenmens is moet hij naar Maryland reizen om naar de kerk te kunnen.’

‘De anglicaanse kerk is ook goed. Als hij toch een eindeloos vervelende kerkdienst moet uitzitten, dan is de ene dienst net zo goed of slecht als de andere.’

‘U bent niets veranderd,’ zei Marie met een uitgestreken gezicht en stak haar handen in haar jasmouwen.

‘Mooi zo. Er is toch iemand die jou op je plaats moet zetten.’

‘En me dunkt dat Lionel de Vries u wel op úw plaats zal zetten.’ De brede gelaatstrekken verwijdden zich tot een hatelijk glimlachje.

‘Reken daar niet al te hard op, Marie.’ Cig zag dat Fitzroy, geleund tegen het hek van de wei, Full Throttle stond te bewonderen. Haastig liep ze verder en liet Marie achter om de inhoud van hun gesprek te herkauwen.

‘Mijnheer Fitzroy.’

Hij knikte met een glimlach. ‘Mejuffer Deyhle.’

‘Wat kan ik voor u doen?’ vroeg ze werktuiglijk.

‘Ah... is dat een aanbod?’ Hij glimlachte ondeugend.

Ze bloosde. ‘Een moderne manier van spreken... in Londen.’

‘Dat centrum van bedrijvigheid.’ Met één vloeiende beweging sprong hij over het hek. ‘Mag ik een babbeltje met hem maken?’

‘Ja, maar u zult er ook een met mij moeten maken.’ Ze klom over de omheining en liep naar Full Throttle, die zijn oren naar voren had gedraaid en zijn ogen wijd opensperde van nieuwsgierigheid. ‘Throttle, dit is Patrick Devlin Fitzroy. Gedraag je een beetje.’

Fitzroy bestudeerde het dier. ‘Het fraaiste exemplaar dat ik in Virginia heb gezien.’

‘Dank u. Ik hoop dat u me mijn nieuwsgierigheid vergeeft, maar Marie, die eeuwige kwebbeltante, zegt dat u katholiek bent. Dat maakt u tot een buitenstaander, neem ik aan?’ Er lag een glimlach in haar ogen, hoewel haar lippen niet meededen.

‘Ja. Ieder van ons vindt God op zijn eigen manier.’

‘Als we geluk hebben.’

‘Ik ben geen priester. Theologie gaat me boven mijn pet.’ Hij liet zijn blik over Full Throttle gaan. ‘Als u moeite met mijn geloof hebt...’

‘Dat heb ik niet. In geen enkel opzicht. In tegenstelling tot andere mensen... u weet wel.’

‘Jazeker. Daarom ben ik ook hier. Sommige mensen zit het niet lekker, maar het is hier in elk geval beter dan in Ierland.’

‘Waarom?’ vroeg Cig in haar onschuld.

Hij keek haar aan, onzeker. ‘Het parlement heeft een edict aangenomen waarmee rooms-katholieke bisschoppen en andere geestelijken in de ban worden gedaan. Een katholiek mag wel de mis bijwonen, maar kan als gevolg daarvan geen land erven. Ook mag ik geen onroerend goed kopen. Ik mag geen wapens dragen of mijn kinderen naar het Europese vasteland sturen om ze katholiek onderwijs

te laten volgen. Niets ontziende maatregelen. Weet u zo weinig over Ierland?’

‘Nee.’ Ze vertrouwde hem. Ze wist niet waarom. Spontaan nam ze hem in vertrouwen: ‘Mijn geheugen heeft me in de steek gelaten. Ik voel me net een blanco vel papier.’

‘Dat zou een voordeel kunnen zijn.’ Hij glimlachte half en zei toen met zijn melodieuze stem: ‘Wat erg voor u, joffer Pryor. Dat zal u vast pijn doen.’

‘Dat is ook zo. En zeg alsjeblieft Pryor tegen me. Joffer Pryor klinkt alsof ik een gouvernante ben.’

‘Graag. Als jij Fitz tegen me zegt.’ Hij stak zijn hand uit, met de handpalm naar voren, zodat Full Throttle hem kon besnuffelen. ‘Weet je wanneer dat gebeurd is?’

‘Ergens in het afgelopen jaar. Ik heb er niet over gesproken. Mensen zijn geneigd mijn narigheid aan te dikken met hun eigen misvattingen, en ik wil mijn familie niet in verlegenheid brengen.’

‘Ja.’ Hij begreep het volkomen. ‘Je vraagt je vast af wat ik in deze mooie wei kom doen.’

‘Dat klopt.’

‘Ik heb nog nooit iemand zo zien rijden als jij. Hoe vreemd het er ook uitziet, het heeft het iets flitsends, iets onversaagds. Ik wilde graag weten hoe je aan die methode gekomen bent.’

‘Je doet een greep naar de manen en neemt een diepe zit aan.’ Ze gebruikte deze ruiters term met een glimlach.

‘Heb je het van iemand in de koloniën geleerd?’

‘Nee.’

‘Van indianen?’

‘Nee. Ik heb mezelf leren rijden,’ loog ze, ‘en dat is het resultaat. Tom rijdt op een conventionele manier. Je rijdt zelf ook uitstekend.’

Hij glimlachte breed. ‘Het paard doet al het werk.’

Ze lachten. ‘Heb je zin om binnen iets warmes te drinken?’

‘Nee, nee dank je. Ik was gewoon... benieuwd.’ Hij liep terug naar de stal, maakte zijn paard los en steeg op. Cig stond bij zijn linkervoet. ‘Denk alsjeblieft niet dat ik geen manieren heb, Pryor Deyhle, maar ik smeed je, trouw niet met Lionel de Vries.’

Geschrokken antwoordde ze: ‘Waarom niet?’

‘Hij zal een spel spelen met je gevoelens.’

Ze keek naar hem op, haar diepbruine ogen helder en eerlijk. 'Maar waarom zou jou dat iets kunnen schelen, Fitz?'

Hakkelend zei hij: 'Je bent een vogel die niet gekortwiekt mag worden. Vergeef me. Ik bemoei me met iets wat me niet aangaat.' Hij keerde en zette zijn goedverzorgde paard aan tot een lichte galop.

'Patrick Devlin Fitzroy...' riep ze hem na, maar hij draaide zich niet meer om.

Er dwarrelden sneeuwvlokken neer, maar er was nog maar weinig sneeuw op de grond blijven liggen. De wagen schommelde en slingerde over de weg terwijl de wielen knerpend in en uit de diepe sporen reden. De zon die over de einder gluurde, wierp lange roze schaduwen over de kale bomen. De humeurige Tom zat half te dutten, met de teugels in zijn handen. Achter hem, in de bak van de wagen, lag Margaret te slapen, gewikkeld in dekens. Cig stond er versteld van dat haar schoonzus onder dergelijke ongeriefelijke omstandigheden kon slapen.

Cig had haar rok stevig om haar enkels geslagen en trok de deken strakker om haar schouders. Ze wist wel beter dan een gesprek met Tom te beginnen. Uit zijn humeur omdat ze erop had gestaan een bezoek aan Wessex te brengen, was hij uiteindelijk bezweken voor haar smeekbeden dat ze niet meer wist hoe de plantage eruitzag. Hij beschreef hem haar tot in de details, waarop ze haar hoofd schudde en antwoordde: 'Maar Tom, wat haalt het uit als ik me er niets van herinner. Je wilt toch dat ik met Lionel trouw?' Daarop antwoordde hij bevestigend. Ze hield vol: 'Dan moet ik toch zien wat ik mezelf op de hals haal.'

Wat hem werkelijk tot daden aanzette was het bericht dat Patrick Devlin Fitzroy zijn zus een bezoek had gebracht. Tom was niet achterlijk en wist dat Pryor zich aangetrokken voelde tot een jager.

Margaret had wijselijk haar mond gehouden.

Door zijn uitstekende ligging aan de York, vrijwel recht tegenover Buckingham aan de James, zou Wessex waarschijnlijk rijkelijk profiteren van de stichting van een stad op de voormalige Middle-plantage. Na verloop van tijd zou de stad groeien en uitdijen naar de zuidoostelijke grenzen van Wessex. De waarde van het land zou

sterk stijgen. Lionel verwachtte dat hij of zijn erfgenamen er een fraaie winst aan over zouden houden. Als Pryor met Lionel zou trouwen was het gevolg dat de families samen vele honderden hectaren tussen de York en de James zouden beheersen. Om over land naar de Falls, Williamsburg of Jamestown te reizen zou je over het gebied van een Deyhle of een De Vries moeten trekken. Als tolwegen goed functioneerden op het Europese vasteland en in Engeland, zagen Lionel en Tom niet in waarom dat hier niet het geval zou zijn. Ze waren beiden natuurlijk slim genoeg om daar niet over te praten.

Cig miste de lieflijke heuvels van Nelson County, de oude bekoring van de Blue Ridge Mountains, maar ze raakte onder de indruk van het meegaande karakter van de streek rond Tidewater. De zandgrond liet zich vlot afwateren, een enkel moeras daargelaten. Het vlakkere land maakte het reizen gemakkelijker, in welke eeuw dan ook. De temperatuur was milder, hoewel deze winter voor haar gevoelsmatig koud was. Toen herinnerde ze zich dat er in de zestiende en zeventiende eeuw een periode was waarin de winters strenger werden. Ze probeerde zich te herinneren waar ze dat gelezen of gehoord had.

Doordat Tom van links naar rechts schommelde, glipten de teugels uit zijn vingers. Ook hij sliep. Cig boog zich voorover en nam ze uit zijn gehandschoende vingers. Het was niet zo dat Castor en Pollux ervandoor zouden gaan, maar een lichte hand aan de teugels is als een ferme handdruk tussen twee mensen: een gelofte, een geruststelling.

Ze herinnerde zich *Een Yankee uit Connecticut aan het hof van koning Arthur* van Mark Twain. Hoewel ze niet veel romans las, was ze dol op Twain. Ze dacht na over de situatie waarin ze verkeerde; die was in zoverre gelijk aan die in het boek dat ook zij zich in een andere eeuw bevond. De held in het boek van Twain paste echter negentiende-eeuwse mechanische kennis toe op Arthurs problemen, terwijl zij het gevoel had dat haar kennis zinloos was. Zij kon geen verbrandingsmotor bouwen. En zelfs als ze zou weten hoe ze een televisie of een computer in elkaar moest zetten, zou geen mens er iets aan hebben. Misschien was het een idee om stromend water te installeren, als ze Tom en Bobby zover kon krijgen een enorm spaar-

bekken in de heuvel achter het huis uit te graven en daarna buizen te leggen naar zowel het huis als de stal, in een dertig centimeter diepe geul zodat de vorst er niet bij kon komen. Het water zou onverwarmd zijn, maar het zou prima stromen. De enige voor buizen beschikbare materialen waren lood en koper, allebei schrikbarend duur. Ze zou de familie failliet laten gaan aan moderne gemakken. Ze vroeg zich af of ze een houtgestookt fornuis kon bouwen. Daar had ze gietijzer en een goede gieterij voor nodig. Nou, dan maar niet. Ze troostte zich met de gedachte dat ze in elk geval wist waar de toekomstige winsten lagen: bij pinda's, de Falls, Williamsburg en paarden. Wat de tabak betrof, dat begreep iedereen in de kolonie: Europa wilde steeds meer.

Een plotse hobbelschudde Tom wakker. Zijn ogen gingen wijd open, hij kneep zijn handen dicht en voelde geen teugels. Hij keek naar zijn zus.

Hij gromde.

‘Is dat alles wat je aan de conversatie kunt bijdragen?’

‘Ik zit nog steeds opgescheept met jouw bevlieging.’

‘Het is geen bevlieging. Zou jij willen trouwen zonder je toekomstige huis of je toekomstige familieleden te zien?’

‘Die heb je toch gezien?’

‘Dat herinner ik me niet, verdorie. Hoe vaak moet ik dat nog zeggen, ik herinner me het niet?’ Ze voelde de warmte opstijgen in haar wangen.

‘Pryor, ik zal het me herinneren, voor jou.’

‘O, hartelijk bedankt.’ Het sarcasme droop van haar woorden af. ‘Wat betekenen ik verdomme voor je, een vaars die je aan de hoogste bieder kunt verkopen? Jezus, Tom, kan het je niet schelen wat er met me gebeurt?’

Hij draaide zich een slag om haar recht aan te kunnen kijken. ‘Ik wil niet dat je alleen op de wereld staat. En ik wil niet dat je arm bent.’

‘Nou, ik overleef het heus wel.’

‘Wees daar maar niet zo zeker van. Je hebt geen evenwichtig gemoed.’ Hij hield zich in. ‘Het gaat nu trouwens de goede kant op.’ Hij haalde diep adem. ‘Er komt een tijd in het leven dat een vrouw ten prooi kan vallen aan een man. Ze is niet in staat tot een zuiver

oordeel als ze niet getrouwd is. Iedere ordinaire vleier kan haar het hoofd op hol jagen.'

'Niet mijn hoofd.'

'Over de toekomst valt niets met zekerheid te zeggen. Door geen mens.'

'Nou... mensen veranderen inderdaad. Dat moeten we wel, denk ik.' Ze was het half met hem eens.

'Ten voordele of ten nadele.' Tom stak zijn hand uit en nam de teugels over zodat zij haar koude handen in haar zakken kon stoppen. 'Kun je ze buigen?'

'Dat wel, maar de gewrichten doen pijn.' Een windvlaag zorgde voor een kleine sneeuwhoos op de weg. 'Margaret en ik hadden deze tocht samen kunnen maken. Ik had hem in mijn eentje kunnen maken, als je me had verteld hoe ik moest rijden. Ik weet best waarom jij meekomt.'

'O ja, weet je dat?'

'Je bent bezorgd over indianen. Je weet niet echt waarom die man op de weg vermoord werd. Je weet niet ook waarom we indianen hebben gezien in de bossen. En ik durf te wedden dat we niet de enige blanken zijn die ze hebben gezien.'

Margaret, die wakker was, kwam overeind in de bak. 'Tom, hebben andere mensen ook indianen gezien?'

'Hier en daar.'

'Dat had je ons moeten vertellen.' Margaret kneep haar lippen open.

'Met welk doel? De mensen gaan kletsen en één indiaan wordt er honderd. Je kunt beter afwachten.' Hij stapte op een ander onderwerp over. 'Nu je dat niet meer weet, Pryor, de moeder van Lionel, de geduchte Kate, bezit een scherpe tong en een scherpe geest en ze aarzelt niet om ze alle twee te gebruiken. Zijn vader is jaren geleden overleden, toen wij klein waren, aan longbloedingen.'

'Mag ze me?'

'Net zo graag als ze iedere andere vrouw mag,' bracht Margaret haar op de hoogte.

'O.' Cig begon het te betreuren dat ze erop had aangedrongen Wessex te bezoeken.

'Ze heeft vier kinderen verloren, moet je weten,' zei Margaret, 'en

dat heeft haar er toe gebracht, geloof ik, om Lionel tot haar lieveling te maken, hoewel ze niet aarzelt kritiek op hem te uiten.'

'Hij draagt haar uiteraard op handen,' verklaarde Cig op effen toon; dat doen ze onder die omstandigheden altijd.

'Ja, maar hij is niet blind voor haar dwingelandij.'

'O, shit,' fluisterde Cig.

'Hè?' zei Tom.

'Zomaar een loze uitdrukking.' Ze zuchtte.

Tweeënhalf uur later reden ze tussen ontgonnen landerijen waarop in de lente maïs, tabak en haver zouden worden geplant. In de weiden erachter stonden torenhoge bitternoten, walnoten en kastanjes. Ten slotte deinde Wessex in het zicht. Het middendeel was een woonhuis van rode baksteen met twee rijen van vier ramen, boven elkaar, opgetrokken in de nieuwste stijl, het begin van wat later Georgian genoemd zou worden. De ramen in hun withouten kozijnen contrasteerden aangenaam met de baksteen. Door de helderzwarte luiken, elk vastgezet aan een smeedijzeren krul, en het halfronde bovenlicht boven de dubbele deur kreeg de gevel van het huis iets formeels. Uit elk van de vier symmetrische schoorstenen kringelde grijze rook.

Achter het huis, in loodrechte lijnen, stonden rijen, of reeksen, kleinere bakstenen huisjes: piepkleine bijgebouwtjes om de bedienden te herbergen, een metaalgieterij, een zoutopslag, een timmerwerkplaats, een wielenmakerij en andere werkplaatsen die Cig niet kon thuisbrengen. Wessex, een centrum van activiteiten, deed Cig versteld staan. De meeste arbeiders waren Engels, een paar waren Afrikaans, maar waar ze echt van opkeek was het aantal indianen op het landgoed.

Margaret die haar verbazing merkte, zei: 'Ze zijn hier om zaken te doen met Lionel of om hem eer te bewijzen. Ze verblijven in de bijgebouwtjes of slaan hun tenten op bij de rivier. Ze zijn net zo dol op koper als wij op goud. Lionel pleegt ruilhandel met koperen ketels en platte stukken van dertig bij dertig centimeter. De afgewerkte spullen importeert hij natuurlijk uit Engeland, maar hij heeft ook ergens stroomopwaarts een mijn. Er zijn een paar mensen heen geweest...'

'Onder een escorte van soldaten,' viel Tom haar in de rede.

‘Waarom pakken de indianen die niet van hem af?’ vroeg Cig.

Tom glimlachte. ‘Omdat zij niet weten hoe ze het kopererts moeten smelten en Lionel wel.’

‘Ze komen hem ook koper brengen om te bewerken,’ ging hij verder, ‘uit mijnen verderop in het noorden, waar volgens de indianen meren liggen van een fantastische omvang.’

‘De Grote Meren,’ zei Cig.

‘Wat?’

‘Zo heten ze.’

‘Dat heb ik nog nooit gehoord.’ Tom hield Castor en Pollux in, die graag op hun bestemming wilden aankomen, want dat betekende uitgespannen, drooggewreven en gevoederd worden in een luxe stal op Wessex.

‘De indiaanse namen zijn te moeilijk om uit te spreken,’ antwoordde Cig, die snel nadacht. ‘Het is makkelijker om grote meren te zeggen.’ Ze hield op en staarde naar een jonge, lange indiaan. ‘Hij ziet eruit als de indiaan in de mist.’ Toen zag ze een andere indiaan bij wie de rechterkant van zijn hoofd was geschoren en wiens haar aan de linkerkant gedraaid was tot een lange spiraal van ongeveer een meter, waardoor kleine stukjes koper en felgekleurde draden waren gevlochten. ‘Maar dan...’

‘Powhatan.’

‘Waarom scheren ze hun hoofd aan de rechterkant?’

‘Dan is het makkelijker om een boog te spannen. Bij de priesters is het hele hoofd geschoren, zij hebben alleen nog een baan haar in het midden. Elke stam van de Algonkin wijkt in haardracht of kleding iets af van de andere. De Irokese en Sioux stamfederaties verschillen meer in hun kleding dan de Algonkin.’

‘Sommige mannen hebben grillig getekende tatoeages op hun lijf. En wat ik zo raar vind is dat ze onze taal zo snel hebben geleerd,’ zei Margaret.

‘Waarom is dat raar?’

Margaret trok haar neus op omdat er een sneeuwvlok op viel. ‘Er zijn niet veel van onze mensen die hun taal hebben geleerd.’

‘Onze grootvaders wisten meer dan wij,’ zei Tom. ‘Vader zei altijd dat de Powhatan en de Appomatuck ons makkelijk hadden kunnen doden als ze daar op uit waren geweest.’

‘Wat is er dan in 1622 misgegaan?’

‘Dat weet geen mens.’ Tom haalde zijn schouders op. ‘Er was een grote koningin onder de Appomatusck. Zolang zij leefde was alles in orde. Na haar dood ging het mis. Ik denk dat niemand ooit achter de waarheid zal komen.’

‘Misschien dat een van ons iets fout heeft gedaan.’ Cigs hart ging tekeer. Hoe graag ze ook ontspannen wilde blijven bij al die indianen, ze was toch bang voor ze.

‘Dat heb ik zelf ook weleens gedacht,’ mompelde Tom.

Voordat hij Castor en Pollux had ingehouden, kwamen er twee pezige jongemannen naar de wagen hollen om de paarden bij het hoofdstel te pakken. Uit het huis verscheen een andere, wat gezette man, gestoken in livrei.

‘Welkom, dames.’ Hij boog en stak hun een helpende hand toe.

‘Alles goed, Samuel?’ Tom glimlachte terwijl de butler hen voorving op de trap.

Lionel liep Tom bijna omver toen hij de deur uit kwam vliegen. ‘Pryor...’ Hij boog naar Margaret en pakte Cigs hand, met een blik over zijn schouder. ‘Dat was niet onaardig bedoeld, Tom.’

‘Ik ben blij dat je mijn vrouw niet zo hartstochtelijk begroet, Lionel.’

‘Alleen omdat jij al met haar bent getrouwd, Thomas,’ antwoordde Lionel galant.

‘Lionel, met jouw charme zou je de vogels uit de bomen kunnen zingen.’

‘Ik zing alleen voor deze zwaan.’ Hij glimlachte breed naar Cig terwijl Samuel de deur achter hen sloot.

Voordat Cig de centrale hal kon bewonderen, de rijen geportretteerde voorouders, de luister van de rijke, ingelegde vloeren, klonk er een bevelende altstem. ‘Lionel, wie zijn daar? Ik wens ze onmiddellijk te zien.’

Samuel knipoogde naar Lionel en draafde vooruit om de vrouw des huizes tot bedaren te brengen.

‘We komen er al aangevlogen, moeder,’ riep Lionel haar toe, om met gedempte stem tegen Cig te zeggen: ‘Maak haar aan het lachen en negeer de helft van wat ze zegt. Je kent moeder.’

Ze betraden een kamer waarvan de mahoniehouten lambrizing

met een ontwerp van rechthoeken tot halverwege het plafond reikte. De rest van de muur, tot aan het rijk bewerkte, eveneens mahonie-houten plafond, was bedekt met lichtgele moirézijde. Cig, die niet op een dergelijke pracht was voorbereid, stond met open mond te kijken.

‘Wat sta je daar te staren, juffertje?’ wilde Kate weten.

‘Ik... ik was vergeten hoe mooi deze kamer is,’ stamelde Cig.

‘Ha! Als hij met bladgoud bedekt is, dan heb ik pas iets om over op te snijden. Lionel, waarom doe je niet wat ik je zeg? Ik zei toch dat je een vergulder uit Parijs moest laten komen. En wat doet hij? Hij laat extra koperen pannen komen.’

‘Geduld, moeder, geduld.’ Lionel lachte naar zijn moeder, een naar de maatstaven van haar tijd lange vrouw die met haar rijzige gestalte midden in de kamer stond om haar gasten te ontvangen.

‘Oude vrouwen hebben geen geduld!’ snibde ze.

‘Ik zie geen oude vrouwen in deze kamer,’ zei Cig, maar niet op een kruiperige toon. Cig had al haar hele leven met heerszuchtige douairières te maken en wist dat als voornaamste regel gold: laat je nooit door hen koeioneren.

‘Je bent altijd al een bekoorlijke leugenaress geweest, Pryor Deyhle,’ mopperde Kate, maar ze was toch in haar sas. ‘Nou, ga eens zitten, zodat ik de rest van je babbel kan horen. Jullie ook, Tom en Margaret.’

Samuel bleef zich bij de deur ophouden.

‘Blijf daar niet zo staan, Samuel, haal eens wat verversingen voor onze gasten. Warme.’

‘Wenst mevrouw bisschopwijn en wat broodjes?’

‘Dat wenst mevrouw zeker, en snel.’ Ze tikte met haar voet op de vloer. Samuel verdween.

‘We hebben u gemist bij Edward Hill,’ zei Margaret.

‘Lionel heeft mijn ellende verergerd door me niet één detail te besparen. Mijn spit stak weer de kop op en ik heb hier liggen verkommeren, vergáán van de pijn, zeg ik je, gewoonweg vergáán. En wat doet mijn fraaie zoon anders dan de kamer binnenstormen om me te vertellen dat joffer Pryor heeft gereden als een centaur en bijna op de nek van haar paard lag. Waar heb je dat geleerd, jongedame?’

‘In Londen.’

‘Nou, als dat de mode is, rijdt binnenkort iedere Jan, Piet en Klaas zo. Ik heb ook gehoord dat je buitengewoon wonderlijk gekleed ging.’

‘Ook dat is de nieuwe mode.’

‘Mode is voor imbecielen!’

Cig vuurde terug: ‘Dan is alles verloren, want u bepaalt de mode in de koloniën.’

‘Pff!’ Kate fronste haar wenkbrauwen en begon toen te lachen. ‘Nou, zeg dat maar eens tegen Amélie Boothrod, het zou me een deugd doen om dat geverfde gezicht sikkeneurig te zien worden.’ Ze hield haar hoofd scheef om haar blik op Cig te kunnen richten.

Dit gebaar gaf haar iets van een papegaai. Pas toen beseftte Cig dat de vrouw blind was aan haar linkeroog; een vage witte stip in de pupil was daar het bewijs van.

‘Misschien gebruikt ze al die verf omdat ze zichzelf ziet als een kunstwerk.’

‘Zo mag ik het horen, Pryor,’ riep Kate uit.

Samuel kwam binnen, geflankeerd door twee in livrei gestoken bedienden die bladen met taartjes, bisschopwijn en zoetigheid droegen. Op de bladen lagen ook kanten servetjes, keurig opgevouwen.

‘Lionel, blijf daar toch niet staan. Geef je moeder eens wat wijn.’ Ze zweeg even. ‘Nadat onze gasten zijn bediend, natuurlijk.’ Dat betekende dat Samuel er vaart achter moest zetten, wat hij ook deed.

Kate bracht de beker naar haar lippen, maar snoof het verleidelijke aroma op voordat ze de wijn proefde. ‘Ik heb betere gehad,’ blafte ze.

‘Neemt u me niet kwalijk, mevrouw.’

‘U bent te bescheiden. Dit is de heerlijkste bisschopwijn die ik ooit heb gedronken,’ reageerde Cig.

‘Een stukje fijn gemalen sinaasappelschil, lief kind, heel fijn gemalen. Natuurlijk staat er meer in het recept, maar dat krijg je pas van me te horen als je met mijn zoon bent getrouwd. Overigens sta ik niet te trappelen om een waardeloze schoondochter over de vloer te krijgen, dat verstoort alleen maar mijn dagindeling, maar hij zal pas gelukkig zijn als jij zijn bruid bent. Hij heeft het over liefde.’ Ze ging wat zachter praten. ‘Heus, Lionel, het huwelijk heeft weinig

met liefde te maken en heel veel met bestendigheid.'

'U hebt van mijn vader gehouden.'

'Ik heb geleerd om van hem te houden. In het begin hield ik zeker niet van hem. Jullie jonge mensen spannen het paard achter de wagen. Al dat gewauwel over liefde. Als je vóór je huwelijk verliefd bent, ben je het na je trouwen zeker niet meer. De liefde is een trage bloem die het best gedijt op de aarde van het respect. Het paard achter de wagen, zeg ik je.' Ze wierp een tartende blik door het vertrek. De bedienden bogen hun hoofd. Cig lachte openlijk. 'Brutaaltje! Je bent altijd al een brutaaltje geweest.'

'Mevrouw De Vries, misschien laat de liefde zich op meerdere manieren opkweken,' opperde Margaret.

'En ga jij nu mijn spijsvertering ontregelen door me met een gevoelige blik in je ogen mee te delen dat je niet zonder mijn zoon kunt leven? Dat je bemínt zoals nog nooit iemand bemind heeft?' Ze richtte zich tot Cig.

'Moeder...'

'Als ik jouw mening verlang, laat ik het wel weten.'

'U verlangt nooit iemands mening, alleen die van uzelf.' Lionel lachte. Al werd hij soms horendol van zijn moeder, hij hield wél van haar.

'Eenvoudig omdat mijn mening niet is uitgedacht in een broedbak van ongebreidelde emoties.' Ze richtte haar goede oog op Margaret. Hoewel deze zich niet prettig voelde onder die verzengende blik, liet ze zich er niet door uit het veld slaan. 'Ik beken dat ik, wanneer ik naar Tom kijk, een en al ongebreidelde emoties ben, zoals u het stelt. Ik krijg soms last van knikkende knieën.'

'Ha, het begin van reumatiek,' schreeuwde de oude vrouw terwijl Samuel haar discreet nog een glas bisschopwijn aanreikte. Ze merkte dat Tom naar zijn vrouw lachte. 'O, kijk haar niet zo aan met die koeienogen.'

'Zij is mijn begin en mijn einde,' verklaarde hij.

'Belegen kalverliefde.' Ze sloeg haar glas achterover met haar ene hand terwijl ze met haar andere naar iets zoetigs reikte. Samuel hield het blad snel onder haar hand terwijl de andere bediende haar van de beker verlostte en hem gevuld teruggaf. Ze liet haar blik over het gezelschap gaan. 'Wat is liefde?'

Cig antwoordde: 'Dat moet u mij niet vragen.'

'De liefde is wat je ervan maakt. Net als een temperament, sommige zijn cholerisch, andere warmbloedig...'

Ze viel haar zoon in de rede. 'Dat is een zouteloze uitleg.'

'De liefde is een mysterie. Waar zou het genot zijn als we het antwoord kenden? De vreugde van een mysterie ligt juist in het niet weten.' Margaret sloeg haar lange wimpers neer.

Cig vulde haar aan: 'Hoe kan het verstand de liefde bevatten, de liefde is immers een zaak van het hart? Je voelt het... en dat beangstigt me.'

'Juist ja.' De slanke hand met de grote diamant waarmee Kate het glas naar haar lippen bracht, stokte even. 'Zoiets begrijp ik. Pryor, je bent veranderd. Londen heeft je gerijpt. Ook ik ben veranderd. Ik ben nog ouder geworden. Ik had niet gedacht dat ik zo lang zou leven. Ik verveel me. Ik heb mensen zien trouwen. Ik heb ze kinderen zien krijgen. Ik heb mensen een fortuin zien maken en een fortuin zien verliezen. Ik ben hetzelfde oude geleuter zat: tabaksprijzen, grondprijzen, de kroon speelt schaak met Frankrijk – het is allemaal hetzelfde. Alleen de snit van je lijfje verandert.' Ze dronk van haar wijn, in teugjes dit keer. 'Maar jij, Pryor, jij bent veranderd. Ik vind vrouwen stervensvervelend, dat mag je gerust weten. Daar maak ik geen geheim van.' Ze deed haar mond open om te zeggen dat ze zich op dit moment niet verveelde, maar besloot dat dat weer een te groot compliment was. Bovendien, zodra die opmerking aan haar lippen was ontsnapt zou ze zich waarschijnlijk weer vervelen.

'Moeder, u bent vast moe...'

'Helemaal niet.' Ze glimlachte boosaardig naar Lionel, verrukt over de verlegenheid waarin hij verkeerde. Hij wilde haar immers kwijt. 'Vertel eens, Pryor, wat ben je in Londen te weten gekomen?'

'Dat wij geen echte Engelsen zijn, mevrouw. Ze begrijpen ons daar niet. Ze kunnen zich geen voorstelling van het leven in de Nieuwe Wereld maken. Wij zijn bezig een nieuw volk te worden en na verloop van tijd zullen we heel anders zijn dan zij... dan zijn we Amerikanen geworden.'

Geschokt door dit radicale denkbeeld knipperde Kate met haar ogen en boog zich naar voren, haar vinger naar Cig uitgestoken. 'In

welk opzicht zijn we anders? Want ik geloof dat ik een even goede Engelse ben als koning Willem zelf of wijlen de koningin, God hebbe haar ziel.'

'Wij kennen geen begrenzungen. Wij zullen op zekere dag de Falls koloniseren, mevrouw De Vries. We zullen steeds verder naar het westen trekken. Wat zullen we ons druk maken om de oorlogen van Europa? We hebben hier genoeg om voorgoed gelukkig mee te zijn. En ooit zullen we theaters en bibliotheken en ziekenhuizen bouwen. In Londen wordt het denken bepaald door de grenzen van dat kleine eiland. Wij vormen een zo kolossale landmassa dat we geen grenzen hebben, en dat beïnvloedt onze manier van denken.'

'Dat is heel bijzonder,' zei Kate ademloos. 'Ik weet niet wat ik ervan moet denken. Ik vind het fijn om Engels te zijn.'

'We kunnen trouwens niet anders.' Lionel lachte, maar hij werd geïntrigeerd door wat Pryor zei, geïntrigeerd maar ook een beetje bezorgd. Dat soort praat zou tot moeilijkheden kunnen leiden. 'Je blijft toch een trouw onderdaan van de koning, ongeacht...'

Rustig zei Margaret: 'We zijn allemaal trouwe onderdanen van de kroon, Lionel. Toch zie ik wel dat wij anders zullen worden. Als je eens kijkt naar de indianen waar we op de heenweg langs zijn gekomen. In Londen kan geen mens zich een voorstelling van dergelijke lieden maken.'

'Lionel, zo te horen verlang jij een bruid met hersens.'

'Nou, moeder,' antwoordde hij vlotjes 'dat heb ik van u meegekregen.'

Een van Kates mondhoeken krulde omhoog. 'Pryor, wil jij met mijn zoon trouwen?'

'Moeder...' Hij klonk geërgerd.

'Hij is zo knap dat een vrouw zich tegen hem moet wapenen.' Cigs stem had een warme klank. 'De omslag is zo verblindend dat je geen tijd krijgt om het boek te lezen.'

'Wat ze wil zeggen is...' Tom schraapte zijn keel. 'Is dat ze van Lionel houdt, maar tijd nodig heeft en...'

'Ik weet heel goed wat ze wil zeggen,' kapte Kate hem af.

'Een vereniging van onze families is buitengewoon wenselijk. We zouden er allemaal profijt bij hebben,' zei Cig. 'Maar ik wil meer van mijn ene kleine leventje dan profijt. Ik denk dat ik liefde wil.'

Voor mij betekent dat een gelijkwaardige levensgezel, een man die zijn leven met me deelt en niet alleen zijn rijkdommen. Ik wil geen fokmerrie zijn, geen sieraad en geen ingehaalde buit. Ik wil levensgezel zijn, zuster, minnares of vriendin.'

Om Kates lippen speelde een glimlach die langzaam wegtrok. 'Beste Pryor, een vrouw kan nooit de gelijkwaardige levensgezel van een man zijn. Ze moet voor hem denken en hem in de waan laten dat het idee van hem afkomstig is. Ze moet plannen maken voor de toekomst terwijl hij loopt te kraaien en met zijn staartveren pronkt tegenover andere kortzichtige mannen. Mannen zijn grootgeworden kinderen, en dat durf ik best te zeggen waar ze bij zijn.' Ze zwaaide met haar vinger naar Lionel en Tom. 'Dat is ons lot.'

'En zij gaan met de eer strijken van ons harde werk.' Cig vergat zichzelf en schoot even uit haar slof.

De oude vrouw haalde haar schouders op. 'En wat dan nog? Wat kan ons de wereld schelen? Het belangrijkste is dat wij zelf weten wat we gedaan hebben.'

Lionel zat aandachtig naar zijn moeder te kijken, verrast over deze onthulling. 'Iedereen in Virginia weet wat u gedaan hebt, moeder. U werd zelfs niet door vader overschaduwd. U bent degene die Wessex heeft opgebouwd.'

Ze hield haar hoofd schuin en staarde hem aan. 'Misschien... overigens geef ik geen zier om de mening van het janhagel.'

'De vrouw heeft haar eigen domein, de man heeft het zijne.' Tom verwoordde de gangbare opvatting.

Er steek een stilte over het gezelschap waarin de echo's van hun gesprek naklonken. Samuel kwam terug met een ander dienblad waarop warme thee en kristallen karaffen met rum en whisky stonden.

'Mevrouw?'

Alsof ze tegen haar zin uit een dagdroom werd gewekt, gebaarde Kate hem dat hij de bladen op een groot buffet moest zetten. 'Je bent de port vergeten.'

'Nu u het zegt.' Hij haastte zich weg om de port te halen.

Buiten wervelde de sneeuw.

Margaret wierp een blik uit het raam. Kate draaide haar hoofd om en keek ook.

Samuel verscheen met de port en Kate gelastte: 'Laat Sybil en Dorcas kamers gereedmaken voor onze gasten en zet de whisttafel klaar, alsjeblieft.' Ze richtte zich weer tot de Deyhles. 'Jullie zijn mijn gevangenen.'

Een nachtje of zelfs een weekje logeren in het huis van vrienden, iets wat in deze tijd van slechte wegen en slecht weer veel voorkwam, bood menige gastvrouw de gelegenheid voor geïmproviseerde gezelligheid. Kate de Vries staakte haar gemopper en besloot het ervan te nemen.

'Laat ik eerst voor de paarden zorgen voordat we beginnen met spelen.' Cig was er haar sociëteitsgenoten op het 'William and Mary' dankbaar voor dat ze haar zowel whist als bridge, een latere variant, hadden geleerd.

'Al gebeurd.' Lionel glimlachte naar haar.

'Gaan jullie maar je kamers opzoeken. Als iemand een bad of schone kleren wil, laat dat dan weten aan het meisje. Ik ga overleggen met de kokkin. Samuel belt wel als we klaar zijn. Pryor, jij begint natuurlijk als mijn partner.'

'Met alle genoegen.'

Ongeveer een uur later hoorde Cig beneden een belletje rinkelen. Ze was in slaap gevallen op het verenbed; vlakbij loeide het vuur in de haard. Margaret stond al te wachten op de trap. Terwijl ze naar beneden liepen, zagen ze de mannen door de voordeur naar binnen komen.

'Er komt vanzelf een eind aan, Tom.' Lionel overhandigde Samuel zijn jas. Toen hij de vrouwen zag, veranderde zijn stem. 'Moeder vergeet nooit een kaart.'

'Dat weten we.' Margaret lachte.

Ze vergat inderdaad nooit een kaart. Kate, die met een felle blik op haar kaarten zat te kijken, herinnerde zich alles. Omdat ze met zijn vijven waren, werd er roulerend gespeeld en de stand bijgehouden, behalve door Kate die nooit haar plaats afstond.

Ze sprak over van alles – klokken, de nodeloze uitgave van overbodige bedienden, de gewoonten van de indianen, de kwasterigheid van de leden van het House of Burgesses, die voor straf naar Massachusetts moesten worden verscheept. 'Laat ze maar bij de vijanden

van koning Karel gaan wonen,' donderde ze, terwijl ze een troefkaart neersmeet. Ze oreerde over de rebel Nathaniel Bacon, die ze had gekend en een vreemde snuiter had gevonden omdat zijn ogen uitpuilden als gepocheerde eieren, alhoewel het hem niet aan intelligentie leek te ontbreken.

Ze was aan de winnende hand en daarom gelukkig. 'Heb ik dat al verteld? De laatste keer dat ik whist speelde, had Amélie Boothrod de brutaliteit om me te vertellen waarom het spel whist heet.' Ze deed Amélies eentonige stemmetje na. "“Whist betekent stil en daarom moet je stil zijn om het spel goed te kunnen spelen.” Ha, sprak zij die zelf haar tong niet verloren is. Mocht dat wel gebeuren, dan zal ik hem graag voor haar vinden. Ik zal hem met alle plezier tussen duim en wijsvinger pakken om hem een-twee-drie uit haar lege hoofd te rukken. Ze zat erbij als een rabarbersteel die de gave des woords had gekregen.'

Cig lachte tot de tranen in haar ogen sprongen, wat Kate alleen maar aanmoedigde om door te gaan. Af en toe maande Lionel zijn moeder haar aandacht bij haar kaarten te houden.

Ze wees op de puntenlijst. 'Ik ben aan het winnen. Jij niet.' Ze had bij deze ronde haar zoon als partner. 'Margaret, als je eenmaal zonen hebt, moet je ze *whist* leren, in beide betekenissen.'

Iedereen lachte. Een windstoot deed de ruiten rammelen.

'Cohonk,' liet Cig zich ontvallen, de indiaanse naam voor herfst.

'Hun taal heeft iets heel muzikaals, vind ik.' Kate gooide een ruitenboer neer. 'Lionel, heeft er nog iemand iets gehoord over de forten?'

Ze doelde op de vier Engelse forten die na het bloedbad waren gebouwd aan de rivieren de Blackwater, de Pamunkey, de Rappahannock en de Potomac. Deze zwakke militaire aanwezigheid gaf de blanken de illusie van veiligheid, dus bleven de immigranten binnenstromen.

'Hoe komt u daar zo op?'

'Door de kaarten. Herinner je je nog die knappe luitenant die "honneurs" speelde... de dochter van Francis Eppes lag voor hem in zwijm.'

'Alles is in orde.' Lionels maag rommelde. 'Pardon.'

'Ik ben helemaal de tijd uit het oog verloren. Ik heb gewonnen,

dus laten we maar aan tafel gaan om te eten. Samuel. Samuel, luiwammes! Waar zit je?’

‘Hier, mevrouw.’ Hij gleed de kamer in.

‘Het eten moet nu maar klaar zijn.’

Hij boog. Tom hielp Kate uit haar stoel terwijl Lionel zich om Cig en Margaret bekommerde.

Het diner ging gepaard met een nieuwe stortvloed aan woorden van Kate. Cig hing aan haar lippen toen ze vertelde over haar kindertijd in de kolonie. Ze was geboren in 1645, wat inhield dat ze vierenvijftig was, oud in deze tijd, maar niet stokoud. Weliswaar haalden sommige mensen de tachtig of negentig, niet veel overigens, maar er waren zó veel vrouwen die in het kraambed stierven en zó veel mannen die aan een ongeval of ziekte overleden dat een vitaal ouder iemand in ere werd gehouden.

‘... en hoewel ik James Blairs oprichting van zijn atheneum van harte toejuich vraag ik me af wat er wordt onderwezen en door wie het wordt onderwezen? Wanneer je een schoolmeester op zijn vingers ziet tellen moet je gaan nadenken over de gevolgen als hij verder dan twintig komt.’

Margaret lachte. ‘Het “William and Mary” zal hen leren rekenen omdat alle leerlingen ieders vingers en tenen bij elkaar kunnen optellen.’

Daar moesten ze om lachen.

‘Ik voorspel dat het een school van formaat wordt.’ Cig glimlachte.

‘Nou, ik zal het niet meer meemaken.’ Kates onderlip stak naar voren. ‘Lionel, heb jij iets op die scholen in Frankrijk geleerd?’ Voor dat hij antwoord kon geven, verkondigde ze al: ‘Schrikbarend duur.’

‘Het doet er niet toe wat ik geleerd heb, ik kan u nog steeds niet bijbenen.’ Hij glimlachte en zijn snor krulde een heel klein beetje naar boven.

‘Nou ja.’ Ze stak haar handen omhoog.

Een volgende windvlaag veroorzaakte een benedenwaartse trek in de schoorsteen, een wolkje felrode as kringelde omhoog en viel weer terug in de vlammen.

‘Voorlopig geen vossenjacht meer,’ zei Tom.

‘Wat was ik dol op jagen.’ Kate glimlachte terwijl Samuel wat

geglaceerde yammen op haar bord legde, haar tweede portie.

‘Volgens mij staat de vos voor geluk: lastig, opgewekt en net niet te pakken,’ zei Cig.

Dat bracht een levendige discussie over geluk op gang, die werd afgesloten met Margarets verklaring: ‘Ik ben op dit moment gelukkig.’

Cig kwam overeind toen ze een klopje op de deur hoorde. Ze zat voor de haard en had haar voeten naar het vuur uitgestrekt in de hoop het laatste beetje kilte uit haar tenen te verdrijven. Hoe mooi Wessex ook was, ze verlangde naar twintigste-eeuwse warmte-isolatie.

Ze deed de deur open.

Het was Lionel. Hij had een glanzende berenvacht om zich heen geslagen waaronder zijn nachthemd zichtbaar was. Hij fluisterde: 'Mag ik binnenkomen? Ik dacht dat ik je nooit alleen te spreken zou krijgen.'

Ze aarzelde. 'Vooruit dan.' Zachtjes deed ze de deur achter hem dicht.

Hij trok een stoel naast die van haar. Zijn voeten waren in met kralenwerk versierde moccasins gestoken. 'Ik weet niet wanneer ik moeder voor het laatst in zo'n opgewekte bui heb gezien.'

'Ze is een opmerkelijke vrouw.'

'Net als jij.'

'Dank je.'

Het haardvuur weerspiegelde in zijn donkere ogen. 'Ze heeft gelijk, zoals zo vaak, je bent veranderd. Je bent filosofischer.' Hij glimlachte. 'Hopelijk is dat het juiste woord.'

'Zou dat niet de werking van de tijd zijn, denk je... waardoor we gaan nadenken over dingen die we vroeger vanzelfsprekend vonden?'

'Ja en...'

Ze onderbrak hem voordat hij op de romantische toer kon gaan. 'Die indianen hier... vertrouw je ze?'

'Met mijn leven,' zei hij snoevend.

Dat kan weleens nodig worden, wilde ze antwoorden, maar ze hield haar mond. Met haar tekortschietende geheugen maakte ze waarschijnlijk toch al een wankele indruk op hem. Wanneer zij iemand van moord beschuldigde van wie ze slechts een glimp had opgevangen, zou ze nog onbetrouwbaarder, misschien zelfs onevenwichtig lijken. Ze was echter bang dat Lionel al vaak genoeg mensenlevens had ingezet op zijn vertrouwen in zijn handelspartners.

‘Denk je dat ze van plan zijn ons weer aan te vallen?’

‘Nee.’ Hij glimlachte en stak zijn hand naar de hare uit.

Zijn grote hand vouwde zich om die van haar. ‘Lionel, je bent hier in een opwelling van begeerte of wat dan ook. Mijn excuses dat ik niet de meest romantische vrouw ter wereld ben, maar ik ben ontsteld’ – ze herinnerde zich dit woord gehoord te hebben, gangbaarder in deze tijd – ‘door de aanblik van die vermoorde man en van de indianen die bij ons thuis op de loer lagen. We zien ze en dan... verdwijnen ze.’

‘Het is winter, Pryor, een moeilijke winter. Ze zijn op jacht en als ze niet kunnen jagen, worden ze misschien tot diefstal gedreven. Ik ken die mensen.’

‘En jij weet ook iets wat je me niet vertelt.’

Hij gaf een kneepje in haar hand. ‘Als ik dacht dat je gevaar liep, zou ik een duidelijke waarschuwing laten horen.’ Hij haalde diep adem. ‘De onenigheid tussen het volk van de Algonkin en dat van de Sioux, met name de Monacan, wordt steeds groter. Mijn hoop is dat ik de volksvertegenwoordiging kan overreden een bondgenootschap met de Algonkin te sluiten.’

‘En als er een indiaanse oorlog uitbrak, zouden wij aan de kant van de Algonkin vechten.’ Zijn denkwijze was Cig meteen duidelijk.

‘Ja. De volksvertegenwoordiging laat zich zó imponeren door kanonnen dat ze denkt dat we weinig te vrezen hebben. Als ik de leden vraag hoe ze zich voorstellen met zwaar geschut door de wildernis te slepen, kom ik voor een ijzig stilzwijgen te staan. Zij denken dat we hier op de Europese manier oorlogen kunnen uitvechten. Onmogelijk! We hebben bondgenoten onder de inheemse bevolking nodig. Ze reageren met: “Waarom zou je een blank leven wagen voor een rood leven?” Jij, mijn liefste, weet hoe ik erover denk.’ Hij grijnsde sarcastisch. ‘Volgens Frederick Jansz moesten we

maar meer Afrikanen laten komen, dan konden die de indianen doden. Toen ik me liet ontvallen dat die Afrikanen vast en zeker op de vlucht zouden slaan of zich tegen ons zouden keren en ons zouden doden, vond hij me helemaal niet geestig.

‘Stomme vent.’

‘Je hebt dit me al eerder horen zeggen, maar het is dwaasheid om slaven uit Afrika te halen. Je kunt veel beter werken met indianen die de Nieuwe Wereld kennen dan slaven aan te voeren die zich hier evenmin thuis voelen als op de maan.’

‘Wie zijn de Afrikanen die ik heb gezien bij onze aankomst?’

‘Xavier en Petrus... ken je die dan niet meer?’

‘Nou... nee.’

‘Vrije mannen.’

‘O.’ Ze voelde de warmte van zijn hand. ‘Als ik dood was, met wie zou jij dan trouwen?’

Daar schrok hij van. ‘Zeg dat toch niet, Pryor. Zoiets brengt ongeluk.’

‘Welnee. Ik weet dat je me best heel aardig vindt, maar als ik een vrouw zonder geld was, zou ik je maitresse zijn, niet je vrouw.’

Hij zuchtte, uit het lood geslagen. ‘Hoe moet ik dat weten zolang je geen vrouw zonder geld bent? Ik ken je alleen zoals je bent en ik hou van je. Waarom doe je zo wreed tegen me?’

‘Niet wreed... voorzichtig.’

‘Het is allemaal een kwestie van goed geluk, net als bij whist. Je kunt beter aan de tafel zitten en je geluk met de kaarten beproeven dan ernaast staan en toekijken.’ Hij stond op uit zijn stoel en boog zich over haar heen, zijn handen op de leuning van de stoel, zijn gezicht een paar centimeter van het hare. ‘Ik hou van je.’

Het bloed bonkte zo hard in haar slapen dat Cig dacht dat haar hoofd zou barsten. ‘Je k nt me niet.’

‘Ik ken je al je hele leven.’

‘Maar’ – ze moest vechten om rustig adem te halen – ‘er zijn dingen van me die jij niet weet.’

‘Er zijn dingen aan mij die jij niet weet. Ik hou van je, dat is het enige wat er toe doet.’

‘Ik geloof niet dat je van iemand kunt houden als je haar niet kent.’

‘Je hebt het mis.’ Hij kwam naar voren en kuste haar. Omdat ze zich niet verzette, pakte hij haar met zijn handen onder haar oksels, tilde haar uit haar stoel en sloeg zijn armen om haar heen.

Hij voelde sterk aan en hij rook naar tabak, leer en zweet. Zijn kus smaakte vertrouwd. Cig liet zich niet overdonderen hoewel Lionel dat wel probeerde. Maar ze was eenzaam en stuurloos en leefde al een hele tijd zonder lichamelijke liefde. Ze beantwoordde zijn kus en voelde de oude hitte opvlammen in haar buik.

Terwijl ze richting bed schoven, fluisterde ze: ‘Dit betekent niet dat ik met je ga trouwen.’

Hij knikte, wierp de jas van berenpels af, trok het nachthemd over zijn hoofd en hoopte dat ze na vannacht zou ophouden met tegenstribbelen.

Later, toen de kaarsen sputterden en Lionel sliep, hees Cig zich op haar elleboog om hem eens goed te bekijken. Ze had Blackie niet zo jong gekend. Ze schatte Lionel op zo’n dertig tot tweeëndertig jaar. Blackie zou er net zo hebben uitgezien als Lionel, alleen was Blackies snor militair van snit terwijl de wat vollere snor van Lionel een beetje omhoogkrulde. Ook droeg Blackie zijn haar tamelijk kort geknipt; ze vroeg zich af hoe hij er met een pruik zou uitzien. Ze zou waarschijnlijk moeten lachen.

Het was fijn geweest om met hem te vrijen, maar ze wist dat ze zich er nooit zó aan zou overgeven als ze bij haar man had gedaan. Destijds was ze te jong geweest om iets anders te kennen. Nu was ze oud genoeg om tegen een man opgewassen te zijn. En hoewel er veel van Blackie in Lionel zat, was hij toch iemand anders.

Lionel had waarschijnlijk de waarheid gesproken toen hij zei dat hij van haar hield. Hij hoefde haar niet te kennen om van haar te kunnen houden. Hij had vastomlijnde plannen. Zij hoorde in die plannen te passen. Hij zou haar verzorgen, beschermen en eren als zijn vrouw. Haar innerlijke leven was hem even vreemd als Mexico. Sterker nog, het had voor hem geen waarde. Lionel was niet anders dan miljoenen andere mannen. Hoe verleidelijk het ook was om zich aan te passen en rustig een comfortabel leventje te accepteren, zij wilde meer. Volgens menigeen was daarmee afdoende bewezen dat ze echt krankzinnig was.

‘Samuel, blijf daar niet staan als een zak zout! Ga de pelzen halen.’

‘Zo gaat het ook wel,’ protesteerde Margaret zwakjes.

‘Jullie vriezen nog dood met alleen die dekens. Horatio, Horatio, ben je soms doof?’

‘Nee mevrouw.’ De gedrongen bediende stak zijn hoofd om de hoek.

‘Heb je de slee ingespannen?’

‘Ja mevrouw, daar is voor gezorgd.’

‘Dat is maar goed ook, Horatio, anders had je ze zelf naar Buckingham mogen trekken.’

Hij trok een grimas. ‘Mevrouw Kate, u bent...’ Zonder zijn zin af te maken schuifelde hij weg; in dit huis van beschaving viel zijn brede Saksische lijf uit de toon.

‘De lucht is turkooisblauw. Veilige terugreis allemaal. Samuel heeft een mand voor jullie ingepakt.’

Spontaan sloeg Margaret haar armen om Kates nek. ‘Wat bent u toch lief?’

‘Ik? Ha.’

‘O, mevrouw De Vries, we zullen het eerlijk niet verder vertellen.’ Cig gaf haar een kus op haar wang.

‘Als je dat maar weet. Nog even en het loopt hier vol met schorriemorrie. Ze kunnen je beter een zuur oud wijf vinden dan een aardig oud mens.’ Ze vouwde haar armen over haar borst en vertoonde een sterke overeenkomst met de zestiende-eeuwse heer onder wiens portret ze stond. Ze merkte Pryors belangstelling. ‘Je stond er altijd naar te kijken toen je klein was. Mijn grootvader. Hij steunde Essex en wedde daarmee op het verkeerde paard.’

‘Moeder.’ Lionel deed de voordeur open en schudde de sneeuw

van zijn laarzen. 'Kunt u ze niet overhalen om te blijven?'

Ze keek van hem naar Pryor. 'Ik zou graag willen dat je bleef. En me het buitengewone genoegen deed je weer in te maken met kaarten. We zouden ook kunnen dobbelen.'

Tom schudde zijn hoofd. 'Niks ervan, ik waag nog liever een gokje met Beëlzebub.'

'Zo gelukkig ben ik nou ook weer niet.' Ze glimlachte.

'Maar wel met uw zoon.' Cig knikte met haar hoofd.

'Ach...' Haar hand ging zenuwachtig naar haar borst. Ze dacht even na, kneep haar lippen samen en sprak haar gedachte toch maar niet uit. In plaats daarvan zei ze: 'Hoe graag ik ook wil dat jullie blijven, en dat is natuurlijk ook Lionels vurigste wens, dit weer zal niet aanhouden. Ik voel het in mijn botten.'

Kate en Cig kusten elkaar ten afscheid terwijl Lionel bij Pryor bleef talmen en met haar meeliep naar de slee. Hij kuste haar nog eens toen hij haar optilde en naast Margaret zette, die naast Tom zat.

'Ik mis je nu al.'

'Tot gauw ziens, Lionel.' Ze hield haar hand tegen zijn wang. 'Ik heb het heerlijk gehad. Dankjewel.'

Hij maakte een diepe buiging. 'Het was me een eer, mejuffer. We zien elkaar weer op de kerstpartij van Francis Eppes.'

'Neem vooral je moeder mee.'

Hij lachte spottend. 'Ze zal zich heftig beklagen over de praal-zucht van deze wereld, maar meekomen zal ze.'

'Zeg maar tegen haar dat ze Amélie Boothrod de loef moet afsteken. En dat we daarop rekenen.'

Hij knikte als teken dat hij de boodschap door zou geven. Tom nam de teugels ter hand en de slee gleed vlot door de sneeuw.

Terwijl ze wegreeden, verbaasde Cig zich over de stilte. Ze hoorde de ijzers die door de sneeuw sneden, de gedempte hoefslag en het ritmische ademen van de paarden, de ademhaling van Tom en Margaret.

Kate tuurde uit de ramen. Ze zag hoe Lionel de slee nakeek tot hij uit het zicht was verdwenen. Toen draaide hij zich om en liep het huis in.

'Ze is een hele dame geworden, iemand om rekening mee te houden,' merkte Kate op.

‘Ja.’

‘Ze laat zich niet dwingen, Lionel. Ze moet uit zichzelf naar je toe komen. Zet haar niet onder druk.’

Zijn gezicht liep rood aan. ‘Ik zet haar niet onder druk.’

‘Je bent een doordrammer. Wat jij ziet als hofmakerij riekt naar militaire manoeuvres.’

Gekwetst flapte hij eruit: ‘Ze heeft me vannacht in haar bed ontvangen.’

‘Wees niet zo’n dwaas,’ was het scherpe antwoord van Kate. ‘Dat betekent niet dat je die dame nu hebt veroverd. Ze is anders, Lionel...’ Haar stem stierf weg. ‘Ze komt uit een andere wereld.’

Kate de Vries had gelijk. Het weer sloeg om. Toen ze eenmaal bij Buckingham waren aangekomen, was de lucht zo zwart als de onderkant van een braadpan. De temperatuur, die net onder het vriespunt was gebleven, begon te dalen.

Cig spande de paarden uit terwijl Tom en Bobby extra proviand voor het vee naar beneden haalden voor het geval een storm hen zou beletten bij de maïsschuur te komen.

Marie had uit voorzorg bijna een vadem brandhout opgestapeld aan de zuidkant van de zomerkeuken. Ze had ook een berg brandhout in huis opgeslagen, zowel in het grote huis als in dat van haarzelf. Margaret kon zien dat ze uitgeput was en stuurde haar naar huis om uit te rusten.

Nauwelijks was Cig binnen of het begon harder te waaïen. 'Perfect getimed.'

'Wat?'

'Een uitdrukking.'

Tom dook door de achterdeur naar binnen. 'Ik heb mijn broek gescheurd.' Hij lachte en wees op de scheur die van de binnenkant van zijn dij tot aan zijn knie liep.

'Ik denk niet dat ik hem kan maken. Die broek is te versleten.'

'Ben je niet blij dat hij nu pas is gescheurd en niet halverwege Wessex en hier?' vroeg Cig.

Later, toen ze rond het vuur paardentuig en de oude broek zaten te herstellen, dacht Cig aan Lionel. Het was alsof er een deur was opengegaan. Geen liefde. Geen opwelling van emotie, maar een loslaten, de bereidheid om nieuwe mensen te ontmoeten en nieuwe ervaringen op te doen. Ze had het gevoel dat ze ingepakt had gezeten in katoenen windsels. De windsels begonnen los te laten.

Tom, die ook blij was met de afloop van het bezoek aan Wessex, zat onder het werken te fluiten.

‘Werd Kate de Vries in haar hoogtijdagen beschouwd als een schoonheid?’ vroeg Cig.

‘Vader vond destijds van wel.’ Vaardig vlocht Tom een gescheurde teugel. ‘Zelfs nu heeft ze niet-onknappe trekken.’

Cig bedacht hoe belangrijk proporties waren voor mensen van deze tijd. Bij het beschrijven van iemands uiterlijk, man of vrouw, werden doorgaans proporties genoemd, samen met tanden en teint. Borsten werden zelden vermeld, kennelijk werd daar niet moeilijk over gedaan. Lengte werd ook genoemd, maar niemand leek daar zo door geobsedeerd als de mensen in haar eigen eeuw.

Zonder de mogelijkheid van chirurgisch of tandheelkundig ingrijpen, zonder de mogelijkheid om in de kindertijd misvormd geraakte ledematen recht te zetten, was het niet vreemd, concludeerde ze, dat men zich zo bezighield met regelmaat, uniformiteit. Dat weerspiegelde de onuitgesproken bezorgdheid over geestelijk evenwicht. Aangezien de mensen weinig manieren kenden om mankementen te verhelpen, was hun hoop erop gericht te voorkomen dat ze zich voordeden. Door de intelligente keuze van een wederhelft probeerde men aan intelligente kinderen te komen, recht van lijf en leden en helder van oog.

Langzaam begon Cig de realiteit van deze tijd te bevatten. Ze ontkwam er niet aan met haar eigen maatstaven te oordelen. Per slot van rekening waren dat de enige die ze had, maar ze was pienter genoeg om te weten dat de maatstaven van deze tijd voortkwamen uit de realiteit en dat ze maar haar best moest doen er iets van op te steken.

De zware lucht maakte haar soezerig. Vaak zat ze met haar ogen te knippen om haar aandacht bij haar werk te houden. Het werken met els en wasdraad vereiste concentratie, anders had ze een gat in haar hand gestoken voordat ze het wist.

Tom vertrok zijn gezicht en wreef daarna over zijn knieën.

‘Pijnlijk?’

‘Die van jou dan niet?’

‘Alles doet pijn met dit weer,’ antwoordde Cig. Ze herinnerde zich de Motrin-pijnstillers in haar vest. ‘Ik heb iets dat wel zal helpen.’

‘Zo vroeg op de dag mag ik niet drinken.’ Tom glimlachte.

Cig stond op en viste het witte plastic flesje uit haar kanariegele vest, dat aan een haak hing. Ze vulde een glas met cider en gaf het aan Tom met twee pillen.

‘Probeer maar eens.’

Zijn lippen krulden omhoog.

‘Tom, er zijn ergere dingen dan medicijnen.’

‘Zoals.’

‘Dokters.’

‘Ja...’ Hij glimlachte en nam de pillen aan. ‘Vreemde vorm.’

‘Dat slikt makkelijker.’ Cig stak hem het glas toe.

‘Jij eerst.’ Hij zag dat ze pillen in haar hand had.

Ze nam ze in. Hij gaf haar de cider. Ze slikte.

Hij volgde haar voorbeeld.

Ongeveer een halfuur later stond hij op en schudde met zijn benen. ‘Zuster, wat is dat voor medicijn?’

‘Motrin. Het is een nieuwe pijnstiller die je probleemloos kunt kopen...’ – ze dacht even na – ‘in Londen.’

Hij liep naar haar vest en haalde het flesje te voorschijn. De woorden ‘Kalamazoo, MI en USA’ zeiden hem niets, evenmin als de streepjescode en Vervdat 12/96. Wat hem fascineerde, was het flesje. Hij draaide de dop een paar keer los en deed hem er weer op om naar het klikje te luisteren. Hij kneep in het stevige plastic, dat een beetje indeukte en weer zijn oude vorm aannam.

‘Ik heb nog nooit zoiets gezien... dit is de stevigste huid die ik ooit heb gezien. Hoe kan hij zo wit zijn?’

Cig bekeek hem aandachtig terwijl hij het potje in haar vestzak liet terugglijden.

‘Wat voor nieuws zullen ze nu weer bedenken?’

Ze slaakte een onhoorbare zucht van verlichting.

De zware sneeuwval zette door terwijl Cig en Margaret touwen tussen de gebouwen spanden zodat niemand zou verdwalen. Zwetend bleef Cig bij het rookhok staan, het achterste bijgebouwtje; haar benen deden pijn omdat ze door zestig centimeter hoge sneeuw moest ploegen en een paar keer in een sneeuwberg was gevallen.

‘Nu we hier toch zijn, wil je dat ik een ham of zo mee terugbreng?’

Margaret schermde haar ogen af. ‘Ik zie écht geen hand voor ogen.’ Haar dikke wanten maakten het moeilijk de vastgevroren ijzeren klink omhoog te krijgen.

‘Hier.’ Cig hield haar hand onder de klink en gaf er een tik tegen.

Samen klaptten ze hem omhoog; de deur zwaaide open in de wind en sloeg tegen de bakstenen muur. Ze gingen naar binnen.

Cig knipperde de sneeuw van haar wimpers en deed de deur achter zich dicht. ‘De winter maakt dat alles er prachtig uitziet,’ zei ze hijgend, ‘maar het is wel een hoop werk. Ik ben toe aan een reisje naar Florida.’

‘Wat heb je daar dan te zoeken?’

‘Het is een prachtige staat met palmbomen, stranden, een vrolijk zonnetje en in mijn tijd, te veel bezoekers. Natuurlijk is Florida in deze tijd nog steeds van Spanje, neem ik aan.’

Margaret schudde haar hoofd. ‘Het gaat vast mis tussen ons en Spanje.’

‘Nee, juist niet. In de komende eeuw trekken we ten strijde tegen de Fransen.’

Margaret lachte. ‘Goed zo, die mag ik ook niet. Winnen we?’

‘Ja.’ Cig lachte ook. ‘Klinkt idioot, hè?’ Toen haalde ze haar schouders op. ‘Wat ik me afvraag is: kom ik weer thuis als ik doodga?’

‘Zeg zoiets toch niet.’

Afwerend hield Cig haar handen op. ‘Denk eens na. Ik kom uit een andere tijd, een latere tijd dan deze. Misschien ga ik pas weer vooruit in de tijd als ik sterf.’

‘En stel dat je teruggaat in de tijd?’ Margarets mooie ogen sperden zich verder open.

‘Daar heb ik nooit bij stilgestaan.’

‘Je moet nooit aan doodgaan denken, wat er ook gebeurt. Het leven is een geschenk, Pryor, het wordt je toch al gauw genoeg afgepakt.’

‘Ja... nou ja, ik vraag me toch af of mijn overlijden ergens toe leidt.’

‘Je komt onder de groene zoden, daar leidt het toe.’ Margarets adem hing als een wolkje in de lucht. ‘Ben je zo ongelukkig?’

‘Ik ben niet gelukkig en ook niet ongelukkig. Het gaat veel verder.’ Ze stak haar gehandschoende handen onder haar oksels. ‘Ik wil niet ondankbaar klinken. Je bent ontzettend lief voor me. Als jij er niet was geweest, denk ik dat ik gek was geworden of had geprobeerd zelfmoord te plegen.’ Ze reikte naar omhoog en tilde een ham van een haak. ‘Laten we teruggaan. De kou trekt in mijn botten.’

‘In die van mij ook.’ Margaret duwde de deur open. ‘Pryor, als de ham te zwaar wordt, zal ik hem wel dragen.’

‘Goed. Loop jij maar voorop, dan blijf ik vlak achter je.’ Met haar linkerhand pakte ze het touw en met haar rechterhand hield ze de ham in evenwicht op haar rechterschouder.

Ze bleven een paar keer staan om op adem te komen. Cig hield de ham stevig vast. Toen ze bij de zomerkeuken kwamen, liet ze hem opgelucht op de grote tafel vallen. Margaret deed de deur achter hen dicht. In de grote open haard loeide een vuur waarvan de as opvloog.

Margaret deed haar wanten en haar zware jas uit en ging met haar rug voor het vuur staan. ‘Dat is lekker.’

‘Waarom trek je deze keuken niet met een paar stenen muurtjes bij het huis? Dan wordt het looppaadje een extra kamer.’

‘Omdat ik doodsbenuwd ben voor brand en brand schijnt altijd in de keuken te beginnen. In de keuken in het huis warm ik eten op of zet ik thee, maar hier doe ik liever het meeste bak- en braadwerk.’

‘Dat is heel verstandig, als je het niet erg vindt heen en weer te lopen.’ Ook Cig trok haar jas en handschoenen uit. ‘Zet me maar aan het werk. Ik ben geen geïnspireerde kok, maar instructies opvolgen kan ik heel goed.’

‘Je mag het deeg voor onze broodjes kneden.’

Terwijl Cig bloem afmat, pakte Margaret een worstsliert van een hoge haak. Hoogheid deed één groen oog open. Nell, die naast haar lag te dutten, snuffelde en deed hetzelfde. ‘Ga maar weer slapen.’ Margaret lachte ze uit. Vlekje streek langs haar benen. ‘Bedelares.’ Ze sneed de worst in kleine stukjes, raspte een brok witte kaas en mengde alles door het deeg dat Cig had gemaakt. ‘Moet je horen, je hebt me nooit verteld wat er precies is gebeurd op de dag dat je door de mist reed. Vertel eens.’ Het koele deeg perste zich tussen haar vingers onder het luisteren; af en toe gooide ze de katten een brokje toe.

‘Het begon op een vreemde manier. Ik beleefde een van de geweldigste vossenjachten van mijn leven. Op het eind van de achtervolging huilde er een hond in de bossen. Ik gaf de leiding over aan Grace en reed samen met een andere vrouw, Harleyetta, die verpleegster is, het bos in.’ Cig zweeg even. ‘In mijn tijd bestaan er speciale scholen waar ze mensen tot verpleegster en arts opleiden.’

‘Dat is een goed idee,’ zei Margaret.

‘Ik wou dat je Harleyetta kon zien, want ze scheert haar wenkbrauwen af en tekent ze dan in, maar dat doet ze te laag op haar voorhoofd.’ Ze wees aan waar. ‘En als ze te veel gedronken heeft worden ze wiebelig. Enfin, in het bos vonden we de hond, die tegen een enorme, oude omgevallen boomstam stond te blaffen. En nou komt het griezelige. Er zat een skelet in.’

‘Nee toch.’ Even kregen Margarets handen iets bibberigs en vloegen er een paar stukjes worst op de grond, tot groot genoegen van de katten.

‘Het was een man die al een hele, hele tijd dood was, hoogstwaarschijnlijk vermoord, en in de boomstam weggestopt. Volgens Harleyetta dateerde het skelet van ver voor de burgeroorlog, wat de meest waarschijnlijke verklaring was, dachten we. Zit trouwens maar niet over die oorlog in, dat is weer een heel ander verhaal. Die vond plaats in 1860. Enfin, Harleyetta zei dat we pas zouden weten hoe

oud het skelet was als we het naar een forensisch laboratorium hadden gebracht. Dat is een plaats waar ze kunnen uitzoeken hoe lang iemand al dood is en wat de doodsoorzaak is. Het is heel wetenschappelijk... Nou, op weg terug naar het jachtgezelschap, waarvan mijn zus de leiding had, weet je wel... kun je me nog volgen?’

‘Ja, ja, maar het is moeilijk je bij te houden door al die nieuwe begrippen en oorlogen.’

‘Sorry. Hoe dan ook, Harleyetta was in het ziekenhuis toen mijn man binnen werd gebracht, overleden aan een hartaanval. Door een klein misverstand vertelde ze me dat hij een verhouding met mijn zus had gehad. Ze dacht dat ik het al wist, maar wat wilde het geval, ik wist van niets, en het vloog vanzelf uit haar mond toen we naar onze groep terugreden.’

Margarets ogen gingen wijd open en er verscheen een bloes op haar gezicht. ‘Een verraad op twee fronten, geen wonder dat je... van streek was.’

‘Ik reed met Harleyetta mee naar onze groep. Mijn hoofd liep om, dus ik ging terug naar de bossen om de hond op te halen. Ik moest mezelf weer onder controle zien te krijgen, begrijp je wat ik bedoel? Toen ik weer langs de schedel reed, was het net of hij tegen me glimlachte.’

Margaret huiverde. ‘Ze grijnzen je inderdaad aan.’

‘Het rare was... ik weet niet, ik had het gevoel dat ik iets wist, zonder het me te kunnen herinneren. Dikstaart, die grote vos, draafde voor me uit. Ik reed hem achterna, de mist in. Voor ik wist wat er aan de hand was, zat ik hier.’

‘Je hebt een ontzettende schok opgelopen.’

‘Soms denk ik dat ik te suf ben om het te voelen,’ zei Cig eerlijk.

‘De geest kent wonderlijke wegen om tot rust te komen.’ Er flitste een lachje over Margarets knappe gezichtje. ‘Het is een wijze vrouw die zich niet al te grondig verdiept in de bezigheden van haar man.’

‘Ik was wel op de hoogte van zijn andere affaires, de meeste dan, en na verloop van tijd handelde ik zoals je zojuist adviseerde. Ik deed net of ik het niet wist. Wat zou ik erbij winnen om het met hem uit te praten? Dat heb ik in het begin van mijn huwelijk een keer geprobeerd en die rotzak biechtte alles onbekommerd op, zei dat hij het nooit meer zou doen en legde het prompt aan met een ander!’

Margaret floot. 'De schobbejak!'

'Mijn zus was nog erger dan hij. Ik nam haar in vertrouwen. Ik vertrouwde haar.' Abrupt hield Cig op. 'Heb jij een zuster?'

'Ze is aan de pokken overleden. Het was nog maar een klein ding en alleen God weet waarom ik niet besmet ben geraakt.' Margaret legde de broodjes op een dunne ijzeren bakplaat. 'Pryor, kun jij het je zuster vergeven?'

'Ik weet het niet.'

'Je zult pas naar je eigen tijd terugkeren als je haar kunt vergeven.'

Cig legde haar hand op Margarets schouder. 'Helderziende blik?'

Margaret schudde van nee. 'Tijd betekent niets als het op het menselijke hart aankomt. Dat verandert nooit. Je moet het Grace vergeven. God zal oordelen, de mens niet.' Ze zweeg even en woog haar woorden. 'Pryor, wist jij dat de indianen hun slachtoffers in bomen begroeven?'

Tijdens hun vliegende rit in de arrenslee verleidde het lichte paarsblauw van de sneeuw Cig ertoe zich op een dromerige manier gelukkig te voelen. Ze had het idee dat ze voortzoefde door een gordijn van blauw, want de sneeuw viel als een toneelgordijn in rimpelende golven neer.

De sneeuw prikte in haar gezicht en beet in haar tong als ze haar mond opendeed om te lachen. Cig herinnerde zich niet 's winters ooit zo veel plezier te hebben beleefd. Omdat Lionels slee kostbaar was, het nieuwste van het nieuwste, geschilderd in een diep kersenrood met goudkleurige biesjes, kon Tom geen weerstand bieden aan de drang om ermee over de weg langs de rivier te rijden voordat hij hem naar Wessex terugbracht.

Cig en Margaret, gewikkeld in pelsdekens, gilden het uit toen ze door de bocht gingen.

‘Niet zo hard.’

‘Leef in galop, mijn liefste.’ Tom boog zich naar Margaret en kuste haar roze wangen, maar hield toch de teugels in.

‘Goddank heb je niet geprobeerd Full Throttle voor dit ding te spannen, anders zaten we nu al in de volgende staat,’ zei Cig.

‘Staat waarvan?’

‘Ik bedoel kolonie,’ antwoordde Cig haar broer. ‘Ik wou dat wij zo’n slee hadden.’

‘Alles op zijn tijd, alles op zijn tijd.’ Toms kin stak naar voren. ‘Geduld, hard werken en een beetje geluk. Uiteraard kom je ook een heel eind met een goed huwelijk, zus.’

Ze rolde met haar ogen.

Margaret sprak in haar plaats. ‘Alles op zijn tijd... alles op zijn tijd.’

Tom, die zijn eigen woorden in zijn gezicht kreeg geslingerd, kon alleen maar met lauwe instemming knikken.

Een eenzame figuur reed hen tegemoet. Tom liet de paarden stapvoets gaan.

‘Patrick Fitzroy,’ riep Cig hem bij het naderen toe, ‘hoe komt het dat je uit rijden bent in een blizzard?’

‘Wat is een blizzard?’ vroeg hij.

‘Een snijdende sneeuwstorm,’ antwoordde ze.

‘Aha, nog een van je modieuze woorden.’ Hij zweeg even. ‘Ik wilde je iets laten zien.’

Tom keek zonder iets te zeggen toe hoe Fitzroy naast de slee kwam staan. ‘Een schoonheid. Dat lijkt wel de arreslee van Lionel de Vries.’

‘Het is zijn arreslee. Ik ga hem vandaag terugbrengen.’

‘Wat wilde je me laten zien?’ vroeg Cig.

‘Als jullie nu teruggaan laat ik het zien bij jullie stal. Ik heb een stukje leer in de hoof van mijn merrie gezet en dat wil ik jullie laten zien.’

‘Waarom?’ Het beviel Tom niet dat Pryor opeens zo opleefde door de aanwezigheid van de Ier.

‘Het voorkomt dat de sneeuw zich ophoopt in de hoeven. Ik zal haar overigens wat vaker moeten beslaan, maar dat is een geringe prijs, zou ik zo zeggen.’

Tom keerde de slee en Patrick reed in draf met hen mee. De sneeuw vormde een korst op zijn zware blonde wenkbrauwen. Hij vroeg Tom: ‘Zal ik met je meerijden naar Wessex? Gezelschap bekort iedere reis.’

‘Nee, dank je.’ Tom glimlachte.

Ze praatten over het weer, het aanstaande feest van de Eppes, de ditjes en datjes van het dagelijks leven die in iedere tijd en iedere groep mensen een grote rol spelen.

Toen ze bij Buckingham aankwamen, liet Tom de slee tot stilstand komen voor de open staldeuren. Patrick steeg af en leidde zijn paard naar binnen. Hij bood aan Tom te helpen bij het uitspannen, maar Tom bedankte en zei dat hij snel zou vertrekken.

‘Laat me maar eens zien waarom je hier bent gekomen.’ Tom liep op de merrie af. Fitzroy tilde haar linkerbeen op en wees op een

soepel stuk leer dat zorgvuldig in de vorm van haar hoof was gesneden. Het hoefijzer was eroverheen geslagen, waardoor er een beschermend kussentje ontstond. Dit had twee grote voordelen wanneer er sneeuw lag. Het voorkwam dat er zich sneeuw ophoopte in de hoof, en aangezien paard noch ruiters precies wisten wat er onder de sneeuw lag, kreeg het dier zo enige bescherming tegen stenen en andere scherpe voorwerpen.

‘Knap werk,’ zei Cig, die achter Tom stond.

‘Hoe lang duurt het voordat het leer scheurt?’ vroeg Tom, die zich niet makkelijk liet overtuigen.

‘Dat hangt ervan af waar ze op gaat staan, dacht je niet?’ Fitzroy zette haar hoof neer. ‘Als het goed is, gaat het mee tot het volgende beslag.’

‘Besla je om de anderhalve maand?’ vroeg Cig.

‘Ik laat me door het paard vertellen wanneer, maar daar komt het ongeveer op neer.’

‘Kom mee binnen iets warmes drinken. Ik heb ook worstenbroodjes,’ nodigde Margaret Patrick uit. ‘Wat doe jij, man?’

‘Ik moet er maar vandoor.’

‘Vergeet niet Kate de Vries die mand te geven. Er zitten broodjes in voor jou en potten vruchtenmoes voor haar. Denk je dat je morgen weer thuis bent?’

‘Hangt af van het weer, mijn lief.’ Hij kustte haar op haar wang.

‘Een veilige reis,’ riep Cig over haar schouder terwijl ze Fitzroys merrie in de stal van Pollux leidde.

Tom vroeg met nadruk: ‘Moet ik nog iets tegen Lionel zeggen?’

‘Doe hem de groeten, en zeg dat ik hem op het feest zie.’ Ze draaide zich om naar Fitzroy. ‘Laat me haar afzadelen en een deken over haar leggen. Dat is binnen een minuut gebeurd. Het heeft geen zin haar opgezadeld te laten staan zonder dat ze ergens heen moet.’

‘Ik doe het wel.’

‘Al gebeurd.’ Cig glimlachte terwijl ze het hoofdstel afnam.

Tom bleef nog even treuzelen en sprong toen in de slee. ‘Ik heb helemaal geen zin om dit ding terug te brengen.’ Hij moest om zichzelf lachen.

‘Het is een fraai stuk werk.’ Fitz ging met zijn vinger over de sier-

streepjes. Hij keek op naar Tom. 'Als je die leren zolen eens wilt uitproberen, zet ik ze onder Helens hoeven. Zonder kosten. Om te zien hoe het bevalt.'

'Ik zal erover nadenken,' antwoordde Tom. 'Bedankt voor het aanbod.' Hij knipoogde naar Margaret, keerde de slee en reed langs de stal. Moeiteloos gleed hij de lage heuvel op en verdween al snel in de sneeuw, de weg op naar Essex.

Eenmaal binnen, vol worstenbroodjes en warme thee, haalde Fitzroy een in bruin papier verpakt en met touw dichtgebonden pakje uit zijn overjas, die ergens aan een haak hing. Uit de andere zak trok hij een ander pakje. Het grootste stak hij Margaret toe, het kleinste Cig.

'O...' Margaret kreeg een bloes toen ze na het uitpakken een boek met tekeningen van de laatste mode aan de Europese hoven in haar handen hield. De tekenares zou een dame van hoge stand zijn. Uiteraard wenste dit toonbeeld naamloos te blijven.

Cigs boek was in het Frans geschreven, *Haute École*. Ook in dit boek stonden tekeningen, van mannen te paard die dressuurproeven uitvoerden.

'Wat een prachtig cadeau!' riep Cig uit. 'Dank je.'

Margaret boog zich voorover om het te kunnen zien. 'Mijnheer Fitzroy, u bent een opmerkzaam heerschap.' Ze lachte. 'Stel je voor dat u Pryor mijn boek had gegeven en omgekeerd.'

Cig, die over de tafel heen gebogen door de nog niet opengesneden bladzijden van Margarets boek zat te bladeren, begreep haar opmerking. Ze stond op om een scherp mes te halen en begon met grote zorg de bladzijden van haar boek en daarna die van Margarets boek open te snijden. 'Patrick Fitzroy, je verrast me.'

'Mooi zo... dan zul je me niet saai vinden.'

Ze aarzelde even en antwoordde toen langzaam: 'Ik vind je niet saai. Ik vind je zelfs de meest interessante man die ik...' Ze wist niet precies wat ze wilde zeggen, dus haalde ze haar schouders op.

'Voel jij je niet af en toe als een vis uit het water, nu je terug bent?'

'Voortdurend,' antwoordde ze.

'Zo voel ik me ook.' Hij glimlachte tegen Margaret. 'Alles is namelijk zo vreemd.'

‘Ik weet zeker dat ik me ook zo zou voelen als ik naar Londen of Dublin zou reizen.’ Margaret liet de naam Dublin vallen omdat Fitz een Ier was.

‘Een beeldschone dame zoals u zou overal op haar plaats zijn.’

‘Dat geloof ik ook,’ beaamde Cig. ‘Margaret heeft wat sommige mensen “uitstraling” noemen... ze straalt als een ster.’

Blozend begon Margaret te lachen. ‘Jullie brengen me nog het hoofd op hol.’

‘Uitstraling.’ Fitz dacht over deze omschrijving na. ‘Dat heb ik nog nooit gehoord, maar het is de juiste beschrijving van de vrouw des huizes.’

‘Hoe bent u zo in Virginia terechtgekomen, mijnheer?’ Margaret hield haar modeboek vast alsof het een kostbaar juweel was.

‘U weet van de onlusten in Engeland.’

‘Daar weet ik van.’ Ze knikte.

Hij ging verder, met een halve glimlach: ‘De Engelsen hebben het erg moeilijk gemaakt om Iers te zijn. En vergeef me, want ik weet dat u beiden Engels bent.’

‘Dat betekent niet dat we het eens zijn met alle maatregelen van de koning,’ merkte Margaret verstandig op, maar met zachte stem. Je moest voorzichtig blijven.

‘Toen ik zag hoe somber mijn toekomst was, nam ik ontslag uit het leger, want hoop op bevordering had ik niet en er zou spoedig van me worden verlangd een eed te zweren die ik niet naar eer en geweten kon afleggen. Mijn oudste broer gaf zich met hart en ziel over aan het anglicaanse geloof, maar ja, hij zal al mijn vaders landerijen erven. Ik kan het hem niet kwalijk nemen. Ik nam het geld dat ik nog van mijn dienst overhad en mijn vader was zo aardig voor mijn overtocht naar de Nieuwe Wereld te betalen; ik ga hier ook niet meer weg. Ik kon kiezen tussen een vak leren of verhongeren, want ik had niet genoeg geld om planter te worden. Ik ben gek op paarden en ik weet er het een en ander van... en zo is het dan gesteld.’

‘Menig man vertikt het met zijn handen te werken,’ zei Margaret. ‘Ze komen hier, met hun vestigingsoorkonde in hun hand, zien wat er moet gebeuren en kiezen snel het hazepad. Ik bewonder u.’

‘Ik ook,’ beaamde Cig.

‘Dames, nu vleit u me. Dit is een nieuwe wereld, die om nieuwe

wegen vraagt. Ik merk dat ik tevreden ben met dit werk. Ledigheid leidt tot ingebeelde ziekten, volgens mij. Als ik genoeg geld opzij kan leggen, ga ik paarden fokken, raspaarden. Ik zou graag beginnen met dat fraaie dier van jou.' Hij keek Cig aan.

'Nou... ik zie niet in waarom niet.' Ze glimlachte naar hem. Ze ontkwam er niet aan hem aardig te vinden. Hij was een man met gevoel, een bescheiden man. 'Volgens mij is het zo, Fitz, als je in staat bent een uitstekende meute jachthonden te fokken, dan ben je ook in staat goede paarden te fokken.'

'Dank je.' Hij liep warm voor het onderwerp. 'Ik weet dat ik een paar merries en één kwaliteitshengst zal moeten importeren, maar na verloop van tijd hoop ik niet meer afhankelijk te zijn van Ierland of Engeland.' Opgewonden boog hij zich naar voren. 'En ik wil op reis naar elk van de koloniën om te zien wat voor warmbloeden ze daar hebben. Dat zal tijd kosten... jaren, maar ik heb goede moed.'

'Het is een schitterend idee,' zei Cig.

'Ik ben weg van een goede paardenrace,' droomde Margaret hardop.

'Als God het wil, zult u uw paardenrace krijgen.' Zijn blauwe ogen dansten. 'Dames, ik moet afscheid nemen. Straks is de dag voorbij voordat ik het weet. Bedankt voor de spijzen en het lieflijke gezelschap. Het heeft me goed gedaan.'

'Dank u voor het cadeau.' Margaret was in de wolken met haar boek.

'Ik loop met je mee naar de stal,' zei Cig.

'Nee, nee, blijf lekker warm binnen.'

'Ik heb geen last van de kou als je bij me bent.' Uit de mond van iedere andere vrouw zou deze opmerking koket hebben geklonken, maar uit Cigs mond klonk hij als een feitelijke mededeling.

'Dan is het me een eer.'

Ze ploeterden door het blauwe licht de stal in. Cig haalde de deken weg en Fitz gooide zijn zadel op de rug van de merrie. Binnen een paar minuten had ze ook haar hoofdstel om.

'Het is geen onaardige merrie.'

'Stevige botten. Geen grote klasse, natuurlijk, maar gewillig en ze kan tegen een stootje. Temperament komt voor alles bij merries en bij vrouwen.' Hij lachte.

‘Een waarheid als een koe. Ik ben blij dat je geweest bent. Ik ben erg blij met het boek. De volgende keer dat ik je zie, heb ik het gelezen.’ Ze zei er niets over dat het in het Frans was. Ze veronderstelde dat van ontwikkelde mensen werd verwacht dat ze Latijn en Frans konden lezen. Gelukkig kon ze beide talen lezen, in elk geval voldoende om zich te redden.

‘Zal ik je een zetje geven?’ vroeg ze.

‘Dacht je dat ik zo oud en stijf was?’

‘Nee. Soms, als ik opstijg van de grond, doet mijn linkerknieschijf zeer.’

‘Nou, jouw paard is wel iets groter dan het mijne, moet je weten, dus ik kan net mijn been over het zadel zwaaien’ – wat hij ook deed – ‘om een sierlijke indruk te maken. Ik geloof niet dat ik zo vlot in het zadel kwam als ik nog ver te gaan had.’

‘Wat aardig van je om dat te zeggen.’ Ze legde haar hand op de kuit van zijn laars, net zoals ze dat bij Hunter, Laura of een van haar leerlingen zou doen. Het was zo’n natuurlijk gebaar dat ze het niet eens in de gaten had. ‘Ik vind je ideeën aantrekkelijk, Fitz, en ik vind jou aantrekkelijk.’

‘Dan ben ik een gelukkig man.’

Ze zweeg even. ‘Weet je, ik ben eigenlijk een vis uit het water... soms voel heb ik het gevoel dat ik verdwaald ben. Tom wil dat ik met Lionel trouw en Lionel drijft me in het nauw.’ De woorden begonnen uit haar mond te tuimelen. ‘Het zou voor beide huizen goed zijn, maar ik zie geen kans om nader tot hem te komen, en dat zeg ik niet om wat jij destijds tegen me hebt gezegd. Ik hoor hier niet thuis, maar ik doe mijn best, en Margaret en Tom zijn ontzettend lief voor me. Ik ben hun vast erg tot last, want ik herinner me de mensen niet en wat ik me wel herinner...’ Ze hield even op, bang dat ze zou gaan huilen.

Hij boog zich voorover en legde zijn hand op haar schouder. ‘Een last is nooit zo zwaar wanneer hij door twee gedragen wordt. Je bent niet alleen.’

Ze pakte zijn hand van haar schouder en kustte de palm. ‘Dank je.’

Hij legde zijn hand op haar gloeiende wang. ‘Je hoeft het maar te vragen. Als je me nodig hebt, kom ik in vliegende vaart naar je toe.’

Hij haalde zijn hand weg, keerde de merrie naar Jamestown en reed weg door de zware sneeuwval.

Toen Cig terugkwam in het huis zat Margaret haar boek te verslinden. Ze blikte op. 'Hem mag je het meest, hè?'

Cig knikte. 'Ja.'

'Daar komt narigheid van.'

'Dat weet ik. Ik ben stom geweest, Margaret.' Cigs stem smeekte om oplossingen toen ze eruit flapte: 'Ik ben met Lionel naar bed geweest toen we op bezoek waren op Wessex.'

Margaret legde haar hand op de bladzijden van het opengeslagen boek. 'Tja, daar komt inderdaad narigheid van.'

‘Ik kan het niet,’ klaagde Cig.

‘Je leert het vanzelf.’

‘Margaret, ik doe het niet, hoor.’

‘Ja, je doet het wél,’ gelastte Margaret haar ferm. ‘Het is onbeleefd om het verzoek van een heer af te wijzen en het is onbeschaafd om niet te dansen. Kom, sta op.’

‘Ik haat dit,’ mompelde Cig; ze hoopte dat Tom uit Wessex zou terugkomen. Dan kon ze tenminste misschien aan deze les ontkomen.

‘Haat dan maar in stilte.’ Margaret pakte Cig bij haar hand en maakte een buiging. Ze speelde de rol van de man. ‘Révérence.’

Cig zakte wiebelig door haar knieën.

‘Ik heb vrouwen van tachtig een révérence zien maken die gracieuzer was dan die. Doe mij nu na. Kijk, zet je rechtervoet achter je linkervoet, draai alleen je tenen een heel klein stukje naar binnen en dat is het. Armen van je lijf in een aangenaam ogende hoek, handen in deze houding.’

Cig keek goed naar de vloeiende beweging van haar sierlijke schoonzuster. Morrend probeerde ze haar na te doen.

Margaret tilde Pryors handen omhoog. ‘Iets naar boven, je moet geen kwijnende indruk maken, je bent geen verleppende bloem. Beter. Nu nog eens. Een stuk beter.’

‘Leugenares.’

‘Hoe komt het dat je nooit hebt geleerd een révérence te maken?’

‘Ik ben wel naar officiële bals geweest, maar die waren anders. Zonder révérence en er werd anders gedanst.’

‘Moet ik daaruit opmaken dat etiquette en decorum langzaam zijn uitgehold?’

‘Uitgehold? Verrek, ze zijn met de Industriële Revolutie weggespoeld in de Atlantische Oceaan, Margaret.’ Cig oefende nog een paar buigingen. ‘Laat die Industriële Revolutie overigens maar zitten, al zullen jouw kinderen er nog het begin van meemaken. Het vreemde is dat de inwoners van Virginia menen dat ze de beschaafde mensen van Amerika zijn, zo niet van de hele wereld. Vergeleken bij jullie zijn we maar een primitief zootje.’

‘Ach wat, er zijn vast compenserende gaven. God sluit nooit een deur zonder een andere te openen.’

‘Die deur heb ik nog niet gevonden.’ Cig zette haar handen op haar heupen. ‘Kan mijn revérence ermee door?’

‘Nee. Oefening baart kunst.’

‘Wat moet ik verder nog weten voor dat kerstbal?’

‘Doe mij maar na. Als je kunt dansen, word je bij het praten wel gered door je gevatte geest, dus daar hoeft je niet over in te zitten... Nou, ik heb een buiging voor je gemaakt en jij hebt een revérence voor me gemaakt. Vervolgens leid ik je de dansvloer op.’ Margaret bracht Cigs hand een eind omhoog. Ze liepen een paar passen vooruit. ‘Pryor...’ Ze maakte een gebaar om haar achteruit te laten lopen.

‘Wat moet ik hier dan doen?’

‘Dansen.’

‘Maar jij staat daar.’

‘Natuurlijk. Jij staat bij de dames en ik sta bij de heren.’

‘Bedoel je dat niemand van de heren me in zijn armen zal nemen?’ De teleurstelling sprak uit iedere lettergreep.

‘Wel zeker niet!’

Cig pijnigde haar hersens om zich te herinneren wanneer beide seksen lijf aan lijf waren begonnen te dansen. Was dat bij de wals? ‘Doen we een menuet?’

‘Ja. Er vallen heel wat passen te leren. Je maatschappelijke aanzien hangt er voor een deel van af. Je moet goed kunnen dansen.’

‘Mij best.’

‘Nu ga ik naar links draaien en jij draait naar rechts. Stel je voor dat je een dame vóór je hebt en een dame achter je, je moet dus in de pas blijven, anders ontstaat er een vreselijke botsing, vooral met Amélie Boothrod.’

‘Ze verft haar haar. Die rossige tint kom je niet in de natuur tegen.’

Margaret lachte. ‘Ze zweert van niet, niet dat ik haar erover heb aangesproken, dat heeft Kate de Vries gedaan. Kate zegt alles wat haar voor de mond komt, zoals je wel begrepen zult hebben.’

‘Zijn er mensen die weten hoe je je haar moet verven?’

‘Rijke dames brengen contractbedienden mee die bedreven zijn in het verhogen van de vrouwelijke gaven of het maskeren van een tekort. Na een paar jaar zit hun diensttijd erop, ze hebben een buidel vol geld en ze beginnen een zaakje... heel discreet, gewoonlijk een hoedenwinkel of een naaiatelier. Het verven van het haar gebeurt achterin. Ze komen ook bij je thuis als je bedienden zich met een fooi tot zwijgen laten brengen. Er bestaat niet zoiets als een hongerige kapster.’

‘Roddel, de brandstof die het leven gaande houdt,’ merkte Cig op.

‘In Virginia wel!’

‘Is het je ooit opgevallen dat als wij praten het om geroddel gaat en als mannen praten het om “het nieuws” gaat?’

Margaret lachte. ‘In de pas blijven.’ Met een handgeklap gaf ze de maat aan. ‘Nu naar rechts draaien, langs de rij lopen, hou je hand op. Stop. Nu naar je partner knikken.’

‘Ben jij dat dan? Als je een man zou zijn, bedoel ik?’

‘Dat hangt af van het soort dans.’

‘Wat een schitterende manier om met mannen om te gaan. Zo kunt je met iedereen een paar passen uitwisselen.’

‘Ten overstaan van iedereen.’

‘Perfect.’ Cig glimlachte. ‘Doe ik het goed?’

‘Glijden met je voeten. Je moet ze niet optillen.’

‘Aha.’ Half schuivend en half glijdend maakte Cig haar passen.

‘Dat is beter. Het is een slecht teken als een dame een zware voet heeft, en omdat je af en toe je rokken optilt, moet je ook geen grote voeten hebben.’

‘Margaret, ik ben niet popperig, en mijn voeten ook niet. Ik steek boven iedereen uit, behalve boven Lionel.’

‘Je voeten zijn in proportie naar je lichaam. Stop. Ja. Kom nu naar me toe en passeer me; draai je om en kijk me aan, net zoals ik bij jou doe.’

‘Dit is de Virginia Reel.’

‘Wat?’

‘Dit is een dure uitvoering van de Virginia Reel. Die dansen wij nog steeds.’

‘Dan zijn jullie niet helemaal onbeschaafd.’

‘Er is nog een staartje elegantie over.’ Cig glimlachte.

‘Omhoog met je kin, Pryor. Niet je hoofd laten zakken. Afgezien van het feit dat het klungelig staat, maakt het ook oud. Een dubbele kin komt gauw genoeg vanzelf.’

‘Ik moet er niet aan denken.’ Cig voelde een felle steek van de zenuwen. Dit soort dansen was eigenlijk een echte voorstelling, en zelfs hier, vóór de massieve open haard, kwam de plankenkoorts al om de hoek kijken. Grace zou in haar element zijn geweest. ‘Margaret, moet ik dansen met iedere man die me vraagt?’

‘Ja. Dat heb ik al gezegd. Het zou onbeleefd zijn om een heer te weigeren.’

Cigs mondhoek trok omhoog. ‘En als hij geen heer is?’

‘Dan zou jij geen dame zijn als je dat zei.’

Cig maakte een paar huppeltjes. ‘Ik denk wel dat Lionel op me af zal springen.’

‘Hou je hoofd omhoog. Omhoog, omhoog, omhoog! Gezien het feit dat hij je bed heeft gedeeld, neem ik aan van wel. Omhoog!’

‘Ik heb mijn hoofd omhoog!’

‘Nu wel, ja.’

‘Weet je, als ik naar Lionel kijk, zie ik Blackie. Ik wil nooit meer op die manier op mijn gezicht gaan... niet in dit leven of in het volgende.’

‘Je zult op je gezicht gaan als je deze passen niet leert.’

‘Ik ben hier niet goed in.’

‘De muziek helpt je wel.’

‘Grace kan goed dansen.’

‘Ja, maar Grace danst niet op het kerstbal, en jij wél. Kom terug naar het midden,’ gelastte Margaret haar. ‘Opnieuw beginnen. Met de revérence. Goed zo.’

Cig keek toe hoe Margaret haar teen naar voren stak als voorbeeld.

Margaret vervolgde: ‘Niet je teen op die manier naar voren ste-

ken, Pryor. Zo doet de heer het. Jij wijst met die van jou naar binnen. Op die manier vormen we een spiegelbeeld van elkaar.'

'Ik snap het.' De symmetrie van de dans was een van de leuke dingen eraan.

'Nu maar oefenen.'

Ze namen de passen nog een keer door. Cig gaf met haar handen aan dat ze een time-out wilde. Margaret bleef doordansen. 'Time-out... ophouden.'

'Waarom zeg je dat dan niet gewoon?'

'Dat deed ik toch.' Ze maakte het time-outgebaar nog een keer. 'In mijn tijd betekent dat ophouden. Wij hebben een sport die rugby heet, American football, alleen is het geen voetbal...'

Vrolijk deed Margaret het gebaar na. Cig stond stil. 'Pryor, ik heb er geen idee van waar je het over hebt.'

'Laat ik opnieuw beginnen. Er is een sport in mijn tijd, ik geloof dat hij in de negentiende eeuw is ontstaan, er komt veel geweld aan te pas, maar hij is heel verslavend... dat wil zeggen, je kunt er niet mee ophouden als je er eenmaal mee begonnen bent. Goed samenspel is het eerste vereiste...' Ze zag Margarets verdwaasde blik. 'Hoe dan ook, als je een onderbreking wilt, doe je dit.'

'Waarom hou je niet helemaal op?'

'Nee. Het is een time-out.' Ze verhief haar stem. 'Time-out. Je gaat naar de zijlijn om met je coach te praten. Hij helpt je en je rent het veld weer op.'

'Dat is valsspelen.'

'Nee, Margaret, zo staat het in de regels. Vertrouw me maar. Ik maak geen geintjes over American football.'

'Dat is me wel duidelijk.'

'De bal heeft een ovale vorm.' In de lucht tekende Cig met haar vinger de bal die bij American football werd gebruikt.

'Hoort hij niet rond te zijn?'

'Nee. Dat is om het moeilijker te maken, want zo duikelt de bal alle kanten op, behalve wanneer je hem naar iemand toe gooit. Dan maakt hij een spiraalbeweging.'

'Dat is een heel eigenaardig spel, Pryor.'

'Nou, wat voor sporten vind jij dan leuk?' Cigs onderlip stak, net als die van Tom, naar voren wanneer ze van de kook was.

‘Paardenrennen, zoals je weet.’ Ze dacht even na. ‘Ik denk dat ik graag een keer het tennisspel zou zien als ik ooit op bezoek was in Londen, en schermen, dat vind ik leuk.’

‘En atletiek? Je weet wel, hardlopen, speerwerpen, dat soort dingen.’

‘Ik hou van hardlopen.’ Margaret zette haar handen op haar heupen. ‘De jacht, natuurlijk.’ Ze ging zitten. Cig kwam naast haar zitten, maar stond weer op om een stuk hout op het vuur te leggen. ‘Waarom heb je me niet meteen over jou en Lionel verteld?’

‘Op de terugweg van Wessex kon ik niets zeggen. Tom zou er onmiddellijk gevolgen aan verbinden.’

‘Er zijn toch meerdere gelegenheden geweest.’

‘Het was me ontschoten... echt waar. Of liever gezegd, telkens als ik eraan dacht was Tom in de buurt of Marie. Gelukkig is ze zo’n dikkerd dat je haar hoort aankomen.’ Ze glimlachte, met haar lippen op elkaar. ‘Is het in deze tijd onfatsoenlijk om naar bed te gaan met een man met wie je niet bent getrouwd?’

‘Niet erg onfatsoenlijk. Het is beter dan aan bleekzucht lijden.’

‘Wat is dat?’

‘Ken je die uitdrukking niet?’ Omdat Cig met haar hoofd schudde, legde Margaret uit: ‘Daarmee wordt aangegeven dat het voor een dame tijd wordt om eens met een heer te verkeren.’

‘Onze uitdrukking is grover... moet eens een beurt krijgen.’

‘Hm, ik begrijp wat je bedoelt. Zeg, als je toch zo blijft lopen,’ stelde Margaret voor, ‘ga dan eens wat cider halen.’

Cig deed de achterdeur open, liep op een holletje naar de zomerkeuken en kwam terug met een aardewerken kruik met cider. Ze schonk twee glazen in en ging terug naar Margaret.

‘Dank je. Ga zitten, Pryor.’

‘Ik heb geen rust.’

‘Bleekzucht. Een erg geval.’ Margaret lachte.

‘Misschien heb ik niet goed nagedacht. Hij heeft zo veel weg van Blackie... O, ik weet het niet. Maar jij zegt dat het niet heel vreselijk is?’

Margaret keek Pryor vragend aan. ‘Het is iets natuurlijks. Het is beter als jullie wel getrouwd zijn, maar...’ Ze haalde haar schouders op.

Cig wenste dat er op het 'William and Mary' colleges waren gegeven in de geschiedenis van het dagelijks leven. Ze kende de jaartallen, de veldslagen en de verdragen, maar wist niets van de werkelijke aard van het leven in andere tijden. 'Seks is iets natuurlijk, maar er zijn later dingen gebeurd – in de negentiende eeuw, denk ik – waardoor de mensen het als een noodzakelijk kwaad begonnen te zien. Ik vraag me af of ik het zo goed zeg. Men ging ervan uit dat mannen seks wilden. Vrouwen niet.'

'Absurd.' Margaret kon het niet geloven, want ze was het product van een aardse tijd.

'Ja. Maar sinds die periode zijn we door die ideeën besmet als door een ziekte. Sommige mensen komen ertegen in opstand en worden promiscue.' Ze dacht even na. 'Anderen lijden eronder. De meeste mensen veranderen in huichelaars. Ze zeggen dat ze in onthouding of in trouw ten opzichte van hun partner geloven, maar brengen dat niet in praktijk.'

'Dat klopt in iedere tijd. Volgens mij waren de eerste woorden die door de mens werden gesproken: "Ik niet."'

Cig lachte. 'Je hebt gelijk. Dankzij jou voel ik me weer beter. Jij vindt me geen hoer.'

Margaret fronste. 'Geen mens zou ooit dat woord gebruiken, Pryor. Maar Lionel is vast van plan met je te trouwen en jij hebt hem hoop gegeven.'

'Dat weet ik. Ik ben stom geweest.'

'Nee. Je was gewoon een vrouw. Het is een knappe man.'

'Denk je dat hij iets tegen Tom zal zeggen?'

'Nee,' zei Margaret gedecideerd.

'Trouwen blanken weleens met indianen?'

'Ja. Niet vaak, maar soms.'

'En seks met bedienden?'

'Natuurlijk.' Margaret maakte haar glas leeg. 'Zoiets gebeurt altijd. Je gebruikt het woord iets anders dan ik het ken. Ik ken het als sekse, geslacht.'

'Ik ook, maar zonder de letter 'e' betekent het geslachtelijke omgang, copulatie.' Ze ging met haar hand door haar haar. 'Ik weet niet precies wanneer die 'e' eraf gevallen is. Ik weet dat mijn grootmoeder het woord seks nooit heeft gebruikt... anderzijds weet ik

niet eens of ze dit soort dingen ooit heeft besproken.'

'Laat mij je haar opmaken voor het bal.'

'Hoe komt je daar opeens bij?'

'Je ging met je hand door je haar.'

'Zit het zo slecht?'

'Nee, maar je kunt je niet met die vlecht vertonen. Niet op een bal.'

'Margaret, ik word hier nerveus van.'

Margaret stak haar hand uit om haar glas te laten bijvullen. De cider was behoorlijk pittig. 'Alles komt goed. Bij Edward Hill heb ik voorzichtig een paar dames verteld dat je last had van een tijdelijk geheugenverlies. Je hoeft er niet bang voor te zijn dat je mensen niet herkent als Tom of ik niet bij je zijn. Ze begrijpen het best. Per slot van rekening heb je ze allemaal op een rijtje en gebeurt het ook dat heel gezonde mensen aan geheugenverlies lijden.'

Cig zat haar bedaard op te nemen. 'Ik heb je te laag ingeschat.'

Door de zware sneeuwval stond de James hoger en stroomde hij sneller dan gewoonlijk. Cig vestigde haar blik op de aanlegplaats aan de overkant, omdat ze zeeziek zou worden als ze naar beneden keek, naar de rivier. Ze was dol op veerponten en waar ze ze ook tegenkwam, op de Potomac of de Mississippi, ze liet zich altijd overvaren. Deze, uiteraard niet gemotoriseerde, pont bewees hoe weinig de kunst van de rivieroversteek door de eeuwen heen aan verandering onderhevig was. De stevige John MacKinder, die opviel door zijn zware baard en grote, rode handen, had het roer in een stevige greep terwijl aan beide zijden van de pont punterlieden stonden. Weliswaar werd er bij deze diepte niet veel gepunterd, maar bij het naderen van de oever zouden de lange stokken in het water en de modder gestoken worden voor een duw in de goede richting.

De afstand tussen Buckingham en Eppington kon niet meer dan tien kilometer hebben bedragen, maar drie van die kilometers waren over water. John legde al de hele dag links en rechts aan, want overal stonden mensen te wachten voor het kerstbal dat door Francis Eppes en zijn gezin werd gegeven.

De zonsondergang smolt uit over het water en maakte er een scharlakenrood pad van. Margaret trok haar mantel om haar schouders. Tom stond op de boeg te praten met de andere mannen.

Cigs hart ging sneller kloppen naarmate ze dichterbij de aanlegplaats kwamen. Ze raakte altijd opgewonden van een feest, ook al was ze als kind verlegen geweest. Haar oudtante had haar bijgebracht hoe ze mensen moest aanspreken die ze niet kende. Het advies dat Grootje haar op de prille leeftijd van zes jaar had gegeven was om uit te kijken naar bijzondere juwelen of de kleur van iemands blouse en dat als uitgangspunt te nemen. Mensen praten graag over

zichzelf, bezwoer Grootje; het geheim was ze op gang te krijgen. Cig boekte haar eerste succes met de moeder van Binky West, die al flink wat champagne op had.

Met een glimlach dacht Cig terug aan de magere vrouw van middelbare leeftijd op wie ze was afgestapt tijdens een feest van de jachtvereniging. 'Mevrouw West, wat hebt u daar een mooie parels. U weet vast heel veel van de oceaan.' De blauwharige mevrouw West schoot in de lach, maar ze reageerde wel; ze vertelde hoe parels worden gevormd, wat het verschil is tussen witte en zwarte parels en natuurlijk ook zoetwaterparels. Toen mevrouw West eenmaal aan het eind van haar verhandeling over de afscheidingen van de oester was gekomen, wist Cig dat Grootje haar een van de sleutels tot overleven had gegeven: de kunst om mensen aan te spreken. Na afloop van de kerk, op schoolbijeenkomsten, tijdens het samenzijn van de jachtvereniging en, wat het leukst was, op de feestjes van haar ouders, probeerde ze haar talenten op nietsvermoedende volwassenen uit.

Hun reactie was: 'Wat heeft Cig een ongewoon zelfvertrouwen.'

Nou, zij moest toch ook iets hebben, het was immers duidelijk dat Grace met de schoonheid was bedeed.

De veerpont bonsde tegen de kade, waardoor de passagiers uit hun evenwicht raakten. De mannen sprongen het eerst van boord en reikten de dames hun hand. Dit bood de mannen tevens de verrukkelijke gelegenheid om de dames op de kade te tillen. Cig, die te lang was voor dergelijk galant gedrag, kreeg niettemin een stevige handreiking van John MacKinder, die ze al op het eerste gezicht aardig vond.

'Dank u, mijnheer MacKinder,' zei ze.

'Als ik het zonder schuit most doen, zou ik u overzwemmen.'

Ze gaf zijn hand een kneepje voordat ze hem losliet. Toen haastte ze zich met Margaret naar de twee rijtuigen van het grote huis die hen kwamen ophalen.

'Waar komt John MacKinder vandaan?' vroeg Cig fluisterend aan Margaret.

'Hooglanden. Harde werker. Zijn vrouw is tegenwoordig kreupel, de stakker. Ze verloor het gevoel in haar benen en kreeg toen last van duizelingen. Daarna verschrompelde ze voor je ogen. Het is een

goeie vent. Je kent hem al sinds je jeugd.'

'Dank je, Margaret. Wat moest ik zonder jou beginnen?'

'Op je gezicht vallen.' Margarets bruine ogen schitterden.

Tom hoorde hen lachen. 'Margaret, ik heb je nog nooit zoveel horen lachen als sinds Pryor weer bij ons terug is.'

De vrouw van Edward Hill III riep uit het andere rijtuig: 'Het is namelijk zo, Tom, Pryors veilige terugkeer kondigt voorspoed aan. Voorspoed begint met lachende mensen, zeg ik altijd.'

Tom nam zijn hoed voor haar af. 'Mooie levensfilosofie.' Toen sprong hij in de koets terwijl de voerman, een tengere knaap, zijn span aanklakte.

Achter ieder raam van Eppington verspreidden kaarsen een licht-gloed. Langs de oprijlaan hingen lantaarns die een feestelijke sfeer creëerden.

Het huis was een eenvoudig, lang withouten bouwsel met keurige zwarte luiken. Vlak bij het hoofdgebouw stonden withouten bijgebouwtjes. Wat Eppington te kort kwam in grandeur, compenseerde het met warmte en eenvoud. Toen de hoofdbediende de deur opende, stroomde er muziek en gelach over het grasveld uit.

De hoofdbediende, Henry Jardin, was een lange, slanke Creool. Geboren in West-Indië was hij een adembenemend toonbeeld van mannelijke schoonheid: gladgeschoren, met een café-au-lait-kleurige huid en zachte groene ogen. Hij kon goed namen onthouden, was op de hoogte van het protocol en wist wie het met wie aan de stok had, waardoor hij in een goed blaadje stond bij Francis Eppes die nogal kort van memorie was. Ook functioneerde hij als secretaris van deze energieke man, wiens zakelijke belangen zich tot zowel de Oude als de Nieuwe Wereld uitstrekten.

'Henry, wat fijn je weer te zien.' Tom sloeg hem op zijn rug.

Henry wees de weg naar de tafel terwijl andere bedienden hun mantels aanpakten. Hij fluisterde tegen Cig: 'U ziet er vanavond uit als een droom.'

De halve kolonie Virginia trad aan voor het feest. Kinderen, gekleed als miniatuuruitgaven van de volwassenen, renden schreeuwend door de vertrekken. De ouderen gedroegen zich al even geanimeerd als de kinderen. De tafel en de kamers waren versierd met hulstbessen en grote, wasachtige magnoliabladeren.

Cig stond ervan te kijken hoe aantrekkelijk mensen er in een zee van kaarslicht uitzagen. Omdat ze daarvóór alleen de hardheid van elektrisch licht kende, verbaasde ze zich over het gevoelsmatige verschil dat kaarslicht in het leven riep.

Nog voor ze haar omgeving aandachtiger in zich kon opnemen voelde ze een licht drukje op haar elleboog.

‘Ik ben blij dat je er bent.’ Patrick Fitzroy stak haar een handgeblazen kristallen glas met rumpunch toe.

Haar hart sloeg een keer over. ‘Fitz, ik ben ook erg blij dat je er bent.’

‘Mag ik je naar de tafel begeleiden, of zal ik je een bord brengen?’

‘Laten we maar naar de tafel gaan kijken.’

Hij bood haar zijn arm aan en ze liepen de lange kamer in. Terwijl ze tussen de aanwezigen liepen, werd er door mensen geknikt, geroepen en een glas geheven als toast. Pryor herkende sommigen van het jagen, maar er waren ook vele nieuwe gezichten. Iedereen klonk opgewonden, want ze werd begeleid door Patrick Fitzroy.

De massieve tafel stond boordevol kalkoen, kapoen, wildbraad, berenvlees, een heel speenvarken, gekookte maïs met limabonen, zoete aardappelen, witte aardappelen, maïsbrood, bergen gezoete boter en gelei en jam, maïs in het zuur, maar ook taarten gemaakt van iedere vrucht die in de kolonie werd gekweekt, een kleverige chocoladetaart in vijf lagen, broodpudding en rijstpudding, Cigs lievelingstoetje.

Bedienden sneden vlees af en het rijke aroma zweefde door het vertrek.

Cig lachte naar Fitz die plichtmatig de hele tafel afwerkte. Ze wees de kalkoen aan, het wildbraad, alles wat haar uitkwam, en hij legde het eten op een fraai wit-blauw porseleinen bord. Ze voelde zich idioot, maar glimlachen was het enige waartoe ze in staat was.

Hij vond een stoel voor haar en ging terug om zijn eigen bord te vullen. Daniel Boothrod paradeerde voorbij. De gespen op zijn schoenen glommen.

‘Zowaar ik hier sta, die man is een Mercurius, een waarlijke Mercurius, ik zou u zelf graag hebben bediend.’ Terwijl hij sprak zwaai- de het fijn vertakte kant aan zijn mouw lichtjes heen en weer; de sneeuw witte kant aan zijn hals was handwerk van een exquise kwaliteit.

‘Daniel.’ Een schrille stem doorkliefde de kamer.

Fitz verborg zijn grijns. ‘Je engel, Daniel.’

‘Ach ja, mijn bruidje, mijn bruidje,’ mompelde Daniel en kuierde na een buiging naar Cig met opvallend gebrek aan enthousiasme in Amélies richting.

‘Daniel, jij weet meer van de scheepvaart dan ieder ander van ons,’ sprak Francis Eppes toen Daniel voorbijkwam. ‘Volgens mij wordt het tijd dat we een echte scheepswerf in Virginia krijgen.’

Spoedig verzamelden zich een stuk of zes mannen om Daniel heen toen hij besprak hoe ze aan het kapitaal voor een dergelijke onderneming moesten komen en wat het te verwachten tonnage was dat Virginia kon laten uitvaren naar Engeland, Frankrijk en ieder ander land dat de landbouwproducten van Virginia wilde.

Cig, die dit hoorde, zei: ‘Wat opwindend, hè. Ik heb het gevoel dat alles mogelijk is.’

Fitz glimlachte en begon iets te zeggen, maar werd in de rede gevallen door een zware stem.

‘Pryor, je stráált.’ Lionel maakte een buiging voor haar. ‘Ik heb Samuel gezegd dat hij me moest waarschuwen zodra je was aangekomen, maar hij was te traag en’ – hij liet een korte stilte vallen – ‘deze jager is te snel.’

‘Ik zou wel naar je gezocht hebben, ware het niet’ – ze wees op haar bord – ‘dat ik uitgehongerd ben.’

‘Zodra je klaar bent, verlang ik de eer van de eerste dans.’

‘Ik kan ontzettend slecht dansen,’ zei ze blozend, ‘maar ik zal het proberen.’

Lionel boog nog eens. Met een woeste blik op Fitzroy trok hij zich terug.

Cig, die nu echt zenuwachtig was, besteedde al haar aandacht aan mensen kijken.

De jassen van de mannen, roomkleurig, hemelsblauw, donkerrood en warm marineblauw, staken af bij hun brokaten vesten. Gewend mannen bij formele gelegenheden in saaie kleuren te zien, wás Cig verrukt over deze maalstroom van pauwen.

Haar oor werd getroffen door een volgende nieuwe gewaarwording, het geruis van vrouwenrokken in beweging. De zijden stoffen vormden net als bij de mannen een overvloed aan weelderige kleu-

ren, elk met zorg gekozen om de teint van de dame te doen uitkomen.

De lijfelijke aantrekkingskracht van kleur, geluid en kaarslicht ontlokte Cig een spontane glimlach, ondanks haar angstkriebels. Ze voelde zich niet opgelaten meer in Pryors baljurk, van een warm meloengeel met wijnrode linten en een laag uitgesneden lijfje.

Het kleine orkestje nam zijn plaats in aan het eind van de grote salon. Dames zaten zedig te wachten, met glanzende ogen. Mannen staken hun borst vooruit en schraapten hun moed bijeen om iemand ten dans te vragen.

Ze zag dat Abraham Boothrod boog voor een klein blond vrouwtje. Toen merkte ze dat Lionel op haar afliep. Zijn moeder kwam te voorschijn uit het aangrenzende vertrek.

‘Niet zo vlug.’

Lionel vertraagde zijn pas om zijn moeder naar de zijkant van de kamer te begeleiden.

‘Nou,’ dreunde ze, ‘word ik door niemand ten dans gevraagd? Ik ben misschien oud, maar ik sta nog overeind.’ Er deinden forse parels op haar boezem en aan haar oren bengelden met parels en diamanten bezette hangers.

Fitz gaf Cig een tikje op haar elleboog, stond op en boog sierlijk voor mevrouw De Vries. ‘Mevrouw, mag ik?’

Kate maakte een vloeiende revérence. Cig kon zien dat ze de elegantie van een atlete bezat en vond dat ze er fantastisch uitzag voor haar leeftijd.

Terwijl Fitz Kate de gewreven vloer op leidde, legde Lionel beslag op Cig. Ze wist dat ze over haar eigen voeten zou struikelen, op zou botsen tegen de vrouw vóór haar en naar rechts zou draaien in plaats van naar links. Verstijfd van angst bleef ze op haar stoel zitten.

‘Mejuffer?’

‘Ik denk dat je me omhoog moet trekken,’ fluisterde ze.

Margaret kreeg het in de gaten en kwam even bij hen staan. ‘Vooruit.’

Lionel hield haar hand stevig vast en nam haar half leidend, half trekkend mee de dansvloer op. ‘Wat glanst je haar mooi.’

‘Dank je,’ mompelde ze.

Margaret had Cigs haar opgemaakt volgens de laatste mode zoals

die in haar nieuwe boek was beschreven. Ze had het wat bijgeknipt, tot net onder schouderlengte, en het laten krullen. Zelfs Cig moest toegeven dat het aardig stond.

Ze nam haar plaats in terwijl de muziek begon. Verward van angst, merkte ze dat ze toch de passen nog wist. Bovendien had ze Margaret achter zich, die haar toefluisterde: 'Teen naar buiten, hand omhoog. Draai naar rechts.'

Fitz, tegenover Kate, bracht haar hand omhoog met een combinatie van vuur en tederheid.

Er stormde een klein jochie door de rij, achtervolgd door zijn moeder: 'Jacob!'

Jacob negeerde haar, denderde de eetkamer in en greep een handvol taart die hij in zijn mond propte terwijl hij probeerde te ontkomen aan zijn moeder, een vastberaden maar trage vrouw.

Terwijl de dans eindigde, klonk ergens ver in een kamer het geluid van een botsing. Jacob die terugstuiterde van een muur, nam Cig aan.

Lionel bleef haar hand vasthouden, maar Fitz, die net Kate naar een stoel had begeleid, kwam op Cig aflopen. Hij maakte een buiging. 'Deze eer is aan mij.'

Met een gespannen glimlachje stond Lionel Cig af aan Fitz. Hij beende terug naar zijn moeder.

'Haal die norse blik van je gezicht. Ze mag dansen met wie ze wil. En jij mag met mij dansen.'

'Natuurlijk.' Lionel boog voor zijn moeder.

Amélie Boothrod, die scheel keek van jaloezie omdat haar nogal fletse saffieren in het niet vielen bij Kates parels, boog haar hoofd in een groet. Kate deed hetzelfde.

De dansers lachten vrolijk toen het tempo toenam en de passen ingewikkeld werden. Cig struikelde, maar Abraham, die bij die bepaalde beweging haar hand vasthad, hield haar overeind en lachte ook, niet om haar, maar louter uit dansplezier.

Aan het eind van de dans klapte Francis Eppes in zijn handen en gebaarde dat zijn bedienden de muzikanten iets te drinken moesten brengen. 'Goed gedaan, jongens,' schreeuwde hij. Het orkestje maakte een lichte buiging. 'Als wij onze eerste stap over de drempel van het nieuwe huis van mijn dochter zetten, mogen jullie weer komen

spelen.' Hij hief zijn glas naar zijn jonge dochter en haar man. 'Op Weston Manor, lief kind.'

'Dank u, papa.' Ze maakte een revérence voor haar vader.

Verbaasd keek Tom Cig aan.

'Bijenkorven.' Cig grijsde.

'Wat wil dat zeggen?' vroeg Fitz, die naast haar stond.

'Een weddenschap met mijn broer. Ik heb net een stel nieuwe bijenkorven gewonnen.'

Lionel kwam bij hen staan. 'Met of zonder bijenkorven, wij zoe-men om je heen.' Omdat in het koloniale spraakgebruik de vagina van een vrouw ook wel werd aangeduid als 'honingpotje', was Lionel's opmerking nog net geen dubbelzinnigheid, hoewel hij erg genoot van het pikante van zijn woorden.

De muziek begon weer. Abraham Boothrod kwam haastig aanlopen en boog: 'Mag ik?'

'Nou jongens, toedeloe,' riep Cig over haar schouder voordat ze besepte dat de mannen dat misschien niet zouden begrijpen. Ze begrepen het. Het was geen gebruikelijke uitdrukking, maar ze begrepen Cig's uitdagende bedoeling. Fitz lachte. Lionel niet.

Onder het dansen wierp Cig af en toe een blik op Fitz, die nu met Margaret danste. Tom danste met Kate. Fitz deed Cig denken aan een andere man van Ierse afkomst, Errol Flynn, een filmster van voor haar tijd. Fitz was blonder, ruiger, maar hij bezat dezelfde soepele manier van bewegen, de erotische uitstraling van Flynn.

Kate stond met een hoogrode kleur aan het hoofd van de stoet dames. Ze knikte, lachte en neuriede tegen de heren die ze passeerde wanneer er langs de rij werd gedanst. Na afloop trok ze zich terug voor een stevig glas wijn; ze dreef Cig met zich mee.

'Zo te zien ben je gelukkig, eindelijk,' zei Kate terwijl ze naar een raam liepen. 'Het sneeuwt weer.'

'Inderdaad. Zag ik er dan ongelukkig uit, hiervóór?'

'Je zat heel ergens anders met je gedachten.'

Cig wilde zeggen: Ja, dat klopt. Ik mis mijn kinderen, ik mis mijn vrienden en ik mis het dat ik niet op ieder gewenst moment Bach in de CD-speler kan leggen. In plaats daarvan zei ze: 'Ik heb over de toekomst nagedacht.' Ze glimlachte. 'Dat had iets bedrukkends, denk ik.'

‘Neem de wereld zoals ze zich aanbiedt, zeg ik altijd. De toekomst komt toch gauw genoeg.’

‘Ja, dat weet ik.’

Daniel Boothrod kwam voorbijzwalken, trok een duivelse wenkbrauw op, maar bleef niet staan. Er zat iets veerkrachtigs in zijn stap. Omdat Amélie aan het dansen was ontkwam hij aan haar spiedend oog. Waar zijn zijden broek zijn zijden kousen raakte, vlak onder de knie, fladderden linten.

‘Staken, benen als staken.’

Verrast antwoordde Cig: ‘Hij heeft toch mooie benen.’

‘Opvullingen.’ Kate klapte haar mond dicht als een boze bijtschildpad.

‘Nee.’ Cig kon het niet geloven. ‘Wat doen de dames dan als... u weet wel.’ Ze gaf aan wat ze bedoelde.

‘Ze duwen hun boezem omhoog met bergen gaas. Het snijdt ze de adem af. Ik haal ze er altijd zo uit, door hun rode gezicht. Kan niet missen.’ Ze lachte. ‘Heeft je moeder je dat soort kunstgrepen niet geleerd?’

‘Dat vond mijn moeder niet nodig.’

Kate keek onbeschroomd naar Cigs boezem. ‘Juist ja.’

Toen lachten ze allebei. Kate nam weer het woord. ‘Ik ben niet uit liefde getrouwd, Pryor, en zoals je weet is mijn huwelijk een goede verbintenis geweest. Als je tóch moet trouwen, kun je dat veel beter met een rijke man doen dan met een arme. Hier in Virginia heersen tegenwoordig radicale ideeën over trouwen uit liefde. Natuurlijk horen we ook over dat soort dingen in Engeland. De wereld is nooit meer hetzelfde geweest sinds koning Karel zijn hoofd verloor. En daarna de burgeroorlog... mijn vader vertelde me er altijd over toen ik nog klein was... alles werd ondersteboven gekeerd. Hij had gelijk. Niet alleen werd het parlement anders en rolden er koppen, maar ook werden de mannen en de vrouwen anders. De mensen werden gemakzuchtig.’ Ze zwaaide met haar hand. ‘Je hebt het me allemaal al eerder horen zeggen. Ik weet niet waarom ik het nu nog eens zeg... behalve dat ik graag wil dat je met mijn zoon trouwt en ik voorvoel dat je dat niet zult doen.’

Cig sloeg haar blik neer om Kate daarna in haar loodgrijze ogen te kijken. ‘Ik wil met niemand trouwen, niet nu, tenminste.’

‘Dat begrijp ik. Lionel is ongeduldig. Is hij altijd al geweest. Zal hij altijd blijven. Mijn advies over deze kwestie slaat hij in de wind, want ik hou hem voor dat...’ Ze maakte een gebaar met haar hand dat betekende ‘rustig aan’. ‘Daar heb je hem.’ Ze riep hem toe: ‘We hadden het net over je.’

‘Ik waag het er toch op.’ Hij kwam bij hen staan.

‘Daniel, Daniel...’ riep Amélie, die voor hen bleef staan. ‘Hebben jullie mijn Daniel gezien?’

‘Nee,’ loog Kate vol leedvermaak.

Amélie liep door. ‘Daniel, Daniel...’

‘Ik verwacht op z’n minst dat ze een keer komt aanzetten met haar man aan een leiband.’

Ook Fitzroy kwam de kamer in. ‘Dames. Pryor, mag ik deze dans?’

‘Natuurlijk.’ Ze maakte een knikje voor Kate de Vries en Lionel om daarna naar de dansvloer te lopen.

Terwijl hij naar het danspaar keek, bezwoer Lionel zijn moeder: ‘Ik sla die snotjongen in elkaar.’

‘Laat hem met rust. Pryor heeft een uniek soort aantrekkingskracht over zich, een beetje als de kuise Artemis, zou ik zeggen.’

‘Een kuise jageres is ze niet.’ Hij lachte zelfgenoegzaam.

‘Het ontgaat je wat ik bedoel, Lionel.’

‘En dat is?’

‘Ze verleent misschien haar gunsten, maar verder blijft ze onverschillig. Met haar afstandelijkheid trekt ze juist mannen aan.’

‘Ze doet bepaald niet afstandelijk tegen Patrick Fitzroy.’

Kate keek naar het paar. ‘Hij houdt haar aangenaam bezig. Jij niet.’

Boos liep hij bij haar weg en beende het vertrek in waar gedanst werd. Ongerust ging ze achter hem aan.

Toen de dans eindigde, bleef Fitz bij Cig staan en begeleidde haar daarna terug naar de plek waar Tom en Margaret met de Hills zaten te praten.

Lionel posteerde zich voor Fitz. ‘Laat deze dame met rust. Ze hoort mij toe.’

‘Dat had je verdomme gedacht,’ viel Cig uit.

‘Je zult met mij trouwen, en hoe eerder hoe beter.’

Kate ging naast Margaret staan. 'Lionel...'

'Bemoei u er niet mee, moeder.'

'Volgens mij houdt de dame in kwestie er een eigen mening op na, mijnheer,' antwoordde Fitzroy kortaf, en liep bijna tegen Lionel aan; deze pakte hem bij zijn linkerschouder en liet hem een draai maken.

'Ik heb deze vrouw bekénd,' snierde Lionel, doelend op de bijbelse betekenis van het woord, namelijk: vleselijke gemeenschap hebben met.

Verbolgen antwoordde Fitz: 'Een echte heer verraadt zijn dame niet. Kénnen doet u haar juist niet.'

'U soms wel, mijnheer?' Lionel ging vlak voor hem staan.

'Ik zou graag haar hart leren kennen.'

'Ha!' Lionel gaf Fitz een duw terwijl de rest van het gezelschap, dat eerst was verstomd, als één man zijn stem liet horen.

'Niet doen.' Cig vloog tussen hen in, maar Lionel veegde haar met een armzwaai naar achteren.

'Verdedig u!' blafte hij.

'Niet in dit huis,' gelastte Francis.

'Buiten dan?' Lionel lachte naar Fitz.

'Buiten.'

Beide mannen liepen door de voordeur naar buiten en haalden bij het weggaan elk hun degen op. De feestgangers grepen naar hun mantel, omslagdoek of jas en haastten zich ook naar buiten.

'Houdt niemand ze tegen?' vroeg Cig aan Margaret.

'Geen mens die dat kan.' Margaret wierp haar bontgevoerde mantel om haar schouders. Tom stond al buiten. Cig volgde, haar zware jas om zich heen geslagen.

'Ik ben uw secondant, mijnheer.' Tom knikte naar Fitz.

Lionel, die te woedend was om te beseffen dat hij Tom was kwijtgeraakt door zijn tweelingzus te beledigen, vroeg Daniel zijn secondant te zijn.

De secondanten inspecteerden de degen; elk van beiden gaf het zijne terug aan de strijdende partij door het wapen op zijn onderarm te leggen met het gevest naar de duellist. Daarna pakten ze de jassen van de mannen aan, vouwden die over hun arm en stampten naar beste vermogen de sneeuw plat in een vierkant.

‘Bent u gereed?’ vroeg Lionel.

‘Ik ben gereed,’ antwoordde Fitz.

Meteen haalde Lionel naar hem uit. Fitz deed een stap achteruit en de sneeuw kraakte onder zijn voeten terwijl hij pareerde. Binnen een paar seconden stonden beide mannen te zweten. De vallende sneeuw smolt op hun gezicht. Uit Fitz’ overhemd, open bij zijn hals, kwam blond, krullend borsthaar, verkleit van het zweet. Steeds opnieuw zette Lionel, de grootste en zwaarste van de twee, Fitz onder druk en probeerde zijn gewicht uit te buiten. Hij hakte erop los, nijdig omdat het niet lukte zijn vluggere opponent aan zijn degen te rijgen. Hij hield Fitz’ hemd open van zijn linkerschouder tot aan zijn middel. Fitz sprong van links naar rechts, stotend wanneer het mogelijk was, parerend wanneer het nodig was.

De vlokken vielen in een steeds dichtere massa en de kaarsen voor de ramen stortten gouden schaduwen uit over de sneeuw. Doordat de secondanten de sneeuw hadden aangestampt konden Fitz en Lionel zich vrij bewegen, maar wanneer een van hen buiten het vierkant terechtkwam, werd het ploeteren door zestig centimeter moeilijk begaanbare sneeuw. Lionel duwde Fitz in een opgewaaide sneeuwhoop en haalde naar hem uit, maar Fitz rolde opzij, met witte haren. Toen hij in het vierkant terugsprong vielen de sneeuwvlokken van zijn haar en lichaam. In het licht van de kaarsen leek de sneeuw net goudkleurige confetti, vond Cig.

Uit de groep toeschouwers, die zwaar stonden te ademen, dampte de wasem in wolken omhoog.

Lionel drong dicht op Fitz aan zodat de degen elkaar raakten bij het gevest en duwde hem toen weg met zijn knie. Fitz ging onderuit en Lionel gaf hem een trap, maar Fitz liet zich weer weggrollen. Deze keer sprong Lionel achter hem aan en rolde naast hem op de grond. Fitz wrikte zich los. De tragere Lionel kwam moeizaam overeind en Fitz trof hem met het gevest van zijn degen hard op zijn onderkaak. Lionel stond te zwaaien op zijn benen en schudde met zijn hoofd. Het bloed liep langs zijn kin op zijn hemd.

‘Jij smerige Ierse hond!’ brulde Lionel en trof Fitz met een lage uithaal van zijn degen in zijn dij.

Het bloed stroomde langs Fitz’ been. Hij stapte achteruit, maar zijn been werkte niet mee. Lionel mikte op zijn hoofd, maar Fitz

weerde hem af. Toen kreeg hij zijn been weer onder controle. Hij negeerde de felle pijn.

Nog twintig minuten streden ze door, allebei onder het zweet en het bloed. Hijgend stootte Lionel naar de borst van Fitz, maar deze deed een beroep op een reservebron van energie, stapte opzij en zwiepte als de gesmeerde bliksem de kling van zijn degen rond die van Lionel waardoor diens greep losser werd. Daarna pakte Fitz Lionels linkerhand beet en kwam met een katachtige sprong op hem af terwijl hij met het gevest van zijn degen tegen Lionels rechterhand beukte. Met een gegrom en zonder het te willen opende Lionel zijn hand, waardoor zijn degen op de grond viel. Fitz zette er zijn laars op.

‘Geeft u zich over, mijnheer?’

Daniel Boothrod en Tom kwamen allebei naar voren. Fitz stond te wankelen op zijn benen, maar dat gold ook voor Lionel.

Daniel maakte een eind aan het duel. Hij boog zich voorover en pakte Lionels degen toen Fitz zijn voet optilde om hem dit mogelijk te maken.

‘Aan de eer is voldaan. Genoeg.’ Daniel legde zijn hand op Lionels schouder; zijn moeder pakte hem bij zijn rechterhand, ook al stond ze met haar blinde oog naar hem toe. Trillend van vermoeidheid zei Lionel: ‘Ik heb je altijd te laag aangeslagen, Fitzroy.’

Bij wijze van saluut bracht Fitz zijn degen naar zijn gezicht om vervolgens neer te zakken in de sneeuw. Algauw werd het ongerepte wit bevlekt door een helderrode cirkel.

Tom en Abraham Boothrod droegen hem in een witgekalkte hut vlak bij het grote huis. De hut werd verwarmd door een vuur. Een bejaarde Duitser, Helmut Steinhauser, kwam gehaast naar binnen en maakte in gebroken Engels duidelijk dat ze Fitz op het bed moesten leggen. Snel sneed hij Fitz’ broek open.

‘Kan erger,’ zei hij nadat hij de wond had bekeken.

Stilletjes deed Cig de deur open, met Margaret naast zich. Zonder dat het haar gezegd was, bracht Margaret water uit een grote, bij het vuur staande kruik.

‘Danke.’ Het gerimpelde mannetje waste het gestolde bloed weg.

Fitz probeerde overeind te komen, steunend op zijn ellebogen, maar viel achterover.

Cig knielde naast het bed en streek met haar vingers door zijn krulhaar. 'Het komt wel weer goed.'

Het zweet liep over zijn gezicht en zijn borst. Tom hield hem overeind terwijl Cig het hemd over zijn hoofd trok. Margaret pakte een schone doek en begon hem te wassen.

Uit een ooghoek zag Fitz hoe de arts een draad door een naald haalde. Hij was bang voor de hechtingen.

Margaret maakte water warm boven het vuur. Ze hadden heet water nodig om de wond grondig schoon te maken.

Cig knielde weer neer en hield Fitz' hand vast.

'Hij kent je helemaal niet.' Zijn stem sloeg over.

Fitz lag in een diepe slaap, uitgeput door het duel en het dichtnaaien van de wond. Tom nam de veerpont naar Buckingham, samen met een zich ellendig voelende Lionel.

Cig en Margaret bleven achter om bij Fitz te waken. Steinhauser, die een chirurgijn uit Bonn was, zoals Cig vernam, liet weten dat Fitz ongestoord moest kunnen slapen. Hij wilde zelfs niet dat Francis Eppes hem naar het grote huis liet dragen, want de drukte van gasten, muziek en bedienden zou de patiënt geen goed doen. De genezing werd bevorderd door een goede nachtrust.

Fitz had een pijnlijke wond opgelopen, maar hij was jong en sterk. Met een beetje verzorging zou hij binnen de kortste keren weer op de been zijn. De grootste angst van de arts was dat de wond geïnfecteerd zou raken of dat Fitz zijn hechtingen zou loswoelen.

Cig beloofde dat dit niet zou gebeuren, al moest ze hem ervoor vastbinden.

Het was warm en knus in het huisje. De vrouwen hielden het vuur brandend. Toen ze ten slotte zelf ook moe werden, gebruikten ze de bontmantels en de dekens die Francis hun had laten brengen om op de grond een slaapplek in te richten.

Gezellig tegen elkaar aan gekropen in hun onderjurk, met hun baljurken keurig over een stoel, had Cig het gevoel dat ze uit logeren was, net als vroeger.

‘Pyjamafeestjes zijn in mijn tijd ontzettend belangrijk voor jonge meisjes. Je blijft de hele nacht op, je eet *junkfood*, je ligt te kletsen en je valt daarna vanzelf in slaap.’

‘Wat is junkfood?’

‘Knabbels, chips, popcorn, ijs, pizza’s, ik bedoel het ergste van het ergste. Je wordt er alleen maar dik van.’

‘Wordt dat soort eten... pizza’s... door de moeders klaarge-maakt?’

‘Nee hoor. Je koopt het in winkels. Wij hebben supermarkten. Je zou het niet geloven, Margaret, dat zijn winkels voor etenswaren, zo groot als het huis van de Eppes.’

‘Een soort markt?’

‘Nee. Die hebben we ook... hoewel niet zoveel als we eigenlijk zouden moeten hebben. Op een markt is alles vers. In een supermarkt zijn naast het verse vlees en de verse groenten alle producten ingevroren of ingeblikt of zo bewerkt dat ze niet bederven.’

‘Dat kan ik niet geloven.’

‘Als ik je mee naar huis kon nemen, zou ik het je laten zien.’

Een gekreun van Fitz haalde Cig onder het beddengoed vandaan. Ze ging even bij hem kijken en gooide nog een stuk hout op het vuur. ‘Het gaat goed met hem.’

Haastig kroop ze weer onder de dekens. ‘Hém zou ik ook mee naar huis nemen, als ik kon. Terug naar mijn eigen tijd, bedoel ik.’ Ze fluisterde want haar gezicht was nog geen vijftien centimeter van dat van Margaret verwijderd. ‘Buckingham is thuis in deze tijd.’

‘Hou je van hem?’

‘Het klikt tussen ons.’

‘Wat betekent dat?’

‘Eh, klikken. Wanneer twee mensen het goed met elkaar kunnen vinden. Het klikt tussen jou en mij. Het klikt tussen Fitz en mij.’

‘Wat grappig is dat.’ Margarets oogleden begonnen dicht te vallen.

‘Weet je, het was vanavond voor het eerst dat ik blij was dat ik me in 1699 bevind. In elk geval ontbrak Grace op het feest. Als zij erbij is, vallen de mannen over elkaar heen om haar van dienst te zijn.’

‘Maar de man die voor jou geschikt is, zou niet bij Grace blijven rondhangen. Wat maakt het uit als al die anderen het wel doen?’ Margaret maakte een wegwijsend handgebaar.

Cig liet die opmerking tot zich doordringen en dacht er nog over na toen ze in slaap viel.

De volgende dag was Fitz genoeg aangesterkt om met de veerpont de James over te steken. Cig en Margaret stonden erop dat hij nog een paar dagen op Buckingham zou blijven. Hij protesteerde, maar liet zich uiteindelijk overhalen. Cig gaf hem haar slaapkamer. Ze zou wel beneden slapen, voor de reusachtige open haard.

Tom, die een echte heer was, bedankte Fitz nogmaals dat hij de eer van zijn tweelingzus had verdedigd.

Cig sprak Tom erover aan in de stal.

‘Ik weet dat je teleurgesteld bent over hoe alles is gelopen. En dat je teleurgesteld bent in mij.’ Ze legde haar hand op zijn schouder. ‘Fijn dat je er niet vervelend over doet.’

Hij zuchtte. ‘Een huwelijk tussen jou en Lionel... dat zou geweldig zijn geweest. Dan hadden we nooit meer gebrek of zorgen gekend. Maar na wat hij heeft gezegd’ – Tom schudde zijn hoofd – ‘nooit. Nooit.’

‘Zei hij nog iets tijdens de terugreis?’

‘Hij bood zijn excuses aan. Hij zei dat hij zijn hoofd had verloren. Zijn moeder bood ook haar excuses voor zijn gedrag aan. Kate de Vries is een moeilijke tante, maar ze mag je graag, het huwelijk heeft haar goedkeuring. Ze is er even treurig over als hij.’

‘Heb je zijn excuses geaccepteerd?’

‘Ja. Fitz heeft alles rechtgezet. Als Fitz niet met Lionel had gevochten, zou ik het hebben gedaan. Het is een afgedane zaak. Maar toch, hoe heeft Lionel zoiets kunnen zeggen?’

‘Omdat het waar is. Ik heb met hem de liefde bedreven. Ik zou het je wel willen uitleggen, maar het is beter van niet.’

‘Uitleggen? Dat zou hetzelfde zijn als het verklaren van de zonneschijn of de sterren. Weliswaar had je beter getrouwd kunnen zijn,

Pryor, maar hij had niet het recht om je naam door het slijk te halen. Een man neemt iedere vrouw die hem haar gunsten heeft verleend in bescherming. Zelfs de barbaren doen dat. Het is een kwestie van eer. Ik snap niet hoe hij zich zo heeft kunnen laten gaan, het was zo'n verlies van...' In zijn frustratie kon Tom niet op het juiste woord komen.

'Zelfbeheersing?'

'Meer dan dat.'

'Nou ja, wat het ook is, hij heeft het verloren.'

'Bovendien heeft hij mijn respect verloren en het respect van de meeste mensen daar. Een heer dóet zoiets niet, ongeacht de provocatie... zelfs niet wanneer een dame haar degen trekt.' Hij bedacht de waanzinnigste situatie die hij zich kon voorstellen.

'Ja, dat begrijp ik.' Ze kon het goed begrijpen. Ze vond het bepaald jammer dat er van deze mannelijke erecode in haar tijd geen zier over was. 'En Tom, maak je geen zorgen over onze toekomst. Als je naar mij wilt luisteren, zal het de Deyhles voor de wind gaan. Wij hebben Lionel niet nodig.'

'Ga je me weer vertellen dat we aardnoten moeten aanplanten?' vroeg hij meesmuilend.

'Ja. Bovendien zeg ik je dat je land moet kopen rond de Falls... nu. Ik zal die dingen voor je opschrijven.'

'En verder?'

'Leg al het stilstaande water droog. Als je het niet kunt droogleggen, moet je er olie over laten lopen. Er zal op Buckingham nooit meer zweetziekte heersen als je doet wat ik zeg.'

Hij vouwde zijn armen over zijn borst, maar hij luisterde. 'En verder?'

'Koop geen Afrikanen. Dat werkt op korte termijn voordelig, maar op de lange termijn brengt het ellende. Vertrouw op me, Tom, vertrouw op me.'

'Hoe kom je aan al die kennis?'

'Op dezelfde manier als dat ik wist dat het nieuwe huis van de familie Eppes Weston Manor ging heten.'

Even trok er een blik van angst over zijn gezicht. 'Je bent helderziend; je hebt je geheugen verloren, maar je bent helderziend geworden.'

‘Ja.’

‘Hou dat vóór je, Pryor.’ Hij liet zich tegen een staldeur zakken. De plotselinge wending van de gebeurtenissen eiste haar tol. ‘Pryor, denk jij weleens dat je je geheugen hebt verloren omdat sommige herinneringen als een pijnbank fungeerden en te pijn te hevig was?’

‘Dat heb ik weleens gedacht.’ Er kwam een zachte klank in haar stem. ‘En als het waar is, dan geloof ik dat het geheugen vanzelf terugkomt... na verloop van tijd.’

‘Ik heb een vreselijke herinnering. Dat heb ik je nooit verteld. Ik wou dat ik het kon vergeten.’ Hij hield zijn hand voor zijn ogen en sprak verder. ‘Ik heb vader gevonden, hij hing aan de wilg bij de aanlegplaats. John MacKinder en ik hebben hem gevonden. Het is een beeld dat ik uit mijn hoofd probeer te bannen, maar het komt telkens terug.’

Cig sloeg haar armen om hem heen. ‘Wat erg, Tom.’

‘Waarom deed hij zoiets?’ Tom klemde zijn kaken op elkaar.

‘Hij kon de pijn in zijn binnenste niet verdragen.’

‘Maar hij leek tegen een stootje te kunnen. Moeders dood en het overlijden van Braxton waren een harde, harde slag, maar je zag hem zijn ellende niet aan. Hij ging gewoon zijn gang. Hij had een vriendelijk woord voor iedereen. We wisten dat hij verdriet had, maar ik heb er nooit iets van gezien.’ De tranen rolden over zijn wangen. ‘Ik zou iets gedaan hebben, ik zou het touw hebben verstoppt.’

‘Je had toch niets kunnen uitrichten. Als iemand voor de dood heeft gekozen, kun je dat niet voorkomen. Hij ging naar moeder en Braxton. Hij wist dat wij sterk genoeg waren om zonder hem te leven. Hij is nu gelukkig.’

‘Jij wist het, hè?’

‘Ik had een voorgevoel. Misschien was dat een van de dingen die mijn geest hebben aangetast. Het doet er nu trouwens niet meer toe. Ik ben hier. We zijn bij elkaar. Buckingham zal ons overleven. Neem een goede raad aan: pinda's, de Falls, de moerassen droogleggen, geen slaven, en wat ik bijna vergat, stuur je kinderen naar het ‘William and Mary’. Zorg ervoor dat de meisjes ook onderwijs krijgen.’

‘Het atheneum geeft alleen maar les aan jongens.’

‘Margaret kan de meisjes lesgeven. Of iemand anders. Niet alleen

maar naaien en dat soort dingen. Geschiedenis, literatuur, muziek, wiskunde. Beloof me dat, broer.'

'Dat beloof ik.'

'En ik schrijf dit wel op.'

'Geef maar aan Margaret. Ik raak het toch kwijt.'

'Afgesproken.' Ze stak haar hand uit.

Hij nam hem aan en drukte hem. 'Afgesproken. Nog één ding. Fitzroy.'

'Misschien kun je hem de hoeven van Castor en Pollux laten voorzien van stukken leer. Hij wil bewijzen dat zijn methode resultaat heeft.'

'Dat is niet wat ik bedoel.'

'Ah... Ik zal een man die bereid is voor mij te sterven niet afwijzen.' Ze glimlachte. 'Tom, ik geloof dat alles wat een mens doet voor altijd invloed heeft op alle andere mensen. Wat jij en ik nu doen heeft invloed op iemands leven in 1799 en 1899 en 1999.'

'Zuster, je jaagt me schrik aan met dit soort denkbeelden.' Hij haalde diep adem. 'Ik geef je mijn zegen.'

Later op die dag zat ze aan het sierlijke schrijfbureau. De grote familiebijbel lag op een hoek. Tussen de bladzijden platgedrukt vond ze een klein, onbeschreven stukje perkament.

Ze pakte de ganzenveer, doopte hem in de inktpot en stelde het lijstje op schrift. Ze gooide er wat fijn zand op om het te laten drogen, krulde het perkament voorzichtig om en goot het zand in haar hand.

Ze legde het lijstje terug in de bijbel en gooide het zand in het vuur. Ze vertelde aan Margaret waar ze het lijstje had gestopt.

Ze ontdekte dat ze het prettig vond om met een ganzenveer te schrijven. Alles leek er zoveel belangrijker door.

‘Onze voorvader aan moederskant, George Villiers, de eerste hertog van Buckingham, werd in 1616 benoemd tot opperstalmeester van Jacobus I.’ Tom maakte een praatje met Fitz, die op een stoel zat, zijn been uitgestrekt en ondersteund, zijn voet op een krukje en drie katten kunstig rond zijn lichaam gedrapeerd.

Cig en Margaret liepen bedrijvig af en aan, van de zomerkeuken naar de eettafel. Marie, die normaal gesproken van aanpakken wist, was zo idolaat van Fitz’ dapperheid en het romantische waas dat om zijn moed hing dat ze hem telkens treuzelend bleef aangapen.

Tom vervolgde: ‘Dat was het moment waarop wij Engelsen bloedlijnen en stambomen begonnen te bestuderen in plaats van alleen maar naar een hengst en een merrie te kijken en te zeggen: “Probeer maar.”’

‘Kruisen met Berbers, dat is het antwoord,’ zei Fitz, die al tevreden was als hij over paarden kon praten.

‘Natuurlijk,’ gebaarde Tom. ‘Maar wie kan zich dat veroorloven? Als zelfs de helft van de grote hertogen van Engeland geen hengst kan importeren, en het moet een hengst zijn, want de ongelovigen doen geen afstand van hun merries. Het zou ons nooit lukken er een hier te krijgen. Dat zou een fortuin kosten.’

‘Dan zullen we eerst fortuin moeten maken.’ Fitz lachte.

‘Marie, Marie, kom je ons een handje helpen hier,’ riep Margaret haar toe.

‘Jawel, mevrouw.’ Met tegenzin begaf de kleine, maar kogelronde vrouw zich naar de keuken.

Later, na het avondeten, voerden Cig en Tom de laatste buitenklusjes uit. Fitz beklagde zich over zijn nutteloosheid. Toen ze eenmaal

met zijn allen rond het haardvuur zaten, kwam het gesprek op de komende eeuw.

‘Zeventienhonderd. Dat klinkt gewichtig.’ Margaret giechelde.

‘Hoe kan een getal gewichtig klinken?’ plaagde Tom haar.

‘Zet er maar een pondteken voor,’ suggereerde Fitz.

‘Zeventienhonderd pond.’ Cig floot. ‘Dat klinkt goed.’

Toch liep er een koude rilling over haar rug wanneer ze aan het jaar 1700 dacht. Ze stonden op de drempel van een van de belangrijkste eeuwen in de Europese en Amerikaanse geschiedenis. Amerika zou zich bevrijden van Engeland. Op Corsica zou Napoleon geboren worden. De Fransen zouden zichzelf verslinden in een revolutie waarvan de afgrijselijke erfenis nog honderd jaar een smet zou achterlaten. Op Haïti zouden slaven in opstand komen. Mozart zou maar kort leven. Zijn muziek zou eeuwig blijken. Washington, Franklin, Jefferson, Madison en Monroe zouden in het land der levenden verkeren, net als Sheridan, Goldsmith, Congreve en Gibbon. Choderlos de Laclos zou in heel Europa een schandaal veroorzaken met *Les liaisons dangereuses*. De wetenschap zou zulke verbazende resultaten boeken dat de wereld onherkenbaar zou veranderen. Driewerf hoera voor Isaac Newton!

Aan die dingen dacht ze, maar waar haar hart naar uitging was de wetenschap dat aan beide zijden van de Atlantische Oceaan het fundament voor hippische grandeur werd gelegd. De inspanningen van mannen en vrouwen in de koloniën zouden tot fokresultaten leiden als Herod, Eclipse en Matchem, met als uiteindelijke nakomelingen Man O’ War, Citation, Whirlaway, Count Fleet en Sea Biscuit, en later Nashua, Swaps, Native Dancer, Northern Dancer, Alydar, Affirmed, Mr. Prospector en Secretariat, en zo veel andere namen die zich in haar hoofd verdrongen. Zo had je Kalarama Rex bij de Saddlebreds, samen met Rex Peavine, King’s Genius, Black Squirrel, Stonewall King, de perfectie van Wing Commander, MyMy, Daydream, Skywatch, Imperator, Man on the Town, Harlem Globetrotter, Will Shriver, Belissima en Valley View Supreme. De dravers van het Standardbredras zouden via Hambletonian, Greyhound en Danpatch uitkomen bij Bret Hanover.

Aandachtig bekeek ze de gezichten in het flinkerende haardlicht en wist dat ze hun rol zouden spelen.

Misschien kent de geschiedenis geen vast patroon, dacht ze. Misschien vormen we de geschiedenis zoals dat ons het beste uitkomt. Misschien kunnen we er niet tegen dat sommigen van ons in een goede tijd worden geboren en anderen in een rottijsd. Sommige mensen zijn getalenteerd en andere mensen zijn te stom om voor de duvel te dansen. Maar we hebben allemaal de kans om iets te doen.

Misschien moest ik terugkomen om dat te beseffen. Ik moet ieder moment beleven. Het is mijn keus. Misschien zal er op een dag, over driehonderd jaar, iemand een kijkje nemen in het verleden en mijn naam op een grafsteen of in een familiearchief zien staan en zeggen: 'Ze heeft haar rol gespeeld, laat ik nu de mijne spelen.' Ik ben dat in elk geval van plan.

Terwijl ze gezellig zat te praten en te lachen, wilde ze iedere ge-laatsrek en iedere stembuiging in haar geheugen opslaan. Ze hield van deze mensen.

Een striemende wind, beladen met hagel en natte sneeuw, geselde Cig in haar gezicht toen ze van Jamestown terugreed naar Buckingham.

Fitz moest weer aan het werk. Zijn genezing verliep voorspoedig en hij was sterk genoeg om te rijden, ook al jeukten zijn hechtingen.

Ze was naar hem toe gegroeid in de vier dagen die hij met Kerstmis op Buckingham had doorgebracht. Ze was weg van de eenvoudige, warme manier waarop Kerstmis werd gevierd, met een nuttig geschenk, eten en veel genegenheid. Als Fitz had mogen reizen, zouden ze in Jamestown ter communie zijn gegaan. Afgezien van het feit dat ze dit sacrament had gemist, vond ze dat ze nooit een heerlijker feestdag had meegemaakt, omdat deze dag juist ging om elkaar liefhebben.

Zij en Fitz spraken eindeloos over stambomen van raspaarden. Ze kende de naam van Cream Cheeks en van een paar andere koninklijke merries van Karel I. De Turkse hengst van kapitein Byerly was al in Engeland, maar de Arabier van Darley en de Berber van Godolphin moesten nog komen, dus noemde ze hun namen niet, wat voor haar hetzelfde was als niet voldoen aan de trits van het gebed.

Karel I had de grote Tutbury-stoeterij gesteund. Na de onthoofding van de koning, in 1649, had Cromwell haar opgeheven. Fitz' kennis van het Engelse stamboek omvatte die geschiedenis plus de Ierse bloedlijnen.

Als ze het niet over paarden hadden, praatten ze eindeloos over alles wat bij hen opkwam. Ze had het gevoel dat ze hem al haar hele leven kende.

Ze liet hem zelfs het lijstje zien dat ze voor Margaret en Tom had opgesteld, met aardnoten als hoofdgewas. Het ergste waar dat toe

zou leiden, zei hij, was dat je met een hoop voer kwam te zitten.

De vijftentwintigjarige Fitz was een volwassen vent. In 1699 waren de meeste mannen van die leeftijd gewend aan verantwoordelijkheid, velen zelfs aan ontberingen.

Tijdens de terugrit ontdekte ze dat ze hem al miste, en ze popelde om hem weer te zien.

Ze had gehoopt om meer vaart te kunnen maken, maar de werveling van hagel en natte sneeuw drukte het tempo. Eindelijk kwam ze dicht bij huis en daar was ze blij om. De zandwegen waren bevroren. Full Throttle probeerde de kleine ribbels te vermijden. Het was in elk geval beter dan de bevroren rode klei in de Piedmontstreek.

Ze droomde over tenen voor een haardvuur. Ze voelde haar tenen niet eens meer. Haar vingers kromden zich stijf om de teugels. Ze had Fitz haar dikke, door Margaret gebreide das gegeven. Hij gaf haar zijn witte sjaal, de voorloper van een rijdas. De sjaal was van prachtige zijde, maar haar hals werd wel koud.

Uit een ooghoek zag ze beweging tussen de bomen. Full Throttle snoof. Ze kwam omhoog met haar hoofd en rilde toen de hagel en de sneeuw in haar gezicht striemden. Ze probeerde het waas van slecht weer weg te knippen en zag inderdaad iets. Ze luisterde ingespannen of ze iets hoorde, maar het enige geluid was het gerikketik van kleine stukjes ijs die op de grond vielen.

Ze ging op de beweging af. Toen, instinctief, hield ze in. Ze kon hun gedaanten nauwelijks onderscheiden, maar ze zag nu vijf of zes hard rennende mannen, indianen.

Ze zette Full Throttle aan tot een galop. Glijdend en slippend reed ze in volle vaart naar Buckingham, niet meer dan anderhalve kilometer verder op de weg.

Throttle, die een goede conditie had, legde het verraderlijke parcours binnen zes minuten af. Er was niemand in de stal toen ze kwam aandreunen.

‘Tom!’ Maar de wind drong haar woorden terug in haar keel.

Ze reed in draf naar het huis en riep. Margaret, die vloeren aan het boenen was, deed de deur open. Marie, nog met een boender in haar hand, dook achter Margaret op. ‘Pryor, wat is er?’

‘Er rennen indianen door de bossen, anderhalve kilometer hiervandaan. Ze komen deze kant op. Veel meer kon ik niet zien. Waar is Tom?’

‘Hij zit op het bijenlandje.’

Sinds Cig de weddenschap had gewonnen, waren ze de klaverveld in het achterveld ‘het bijenlandje’ gaan noemen.

‘Laad de geweren en blijf hier. Geef mij de pistolen.’ Margaret greep de twee vuursteenslotpistolen van de zijplank. Ze gooide Cig de kruitzak toe en Cig propte hem in haar zak en stak de pistolen onder haar riem. Bij het keren riep ze over haar schouder: ‘Laat niemand in huis zolang je niet weet wie het is.’

‘Ik ga met je mee.’

‘Om de dooie donder niet, Margaret. Jij blijft hier, anders krijg je het met mij aan de stok.’

Cig galoppeerde weg. De hagel en natte sneeuw vielen nu in dichtere hoeveelheden en haar keel was rauw van het ingespannen ademhalen. Ze bereikte de top van een klein heuveltje achter de stal. In de verte waren Tom, Bobby en Hugh, een jongeman van zo’n vijftien jaar die als dagloner werkte, bezig stammen en takken klein te zagen op de stukken grond die Tom het afgelopen jaar had leeggekapt voor bebouwing.

‘Tom!’

De mannen hoorden haar pas toen ze dichterbij kwam. Tom liet zijn zaag vallen en holde op haar af.

‘Tom,’ zei ze hijgend, ‘indianen! Ze komen aanrennen! Een stuk of vijf, zes.’

‘Waar?’

‘Ongeveer anderhalve kilometer terug op de weg.’ Ze boog zich voorover in het zadel om op adem te komen terwijl Hugh naar het hoofdstel greep om de opgewonden Throttle te kalmeren. Ze haalde het pistool en de kruitzak vanonder haar jasje en stak ze Tom toe. ‘De andere houd ik. Ze zaten in de bossen. Ik zag alleen maar dat ze hard renden en deze kant op kwamen.’ Tom laadde zijn pistool en gaf het kruit terug aan Cig, die haar pistool laadde.

‘Waar is Margaret?’

‘Thuis. Ik heb haar gezegd dat ze de musketten moet laden, op haar post moet blijven en pas iemand mag binnenlaten als ze weet wie het is.’

‘Als ze in de bossen zaten, probeerden ze uit het zicht te blijven.’ Tom fronste zijn wenkbrauwen. ‘En ze liepen hard.’ Hij keek met

samengeknepen ogen naar de lucht en er bleven kleine ijssplinters aan zijn wimpers hangen. 'Verdomme, dat biedt goede dekking.'

'Rennen ze ergens vandaan of ergens heen?' vroeg Bobby kortaf.

'Hugh, breng Throttle naar de stal, en ga dan naar Margaret,' gelastte Tom de jongen. 'Hou een bijl bij de hand.'

'Ik wil met jullie mee.'

'Nee. Ik wil een man in huis. Voor het geval dat.'

Het streelde Hugh dat hij een man werd genoemd. Prompt ging hij op weg naar de stal nadat Cig was afgestegen.

'Kom mee.' Tom liep naar de bosrand, achter de klavervelden. Naarmate Pryor en Bobby dichterbij het bos kwamen, waren ze behoedzamer in hun bewegingen.

Tom fluisterde: 'Als ze in westelijke richting gaan, kunnen we ze misschien horen of zien. Op de weg langs de rivier vertonen ze zich niet.'

'Lopen de paden in de richting van de Falls?'

'Ja,' antwoordde Bobby op fluistertoon, 'en nog veel verder.'

Ze glipten het bos in, al hun zintuigen gespannen. Toen ze in de buurt van het oude indiaanse pad kwamen, liet Tom zich op zijn hurken zakken en stak hij zijn hand op om hen stil te laten staan. Er klonk geen ander geluid dan de hagel die tegen de kale takken sloeg. Hij gebaarde Cig achter een forse walnotenboom te kruipen. Hij schuifelde naar voren, met Bobby achter zich aan. Toen gingen ze op de ellendig koude grond liggen, met hultststruiken als dekking.

Het gekletter van de vallende hagel nam toe. Cig voelde zich licht in het hoofd totdat ze besepte dat ze haar adem stond in te houden. Roerloos bleven ze staan of liggen, naar hun gevoel een hele tijd. Toen werd hun aandacht getrokken door voetstappen. Tom trok zijn pistool. Cig trok dat van haar. Bobby greep naar zijn mes.

Er rende een gedaante voorbij, met zwoegende flanken, de stank van angst hing om hem heen. Een ogenblik later vlogen er vijf andere indianen voorbij, waarvan de snelste zijn prooi bijna had ingehaald. Hij liet zich op zijn knie vallen, trok een pijl uit zijn koker en schoot in één vloeiende beweging. Cig hoorde een gesmoorde gil. De achtervolgers sprongen naar voren. Ze hoorde iets wat klonk als gromgeluiden en toen werd het stil. Ze hoorde alleen nog de hagel.

Tom bleef stokstijf liggen. Tien minuten later kwam hij net als

Bobby overeind op zijn knieën. Tom gebaarde met zijn hoofd dat zij hem achterna moest komen. Ze liepen over het pad, dat nu bijna wit was omdat het niet meer hagelde, maar sneeuwde.

Vijfhonderd meter verder op het pad lag een gestalte op een hoop. Tom spande zijn pistool en ging er behoedzaam opaf. Hij was eerder bij de indiaan dan Cig. Hij ontspande zijn pistool. De borst van de man was doorboord door een pijl, maar daar was hij niet aan doodgegaan. Zijn schedel was verbrijzeld door twee of drie krachtige klappen op zijn hoofd. Zijn scalp was haastig van zijn schedel gescheurd.

Instinctief maakte Cig het teken van het kruis boven het lijk. 'Moge de Heer zijn ziel genadig zijn.'

Er verscheen een gespannen lachje op Toms lippen. 'Hij is nu bij zijn geesten, waar dat ook mag zijn. Arme wilde.' Zorgvuldig bekeek hij het lichaam. 'Nog een Tuscarora.'

'Net als die andere,' zei Bobby op zijn kelige manier.

Tom pakte het lange jachtmes van de dode indiaan van de grond. Niet doen, denk aan de vingerafdrukken, liet Cig zich bijna ontval-
len.

Hij gaf het mes aan Cig. 'Dat zul jij nodig hebben.'

Cig boog zich voorover om beter te kunnen zien. Een verse bloedgeur kringelde in haar neusgaten. 'Hij is van middelbare leeftijd en sterk.'

'En rijk.' Tom opende de buidel die aan 's mans gordel was vastgebonden. Hij zat propvol *roanoke*, een indiaanse vorm van geld, vervaardigd uit schelpen.

'Degenen die hem hebben gedood deden dat niet voor zijn geld,' zei Cig.

'En hadden geen tijd zich van hem te ontdoen.' Bobby dacht hardop. 'Ze gingen er zeker van uit dat de dieren hem zouden opruimen.'

'Hoe ontdoen indianen zich van hun eigen doden?' Cig voelde hoe haar keel werd dichtgesnoerd bij deze vraag.

'Ze wikkelen het lijk in huiden en geweven matten en leggen het op een verhoging van ongeveer drieënhalve meter. De vrouwen verven hun gezicht zwart en huilen en jammeren een etmaal lang.'

Bobby voegde daaraan toe: 'Als er geen vlees meer aan de botten

zit, rolt de familie de botten in een nieuwe mat en begraaft die bij andere botten in een grote kuil.'

'Stoppen ze geen lijken in bomen?'

'Dat heb ik ook gehoord, ja. Het lijk van een grote vijandelijke krijger. Als teken van eerbied.'

'En ze beroven hem toch van zijn scalp,' zei Bobby laconiek.

'Barbaren.' Tom kwam overeind nadat hij de geldbuidel aan zijn riem had gebonden.

Cig huiverde onwillekeurig.

'Koud?' vroeg Bobby.

'Beetje.' Ze dacht aan het skelet dat ze in de boom hadden gevonden, op de dag dat ze op reis door de tijd was gegaan. Wie het ook was, hij was een groot krijger geweest.

'Laten we hem hier wegslepen.' Bobby pakte een been. Tom pakte het andere. Cig loste beide mannen beurtelings af. Na een uur kwamen ze bij de klavervelden. Cig liep naar de schuur, deed Castor een halster om en leidde het grote trekpaard terug. Tom en Bobby hesen het lijk over het makke beest.

Cig ging naar Margaret. Ze trof Hugh bij haar aan, gewapend met een bijl. Margaret sloeg een doek om en gedrieën wachtten ze bij de stal op de twee mannen. Margaret vertrok geen spier bij de aanblik van het ingeslagen hoofd. Net als ieder ander uit die tijd had ze volop ergere dingen gezien.

'Tuscarora,' lichtte Tom zijn vrouw in, om daarna tegen Bobby en Hugh te zeggen: 'Bind zijn kin, armen en benen vast. Laten we hem in de maïsschuur leggen. Met dit weer blijft hij wel goed. Als het weer wat beter wordt, rijd ik morgen naar Wessex om Lionel te halen. Hugh, jij kunt wel naar Shirley rijden.'

Marie holde de stal in en slaakte een gil. Bobby sloeg zijn armen om haar heen. 'Ze hebben kwaad in de zin! Ze hebben vorige week drie koeien van Flowerdew Hundred gestolen. Straks komen ze ons nog halen.'

'Je weet niet of de indianen die diefstal hebben gepleegd,' zei Bobby om haar rustig te krijgen. 'Menige blanke man legt de schuld van zijn wandaden bij de rode man.'

'Er klopt iets niet. Joffer Pryor heeft al een vermoorde wilde gevonden en nu nog een. Ze zijn iets van plan.'

‘Ik hoop van niet, Marie, maar we blijven op onze hoede.’

‘Het zijn bloeddorstige wilden. Ze villen mensen levend! Ze braden ze en eten ze op!’ Marie was bijna hysterisch.

‘Marie, we zullen vannacht de wacht houden,’ zei Cig met ferme stem. ‘Dat is het beste wat we onder deze omstandigheden kunnen doen.’

Marie begon te huilen. Bobby sloeg zijn arm om haar heen en liep met haar terug naar hun huisje.

‘Ik neem wel de eerste wacht,’ zei Hugh.

‘Goed zo.’ Tom glimlachte. ‘Zo, laten we deze kerel maar vastbinden voordat de lijkverstijving intreedt.’

Met zijn armen over zijn zware overjas gevouwen, bestudeerde Lionel de Vries het lijk. De mannen die zich om hem heen hadden verzameld, Edward Hill, Ernest Shackleton, Daniel en Abraham Boothrod, William Byrd en Tom, stonden te wachten tot hij iets zou zeggen. Zodra het nieuws hen bereikt had, waren ze op weg naar Buckingham gegaan om daar halverwege de ochtend allemaal te arriveren.

‘Het is Tanx, zoon van Zwartklauw, opperhoofd van de Tuscarora,’ zei Lionel ten slotte. Hij gebruikte de Engelse namen voor de indianen in plaats van de juiste, lange indiaanse namen. Die eigenamen werden gewoonlijk door de Engelsen ingekort tot een uitsprekbare vorm. ‘Hij was een weldenkend man.’

‘Zou Tanx het volgende opperhoofd zijn geworden?’ vroeg Ernest. ‘Ja.’

‘Wie zal hem opvolgen?’ Tom stond bij de samengebonden voeten van de indiaan.

‘Ik weet het niet. Opperhoofd Zwartklauw heeft een jongere zoon, Ortley, die een heethoofd is en een oorlog wil beginnen tegen de blanken, iets waarvoor het opperhoofd bang is, net als Tanx, voordat hij doodging.’ Opnieuw keek hij naar het ingeslagen hoofd. ‘Maar de oude Zwartklauw is slim. Hij kan weigeren zijn macht op Ortley over te dragen. Zijn macht is niet erfelijk.’

‘Kan dit tot een onderlinge oorlog leiden?’ Edward trok aan zijn handschoenen.

Lionel ademde uit met een diepe zucht. ‘Ja.’ Hij keek naar Tom, Cig en Bobby. ‘Jullie zagen die indianen hem achternazitten. Wie waren het?’

‘Monakanen,’ zei Bobby een beetje te hard. De Monakanen waren

een woeste stam die ten westen van de watervallen in Rassawek leefde, daar waar de James en de Rivanna samenstroomden.

Tom knikte beamend en iedereen keek weer naar Lionel.

Er kwam een strakke uitdrukking op Lionels gezicht. 'Het zou beter zijn geweest als hij door zijn eigen volk was gedood. Dit betekent dat de Tuscarora en de Monakanen elkaar de oorlog zullen verklaren of dat' – hij woog zijn woorden zorgvuldig af – 'een bepaalde groep binnen de Monakanen zich achter Ortley scharen en ook zij van ons af willen.'

De mannen begonnen allemaal tegelijk te praten. Lionel hief zijn handen op. 'Ik zal Tanx terugbrengen naar opperhoofd Zwartklauw. Als de kou aanhoudt, kan ik er over twee dagen zijn.'

Als de paden ontdooiden, zouden ze minder goed begaanbaar zijn en dan werd het een steeds onaangener tocht aangezien het lijk over een pakezel zou liggen.

'Ik ga wel naar de Nottoway en de Meherrin om te kijken wat ik daar aan inlichtingen kan opdiepen,' zei William Byrd. Hij had het over twee Irokese stammen in noordelijk Carolina.

'Eigenlijk moeten we de planters en hun gezinnen verplichten zich naar Jamestown te begeven,' zei Daniel Boothrod. Hij tikte op de knop van zijn rijk versierde wandelstok. 'Per slot van rekening verschenen de wilden in 1622, toen ik een jonge vent was, zomaar opeens uit het niets om opnieuw onheil aan te richten.'

'We zijn tegenwoordig met meer mensen, en William en ik,' zei Lionel met een knikje in Byrds richting, 'onderhouden een vestiging bij de Falls. Ze kunnen niet opeens zonder onze voorkennis langs de James optrekken.'

'Nee, maar ze kunnen wel opeens uit de bossen opduiken of uit de moerassen.' Verstrooid sloeg Edward Hill met een maïskolf op zijn hand.

'Ze kunnen niet ongemerkt tussen de forten door glippen zonder dat wij daar gauw van op de hoogte zijn.'

Hij had het over de Engelse forten direct onder de natuurlijke grens die het laagland van Tidewater scheidde van het hoogland van Piedmont. Deze forten, die er al vijfentwintig jaar stonden, dienden ter geruststelling van degenen die niet wisten dat ingewikkelde exercities en rode jassen niets betekenden voor indianen.

‘Maar hebben we het gauw genoeg in de gaten?’ vroeg de hevig verontruste Daniel.

‘Alleen God weet daar het antwoord op.’ Lionel sloeg zijn handen in elkaar op zijn rug.

‘God lacht hen die voorbereid zijn goedgunstig toe. Weten jullie nog, de zeven dwaze en de zeven wijze maagden?’ adviseerde Tom de mannen. ‘Niet dat maar een van jullie maagd is.’

Iedereen lachte, behalve Lionel. De spanning was enigszins gebroken door het grapje.

‘Heren.’ Lionel liep naar de deur om zijn mannen bij elkaar te roepen, met inbegrip van de vier, hem trouwe indianen. ‘Ik zal Tanx naar zijn vader brengen en mijn best doen iets aan de weet te komen. Ik adviseer jullie geen voorbarige conclusies te trekken en de indianen die altijd loyaal ten opzichte van ons zijn geweest niet tegen ons in het harnas te jagen.’

‘Loyaal ten opzichte van ons of loyaal ten opzichte van jou?’ legde Daniel hem het vuur na aan de schenen.

‘Ten opzichte van ons.’ Lionel klemde zijn kaken stevig op elkaar.

‘Het zal toch niet zo zijn dat jij de ene stam tegen de andere opzet om jezelf gunstige handelsvoorwaarden te bezorgen, hè?’ Het kon Daniel, die dodelijk ongerust was, weinig schelen of hij Lionel hiermee op stang joeg.

‘Wat ik doe, gaat alleen mij aan, mijnheer,’ zei Lionel met open-gesperde neusgaten. ‘Maar een oorlog met indianen beginnen – over mijn lijk.’

Na die woorden gebaarde hij zijn mannen om het lichaam naar buiten te dragen.

‘Over zijn lijk, waarachtig,’ zei Daniel met ingehouden stem.

Toen de andere mannen een voor een op het huis afgingen, legde Lionel zijn hand op Toms onderarm. ‘Mag ik met Pryor spreken?’

‘Daar heb ik geen bezwaar tegen, maar de dame zelf misschien wel,’ zei Tom kortaf.

Lionel vond Cig buiten bij de zomerkeuken, waar ze hout aan het hakken was.

‘Pryor.’

Ze hield op. Ze wist dat hij het stoffelijk overschot was komen identificeren, dus verbaasde het haar niet hem te zien. ‘Dag.’

'Ik kom mijn excuses aanbieden. Ik ben een ezel geweest. Ik heb geluk gehad dat hij me niet aan zijn degen heeft geregen, hoewel ik toch zelf op dat wapen mijn mannetje sta.' Hij kon zijn trots niet verbergen.

'Het is voorbij. Misschien hebben we er allemaal iets van geleerd.'

'Ik wil met je trouwen. Ik zal het weer goedmaken. Vergeef me alsjeblieft.' Nederig zijn ging deze krachtfiguur niet makkelijk af.

Ze stak haar hand naar hem uit. 'Ik vergeef je. Ik had nooit het bed met je mogen delen. Daar heb ik verkeerd aan gedaan. Ik weet dat ik tegen je heb gezegd dat ik niet wilde trouwen, maar... misschien valt dat niet mee om te horen als je door dezelfde vrouw gekust wordt.'

'Ik kan leren me beter te beheersen.'

'Als je maar wilt, kun je alles. Laat de tijd haar werk doen, voor ons allebei.' Ze stapte over op een ander onderwerp. 'Kende je die vermoorde indiaan?'

'Ja. Hij was een vriend. Het is hommeles tussen de stammen en binnen de stammen zelf.'

'We lopen dus gevaar.'

'Dat hangt voor een groot deel af van hun beraadslagingen wanneer ik eenmaal het lichaam van Tanx naar zijn vader heb teruggebracht. En je zorgen maken lost ook niets op. Laat die zorgen maar aan mij over.' Hij kuste haar hand. 'Mijn moeder vertikt het een woord tegen me te zeggen zolang we ons niet verzoend hebben.'

'Dat is misschien een geluk bij ongeluk.' Ze glimlachte.

Hij glimlachte ook. 'Jaag me niet weg om één enkele fout.'

'Lionel, wij zijn niet voor elkaar in de wieg gelegd, als ik een oude uitdrukking mag gebruiken, of een nieuwe. Zoals ik al zei, de tijd zal zich over onze problemen ontfermen.'

Margaret verscheen in de achterdeur van het huis, zag hen staan en wilde weer naar binnen gaan.

Lionel maakte een buiging voor haar. 'Het spijt me oprecht dat ik je hebt gegriefd.'

'Ik ben het al vergeten.' Margaret knikte hem toe. Wat ze verzwegen was, dat ze haar hele leven nog niet zo gelukkig was geweest. Ze dacht dat ze zwanger was.

Nell Gwyn schoot langs Cig en Margaret met een luid piepende muis tussen haar kaken geklemd.

‘Goed werk, Nell,’ prees Cig de kat.

Nell werd op de voet gevolgd door Vlekje en Hoogheid, voor het geval Nell haar prooi in een altruïstisch ogenblik zou laten ontsnappen.

‘Heeft iemand al bedacht hoe je voorgoed van muizen afkomt?’ Margarets breinaalden van geschuurd been klikten tegen elkaar.

‘Nee. We hebben wel vallen, vergif en zelfs hoogfrequente – dat wil zeggen, met echt heel hoge tonen – geluidsapparaatjes om hun gevoelige oortjes te belasten, maar het antwoord is nee. De enige oplossing tegen muizen is katten, uilen en slangen. Ik heb zelf het liefst katten.’

Margaret richtte haar aandacht op de nieuwe das die ze aan het breien was. ‘Ik ook.’

‘Hoe lang blijft Tom eigenlijk weg?’

‘Als die mannen eenmaal op hun praatstoel zitten... dat kan dagen duren. Weken zelfs, als Daniel Boothrod en James Blair hun stokpaardjes berijden.’

‘Stoor je je er niet aan dat er geen vrouwen naar die speciale vergaderingen gaan, je weet wel, van het House of Burgesses, of in andere gevallen?’

‘Nee hoor. Iedere man moet er zijn mening te berde brengen, andermans mening weerleggen, zijn veren opstrijken, gaan zitten en weer opstaan. Vervolgens moet iedere andere man zijn mening te berde brengen over de mening van degene die net iets gezegd heeft. En zo gaat dat de kring rond totdat horen en zien je vergaat en iedereen vergeet wat hij allemaal gezegd heeft. Ik kan mijn tijd beter gebruiken.’

Cig lachte. 'Ja, dat is ook niet veranderd.' Ze keek even uit het raam, de duisternis viel over het huis. 'Hij zal vast wel in Jamestown blijven.'

'Dat doen ze allemaal, geloof dat maar. Het geeft ze een uitstekende kans om aan vrouwelijk toezicht te ontkomen.'

'Mijn moeder zei altijd: "Mannen, met ze samenleven kan niet en zonder ze leven is onmogelijk."'

'Dat zegt de moeder van iedere vrouw.' Margaret hield het stuk das van zich af om het patroon te controleren.

'Denk je zo ook over Tom?'

'Je broer is een goede man, maar er zijn tijden dat ik hem wel een draai om zijn oren zou willen geven.' Ze maakte een vegende beweging met haar hand. 'Hij vraagt mijn mening over iets om vervolgens kleinerend te doen over wat ik zeg. Als blijkt dat ik gelijk heb gehad, wordt hij boos op me en zegt: "Waarom heb je me niet gedwongen naar je te luisteren?" Als blijkt dat ik ongelijk heb gehad, wat niet vaak voorkomt' – weer dat schelmse lachje – 'dan steekt hij de loftrompet over de enorme omvang van zijn geestelijke vermogens en de gekrompen staat waarin die van mij verkeren.' Ze liet een bol wol vallen. Hoogheid sprong erop af. 'Overdag kan ik heel goed zonder hem. 's Nachts...' Ze schudde haar hoofd.

Cig kwam overeind om het vuur op te rakelen en er nog een langzaam brandend stuk walnotenhouw op te leggen. 'Na een tijdje denk je daar niet meer aan.'

Ongelovig schudde Margaret haar hoofd. 'Daar denk je niet meer aan totdat er een man komt die je er weer aan herinnert. Ik heb me vaak afgevraagd wat de ene man zo aantrekkelijk maakt en de andere, pft!' Zogenaamd geschrokken wierp ze haar handen in de lucht. Cig moest erom lachen. 'Neem nou eens twee sterke, knappe kerels, en de een trekt je meer aan dan de andere. Misschien vuurt Cupido echt zijn pijlen af.'

'Soms helpt het om bijziend te zijn.' Cig lachte.

'Ha.' Margaret voelde een ruk aan haar knot wol. Hoogheid wilde spelen. 'Waarschijnlijk komt Tom morgen thuis, half uitgeput, en maakt hij bekend waartoe de vergadering heeft besloten, iets wat jij en ik binnen tien minuten hadden kunnen besluiten. Als het nieuws slecht zou zijn, zat hij allang hier, dus alles is in orde.'

‘Ik hoop het. Ik ben benieuwd te horen wat Lionel en William Byrd te weten zijn gekomen bij de stammen die ze hebben bezocht.’

‘Weet je wat ik zo lachwekkend vind? Waarom zouden de indianen aan een blanke man, William of Lionel, de waarheid vertellen? Met al hun airs en theorieën kijken mannen vaak niet verder dan hun neus lang is.’

Zwijgend werkten ze verder. Cig prikte met de naald in haar vingers. Ze verstelde een gescheurde naad in haar rijblouse.

‘Heeft je moeder je niet leren naaien? Elizabeth Deyhle had een fraaie hand van naaien.’

‘Mijn moeder, Amy heette ze, heeft het uit plichtsbesef wel geprobeerd. Ik moest er niets van hebben. Het enige wat ik wilde was paardrijden.’

‘Dat is ook niet anders geworden.’

‘Nee, maar in mijn tijd zijn paarden een luxe. Ik denk daar anders over, maar veel mensen vinden van wel. We hebben ze niet meer nodig als vervoermiddel. Wij hebben voertuigen om ons mee te verplaatsen en dat gebeurt met snelheden die voor jou onvoorstelbaar zijn. En wat krijg je? Het zijn machines die schadelijke dampen uitbraken, onze lucht is zo smerig dat je ogen ervan gaan prikken en in de grote steden is het soms moeilijk om adem te halen. En het ergste is dat je met zo’n vaart op je bestemming afgaat dat je geen oog hebt voor wat er onderweg te zien is. De reis heeft zijn betekenis verloren. Er openbaart zich niets. Je komt aan waar je moet zijn en stort je onmiddellijk op wat je er te doen hebt. De hele toon van het maatschappelijke verkeer...’ Cig dacht even na. ‘Hier bij jullie, in jouw tijd, vormen de maatschappelijke gebeurtenissen, zelfs de zakelijke bezigheden een muzikaal geheel.’ Ze herinnerde zich dat de symfonie nog niet in zwang was, anders zou ze dat woord hebben gebruikt. ‘Voor mij, voor mijn tijd, klinkt alles als één toon. Een heleboel losse noten. Is dat te volgen?’

‘O, ik begrijp het volkomen. Maar het blijft onvoorstelbaar.’

‘Alle elan is uit het gemeenschapsleven geperst. Alleen de schil is nog over.’

‘Wist je dat al voordat je hier kwam?’

‘Eigenlijk wel, maar ik wist niet hoe het zou zijn om op een andere manier te leven. De mensen zijn niet dom, Margaret, maar we

zijn met zo velen, onze contacten zijn onpersoonlijk en zelfs onstof-felijk, zoals bij de telefoon waar ik je een keer over heb verteld. We weten niet wat we daaraan moeten doen. We weten niet hoe we weer de weg naar elkaar kunnen vinden. De banden die voor jou vanzelf-sprekend zijn, zijn voor mij even vreemd als voor een Chinees die zomaar tussen jullie wordt neergezet. We zijn hulpeloos.'

'Niemand is ooit hulpeloos. Bid tot God.'

'God is op ons uitgekeken. Ik kan het Hem niet kwalijk nemen.'

'Zo treurig kan het toch niet zijn.'

'Toch wel, en het is een verleidelijke treurigheid omdat wij in plaats van dierbare medemensen, van gemeenschappelijke daden, van een tapijt waaraan door iedereen wordt meegeweven, spullen hebben gekregen, massa's, massa's spullen. Auto's en televisies, en ik weet dat jij niet weet wat dat voor dingen zijn, dus wat dacht je van kleren, daar kun je je iets bij voorstellen, en juwelen en speel-goed. We stikken in de spullen. We drogen op, van binnenuit.'

'Dat geldt voor iedere tijd. Denk je niet dat mevrouw Boothrod stikt in de spullen? Zij kent geen echte liefde.'

'Ja.' Cig dacht daarover na en reageerde toen langzaam. 'Maar als ze erbij zou willen horen, bij deze kring, dan zou dat kunnen. Ze zou warmte en liefde kunnen vinden door de deur uit te gaan. In mijn tijd zijn er miljoenen mensen die hun burens niet eens kennen.'

'Dat geloof ik niet!' Geschokt hield Margaret op met breien. 'Je kunt niet zonder je burens leven.'

'Vertel mij wat.'

'Ik zég het je net.'

'Sorry, Margaret, dat is een uitdrukking. Ik wou dat ik je mee naar huis kon nemen, maar ik heb ook zitten denken dat ik graag mijn kinderen hier zou brengen. Ik zou ze bijna liever hier brengen dan zelf terug te gaan. Grappig. Ik' – er kwam een floers voor haar ogen – 'ik zou graag willen dat ze dit meemaakten...' Ze hield haar handen omhoog in een woordeloze uitdrukking.

'Liefde.' Margaret legde de das neer en sloeg haar arm om Cigs schouders. 'Pryor, liefde is waar je liefde vindt. Dat is lang voordat ik werd geboren al eens gezegd, maar het kan onmogelijk zo'n troos-teloze boel zijn in jouw tijd. Jij voelt je troosteloos. Je bent gekwetst door je zus en je man. Als het met mij was gebeurd, zou ik me net

zo voelen als jij, maar heus, zuster, er is altijd de liefde.'

'Dat weet ik,' was het weifelende antwoord. 'Maar individuele liefde is geen vervanging voor gemeenschapsliefde. Ik wou dat ik het beter kon verwoorden. Margaret, in mijn tijd zijn er maar weinig mensen die van je houden of je graag mogen om wie je bent. Ze mogen je om wat je voor hen kunt doen. Niemand kan het zich veroorloven tijd te verspillen. Verspillen. Het woord zelf zegt je al hoe wij denken over een tijdje met iemand anders optrekken.'

'Me dunkt dat als jij met je vrienden praat, zij met hun vrienden zullen praten. Uit kleine zaadjes groeien grote planten.'

'Misschien. Meer dan misschien. Je hebt gelijk. Als mensen willen dat de dingen ten goede keren, dan gaan ze aan de slag.' Ze prikte zich in haar vinger. 'Ik haat dit.'

'Laat mij dan maar.'

'Margaret, ik moet het toch een keer leren.' Ze zoog op haar vinger. 'Je loopt de afgelopen paar dagen te kwinkeleren als een zanglijster. Waar zijn we mee bezig?'

'Nog een uitdrukking... nou, ik heb het nog niet aan Tom verteld omdat ik pas volgende maand zekerheid heb, maar...' Ze zweeg even, dolblij. 'Ik denk dat ik in gezegende omstandigheden verkeer.'

'Hoera!' Cig gooide de blouse op de grond en omhelsde haar.

'Ik hoop jou op een dag om dezelfde reden te omhelzen.'

'Nou... je weet maar nooit. Alles is mogelijk.'

'En gauw.' Margaret lachte en haar ogen schitterden. 'We zullen Fitz na de vossenjacht overhalen hier een nachtje te blijven logeren. Het bespaart hem de reis naar Jamestown. Door al dat gereis blijft er geen spat over van die man.'

'Weet je wat, Margaret... als ik ooit nog eens thuiskom, zal ik je missen.' Cig voelde een beklemd gevoel in haar borst.

Een harde laag rijp, zilverkleurig in het bleke ochtendgloren, lag als een mantel over de aarde. Op Buckingham was iedereen vóór het kriecken van de dag opgestaan om voorbereidingen te treffen voor de jachtpartij van die dag. De dames van de omringende plantages zouden eten meebrengen. Margaret was al twee dagen bezig met het koken van een enorme pan bonensoep met ham. Koude vleeswaren, kazen en gebak werden in vochtige doeken verpakt en in de zomerkeuken gelegd. Na de jacht zouden Margaret en Marie snel het eten voor hun uitgehongerde gasten op tafel zetten. Hoe graag Margaret ook wilde meerijden, zij was verantwoordelijk voor het jachtontbijt.

De mensen arriveerden tegelijk met de zon. Sommigen kwamen met John MacKinders veerpont van de andere kant van de rivier. Voor hen werden paarden meegenomen door vrienden op de noordoever van de James.

Cig droeg haar jachtkleren, met inbegrip van de witte zijden sjaal die ze van Fitz geleend had; het indiaanse mes had ze in een leren schede aan haar riem gehangen.

‘Het belooft een mooie dag voor de jacht te worden, Tom,’ begroette ze hem.

‘Ja.’ Hij glimlachte.

De jacht diende een tweeledig doel. Op de eerste plaats om de mensen weer bij elkaar te krijgen en te laten zien dat de Deyhles, de De Vriezen en Devlin Fitzroy vrede hadden gesloten. Op de tweede plaats om te vieren dat Vrouwe Fortuna hen bleef toelachen. Zwartklaus had zijn volk opgedragen vreedzaam naast de blanken te leven. Zijn jongste zoon was uit de stam verbannen.

William Byrd meldde bij zijn terugkeer dat de stammen ten zuiden van de James van plan waren zich aan hun beloften te houden.

Wat die heethoofden betrof, dat was kennelijk een functie van de jeugd.'

Dokter Steinhauser reisde naar Jamestown om bij Fitz de hechtingen te verwijderen. Fitz wilde dolgraag jagen.

Toen hij met zijn jachthonden het achtererf van Buckingham op reed kon Cig zich niet beheersen. Ze rende de stal uit om hem te begroeten.

Hij steeg af en gaf haar een kus.

'Ik ben de gelukkigste man in Virginia. Een mooie dame, een fraai paard en een goede meute honden.'

'In die volgorde?' Ze omhelsde hem.

'In die volgorde.'

'Ik ben zo weer bij je.' Ze liep naar de stal.

'Ik hoop dat je de rest van mijn leven bij me blijft.' Hij glimlachte, maar zijn stem klonk ernstig.

Ze liep terug naar hem. 'Probeer maar eens van me af te komen, Patrick Fitzroy.' Toen kuste ze hem nog eens en rende naar de stal terwijl hij weer opsteeg. Toen hij zich met zijn linkerbeen afzette, trok hij even met zijn gezicht door de pijn.

Cig voegde zich bij het steeds groter wordende gezelschap.

'Lionel en Tom, rij met mij mee,' riep ze omdat Lionel net was aangekomen met zijn moeder.

De twee mannen reden op haar af. Kate de Vries bleef achter bij Margaret om haar te helpen met tafeldekken, opwarmen van de soeppannen en voorbereiden van het ontbijt.

De jachthonden dromden samen rond Fitz, in afwachting van een commando, een gretige blik in hun lieve bruine ogen. Fitz knipoogde naar Cig, blies op zijn hoorn en reed ervandoor. Cig volgde in zijn kielzog terwijl Tom en Lionel vlak achter haar reden.

Ongeveer een kwartier bleven de honden naarstig zoeken en toen stak een enorme hond zijn kop op, gaf een luid geblaf ten beste en schoot met zijn neus op de grond achter het spoor aan. De andere honden beantwoordden zijn geblaf.

De meute zwenkte scherp naar rechts de bossen in, bij een kromming van de rivier. Zonder nadenken sprong Cig over een omgevalen boom en stortte zich in het bos. Sommige ruiters vielen uit het zadel bij de scherpe bocht. Degenen die nog zaten, reden voorzichtig

om de gevallen boom heen. De honden kwamen tot stilstand in de bossen, verspreidden zich en pikten het spoor weer op. In een zwerm rende ze langs Cig en gingen weer in westelijke richting.

De honden renden in een moordend tempo terwijl het veld nog steeds onderweg was door het bos en de modder van de smeltende sneeuw.

Zodra ze aan de andere kant uit het bos kwam, hield Cig stil om te luisteren of ze de honden hoorde.

‘Als ze rechtsomkeert hadden gemaakt, hadden we onze vos moeten zien,’ zei ze half mompelend.

‘Tenzij hij in een boom is geklommen,’ vulde Tom aan.

‘Of tenzij er meer dan één vos is,’ zei Lionel.

‘Die kans bestaat altijd.’ Cig lachte naar hem.

‘Verdomd vreemd.’ Tom zag dat er mist boven de rivier ontstond.

Zonder er verder bij stil te staan antwoordde Cig zorgeloos: ‘Dat betekent dat de watertemperatuur hoger is dan de luchttemperatuur.’

De dichte mist kwam snel opzetten en de jagers zagen hoe de slierten zich om de benen van de paarden krulden.

‘In deze mist kun je niet jagen,’ klaagde Daniel.

‘Dat is waar, maar een slechte dag van jagen is altijd beter dan een goede dag van werken.’ Cig probeerde de stemming erin te houden omdat iedereen zo naar deze vossenjacht had uitgekeken.

In de verte hoorde ze de honden. ‘Tom, als jij nu eens iedereen mee terugneemt, ga ik de *huntsman* halen.’

‘Hij komt al dichterbij,’ zei Tom.

‘Dat is zo, maar als jij nu omkeert, volg ik je op de voet met de meute. Ik wil niet dat mensen in deze mist moeten wachten. Je kunt er een lelijke kou aan overhouden.’

Tom bleef koppig waar hij was.

‘Tom.’

‘Stel dat ze de vos weer op het spoor komen?’ Hij wilde jagen.

‘Dan kost ons dat de kop als we in een gat stappen of tegen een lage tak aan lopen. Zo’n mist kunnen we de mensen niet aandoen.’ Ze deed een beroep op Lionel. ‘Lionel, breng ze alsjeblieft naar huis. Ik kom meteen achter je aan. Je zou me er een grote dienst mee bewijzen.’

Dat kon hij niet weigeren. Hij knikte. 'Zoals je wilt.' Toen riep hij tegen het veld: 'Volg me.'

Teleurgesteld ging het gezelschap weer op Buckingham aan.

Cig reed op het geluid van de hoorn en de honden af.

'Wat kun jij een stijfkop zijn, Tom.'

'Familiëtrekje.'

'Fitz!' Geen antwoord, dus reed ze verder. Een hond flitste langs haar, toen nog een. 'Fitz!'

'Ja,' riep hij terug. Binnen een paar tellen stond hij naast haar. 'Verdomde rotmist.'

'Het had erger gekund. Het had ook een dag zonder spoor kunnen worden.'

De resterende honden kwamen de weg op draven.

En razendsnel snoven ze weer een geur op. Ze gingen er in een drom op af. Fitz blies het signaal dat ze terug moesten komen, maar ze gehoorzaamden niet, wat hem woedend maakte.

Cigs aandacht werd getrokken door een geblaf, hoger dan dat van een jachthond. Voor haar op de weg zat Dikstaart. Hij was de honden ontlopen, had rechtsomkeert gemaakt en daagde haar nu uit, brutaal als altijd.

'Dikstaart!' Ze fleurde op toen ze hem zag.

'Wat een grote,' zei Fitz bewonderend.

'Ik zit al jaren achter deze jongen aan.'

'Ik heb hem naar me zien kijken in de akkers,' zei Tom.

'Laten we hem een eindje achterna rijden, wat kan ons die mist verdommen.' Fitz blies op zijn hoorn. Ze hoorden een paar honden terugkomen, maar de andere waren te ver weg of Oost-Indisch doof.

De vrolijke vos bleef vlak voor de drie mensen rennen zodat ze hem in de mist konden zien.

'Brutaal.'

'Hondsbrutaal.' Cig lachte, dolblij de vertrouwde knappe snoet te zien. Ze stoof voor Fitz uit, die dat niet erg vond.

De paar volgzaam honden kwamen hoorbaar dichterbij. Dikstaart versnelde van een drafje naar een gematigde renstap. Fitz begon te galopperen. De mist werd dikker en sliette om hem heen. Cig hoorde een vreemd snorrend geluid, gevolgd door een gegorgel. Ze draaide zich om en keek achter zich, maar kon niets zien.

Een geritsel in het woud langs de rivier en een enkele vogelroep als die van een specht klonken heel onschuldig.

Dikstaart kefte nog eens: 'Opschieten.' Er lag iets dringends in zijn geblaf.

Cig en Fitz hoorden allebei hoefslagen achter zich. Helen vloog langs hen, zonder ruiters.

'Verdomme, hij moet eraf gevallen zijn. Laat ik maar teruggaan.'

Fitz draaide zich om en keek of hij Tom kon zien. Zijn gezicht verbleekte. Hij schreeuwde tegen Cig: 'Wegwezen, wegwezen, zo snel je kunt.'

Ze aarzelde een ogenblik. 'En Tom dan?'

'Wegwezen!'

Ze zette Throttle aan en stoof af op de zilveren wade. Ze hoorde Fitz pal achter zich en hoorde hem daarop zijn paard keren. Er volgde een luid geschreeuw, een strijdkreet.

Ze wilde omkeren, maar ze was even bang voor zijn woede als voor degenen door wie ze achterna werden gezeten. Ze keek naar Dikstaart die in gestrekte galop voortrende, zijn oren plat op zijn kop. Throttles neusgaten waren wijd opengesperd. Hij strekte zijn voorbenen ver naar voren, graaiend naar grond.

Ze hoorde een andere schreeuw, een pijnkreet.

Ze greep zich vast om adem te kunnen halen. Throttle schoot vooruit alsof hij was gelanceerd. De hoefslagen kwamen dichterbij. Ze hoorde een zoevend geluid en een déngggg. Ze wist beter dan om te kijken. Ze galoppeerde voor haar leven.

Ze legde haar handen ver naar voren op Throttles uitgestrekte nek en ging laag in het zadel liggen terwijl er nog iets langs haar oren snorde. Ze kwam een stukje overeind en voelde een scherpe pijn over haar rug glijden. Ze ging weer plat in het zadel liggen, legde haar hoofd tegen Throttles nek en dook zo diep mogelijk in elkaar.

Haar keel stond in brand. Haar ogen liepen vol tranen door de wind en de pure doodsangst. Ze kromp ineem bij een volgende dénggg. Dikstaart bleef onmiddellijk voor haar. Hij vlóóg.

In volle galop zwenkte ze van de weg langs de rivier af, achter Dikstaart aan, die een wal opklauterde. Toen zaten ze in de bossen. Ze zag een omheining voor zich. Throttle verhief zich en zeilde over het hekwerk terwijl Dikstaart eronderdoor schoot.

Ze vloog de wei op terwijl de mist optrok. Daar stond haar jachtgezelschap geduldig op haar te wachten, met Grace aan het hoofd. Ze vocht haar snikken terug en stoof op hen af, terwijl Hunter en Laura, die haar ontredde zagen, zich losmaakten van de groep om haar tegemoet te rijden.

Cig wilde iets zeggen. Ze wilde zeggen dat ze van hen hield, dat Fitz vlak achter haar reed. Ze hield halt en liet zich uitgeput uit het zadel glijden. Ze deed een paar stappen en viel met haar gezicht op het gras.

Grace, die stond te praten met Binky, draaide zich om en zag haar: 'Jezus!'

Bill Dominquez, die arts was, steeg af en rende op Cig af. Hunter en Laura stonden al over hun moeder gebogen. Bill knielde en zag een diepe scheur in de rug van haar jasje. Er kwam bloed door naar buiten sijpelen.

'Mammie!' Laura stortte zich op haar moeder terwijl Grace, nu ook afgestegen, pijlsnel kwam aanhollen om te helpen. Het hele jachtgezelschap haastte zich naar Cig.

Bill nam haar pols op. Asgrauw, met tranen die over zijn wangen biggelden, vroeg Hunter: 'Ze gaat toch niet dood?'

Dikstaart ging zitten, keek toe en loste op in de oktoberse bossen.

Deel III

Wat is erger, steriel ziekenhuiswit of de geur van ontsmettingsmiddelen? Cig richtte haar blik op het herfstgoud van het bloempatroon van de gordijnen. De enige kleur die erger was dan het bestorven goud in openbare gebouwen was avocado.

Haar rug deed zeer. Ze had een infuus in haar arm, maar geen buisje in haar neus en voorzover ze kon opmaken was haar geen kalmerend middel toegediend. Een geschuifel buiten haar kamer maakte haar attent op een mogelijke entree, maar hij of zij liep de kamer voorbij.

Ze ging overeind zitten, gleed onder de dekens uit en liep op blote voeten naar het raam. Ze schoof de aanstootgevende gordijnen een eindje open en ontdekte dat het buiten stikdonker was en dat het stevig vroom. Tevredengesteld ging ze terug naar bed. Ze was in haar eigen eeuw. Ze wist niet precies wat er was gebeurd, maar ze nam zich voor er niets over te zeggen.

Met een pijnlijk gezicht ging ze op haar zij liggen. Ze trok haar benen op en probeerde te slapen, maar Fitz' stemgeluid klonk nog na in haar oren. Iedere keer dat ze haar ogen dichtdeed hoorde ze hem brullen: 'Wegwezen!' Ze huiverde bij de gedachte aan hoe het met hem was afgelopen. Ze bad dat hij samen met haar in galop door de tijd was gereden en dat ze hem de volgende ochtend zou zien.

Ze geloofde geen moment dat haar verblijf bij Tom en Margaret een droom was geweest. Het stond haar te levendig voor de geest. Ze knipte een lichtje boven het bed aan en knipte het puur om de sensatie weer uit. Piepkleine, van kleur veranderende stipjes dansten voor haar ogen. Geen wonder dat de mensen uit het eind van de twintigste eeuw onsympathiek waren. Hun ogen deden zeer van het

schelle licht en ze hadden het niet eens in de gaten.

Het geluid van een rinkelende telefoon op de afdelingsbalie, zo'n vertrouwd geluid maar nu toch zo vreemd, irriteerde haar meer dan ooit.

Haar rechterschouder deed pijn en dus draaide ze zich op haar buik om te vermijden dat haar rug tegen het bed drukte. Dat lag ook niet veel beter. Ze was rusteloos en voelde zich kriegel.

De fractie van een seconde waarin ze Hunter en Laura terugzag, had haar door het schrijnende verdriet geholpen dat aan haar binnenste knaagde. Ze wist dat Fitz dood was, ondanks haar gebeden. Niet alleen omdat het 1995 was en hij al bijna driehonderd jaar dood was. De kreet van pijn die ze achter zich in de mist had gehoord, was het laatste geluid dat hij had gemaakt.

Dus dat was de ruil die de goden haar boden? In ruil voor het weerzien met mijn twee kinderen krijgen zij de man van wie ik hou. Een scheut van bitterheid deed haar ogen weer opengaan.

Nooit meer Fitz' krachtige, zinnelijke mond zien, nooit meer zijn zangerige Ierse stem horen; ze werd overweldigd door zijn lichamelijke werkelijkheid. Verdwenen, net als Margarets vriendelijkheid en Toms vlotte lach. Lionel de Vries' imponerende aanwezigheid was er al niet meer tijdens de Amerikaanse Revolutie. En die aardige jongeman Abraham Boothrod zou ook oud zijn geworden en de laatste adem hebben uitgeblazen voordat de koloniën onafhankelijk werden, tenzij hij de leeftijd der zeer sterken had bereikt. De tijd was meetbaar in nanoseconden, en toch was dat een oefening in futiliteit die altijd door Chronos werd gewonnen.

Wij zullen sterven. De tijd blijft eeuwig.

Hete tranen drupten op haar kussen. Ze kon de James tegen de oever horen klotsen en ze hoorde de diepe bariton van John Mac-Kinder die zingend tegen de stroom in boemde.

De deur ging een stukje open. Ze droogde haar tranen aan het kussen en tilde haar hoofd op. Omdat ze over haar schouder achterom keek, kon ze eigenlijk niet goed zien, dus kwam ze helemaal overeind.

'Je bent wakker.'

'Ja. Hoe lang ben je hier al?'

'Ik ben in de ambulance meegereden.' Grace liep naar het bed en

trok het kleine, ongemakkelijke stoeltje dat naast het nachtkastje stond naar het bed toe. Ze ging zitten en knipte het bedlampje aan. 'Je was meer dan een uur buiten westen. We dachten dat je een hersenschudding had, maar dat was niet zo. Die snee in je rug is heel lelijk. Ik zou verdomd graag te weten komen wie die grap heeft uitgehaald.' Haar stem trilde.

'We zullen hem nooit vinden,' verklaarde Cig nuchter.

'Hoe kom je daar zo bij?' Grace stak haar hand uit naar die van Cig. Cig trok haar hand weg.

'Degene die me die jaap heeft bezorgd is verdwenen in de mist.'

'Dat was iets raars, hè, die mist?' Het zat Grace niet lekker dat Cig haar hand terugtrok.

'Grappig is dat trouwens. Soms heb je de mist nodig om helder te kunnen zien. We vertrouwen te veel op onze ogen en te weinig op onze instincten.'

'Nou, ik heb 's morgens om vier uur geen zin in Filosofie voor Beginners, maar ik ben blij dat het goed met je gaat. Volgens Bill Dominquez mag je maandag weer naar huis. De dienstdoende arts op de eerste hulp zei dat er zo te zien met een soort pijl op je is geschoten.'

'Met een stenen punt?'

Grace sperde haar ogen open. 'Hoe wist je dat?'

'Ik sla maar een slag.'

'Nou, dat was het volgens dokter Sonneshine ook; een pijl met een stalen punt zou een gelijkmatiger groef hebben gemaakt. Sorry...' Ze wou dat ze het woord 'groef' niet had gebruikt.

'Geeft niet.'

'Het doet vast hartstikke zeer.'

'Dat begint te komen. Hoe is het met Hunter en Laura?'

'Prima, nu ze weten dat het goed met je gaat. Ze hebben de aanhanger naar huis gereden, samen met Harleyetta en Roberta. Ook hebben ze voor de paarden gezorgd, dus zit daar maar niet over in. Daarna hebben de kinderen wat kleren voor je gebracht. Ze zijn tot elf uur gebleven, toen heb ik ze naar huis gestuurd. Bill Dominquez en dokter Sonneshine hebben hen verzekerd dat er niets blijvends met je mis is, je had alleen je slaap nodig en dat gold ook voor hen. Na wat ritueel getouwtrek zijn ze ten slotte vertrokken.'

‘Dank je.’ Cig liet zich terug op haar kussen vallen, een foutje. Ze vertrok haar gezicht en kwam weer overeind om het kussen achter haar lendenstreek op te schudden.

‘Kom maar, ik help je wel.’ Grace pakte het andere kussen en legde het onder Cigs knieën. ‘Dat ligt altijd een stuk beter. Aan je rug kan ik niets verhelpen, maar voor de rest kan ik zorgen dat je er lekker bij ligt. Will is hier geweest toen je lag te slapen. Hij zei dat hij later in de week op de boerderij zou langskomen.’

‘Dat was aardig van hem.’

‘Zeker,’ beaamde Grace.

Cig keek aandachtig naar het volmaakte gezicht vóór haar; er viel een schuine baan helder licht over de porseleinen huid en de grote blauwe ogen flitsten even op. Op Margarets verzoek had ze haar vergeven. Maar terug in haar eigen tijd zou ze haar helemaal opnieuw moeten vergeven. De herinnering aan verraad was nog daaraan toe, maar de verraadster onder ogen krijgen was iets heel anders. ‘Grace, hou je van me?’

‘Cig... Natuurlijk hou ik van je. Je bent mijn zus.’

‘Een heleboel zussen hebben de pest aan elkaar.’

‘Ik hou heus van je. Ik zou zelfs van je houden als je mijn zus niet was.’

Cig draaide het lampje iets meer naar Grace toe. ‘Vond je dat Blackie en ik goed bij elkaar pasten?’

‘Zeg, hoe vaak hebben het daar de afgelopen jaren niet over gehad?’ Er sloop een zweem van ongeduld in de zangerige stem. ‘Nee. Jullie tweeën waren geen ideale partners. Misschien was hij niet de ideale partner. Ik weet het niet.’

Cig veranderde van onderwerp.

‘Ik wil graag op weg naar huis de documenten van de familie Deyhle ophalen, de documenten die jij hebt.’

‘Van mij mag je lenen wat je maar wilt.’ Grace vroeg zich af hoe Cig er geestelijk aan toe was. Ze had nooit belangstelling voor dat soort dingen gehad; als verzoek van een vrouw die in de kussens van een ziekenhuisbed zat, kwam het wat onverwacht.

‘Gedraag ik me raar? Je kijkt me aan alsof ik niet helemaal jofel ben.’

‘Iemand heeft je bijna vermoord. Daar zou ik ook niet helemaal jofel van worden.’

‘Doe me een plezier.’ Cig voelde zich uitgeput. ‘Ga naar huis en zoek die familiedocumenten bij elkaar. Dan kom ik even langs om ze op te halen. En als ik vreemd of excentriek doe... maak je geen zorgen.’

‘Oké,’ zei Grace bezorgd.

Cig viel in slaap. Grace legde haar hand op het voorhoofd van haar zus. Ze voelde koortsig aan. Grace keek op haar horloge om daarna bij de dienstdoende verpleegster te melden dat ze dacht dat Cig verhoging had. De verpleegster kwam naar binnen, voelde aan Cigs voorhoofd en zei dat Grace zich niet bezorgd hoefde maken. Volgens haar kon het niet meer dan een graadje verhoging zijn. Laat haar maar slapen.

Om zeven uur ’s morgens kwam Harleyetta op haar werk, stak haar hoofd om de hoek van de deur en zag de volledige geklede Grace languit op het bed naast dat van Cig liggen. Ze legde een deken over Grace en deed bij het weggaan uit de kamer zachtjes de deur achter zich dicht.

‘Mam, weet je zeker dat het goed met je gaat?’ vroeg Hunter bezorgd. Hij hield zijn blik op de weg gericht. De oude Toyota-truck rammelde en hobbelde. Hij was van school weggebleven om zijn moeder van het ziekenhuis op te halen, de enige keer dat ze een dergelijk gedrag door de vingers zag. Hij had Laura echter gedwongen om wel naar school te gaan, en ze had gezworen dit nooit te vergeven of te vergeten. Hunter bedacht dat ze het hem snel genoeg zou vergeven als hij haar en Parry Tetrick mee uitnam.

‘Ik ben een beetje bibberig, lieverd.’ Ze staarde uit het raam en probeerde de dingen in het juiste perspectief te krijgen.

‘Doet je rug pijn?’

‘Hij steekt.’

‘Mam, ik kom er wel achter wie dat heeft gedaan. Ik vermoord die schoft.’ Zijn knokkels lagen wit op het stuur.

‘Wraak is tijd verspillen. Je vindt hem toch niet. Soms kunnen mensen letterlijk ongestraft moorden. Het belangrijke is dat ik terug ben. Ik bedoel, ik ben hier, ik ben gezond en het liefst zette ik de hele gebeurtenis uit mijn hoofd.’

‘Ik weet niet of ik dat wel zou kunnen,’ zei hij eerlijk.

‘Je zou ervan staan te kijken wat je in je leven allemaal kunt.’ Ze draaide zich zijn kant op, lachte naar hem en vond dat ze nooit een knappere jongeman had gezien dan haar zoon. ‘En ik ben hier om te kijken hoe je dat doet.’

Hunter draaide zijn hoofd om haar even aan te kijken en keek toen weer op de weg. ‘Mam, hou je soms iets voor me achter? Ik bedoel, ben je ziek of zo?’

‘Kwestie van hartzeer. Ik ben zo gezond als Full Throttle.’

‘Wat bedoel je met hartzeer? Pappie?’

Haar hand begon te trillen en schoof weer terug in de Jezus-lus boven het zijraampje. Ze noemden het altijd de Jezus-lus omdat je gewoonlijk 'Jezus' zei als je eraan moest vastgrijpen. 'Ja en nee. Ik denk dat ik mijn midlifecrisis doormaak. Zoiets als een omgekeerde pubertijd.'

'Koop dan een Porsche, net als oom Will.'

'Als ik oom Wills geld had, deed ik dat misschien wel.' Ze haalde diep adem. 'Als ik de komende paar dagen of zelfs weken niet helemaal bij de tijd ben, moet je daar maar niet moeilijk over doen.'

'Nee.' Hij reed de volmaakt bijgehouden oprijlaan van Grace op en stopte voor de donkergroene deur die een waaivormig bovenlicht had en ook nog glazen zijpanelen. 'Blijf jij maar zitten, mam, ik ga wel naar binnen om die documenten halen.'

'Die oude gebonden boeken zijn zo zwaar als hoefijzers. Ik help je wel.'

'Nee, mam. Jij tilt niets. Ik ben met een minuutje terug.' Hij liet zich naar buiten glijden, deed het portier achter zich dicht en vroeg toen door het raampje: 'Denk je dat tante Grace wakker is?'

'Ga maar op je tenen naar binnen, voor het geval dat.'

Hunter deed de voordeur open. Grace had de documenten van de familie Deyle klaargezet in archiefdozen, elk gemerkt met de data. Hunter droeg de dozen naar de kleine truck en stapelde er twee op de vloer. Cig moest haar voeten erop zetten. Een doos kwam tussen hen in te staan en de andere hield ze op haar schoot.

'Bezig met onderzoek?'

'Ik wil te weten komen waar ik geweest ben, of waar wij geweest zijn, voordat ik weet waar ik heen ga. Hoe klinkt dat?'

'Best redelijk. Waar heb je dat gave mes vandaan?' Hunter zag het indiaanse mes liggen op het stapeltje rijspullen van Cig. 'En ik herinner me ook geen zijden sjaal.'

'Dat is een lang verhaal. Ik zal het bewaren voor als het een keer regent.'

Toen Hunter op het huis aanreed en Woodrow en Peachpaws naar buiten renden, gooide Cig de deur open, sprong goochelend met de doos naar buiten, zette hem terug op de bank en tilde de mollike poes op. Knielend omhelsde ze de hond. 'Woodrow, o Woodrow, je weet niet hoe fijn ik het vind je te zien!'

Hunter lachte. 'Mam, je zou denken dat je jarenlang weg ben geweest.'

'Zo voelt het wel,' zei ze eenvoudig en omhelsde het heftig snorrende beest. Ze dacht aan Vlekje, Nell Gwyn en Hoogheid, Margarets katten. Ze dacht aan Margaret met een verdriet dat zo diep was dat ze dacht te sterven van ellende. Margaret was stof.

Ze liep de keuken in, gevolgd door haar kroost. Hunter sjouwde de archiefdozen naar binnen. Op haar ondermaatse bureautje woerde het van de roze telefonische boodschappen. Uit de fax was een hele stapel papieren gekomen. Hunter zette de dozen op tafel en raapte de gefaxte berichten op.

Cig gooide ze terug op de grond, tot verbazing van haar zoon. 'Ik betwijfel of er ook maar iets belangrijks tussen zit.'

'Zal wel niet.' Hij trok de koelkast open en haalde er een Cola uit.

'O God.' Ze sprong naar de koelkast en greep een koud blikje. 'Je hebt geen idee hoe ik naar een Cola verlang.'

'Hadden ze die niet in het ziekenhuis?'

'Pepsi.' Het was een leugentje om bestwil, maar hoe vertel je je zoon dat je een ommetje van bijna driehonderd jaar hebt gemaakt?

'Ik ga naar de stal.'

'Ik kom met je mee. Ik kan boxen uitmesten. Ik ben niet hulpeloos.'

'Nee, nee, ga jij maar rusten. Je heb een schok gehad, mam. Je gaat er niet aan dood als je het een dagje kalm aan doet.'

'Ik ben geen invalide.'

'Alleen in geestelijk opzicht,' zei hij plagend.

'Nou goed dan, goochempie.' Ze ging op de keukenstoel zitten en verbaasde zich erover hoe vertrouwd het huis aandeed, en toch zo vol wonderen. Elektrisch licht, een grote oliegestookte verwarmingsketel die iedere, nou vrijwel iedere kamer behaaglijk hield. Een koelkast en een gasfornuis, waarvan de vlam trilde als een vergeet-mijnietje toen ze opstond om hem aan te steken, louter voor het genoeg hem te zien branden.

Ze wierp een blik uit het raam. Hunter liep naar de stal. Zijn schouders waren dubbel zo breed geworden leek het wel. Zijn stap was licht en snel, de energie danste van zijn jonge lichaam. Haar ogen schoten vol tranen toen ze God dankte voor haar zoon en dochter.

Ze richtte haar aandacht weer op de blauwe vlam, vulde de fluitketel met water uit de kraan en zette hem op het fornuis.

‘Het is tovenarij,’ zei ze hardop.

Woodrow liep in een kringetje om de tafel, veranderde van koers en streek toen neer op de tafel om een dutje te doen.

‘Woodrow, bestaat er zoiets als een twintigste-eeuwse kat of zijn katten eeuwig op een manier die ik niet ben?’

Hij knipperde met zijn groene ogen als om te zeggen: Alleen een mens zou zo’n vraag stellen.

‘Denk er eens over na, Woodrow. Je voorouders, die ik heb ontmoet, moesten oppassen voor paarden en koeien, net zoals jij, maar ze hoefden zich niet uit de voeten te maken voor vrachtwagens en auto’s. Ze zaten zeker geen televisie te kijken, wat jij wel doet; ik ben trouwens van plan je te onderhouden over de manier waarop je het scherm bespringt tijdens American-footballwedstrijden. Dat is hoogst ongepast.’ Cig lachte en werd toen opeens somber. ‘Woodrow, ik ben bang dat mijn geest het begeeft als een kapotte krik onder een auto.’

Ze kwam bij hem aan tafel zitten om haar thee te drinken. Hier terugkomen was minder moeilijk dan terug in de tijd geworpen worden, naar 1699, maar ze ging ervan uit dat het natuurlijk makkelijker was om naar je eigen tijd terug te keren. Als Fitz, Tom en Margaret bij haar konden komen, zou het ze verdomd veel moeite kosten zich aan te passen.

Fitz. Ze deed de archiefdozen open. Ze pakte er een in rood marokijnleer gebonden boekwerk uit. 1800-1860. Dat was gisteren. Met bevende handen sloeg ze ieder deel open om naar de data te kijken. Eindelijk vond ze het goede deel, dat minstens één keer opnieuw was gebonden. Volgens de handgeschreven mededeling, in het handschrift van haar overgrootmoeder, waren de aktes en brieven ingebonden om ze te bewaren.

Het leeuwendeel van de brieven was van Ruppert Deyhle aan zijn moeder. Als dertigjarige medestrijder in het continentale leger beschreef hij Cornwallis’ rooftochten van North-Carolina naar Virginia.

Bij het zien van een vrachtbrief voor een schrijfbureau naar de laatste mode, uit 1711, voor Margaret de Vries, ging er een schok door haar heen.

Een andere brief, waarbij nog stukjes van de oude was vastkleefden aan de envelop, was van Charles Deyhle aan Ernest Shackelford, een notaris, waarin de verdeling van zijn bezittingen bij zijn overlijden werd beschreven. In dit testament, gedateerd 17 juli 1695, werden zestienhonderd hectaren grond, alsmede al zijn persoonlijke eigendommen nagelaten aan zijn vrouw voor de rest van haar leven. Bij Elizabeths overlijden of in het geval ze vóór hem kwam te overlijden, zou het bezit overgaan op de tweeling, Thomas en Pryor, geboren in 1671.

Vertwijfeld tilde ze de kolossale familiebijbel uit de doos en keek naar de geboorte- en overlijdensdata, bijgehouden in een heel scala krachtige schuine handschriften.

Snel zocht ze naar de namen:

Thomas Deyhle, geboren op 6 februari 1671,
getrouwd met Margaret Woodson op 12 mei 1697,
vermoord door Monakanen op 30 december 1699.
Een zoon, Thomas Deyhle II, op 2 september 1700
ter wereld gebracht door Margaret Deyhle-de Vries.

Cig sprak een gefluisterd dankgebedje aan God dat Toms kind bij Margaret toch het levenslicht had aanschouwd.

Pryor Deyhle, geboren op 6 februari 1671,
verdwenen op 30 december 1699.
Aangenomen wordt dat zij is vermoord door
indianen. Geen nakomelingen.

Thomas Deyhle II, geboren op 2 september 1700.
Overleden op 29 maart 1782.

Margaret Woodson Deyhle, geboren op 11 november 1674.
Weduwe van Thomas Deyhle. Op 29 mei 1701 getrouwd met
Lionel de Vries. Op 12 april 1715 overleden in het kraambed.

Cig hapte naar adem. 'Hij heeft toch zijn zin gekregen! O Margaret, ben je gelukkig met hem geweest?'

Opnieuw bestudeerde ze het handschrift. De vermeldingen van de dood van Tom en Pryor en de geboorte van Tom II waren in Margarets handschrift. Acht daaropvolgende geboorten, waarvan sommige babies die al heel jong stierven, waren ook in Margarets handschrift. De datum van de dood van Tom II was vermeld in een ander handschrift.

‘Arme Margaret, dood op haar veertigste.’

Cig veegde haar tranen weg en stond op om een papieren zakdoekje te pakken, zo erg zat ze te huilen. Ze maakte nog een kop thee om tot rust te komen en ging toen zitten om verder te lezen. Lionel werd in 1717 voor het House of Burgesses doodgeschoten, dus hij overleefde Margaret slechts twee jaar. Thomas Deyhle II trouwde met Isabeau Venable. Zijn eerste dochter heette Pryor, de tweede Sophia, ter ere van de moeder van zijn vrouw, en de veel later geboren zoon heette Ruppert.

Tussen bladzijden met verschillende geliefde passages in de bijbel zaten lijstjes gestoken, met tonnages en prijzen van tabak... en prijzen van pinda's.

Op een dubbelgevouwen, in ‘Eerste Korinthiërs’ weggestoken stukje perkament stond te lezen: ‘Vandaag, op 12 april 1715, is onze moeder, Margaret Woodson Deyhle-de Vries, van dit aardse rijk afgereisd naar een ander, beter Koninkrijk. Ze heeft nooit kwaad gedaan en heel veel goeds verricht. Nijverheid, wijsheid en vriendelijkheid vormden haar natuurlijke deugden. Tijdens haar laatste ogenblikken werd haar geest verward en verbeeldde ze zich dat ze bij haar eerste, geliefde man was, mijn vader, en diens zuster. Aan deze hersenschim beleefde zij een groot geluk.’

Ondertekend op die dag door Thomas Deyhle II.

Cig legde haar hoofd op haar gekruiste armen en hilde tot ze er onpasselijk van werd.

De achterdeur ging met een zwaai open en Laura, thuis van school, overviel haar moeder. Ze rende op Cig af en sloeg haar armen om haar heen. ‘Wat is er toch? Kan ik iets doen?’

Cig tilde haar hoofd op en gaf klopjes op Laura's handen. ‘Je hoeft alleen maar van me te houden en te weten dat ik van jou hou.’

Vanuit de Golf van Mexico kwam een warme wind aanwaaien waardoor de rode, oranje, gele en diep-roodbruine tinten met een vergrotend waas werden overgoten. Full Throttle draafde met zijn oren naar voren over de slingerende zandweg naar de achtervelden. Zonder erbij na te denken liet Cig onder het rijden haar gewicht hoofdzakelijk op haar knieën en dijen rusten.

'Weet je wel zeker dat je mag rijden?' vroeg Roberta, mascara aangekoekt op haar oogleden. 'Je bent gisteren pas uit het ziekenhuis ontslagen.' Hoe graag Roberta ook les nam en hoezeer ze ook les nodig had, ze maakte zich zorgen over Cig, die ongewoon afstandelijk en afwezig deed.

'Kun jij iets beters bedenken dan op een dag als deze uit rijden te gaan?'

'Er zijn wel een à twee dingen.'

'Ach Roberta, romantische ziel.'

'Je weet niet of ik daaraan zat te denken.' Roberta hield haar teugels wat losser want ze merkte dat Cigs blik die kant op dwaalde. 'Overigens heb ik geen bezwaar tegen een beetje wilde romantiek.'

'Dan moet je met mijn zus praten, dat is de deskundige.'

Roberta fronste haar wenkbrauwen. 'Als je zo knap bent gaat het vanzelf.'

Cig draaide zich om in het zadel. 'Weet je wat het is, Roberta, misschien heeft het niets met knap zijn te maken. Misschien is het zo dat sommige vrouwen een geurtje afgeven dat door mannen wordt opgepikt.'

'Misschien.' Roberta zag zoiets niet zitten.

'Volgens jou gaat het alleen om het uiterlijk?'

'Voor een groot deel, ja. Mannen geven niets om inhoud of intel-

lect. Bij hen is het iets dierlijks,' zei de vrouw die een hoop inhoud had, maar verder niet veel.

'Bij ons is het ook iets dierlijks.'

In draf reden ze af op drie forse boomstammen die aan elkaar gebonden waren zodat ze een hindernis vormden. Cig liet Roberta als eerste springen.

'Je moet tegen hem praten, Roberta, hij heeft ook gevoel, moet je weten.'

'Brave jongen, langzaam aan, langzaam aan,' zei Roberta tegen Reebok, die zijn oren naar achteren draaide en toen voorzichtig zijn voorbenen boven de hindernis inklapte, als de brave jongen die hij was.

'Zie je wel. Geef hem nu een klopje op zijn nek. Hij verdient het. Ik wou dat ik er nog twintig zoals Reebok in ons jachtgezelschap had.'

'Het is aardig van je om vandaag met me te rijden,' zei Roberta. 'Kun je het echt aan?'

'Ik had behoefte aan frisse lucht en Throttle moet wat lichte oefeningen afwerken. Hij heeft zo hard moeten werken dat hij doodop was, toen ik weer bij jullie kwam.'

'Cig, wat is daar precies gebeurd?'

'Ik weet het niet... ik zal er nooit achter komen, denk ik.'

Opeens geanimeerd, antwoordde de doorgaans timide Roberta: 'Ze zeggen dat een bijna-dood-ervaring de koers van je leven uitkristalliseert en dat mensen na iets dergelijks veranderen.'

'Ik weet niet of ik een bijna-dood-ervaring heb gehad, het was meer een nog-net-levend-ervaring.'

'Als die pijl van opzij op je was afgevuurd, zei Bill Dominquez, in plaats van van achteren, had hij je makkelijk in je hart kunnen raken. De schutter zat achter je, maar ook een stukje naar opzij. Ik kan me gewoon niet voorstellen dat iemand zoiets doet. We leven in een zieke samenleving.'

'Geweld hoort bij het leven.'

'Als je primitief bent. We leven in 1995. Er is geen enkele reden waarom iemand een ander zou hoeven neerschieten. Geen enkele reden.'

'Zolang A wil wat B heeft, en B het niet wil afstaan of erover wil

onderhandelen, is er reden te over, denk ik.'

'Degene door wie die pijl op jou is afgevuurd kan het alleen maar om de opwinding te doen zijn geweest. Niemand kan er baat bij hebben om jou te doden.'

Cig wilde tegenspreken, zeggen dat het toen andere tijden waren. De strijd om de heerschappij over Amerika was net in volle hevigheid losgebarsten. 'Weet je wat, ik geloof bijna dat het me niet eens kan schelen. Ik ben gewoon blij dat ik hier ben.'

'Je gaat er beter mee om dan het mij in die omstandigheden zou lukken.'

Cig haalde haar schouders op, keerde Throttle en in galop reden ze terug naar de stal.

'Mam, Harleyetta heeft gebeld,' zei Laura toen Cig en Roberta met hun paarden op het schone middenpad liepen.

'Heb je een vaste tijd met haar afgesproken?'

'Nee, ze zei dat ze wilde bijpraten. Ze zei dat je haar telefonisch kon bereiken in haar auto.'

'Bijpraten? Ze heeft me eergisteren gesproken.'

'Hoogstwaarschijnlijk is Binky weer op het oorlogspad,' zei Roberta, die Reebok naar het washok leidde; ze had geen idee van de werkelijke betekenis van het woord. Cig wist nu wat 'oorlogspad' inhield.

'Soms denk ik dat Binky West het levende bewijs is dat indianen met bizons neukten.' Cigs hand vloog naar haar mond. 'Sorry, ik zei het zonder nadenken.'

Laura giechelde om deze voor haar moeder zo ongewone veeg uit de pan. 'Je moest eens horen hoe Hunter hem noemt.'

'Hoe dan?' vroeg Roberta uit het washok.

'Anti-materie,' antwoordde Laura.

'Dat is niet mis. Je broer wordt vast een uitblinker op het "William and Mary".' Cig glimlachte.

Laura was Throttle aan het poetsen toen Cig in de zadelkamer de telefoon pakte en Harleyetta opbelde.

'Dag Harley. Met Cig.'

'Cig, hoe voel je je?'

'Prima, dankjewel. Klaar voor de jacht. En jij?'

'Altijd. Kan ik straks even langskomen?'

‘Dat is best.’

‘Oké. Tot zo dan.’

De telefoon liet een klik horen.

Cig vulde de waterremmers in de boxen en liep toen naar het huis. Er kwam een contract uit het faxapparaat rollen, een lichtpuntje. Hoewel de koop iets kleins betrof, was iedere commissie beter dan geen commissie. Een piep-piep waarschuwde haar dat er nog een stuk papier uit het apparaat kwam. Nijdig keek ze toe terwijl het papier zich langzaam als een witte tong door de opening wrong. Ze rukte het eruit.

Cig,

Dinsdag stafvergadering. Vergeet niet dat jij belast bent met het ontbijt. Hopelijk is alles in orde met je.

Max

‘Rottige fax. Rottige Max.’ Ze frommelde het papier in elkaar en gooide de prop op de grond, tot groot plezier van Woodrow die kwam aanzeilen om erop aan te vallen.

Terwijl de kat de prop door de keuken sloeg, klostte Harley naar binnen door de bijkeukendeur.

‘Cig?’

‘Doorlopen. Ik zit in de keuken.’

De deur ging met een zwaai open en Harleyetta, vandaag met keurig getekende wenkbrauwen, brede bronskleurige bogen, kwam naar binnen lopen. Haar flatjes piepten op de vloer. ‘Ik vind het zo fijn dat je weer de oude begint te worden.’

‘Dank je. Koffie, thee, alcohol?’

‘Thee. Ik sta droog.’

Terwijl Cig een pot thee ging zetten, plofte Harleyetta neer aan tafel. ‘Ik sta echt droog. Echt. Ik weet dat je me niet gelooft. Niemand gelooft me. Maar ik sta droog. Ik ben een dronken lor. Als ik drink, zeg ik dingen die ik niet zou mogen zeggen. Ik maak ruzie met Binky, die waardeloze zakkenwasser. Ik vind mezelf niet erg aardig. Dus ik kap ermee.’ Ze maakte een kappende beweging met haar linkerhand en haar bedeltjesarmband rinkelde.

‘Dat is knap van je. Het valt niet mee, maar je hebt de eerste stap

gezet.' Cig gaf haar de thee, zette een blik met zandkoekjes klaar en ging bij haar zitten.

'Ik kom mijn verontschuldigingen aanbieden.'

'Anonieme Alcoholisten?'

'Ja. Ik werk het hele programma af, alle twaalf onderdelen, en ik ben hier om het goed te maken.'

'Harley, je hebt mij en de mijnen niets misdaan, je hebt alleen Gypsy soms niet in de hand tijdens de jacht.'

'Misschien ga ik beter rijden bij het jagen als ik nuchter ben.'

'Of slechter.' Cig prikte naar Harleyetta met haar lepeltje.

'Kan ook.' Harley trok een grimas. Ze had iets op haar lever. 'Cig, ik wil mijn excuses aanbieden omdat ik mijn mond voorbij heb gepraat over Blackies toestand toen hij naar de eerste hulp kwam. Ik had niet het recht dat te doen en het spijt me. Ook al wist je dat hij vreemdging, ik had niet het recht me te mengen in iets wat zo persoonlijk was. Daar kom ik me voor verontschuldigen. Ik kom me verontschuldigen voor het feit dat ik soms mijn plaats niet ken.'

Cig zette haar kopje terug op het schoteltje. 'Je hebt niets verkeerd gedaan, Blackie stond niet bekend om zijn echtelijke trouw.'

'Het was niet nodig dat jij de bijzonderheden kende, ik wist dat je op de hoogte was, maar toch.'

'Zal ik je iets grappigs vertellen? Ik was niet op de hoogte.'

'O God.' Harleys gezicht werd bleek. 'Wat een stomme idioot ben ik! Ik nam gewoon aan... ik bedoel, we namen allemaal aan... O, ik kan wel door de grond zakken.'

Cig stak haar hand uit en legde hem even op Harleys elleboog. Ze voelde het bobbelige weefsel van haar beige trui. 'Je hebt niets verkeerd gedaan. Ik denk dat we blind zijn wanneer ons dat uitkomt, en ik ben blind geweest. Dat valt jou niet te verwijten.'

'Je moet je ontzéttend hebben gevoeld.'

'Ja, dat deed ik ook. Als we niet in de bossen bij dat skelet hadden gezeten, denk ik dat ik misschien wel een pistool had gepakt om Grace met fijne hagel te doorzeven.' Cig pakte een rechthoekig zandkoekje. 'Maar ik heb wat tijd gehad om over de hele toestand na te denken. Ze hebben me niets afgepakt, niet echt.'

'We wisten allemaal ongeveer wel waarom Grace het deed.'

'Waarom dan?'

‘Hij was een sexy vent, en het bood haar de kans om niet je kleine zusje te zijn. Weet je wat ik bedoel?’

‘Nee,’ zei Cig, die nu razend benieuwd was.

‘Nou, misschien zou ik dit niet mogen zeggen.’

‘Zeg op.’

‘Ehm... Grace heeft altijd bij jou in de schaduw gestaan.’

‘Bij mij in de schaduw?’ ontplofte Cig. ‘Sorry, het was niet mijn bedoeling om tegen je te schreeuwen.’

‘Je deed alles beter dan Grace.’

‘Grace is een van de mooiste vrouwen die ooit door God op deze aarde zijn gezet. Ik niet. Wat voor rekening heeft ze te vereffenen?’

‘Schoonheid stelt pas iets voor als je oud genoeg bent om mannen te kunnen manipuleren. Maar toen ze klein was? Ze liep op school achter je aan. Alle docenten wisten dat ze je kleine zusje was. Ze was niet slim en op het sportveld deed ze het minder goed dan jij. Nou, volgens mij knagen die dingen aan je.’

‘Ik heb daar nooit bij stilgestaan. Het...’ Ze hield zich in. Ze wilde zeggen: Het klopt niet, maar als ze zich een minuutje gunde om erover na te denken klopte het wel. ‘Ik hou van Grace.’

‘Ik weet niet of ik dat ook zou doen,’ verklaarde Harley onomwonden. ‘Toen jij je verloofde met Blackie, zat er een hele jaloerse tweedejaars op het “William and Mary”. Ze had het zwaar van hem te pakken.’

‘Ze heeft zich wel flink aangesteld op mijn verlovingsfeestje, maar dat was al zo lang geleden. Overigens is ze beter getrouwd dan ik.’

‘Nee, niet waar. Ze is in een hoger milieu getrouwd, maar dat hoeft nog niet beter te zijn. Verdorie, Binky West behoort tot de koninklijke familie van Virginia en is een walgelijke zuiplap, maar er zijn vrouwen zat die op hem azen.’

‘Wat leren ze jou allemaal bij de AA?’ Er sloop een geamuseerde toon in Cigs stem.

De bedeltjes vlogen weer omhoog. ‘Niets. Dit is eigen werk. Ik praat nooit met je, ik bedoel, écht met je praten. Ik praat nooit echt met iemand.’

‘Schuldig.’ Cig stak haar hand op. ‘Er zijn veel meer mensen die daar schuldig aan zijn. Je bent niet de enige.’

'Lief dat je dat zegt.' Ze stak haar schouders naar achteren, als voorbereiding op het zwaarste onderwerp. 'Ik ga weg bij Binky.'

'Ik kan niet zeggen dat me dat spijt.'

'Ik ook niet. Dat huwelijk sleept zich al veel te lang voort en nu de jajem uit mijn lijf wegdruipt, heb ik geen hoop meer op afgestompte zenuwen. Ik verdien als verpleegster genoeg om van te leven. Hij heeft mijn Harley Davidson in gijzeling genomen. Kun je je dat voorstellen? Hij zal de smerigste echtscheidingsjurist in Charlottesville in de arm nemen en daarna wordt het mergel-het-vrouw-tje-uit. Het draait allemaal om geld.'

'Het oude liedje.'

Harley haalde haar schouders op. 'Het doet me niets. Ik zal ervoor zorgen dat ik gezond word. Hij kan het heen en weer krijgen.'

'Dat zal best lukken.'

De kat zoefde voorbij met een stukje faxpapier tussen zijn tanden. 'Die kat is niet goed wijs.'

'Hij is gek op papier en de kleine groene plastic ringetjes van melkflessen. Je weet wel, als je de fles openmaakt moet je de onderkant van de dop losdraaien. Die heeft hij het liefst.'

Harleyetta keek naar Woodrow, die nu op zijn rug lag, het propje tussen zijn voorpootjes. 'Eenvoudige genoegens. O, dat vergat ik je te vertellen. In de tijd dat jij onzichtbaar in de mist was, heeft de sheriff dat skelet weggehaald. Ze hebben het bekeken en toen bleek dat de linkerkant van zijn ribbenkast was ingeslagen, met een moker of zo. Vreemd, hè?'

'Dat houdt in dat hij zich tegen zijn aanvallers heeft gekeerd.'

Daar dacht Harleyetta over na. 'Dan had hij lef.'

'Nou en of. Hij heette Patrick Devlin Fitzroy.'

'O ja?' Harleyetta klonk ongelovig. 'Hoe weet jij dat?'

'Gewoon.' Cig haalde haar schouders op. 'Hij werd overvallen door indianen en hij draaide zich om en ging het gevecht aan zodat zijn vriendin kon ontkomen. Vóór de Amerikaanse Revolutie. Omstreeks 1700.'

Harley hield haar hoofd schuin. 'Het klinkt net alsof je erbij bent geweest.'

Cig schoof het koekjesblik op haar af. 'Misschien was dat ook zo.'

‘Nou, ik gelóóf in vroegere levens. Ik kan alleen niet bedenken wat ik verkeerd heb gedaan. Het is vast een kapitale misser geweest, zoiets als Lucretia Borgia zijn. Hoe is het anders mogelijk dat ik in dit leven met Binky ben opgescheept?’

Mensen maakten lichtvaardig opmerkingen over vroegere levens. Harleyetta, die het ongetwijfeld meende, verlichtte Cigs zorgen niet. Ze zou Harleyetta overigens niet in vertrouwen nemen. Die vrouw had al genoeg aan haar hoofd.

Terwijl ze het hamburgervlees in de magnetron ontdooide en keek naar het aftellen van de groene digitale cijfers, vroeg Cig zich af of iedereen soms uiteindelijk iedereen kende. Misschien worden we allemaal gerecycled, dacht ze.

De bijkeukendeur viel met een klap dicht.

‘Hamburgers of gehaktbrood?’ Laura kwam aanlopen terwijl Cig het gehakt uit de magnetron haalde.

‘Gehaktbrood als jij meehelpt.’

‘Afgesproken.’ Laura haalde de broodkruimels uit de keukenkast terwijl haar moeder twee eieren uit de koelkast pakte, plus nog wat melk en tomatenpuree. ‘Ik heb een tien voor mijn geschiedenis-proefwerk.’

‘Mooi.’

‘Ik hou van geschiedenis.’

‘Jij bent altijd goed in wat je leuk vindt’ – Cig was even stil – ‘en tamelijk goed in wat je niet leuk vindt. Dat is een van je betere eigenschappen. Natuurlijk heb je dat allemaal aan mij te danken.’

‘Ja hoor, mammi. En weet je wat nog meer?’

‘Nou?’

‘Seth Eisen maakte een rotopmerking over het feit dat ik met Parry naar het feest ga. Hij zei dat ik een smoking moest aantrekken en een stekeltjeskapsel moest nemen. Wat een zeikerd.’

‘Heb je hem gezegd wat je ervan vond?’

‘Ja.’ Laura kneedde de ingrediënten door het gemalen vlees terwijl

Cig ze erbij goot. 'Waarom doen mensen zo?'

'Valsigheid gepaard met stomheid, denk ik.'

'Als Seth nou arm was of zo.'

'Van arm zijn wordt niemand dom,' antwoordde Cig.

'Seth vindt zichzelf een hele gozer. Draagt zijn honkbalpet achterstevoren.' Laura keek hoe Cig de oven aanzette om warm te worden terwijl zij het vlees tussen haar vingers door bleef knijpen. 'Hij is pissig omdat hij ons geen van beiden kan krijgen.'

'Ik denk dat ik er nog wat olijven bij snij.' Cig reikte naar een pot in de koelkastdeur. Ze zou het onderwerp graag uit de weg gaan, maar ze kon niet bedenken hoe ze het moest aanpakken zonder Laura of zichzelf overstuur te maken. Een fikse ruzie zou haar opbreken; ze voelde zich nog steeds wat trillerig. Het was eerst zaak weer stevig op haar benen te staan.

'Hunter zegt dat jongens als Seth seksistische dingen zeggen omdat ze denken dat het stoer is. Net als Paul Vrana op zijn huid zitten.'

'Waarom is dat stoer?'

'Omdat iedereen denkt dat Paul homo is.'

'Seth is een kleine jongen vergeleken met Pauls vader. Die probeert in de voetstappen van de aartsconservatief Jesse Helms te treden.' Cig zuchtte. 'Een school is een kweekbak van hufterig gedrag.' Ze dacht even na. 'Nou ja, waarom ook niet. Een school is een afspiegeling van wat wij zijn.'

Laura waste haar handen en drukte de kleine televisie in de keukenen aan. Ze zapte van zender naar zender. Het beeld van een schaars geklede volboezemige vrouw die aan aerobics deed, maakte plaats voor een tafereel uit een Afrikaans land met lichaamsdelen rond een autobom, door Laura met een druk op de knop weggevaagd; de blijde snoet van een glanzende Schotse herdershond die om iets lekkers bedelde verscheen.

'Juist ja, de maandverband- en hondenbrokkenzender.' Cig herkende het kanaal. Ze veegde haar handen af aan een keukendoek en trok de televisiestekker uit het stopcontact.

'Mam...?'

Cig tilde de televisie op, liep ermee naar de bijkeuken en smeed hem in de vuilnisbak.

‘Mammie!’

‘Ik ben het zat! Ik ben aan het werk in mijn keuken en ik heb geen zin belaagd te worden door narigheid die ik niet kan verhelpen of door reclame voor spullen die ik niet nodig heb. Weg ermee. Weg met de hele twintigste eeuw.’ Ze gaf een trap tegen de vuilnisbak.

Als aan de grond genageld keek Laura toe.

‘En verder kan het me niet verdommen dat de magnetron mijn werk verlicht en de stereo me Joan Sutherland laat horen. Het is alle onrust niet waard. Ik ben twee dagen thuis en ik word gebombardeerd door verzoeken, telefoontjes en stapels dode mensen op straat in een stad aan de andere kant van de wereld. Het is gekkenwerk.’

Ad rem sloeg Laura terug: ‘Wou je dan dit gehaktbrood dichtschroeien boven een haardvuur?’

Cig keek haar dochter aan. Ze had het gevoel dat ze haar voor het eerst niet als dochter, maar als vrouw zag. Ten slotte grijnsde ze. ‘Touché.’

Laura schoof de Pyrex-pan in de oven. Ze had het gehaktbrood gegarneerd met plakjes bacon. Toen ze klaar was met haar werk, ging ze aan tafel zitten. ‘Wat wilde Harleyetta?’

‘Weggaan bij de Bink.’

‘O.’ Laura begreep dat dergelijke gebeurtenissen uiterst pijnlijk waren, maar omdat ze zelf nog niet zoiets had meegemaakt, kon ze alleen maar luisteren. ‘Crisis zeker, hè mam?’

‘Of een heel slechte klucht.’

‘Alles goed met je?’

‘Mijn rug doet pijn.’

Laura vouwde haar handen samen. ‘Ben je misschien nog steeds wat van de kaart of zo?’

Cig haalde haar schouders op. ‘Het is mijn midlifecrisis.’

‘Ga je een nieuwe tv kopen?’

‘Nee, dat ga ik niet. Op de eerste plaats heb ik er geen geld voor. Op de tweede plaats ben ik het écht zat. Ik heb het gevoel dat mijn hoofd vol lawaai zit. Ik wil stilte. Denk er eens over na, kindje, reclame is een vorm van ongewenste intimiteit.’

Laura trok haar neus in rimpels. ‘Ja... maar.’

‘Maar wat?’

‘Ik wil weten wat er op de wereld gebeurt.’

‘Lees de krant.’

‘Dat doe ik ook, maar als ik naar het nieuws kijk weet ik het met-een.’

‘Nee hoor. Je ziet een zorgvuldig uitgekozen beeld dat je wordt voorgehouden als een hap eten. Je kent niet de oorzaak van de problemen, niet beide kanten van het verhaal, je weet geen mogelijke oplossing. Als het niet binnen een minuut kan worden verteld, wordt het geschrapt. Dat richt meer schade aan dan zo’n ongezien beeld.’

Laura boog zich naar voren. ‘Maar iedereen ziet dat beeld, mam-mie. Ik mis iets.’

Cig dacht na over wat Laura zei. Het was niet makkelijk te weerleggen. ‘Waarom is het zo belangrijk?’

‘Nou... nou...’ Al gebarend had Laura veel weg van haar tante Grace. ‘Ik wil het weten!’

‘Ik zal erover nadenken. Dat verandert niets aan het feit dat we het geld niet hebben.’

‘Je hebt een volmaakt goede tv weggegooid.’ Laura’s onderkaak kreeg iets hards.

‘Aangezien ik voor het kreng heb betaald, mag ik het weggooien als ik dat wil.’

‘Als ik dat zei zou je me beschuldigen van kinderachtigheid.’

‘Ben je soms uit op ruzie, Laura?’

‘Nee... ik vind alleen dat je je een beetje raar gedraagt. Ook al heb jij voor de tv betaald, dat wil niet zeggen dat Hunter en ik er niets over te zeggen hebben.’

Hunter kwam binnen, zag de bui hangen en liep naar de bibliotheek.

‘Hunter, mammie heeft de tv weggegooid!’

‘Was hij kapot?’

‘Nee, Hunter, het is me in mijn bol geslagen en dat is niet meer goed gekomen; ik heb de tv bij het vuil gegooid. Als ik geen rotzooi en bloed op het nieuws zie, probeert iemand me wel incontinentieluiers te verkopen voor als mijn blaas het begeeft!’

‘Gaaf.’ Hij liep de keuken uit.

Hunter en Laura luisterden naar het heen en weer geloop van hun moeder beneden. Af en toe werd er een deur dichtgegooid en soms hoorden ze hoe een voorwerp werd weggesmeten in een van de vuilnisbakken die in royale hoeveelheden door het huis stonden opgesteld.

Onder het mom van studeren, nooit Laura's sterkste punt, had ze zich in de slaapkamer van haar broer teruggetrokken om zijn nagslagwerken te gebruiken.

'Wat is ze aan het doen?' Laura liep op haar tenen naar de deur om te luisteren.

'Opruimen.' Hunter liet zijn potlood ronddraaien tussen zijn wijsvinger en zijn middelvinger. Hij begon zich zorgen te maken over zijn moeder, maar was er nog niet aan toe Laura daarin te betrekken.

Laura spitste haar oren en hoorde een zacht 'verdikke' van beneden. 'Misschien is ze aan het instorten.'

'Waarom nu?' Hij keerde zijn gezicht naar de open deur. 'Ik bedoel, het was toch logischer geweest om in te storten toen pappa doodging?'

'Ik geloof niet dat logica en instorten samengaan,' merkte Laura op. 'Zij heeft het moeilijker dan wij. Zij maakt zich zorgen over geld.'

'Ik maak me ook zorgen over geld.' Hunter kreeg een felle blik in zijn ogen.

'Dat zal best, maar zij ziet de rekeningen. Er ligt een hele stapel op het keukenbureautje. Wij kijken ze niet in. Tante Grace zegt dat mammi sinds het overlijden van pappa het ene gat met het andere stopt en het haar niet één maand is gelukt ze allemaal te betalen. Ze

betaalt een deel en betaalt de volgende maand nog meer... en volgens mij raakt ze achter, en niet zo zuinig ook. Dat zegt tante Grace, in elk geval.'

'Tante Grace heeft zo veel geld, ze zou mammie best wat kunnen geven.' Hunter en Laura wisten geen van beiden dat Grace al eens was bijgesprongen.

'Zou jij me jouw geld geven?'

'Zou jij mij dat van jou geven?' kaatste hij terug.

'Dat zou van de situatie afhangen en of je áárdig tegen me deed.'

'Ik doe altijd aardig tegen je.' Hij sloeg zijn wiskundeboek dicht. 'Waar is tante Grace? Meestal is ze er, en mammie heeft haar nu nodig.'

'Dus jij denkt inderdaad dat er iets met mammie aan de hand is?' vroeg Laura triomfantelijk omdat ze hem deze bekentenis had ont-futseld.

'Eh... ze staat onder maximale druk.'

'Ze heeft al eerder onder maximale druk gestaan. Dit is anders. Ze heeft nog nooit een tv weggegooid. Ze ziet er zo verloren uit.'

Hunter schoof zijn wiskundepaperassen opzij. 'Komen vrouwen niet in de overgang... je weet wel?'

'Daar is ze niet oud genoeg voor.'

'O.'

Laura ging met gekruiste benen op Hunters bed zitten. Hij ging weer aan zijn wiskundehuiswerk. Zij trok haar sokken uit.

'Zeg, geen nagels op mijn bed.'

'Ik ga ze niet knippen. Ik zit erover te denken om ze te lakken.'

'Tjezus.' Hij trok zijn neus op.

'Persoonlijke opschik is een teken van beschaving. Dat las ik in de *National Geographic*.' Ze masseerde haar tenen.

'Laura, doe effe normaal. Flamingo-roze lak op je teennagels is geen teken van beschaving. Dat betekent dat je die beschaving kwijt bent. Wat volgt is de doorboorde neus. Te gek als je verkouden bent.'

'Ha ha.' Laura kwam overeind en liep naar de deur. Toen ze Cig de trap op hoorde klossen sprong ze terug op het bed en sloeg gauw haar Amerikaanse-geschiedenisboek open.

Cig stak haar hoofd om de deuropening. 'Ik weet niet hoe ik het

heb. Jullie zitten samen huiswerk te maken en de stereo staat uit. Waar heb ik dat aan te danken?’

‘Overgangsproefwerk.’ Laura lachte naar haar moeder.

‘Daar is het toch nog geen tijd voor?’

‘Jawel hoor.’ Hunter sloeg getallen aan op zijn rekenmachine.

‘Hunter, als je dat niet uit je hoofd leert te doen, zul je het vraagstuk nooit begrijpen.’

Hij zette het apparaatje af. ‘Heb je er enig idee van, mam, hoe lang het zonder dit ding zou kosten om deze trigonometrievraagstukken op te lossen?’

‘Ja, ik heb ook stereometrie en trigonometrie gedaan, weet je nog? Ik had er toevallig een tien voor.’

‘Jij kreeg overal een tien voor.’

‘Laura, heb je dat van mij gehoord?’

‘Nee, van tante Grace. Ze zei dat je walgelijk was. En jij kwam maar één punt te kort om op de laatste schooldag de afscheidsrede te mogen houden.’

‘Dat was maar goed ook. Ik heb de pest aan een speech afsteken.’ Cig zuchtte, ze wist nog hoe ellendig ze zich had gevoeld toen die volslagen gluiperd, die superslomo George Atwell Rivers werd uitgekozen om de afscheidsrede te houden. Dezelfde George Atwell Rivers die op Dartmouth University één keer te vaak een lsd-trip nam en nu holistisch genezer was in Aspen.

‘Wat was je beneden aan het doen?’ informeerde Hunter met een geveinsd onverschillig gezicht.

‘Grote schoonmaak.’ Ze zag haar kinderen een blik uitwisselen. ‘Ik ben de boel aan het veranderen.’

‘Houdt dat in dat we met meubels moeten sjouwen?’

‘Als ik dat zeg,’ antwoordde Cig haar dochter pinnig.

‘Tante Grace kan toch helpen.’ Laura wilde ontkomen aan een avondje banken en stoelen tillen. ‘Die heeft er kijk op.’

‘Ik word er ziek van die naam steeds te horen, verdomme!’

Van schrik ging Laura een eindje naar achteren met haar hoofd en Hunters potlood bleef boven de gele blocnote hangen. Beide kinderen hielden even hun adem in.

Toen zei Hunter op effen toon: ‘Moeder, heb je ruzie gehad met tante Grace?’

‘Zoiets.’ Cigs gezicht liep rood aan. Ze wist dat ze de confrontatie met haar zus aan moest en toch schrok ze ervoor terug. Ze voelde zich een lafaard.

‘Ik denk dat zussen onderling vaker ruziën dan broers en zussen.’

Laura kwam ertussen. ‘Jij en tante Grace, eh, misschien is dat iets van territoriumdrift. Mannen en vrouwen vechten niet om hetzelfde territorium.’

Cig keek Laura aan. Laura’s geschiedenisboek lag op een gekunstelde manier open op haar schoot. ‘Heb jij soms naar die praatprogramma’s met hun psychologische kletsboek zitten kijken? Honderd procent geouwehoer, verdomme.’

‘Moeder, je zegt wel veel “verdomme”.’ Hunter legde zijn potlood keurig bovenaan op het gele papier.

‘O ja, is dat zo? Heb ik soms een aanstaand lid van de Bond tegen het Vloeken in huis?’

‘Nee.’ Hij kneep zijn lippen op elkaar.

‘Je doet nogal emotioneel,’ waagde Laura de sprong in het diepe.

Laat het aan je kinderen over om je de waarheid te zeggen. Cig zakte tegen de deurstijl aan. ‘Ja, dat kan ik niet ontkennen. Ik weet niet wat me mankeert, maar ik voel me net de doos van Pandora.’

‘Dat geeft niet... bij ons. Maar dáár’ – Hunter maakte een gebaar naar het raam – ‘denk ik niet dat de mensen je, eh, tegemoet zullen komen. Iedereen verwacht van je dat je... blijft.’ Hij maakte een soepel gebaar met zijn hand, een horizontale lijn die ‘evenwichtig’ betekende.

Cig plofte neer op het voeteneinde van het bed. ‘Ik ben absoluut niet mezelf, en toch ben ik meer mezelf dan ik ooit ben geweest.’

‘Hè?’ Laura gooide haar moeder een kussen toe als steun.

‘Onderdrukken jullie dan niet een boel dingen? Dag in dag uit loop je rond zonder te zeggen wat je eigenlijk denkt of voelt, het is alleen maar: “Hallo, alles goed?” of “Tot zaterdag, halfzeven bij de boerderij van Goodling.” Weten jullie wat ik bedoel?’ Ze knikten eenparig en Cig ging verder. ‘Maar ik ben wel de hele tijd aan het denken. Ik hou alleen mijn klep. Aan de oppervlakte is alles oké. Maar niemand weet echt wie ik ben en wat ik denk.’

‘Misschien weten ze dat wel,’ zei Hunter somber.

‘O God, ik ben doorzichtig.’ Cig liet zich op het kussen vallen.

‘Nee.’ Hij zwaaide met zijn hand. ‘Maar ja, iedereen kent iedereen. Gewoonten, favoriete kleuren, je hoeft niet te zeggen wat je voelt. Heel vaak weten de mensen dat wel.’

‘Ja, maar heel vaak weten ze dat ook niet.’ Laura duwde haar kussen naar het voeteneind van het bed en ging op haar buik naast haar moeder liggen. Beide vrouwen leunden op hun elleboog.

‘Is het zo belangrijk dat mensen weten wat je voelt?’

‘Of wat jij voelt, Hunter?’ Cig stak haar hand uit en gaf hem een kneepje in zijn knie. ‘We blijven aan de oppervlakte en dat is prima, totdat er echt iets misgaat. En dan weet je niet wie je vrienden zijn.’

‘Daar kom je wel achter.’ Hunter draaide zijn stoel een slag en legde zijn voeten op de zijkant van het bed. ‘Kijk eens naar de mensen die ons hebben geholpen toen pappa overleed en naar degenen die niet thuis gaven.’

‘Wij zijn hun verantwoordelijkheid niet.’

‘Mam, oom Will is geen steuntrekker.’ De rechterhelft van Laura’s mond ging minachtend omhoog.

‘Nee, maar zoals ik al heb gezegd, wij zijn zijn verantwoordelijkheid niet.’

Dat accepteerde Hunter niet. ‘Wij zijn familie, oom Will hoort daar ook bij. Hij hoort zijn steentje bij te dragen.’

Cig verstijfde en dwong zich te ontspannen. ‘Grace helpt een handje, maar Will weet daar niets van. Dus waag het niet dat verder te vertellen. Ik had het jullie waarschijnlijk niet eens moeten zeggen.’ Cig kwam sterk in de verleiding om haar kinderen te vertellen wat haar zus had gedaan. Misschien dat ze het konden bevatten, maar wat leverde het op om de herinnering aan hun vader te besmeuren en hun liefde voor hun tante te vertroebelen: alleen sympathie voor háár, en zo hard had ze geen sympathie nodig. Misschien zou ze het hun vertellen als ze wat ouder waren. Het had geen zin op dit moment dingen voor ze te verpesten. Tegen de tijd dat zij het aankonden was zij het misschien zelf al vergeten. Dat vond ze een grappig idee. Vergeten door dementie of stralende vergevingsgezindheid?

‘Zeg mam, over dat voelen van je... betekent dat dat je van plan bent, je weet wel, allerlei toestanden te bouwen?’

‘Ik weet het niet. Ik onderga een transformatie.’

‘Wat wil dat zeggen?’ Hij krabde aan zijn oor.

‘Dat is mij ook niet helemaal duidelijk, alleen zal ik, eh, grondig van binnen veranderen. Misschien blijft dat aan de buitenkant onzichtbaar.’

‘De televisie weggooien is zichtbaar aan de buitenkant.’

‘Laura, hou op met zeuren over die televisie, verdomme.’

‘Zie je wel, mammié, je doet het weer. Alweer verdomme,’ zei Laura berispelend.

Cig zwaaide haar benen over de rand van het bed en sprong overeind. ‘Je hebt gelijk. Van mijn vermogen om een normaal gesprek te voeren is geen moer meer over. Ik ga naar bed. Ik stel voor dat jullie hetzelfde doen. Zeg, voor ik het vergeet, we moeten eens beginnen met oefenen voor de prestatierit van de Oak Ridge-vossenjachtvereniging.’

‘Fluitje van een cent.’ Hunter knipte met zijn vingers omdat het tegendeel waar was.

‘Oké, lichten uit. Morgen wordt het een lange dag.’ Cig gaf hun allebei een kus op de wang. Ze kon niet weten hoe lang die dag zou worden.

Zonder haar eigen advies op te volgen, ging Cig in bed zitten met de eerste familiebijbel op schoot. Toen ze verdwaald was in de tijd, had ze zó graag terug naar huis gewild dat de eerste dagen net waterzakken waren, gevuld met verdriet.

Nu ze thuis was, miste ze Fitz, Margaret en Tom bijna even erg als ze destijds haar kinderen had gemist.

Ze herinnerde zich de keer dat zij en Margaret samen de drieëntwintigste psalm hadden opgezegd. Daar putte ze troost uit. Ze sloeg de psalmen op. Toen ze bij de bladzijde van de drieëntwintigste psalm kwam, werd die aangegeven door een smal strookje perkament. Er stond op:

1. Aardnoten
2. Land bij de Falls
3. Moerassen droogleggen, olie storten op stilstaand water
4. Geen Afrikanen
5. Meisjes onderwijs laten volgen
6. Paarden fokken

Nummer zes was later toegevoegd, in een schuin handschrift.

Cig ademde in met een zuigend geluid. Het handschrift leek in alles op dat van haar.

‘Mijn broer heeft achtduizend dollar per hectare gekregen voor zijn land aan Garth Road en ik zeg pas ja als ik ook achtduizend krijg.’ Harmon Nestle stak zijn kin naar voren, wat niet meeviel omdat het een wijkende kin was.

Cig glimlachte. ‘Het is altijd prettig om winst te maken. Het enige echte verschil tussen jouw stuk land en dat van je broer is dat meer-tje van hem.’ Ze vroeg zich af hoe vaak ze hem daar al op had gewez-

zen.

‘Kan me niet schelen.’

‘Tja.’ Ze drong de vermoeidheid en de afkeer uit haar stem omdat hij alweer een heel goed bod op zijn onbewerkte stuk land had gekregen. ‘Dan zal ik nog maar eens met dit bod naar de koper gaan om er iets creatiefs mee te proberen.’

‘Ik moet niet hebben dat iemand zegt dat mijn broer slimmer is dan ik.’ Harmon sloeg de spijker op de kop.

‘Er is geen mens die zoiets zegt.’ Cig loog dat ze barstte.

Hij wees met zijn benige vinger naar haar. ‘De mensen denken dat ik stom ben, daarom bieden ze minder.’

‘Harmon, mijnheer en mevrouw Fincastle komen uit Teaneck, ergens in New Jersey. Ze kennen je broer niet eens en ze vinden dat je een mooi stuk grond bezit, daar langs Route 810.’

‘Yankees hebben meer geld dan uit dit bod blijkt. Ga maar naar huis en zorg dat ik het krijg.’ Hij lachte sluw.

‘Tja,’ gaf ze hem gelijk, ‘de Yankees hebben me de waarde van geld bijgebracht door het allemaal zelf te houden.’ Dat ontlokte de humeurige oude man een lachje.

‘Mijn grootvader heeft nog onder jouw betovergrootvader gevochten. Hij was aan het eind van de oorlog nog maar een jongen,

moet je weten, PopPop Nestle. Hij zei dat Waaghals Deyhle de dapperste man was die hij ooit had gezien. Hij sprong een keer zomaar over een stuk twaalfpondsgeschut, en die jongens uit Minnesota waren gewoon aan het schieten. Ik zou haast willen dat ik erbij was geweest.'

Ze zei bijna: Misschien ben je er ook bij geweest. In plaats daarvan pakte ze haar paperassen bij elkaar. 'Weet je, Harmon, je hebt je roeping gemist door niet in het leger te blijven. Mijn vader zei altijd dat jij met je militaire voorkomen de recruten het dun door de broek had laten lopen.'

'Ha!' Harmon dacht terug aan zijn jonge jaren. 'Ik herinner me een keer in Arnhem... O Cig, de moffen stonden aan de andere kant van die brug, en dat was een knappe brug om te zien, een oude ook nog, en ze waren zo dichtbij dat ik hun gezicht kon zien, heel duidelijk. We wisten dat ze de brug zouden opblazen zodra we er één stap op zetten en ik riep tegen dat spichtige korporaaltje uit Tennessee: "Ga naar boven in dat huis," zei ik, "en hou die smeersappen bezig. Dan ga ik onder die brug op zoek naar de springstof." Nou was die jongen een scherpschutter. Hij liet ze in het rond springen, een echte klompendans. Die springstof kreeg ik nog te pakken ook. Ik voel nog steeds dat koude water alsmaar hoger komen terwijl ik aan de buik van die oude brug hing. Ik had het te druk om bang te zijn.'

'Waaghals Deyhle zou blij geweest zijn met een soldaat als jij.'

'Denk je?' Zijn beweeglijke wenkbrauwen schoten omhoog.

'Dat denk ik.' Ze stond op en hij ook.

Terwijl hij met haar naar de deur liep, wierp hij een blik op het plafond. 'Ik ga kapot van verveling in Denby. Weet je wat ik bedoel? Ik moet hetzelfde bedrag hebben als Mason. Eén keer maar.'

'Harmon, ik zal mijn uiterste best doen.'

Eenmaal op het stoffige weggetje draaide ze de raampjes van de truck omhoog en zette de radio aan. De countryzender dreunde op haar af.

'Ik zal de omgekeerde countrysong schrijven,' zei ze hardop. 'Dan verdien ik een fortuin en ben ik verlost van deze ellende. De tekst luidt als volgt: Ik heb mijn auto terug. Ik heb mijn hond terug. Ik heb mijn huis terug. Ik heb mijn vrouw terug.' Ze lachte en drukte

het gaspedaal in. Onder zich voelde ze het geronk. Hoe kwalijk de twintigste eeuw ook mocht zijn, het had iets heel lekkers om over een landweg te sjezen in een grote combinatietruck.

Recht voor zich zag ze stof opwaaien. Voor het stopteken bij de baptistenkerk aan Walnut Street minderde ze vaart. Ze stopte terwijl Binky West op Harleyetta's geconfiscieerde oranje motor uitrolde naar het stopteken. Ze reed naar de overkant van de weg en draaide haar raampje naar beneden.

'Hé, Bink.'

'Heeft Harleyetta d'r hart bij je uitgestort?' snauwde hij.

'Ze heeft gezegd dat ze bezig was met een paar grote veranderingen.'

'Ik draai de geldkraan finaal dicht!' Hij gaf gas, maar hield de motor in neutraal.

'Kom Binky, niet te hard van stapel lopen. Misschien vinden jullie samen nog een oplossing.'

Met een falsetstem deed hij zijn vrouw na. "'Je drinkt te veel. Je besteedt niet genoeg aandacht aan me, maar je besteedt te veel aandacht aan"... vul zelf maar in. "Je hebt een doel nodig in je leven."' Hij schakelde terug naar zijn eigen stem. 'Ik heb ook een doel in mijn leven. Van dat zeurende wijf afkomen.'

'Ach, kom op, Binky. Je bent overstuurd. Je mag niet zo praten. Ze heeft niets onaardigs gezegd.'

'Jullie vrouwen trekken één lijn.' Hij keek haar nijdig aan want hij verlangde totale instemming.

'Dat is het niet. Volgens mij zijn jullie misschien allebei gebaat bij een tijdje zonder elkaar.'

'Ze mag met haar dikke reet naar Siberië vertrekken, het kan me niet ver genoeg zijn. We komen toch niet meer bij elkaar. Nooit. En naar mijn geld kan ze fluiten. Dat is trouwens het enige waar ze op uit was.'

'Dat is niet waar.' Cigs stem kreeg een hardere klank.

'Ze heeft er in elk geval genoeg van uitgegeven.'

'Waaraan? Ze heeft jouw geld nooit over de balk gesmeten aan juwelen of kleren en ze staat verdikke iedere dag op om naar haar werk te gaan, iets wat ze niet hóeft. Ze had ook gewoon bij het zwembad kunnen blijven liggen als je begrijpt wat ik bedoel.'

Hij was zo kwaad dat hij zijn motor liet brullen en daar met zijn whisky-adem bovenuit schreeuwde: 'En ik lig te lebberen aan mijn trustfonds. Ik weet wel wat jullie allemaal achter mijn rug zeggen. Binky West kan nog geen deuk in een pakje boter slaan. Ik ben wel goed genoeg om mijn jachtcontributie te betalen.'

'Moet je horen, Binky, volgens sommige mensen ben je een echte hufter, maar ik luister niet naar alles wat ik hoor. Hou op met die onzin, kom tot bedaren en ga naar huis.'

'Jij hoeft mij niet te commanderen. Je kon je eigen man niet eens in het gareel houden. Begin nou niet met mij.'

'Adios, klootzak.' Razend schakelde ze weer in de eerste versnelling en liet hem bij het stopteken in een stofwolk achter. Ze keek niet achterom, maar ze hoorde zijn gierende banden terwijl Binky achter haar aan scheurde.

Met brullende motor verscheen hij naast de truck. Hij schudde met zijn vuist naar haar en kwam vervolgens opeens recht vóór haar rijden. Even verderop lag een scherpe bocht, met in de holte van de bocht een stenen muurtje en aan de overkant een greppel.

Met een snelheid van negentig kilometer scheurde Binky door de bocht, de kiezels spatten onder zijn achterwiel weg. De motor maakte een zwaai naar rechts. Binky stuurde fors naar links, waardoor de Harley in de greppel dook. Het voorwiel bleef in de greppel steken, de motor schoot in een verticale houding en Binky vloog als een trapezewerker door de lucht. Met een plof belandde hij in de distels en het hoge gras.

Met krijsende banden kwam Cig tot stilstand, ze rukte de deur open en sprong over de greppel. Binky, die wankel overeind krabbelde, viel omver.

Hij stond weer op, zag de jagermeester en klaagde: 'Die verdomde merrie vertikte het om dat hek te nemen.'

Het feit dat hij dronken was, straalbezopen, had hem waarschijnlijk gered. Cig zette hem in de truck en bracht hem naar het ziekenhuis. Dat ziekenhuis had ze veel te vaak gezien.

De behandelende arts vond geen gebroken botten, maar hield Binky een nachtje vast om zijn roes uit te slapen.

Toen Cig eenmaal thuis kwam, was ze voldoende gekalmeerd om naar de zadelkamer te lopen en de Fincastles te bellen. Ze waren

verbazend inschikkelijk, maar ja, achtduizend dollar per hectare vergeleken met de prijzen in het deel van het land waar zij woonden, moest wel een bescheiden som hebben geleken. Ze wilden erover praten en ze zouden haar terugbellen. Ze stelde voor dat ze Harmons vraagprijs zouden accepteren, maar hem daarbij zouden verzoeken hun een kleine tweede hypotheek te verstrekken ten bedrage van het verschil tussen vraag- en biedprijs.

Terwijl ze de telefoon ophing liep Grace het erf op.

‘Cig?’

‘In de zadelkamer.’

‘Waar is iedereen?’

‘De kinderen zijn zeker met een paar mensen buiten aan het rijden. Ik ben een uur te laat thuis omdat Binky West Harleys motor in de vernieling heeft gereden. Ik heb hem naar het ziekenhuis gebracht. Hij maakt het goed.’ Ze zweeg even. ‘Wat kom jij hier doen?’

‘Jou opzoeken... en Kodiak.’

‘Mij heb je nu gezien.’

‘Wat doe je kortaf. Is er iets?’

‘Ik weet niet waar Kodiak is. Hij is niet in zijn box.’

‘Misschien heeft Laura hem meegenomen.’ Grace streek met haar vingers door haar haar. ‘Ik had haar gezegd dat ik niet wist of ik vandaag zou komen.’ Ze zweeg even. ‘Zal ik je helpen de boxen uit te mesten. Jij moet waarschijnlijk rustig aan doen.’

‘Dat doen de kinderen wel. Ik moet Harmon bellen over mijn voorstel aan de Fincastles. Ik probeer die transactie rond te krijgen. Je zult me moeten verontschuldigen.’

‘Ik maak mezelf wel nuttig.’

Cig beet op haar lip. Ze wilde Grace aanpakken wanneer zij de overhand had. Dat haar zus onaangekondigd was komen opdagen – niet dat ze haar komst hoefde te melden, dat deed ze nooit – bracht haar uit haar evenwicht. Ze wist dat ze bezig was uitvluchten te zoeken. Het maakte niet uit wanneer ze Grace onder handen nam. Van belang was dat ze het dééd. De pijn en de woede waren in haar op het kookpunt.

‘Kom mee naar het huis.’

‘Oké.’ Grace liep haar achterna. Ze vond dat Cig een tikje vreemd deed.

Eenmaal binnen schepte Cig moed en zei: 'Ik weet dat jij een verhouding met Blackie hebt gehad en dat hij, zoals de uitdrukking luidt, in het harnas is gestorven.'

Er volgde een lange, knarsende stilte.

Grace perste haar lippen opeen. Het sierde haar dat ze antwoordde: 'Dat is waar.'

'Dat hij me heeft bedrogen doet me geen pijn. Daar was ik aan gewend. Wat pijn doet, is dat jij me hebt bedrogen!'

'Zo heb ik het niet gezien.' Graces ogen werden vochtig.

'Probeer je er niet uit te draaien.' Cig duwde Grace de zitkamer in. 'Ga zitten en hou je mond.' Grace deed wat haar gezegd werd. 'Dacht je soms dat ik het niet erg zou vinden? Dacht je soms dat ik er niet achter zou komen? Heb je er eigenlijk wel bij nagedacht?'

Grace vouwde haar handen op haar schoot, een wonderlijk ingetogen gebaar. 'Ik weet niet wat ik moet zeggen.'

'Dat is wel erg makkelijk,' was het giftige antwoord.

Opeens spoot Grace vuur. 'Ik heb er nooit minder om van je gehouden.'

'Ach, gelul.'

'Jij was op hem uitgekeken.'

'Dat hield niet in dat je zomaar met hem naar bed kon.' Met haar wijsvingers masseerde Cig haar slapen. 'Hield je van hem?'

'Nee. Hij was erg leuk, maar ik hield niet van hem.'

'Hield hij van jou?'

'Ik weet niet zeker of Blackie van iemand hield. Je deelde gewoon een tijdje zijn lichaam.' Ze zweeg even, met trillende onderlip. 'Hij hield van zijn kinderen. Dat was wél zo.'

'Zolang hij maar niet voor ze hoefde te zorgen. Al dat gezeik over gelijk gedeelde kinderverzorging is alleen maar gezeik.' Ze gaf een stomp tegen een kussen en zette het in haar rug. 'Gegeven het feit dat hij een man was, kun je niet zeggen dat hij zijn verantwoordelijkheden ontdook. Ik denk niet dat mannen net zo van kinderen houden als wij. In wezen kan het ze eigenlijk niet schelen. Zij kunnen veel eerder afstand van hun kinderen nemen dan wij.'

'Hij hield op een andere manier van ze.'

'Je zit hem behoorlijk te verdedigen.'

'Nee. Mannen zijn anders met hun liefde.'

‘Nou, er zijn er verdomme zat die hun kinderen in de steek kunnen laten.’

‘Dat zijn geen echte mannen. Dat zijn kerels die zomaar ergens hun sperma lossen. Het punt is, hij ging zijn verantwoordelijkheden niet uit de weg. Hij betaalde de rekeningen, ook al nam hij te grote risico’s. Hij dronk niet te veel, hij gebruikte geen drugs, hij gokte niet. Zijn zwakke punt waren de vrouwen.’

‘Waarom had je dan in godsheren naam een verhouding met hem?’

‘Ik weet het niet,’ snotterde Grace. ‘Het was op een bepaalde manier zo onschuldig.’

‘Onschuldig?’ brulde Cig.

Graces stem kreeg iets heel hoogs en duns. ‘Ja-a.’

‘Hou op met janken, anders krijg je een dreun! Ik word misselijk van je. Je hebt me verraden waar ik bij stond en nu zit je tranen met tuiten te huilen.’

‘Het stelde niets voor. Het was een pleziertje. Jij begrijpt zoiets toch niet. Mijn God, Cig, jij bent een trouwe vrouw geweest... genadeloos trouw.’

‘Wat moet ik me daar verdomme bij voorstellen?’

‘Jij speelde het hardwerkende vrouwtje dat haar mans ontrouw verduurde en hem terzijde bleef staan. Je koesterde je in het respect dat je ermee kreeg.’

‘Moet ik soms net als jij met alles neuken wat los en vast zit?’

‘Een beetje ervaring doet niemand kwaad.’ Grace kreeg langzaam iets stevigs in haar bibberige stem.

‘Nou, daar heb ik jou dan voor gehad, denk ik.’

Grace viel uit: ‘Jij bent volmaakt. Vroeger en nu. Volgens mij hebben pappa en mamma maar één keer je zakgeld ingehouden. Je werd door iedereen op een voetstuk gezet.’ Ze deed een nieuwslezer na. ‘Pryor Chesterfield Deyhle, het kind dat niets verkeerd kan doen. Negens en tienens. Sportkind van het jaar. Altijd thuis op de afgesproken tijd. Om beroerd van te worden.’

‘Hoor eens even, schoonheidskoningin...’

‘Noem me geen schoonheidskoningin!’

‘Jij slaat al sinds de kleuterschool munt uit je uiterlijk, oppervlakkig stuk vreten.’

‘Ik sla munt uit mijn uiterlijk omdat dat alles is wat ik heb. Ik ben geen hoogvlieger. Jij, met jouw hersens, had alle kanten op gekund. En wat heb je gedaan? Je bent met John Blackwood getrouwd. Zodra je hem had ontmoet holden je cijfers achteruit. En gooide je het bijltje erbij neer.’

‘Ik heb het bijltje er niet bij neergegooid. En ik had niet alleen maar negens en tienens op de middelbare school.’

‘Je had ze vaak genoeg om mamma reden te geven met jouw rapport onder mijn neus te zwaaien en te vragen waarom ik niet méér van mijn zusje had.’

‘Wat bedoel je, ik heb het bijltje erbij neergegooid?’

‘Je had iemand kunnen worden.’

‘Jij toch ook. Jij had niet hoeven trouwen om vastigheid te krijgen en terug te komen naar huis. Ik dacht dat jij in één klap New York zou veroveren.’

‘Niemand verovert New York in één klap. Het kost jaren om zo maar ontdekt te worden en waarom zou ik ontdekt moeten worden... omdat ik me zo innemend gedraag op feestjes? Jezus, Cig, doe normaal. Ik heb geen talent. Ik kijk niet verder dan de dag van morgen. Will was een goede gok. Hij is nog steeds een goede gok. Ik wist niet dat de prijs zo hoog zou zijn.’

‘Dus jij maakt dat saaie leventje van je extra spannend door mijn man te verleiden?’

‘Ja. Wou je dat soms van me horen? Ja, ja. Ja!’

‘Uit wraak?’

‘Nee. Dat denk ik echt niet.’

Cig kwam tot bedaren. ‘Een redelijk iemand zou niet met de man van haar zus slapen. Dat is te dicht bij huis, als ik dat oude cliché mag gebruiken.’

‘Cig, je wilde hem niet meer. Wees eerlijk.’

‘Ik wilde hem wél. Ik hield niet meer van hem. Ik kon hem niet vertrouwen. Ik kan niet van iemand houden die ik niet vertrouw.’

Grace barstte weer in tranen uit. ‘En nu zul je me nooit meer vertrouwen.’

‘Niet met een man in de buurt, nee, wat dat betreft vertrouw ik je niet meer. Waar maak je je trouwens druk om? Er is niemand met wie ik uitga. Dat zal waarschijnlijk ook niet gebeuren.’

‘Dat zegt iedereen die pas weduwe is geworden.’

‘Nou bedankt voor les één in de psychologie.’ Ze gooide de wegduikende Grace een kussen naar het hoofd. ‘Wat ben jij eigenlijk, een soort nymfomane?’

‘Nee. Ik hou gewoon van mannen. Ik ga niet met iedere man naar bed.’

‘Grace, is het ooit weleens bij je opgekomen dat handelingen tot gevolgen leiden?’

‘Ja... naderhand, gewoonlijk. Dat heb ik nooit geleerd, eerst denken, dan doen,’ biechtte ze zielig op. ‘Weet je, toen Blackie en ik met elkaar begonnen te flirten, en het was alleen maar flirten, dacht ik niet dat het ergens op uit zou lopen. En toen dat wel gebeurde, ik weet niet, ik maakte me er niet druk om. Zoals ik al zei, het leek zo onschuldig.’

‘Je wist best dat het allesbehalve onschuldig was. Jij vertelt me altijd alles. Hier heb je over gelogen.’

‘Ik heb niet gelogen. Ik... ik hield de waarheid achter.’

‘Leugenares.’

‘O nou, jij je zin. Jij hebt altijd gelijk, Cig! Wat had je dan gewild? Dat ik het gauw kwam verklappen: “Cig, Blackie en ik zijn er vanzelf in verzeild geraakt. Je vind het toch niet erg, hè? Heus, het heeft niets om het lijf.”’

‘Je had na de eerste keer kunnen stoppen.’

‘Dat had ik kunnen doen, ja... maar ik deed het niet. En Blackie had genoeg voor iedereen. Je kwam niets te kort.’

‘Dat is het grootste gelul dat ik in mijn hele leven ooit heb gehoord! Omdat hij nog genoeg energie heeft om seks met mij te hebben, is het allemaal best? Wat denk je dat we zijn, gevulde olijven? En hij was gewoon bezig de gemalen pepertjes erin te proppen?’

‘Hoe weet ik wat hij dacht?’

‘Heeft hij gezegd dat hij van je hield?’

Grace hield een slag om de arm. ‘Jawel, maar dat was niet romantisch bedoeld.’

‘Nou moet ik kotsen. Nog beter. Ik ga kotsen en wrijf jou er met je gezicht in.’

Boven sprong Woodrow van een bed. Ze konden hem horen.

‘Ik zou die kat maar eens op dieet doen.’

'Jezus, neuken met mijn man, mij voorliegen en in mijn eigen huis komen klagen dat mijn kat te dik is. Jij bent me ook een mooi nummer. De *coup de grace*.'

'*Touché*.' Grace liet haar hoofd in haar handen zakken. 'Wat wij aan het doen waren leek destijds niet zo heel erg. Dat heb ik je gezegd. Ik had niet het gevoel dat ik je een mes in de rug stak. Nu, ja nu voel ik me er minder goed over.'

'Mooi. Want als ik er beroerd van word, mag jij er van mij aan creperen.'

Grace hief haar hoofd op. 'Ik denk niet dat wij de eerste zusters zijn die samen een man delen.'

'Schitterend. Wou je soms met je medezusters bij Oprah Winfrey verschijnen?'

'Ik dacht dat jij je tv had weggegooid.'

'Hoe weet je dat?'

'Laura belde. Ze wilde weten of je aan een therapeut toe was.'

'Omdat ik een televisietoestel heb weggegooid, verdomme?' Cig snoof verachterlijk.

'Ze zei ook dat je vaak "verdomme" zei.'

'O, in jesusnaam.' Cig stond op en rommelde in de grote rozenhouten doos op de salontafel. Ze nam er een pakje Lucky Strike zonder filter uit.

'Daar was je toch mee gestopt?'

'Dan begin ik er nu weer mee.' Ze liep de keuken in, stak het witte staafje tabak aan bij het gasfornuis, draaide de vlam uit en zoog, geleund tegen het fornuis, die eerste opbeurende stoot nicotine naar binnen. 'Leve de indianen die dit kruid voor het eerst hebben verbouwd.'

'Goddank heeft onze familie fortuin gemaakt met pinda's,' snoof Grace, die haar naar de keuken was gevolgd. 'Ik zou me schuldig voelen als we geld hadden verdiend aan tabak. Natuurlijk zijn we in 1865 alles kwijtgeraakt, dus het zal er niet meer toe doen.'

'Wij zijn net als ieder ander in de zeventiende eeuw begonnen met tabak.'

'Hoe weet jij dat?'

'Ik ben in het Deyhle-archief aan het lezen.'

'Ik herinner me niets over tabak.'

‘Doet er niet toe.’

‘Moet je horen, het is slecht voor je longen, het is slecht voor de longen van de kinderen en je ziet eruit als een omgebouwde filmster uit de jaren veertig.’

‘Jammer. Ik heb deze sigaret nodig. En sinds wanneer ben jij een gezondheidsfascist?’

‘Ik zal het wel nodig hebben me op een ander gebied moreel verheven te voelen boven jou,’ zei Grace fel.

‘Dat is een fascinerend inzicht.’

‘O, hou toch je kop, Cig, en ga zitten. Blaas alleen die smerige troep niet in mijn gezicht.’

Cig liep om haar zus heen, boog zich voorover, hield haar gezicht vlak voor dat van Grace en blies een mondvul blauwe rook uit. ‘Zus-jelief, ik ben dol op je.’

Grace hoestte, hield haar hand tegen haar keel en sputterde: ‘Je bent zo’n bazig type. Je bent altijd al bazig geweest.’

Met een grommend geluid liet Cig zich op de stoel vallen. ‘Tot halverwege de lagere school was ik groter dan de jongens.’

‘Je bent nog steeds groter dan de helft van alle mannen. Daarom ben je met Blackie getrouwd. Hij was langer dan jij.’

‘Dat was niet de reden.’

‘Wel waar. Je zwoer dat je nooit met een man zou trouwen die kleiner was dan jij.’

‘Dat was niet de reden.’ Cig schoof onderuit op haar stoel en legde haar laarzen op tafel, iets waar Grace ook een hekel had.

‘Dat was zéker wel de reden. We zaten op jouw slaapkamer. Het was je laatste jaar op de middelbare school en John Root vroeg je mee naar het eindfeest. Je zei dat je niet met hem meeging omdat hij kleiner was dan jij.’

‘Dat is niet de reden waarom ik niet met hem naar dat feest ben gegaan. Dat weekend had Georgette de Rosa het met hem uitgemeemaakt en hij vroeg mij als tweede keus. Ik had geen zin zijn reserveafspraakje te zijn.’

Grace vlocht haar vingers in elkaar. ‘Zo staat het mij niet meer bij.’

‘Natuurlijk niet. De Tien Geboden staan je ook niet meer bij.’

Grace balde haar vuisten. ‘Je bent zo slim, hè. Je laat maar zelden

een kans voorbijgaan om mij het gevoel te geven dat ik achterlijk ben.'

'Tja, nou, jij laat maar zelden een kans voorbijgaan om me het gevoel te geven dat ik een lompe trien ben.'

'Dat is gewoon niet waar.'

'Grace, doe even normaal.'

'Toen wij op de middelbare school zaten, was het vrouwelijke ideaalbeeld tenger en van een dodelijke knuffeligheid. In iedere tv-serie voor het hele gezin zat wel een snoezepoes. Ik ben kleiner dan jij. Is dat mijn schuld? Jij bent uitgegroeid tot een majestueuze vrouw. Je bent een knap wijf. Volgens mij is Harleyetta West al jarenlang smoorverliefd op je.' Grace had een vrolijke, plagerige glans in haar ogen.

Cig lachte. Ze kon er niets aan doen. Ze wilde Grace haten, maar dat was een emotie die fluctueerde, door het pure genot van haar zusters gezelschap.

'Grace, Harleyetta is niet smoorverliefd op me en als dat wel zo was, is ze aan het verkeerde adres. Ik heb al genoeg aan mijn hoofd.' Er schoot een blik van verrukkelijke valsheid over haar gezicht. 'Waarschijnlijk is het zo dat je met Blackie naar bed ging vanwege onuitgesproken seksuele conflicten over mij.'

Graces mond zakte open. 'Jij hebt naar praatprogramma's zitten kijken.'

Ze moesten allebei zo hard lachen dat Cig bijna van haar stoel viel. Haar woede vervloog in het ritueel van hun relatie, het geven en nemen van zusters.

Grace ging erop door: 'Lesbische incest. O, wat zalig... maar ik ben niet met Blackie naar bed gegaan omwille van een onuitgesproken seksueel conflict. Hij raakte alleen de juiste snaar.'

'Je hebt overigens wel met Frances Atkins geslapen.'

'Hoe wist jij dat!'

'Ik ben niet helemaal simpel. Je zat destijds veel te vaak in het huis van Kappa Kappa Gamma.'

'Nou...' Graces stem stierf weg. 'Ik zal een hele tijd dood zijn, dus ik zie het niet zitten om mezelf allerlei genoegens te ontzeggen.'

'Natuurlijk niet. Geen wonder dat je mijn dochter aanmoedigt om het er eens flink van te nemen.' Cig nam een diepe trek en rolde

met haar ogen omhoog. 'Wat vond je ervan?'

'Waarvan?'

'Van Frances Atkins.'

'O, ze was het einde.'

'Ze was een adembenemende beauty, dat is wel zeker.'

'Geen mens die er iets van wist. Ik bedoel, als Frances ook maar één seconde had gedacht dat iemand iets vermoedde zou ze ontploft zijn. Hoe wist jij het?'

'Ik ben je zus. Ik kén je.'

'Dan wist je het ook,' antwoordde Grace triomfantelijk, 'van Blackie en mij.'

'Niet waar.'

'Wel waar.'

Cig drukte de Lucky Strike uit. 'Oké, misschien voelde ik wel iets, maar het is niet iets wat je wilt voelen. Ik ben niet immuun voor spanning of geile blikken. Maar jullie wisten je sporen uit, en aangezien hij continu vreemdging, maakte ik me niet meer te sappel over de laatste aanwinst. Ik dacht niet dat jij dat zou zijn, maar je hebt gelijk. Als ik had nagedacht, als ik het had willen weten, zou ik het geweten hebben.'

'Voelen is weten.'

'Niet in Amerika. Alles moet eerst uitgesproken worden voordat het als echt wordt beschouwd. Uitgesproken, nee, het moet worden geschreeuwd, geadverteerd, uitgeplozen en geanalyseerd totdat de laatste druppel verrassing of originaliteit is vervlogen. Ontleding leidt tot verlamming.'

'Ga maar niet op de sociologische toer. Ik heb geen behoefte aan een college. Dit gaat om jou en mij. En ik zeg dat voelen weten is.'

Cig hief haar handen op. 'Jij wint. Je hebt gelijk.'

'Jezus, je laat me er wel voor werken.'

'Vertel eens. Hield je van hem?'

'Niet zoveel als ik van jou houd.'

'Dat is niet hetzelfde. Wij zijn familie. Dus, hield je van hem? Vertel me de absolute waarheid.'

Grace knikte, met betraande ogen. 'Hij hield van champagne of van problemen... wat zich het eerst aanbood. Hij was onweerstaanbaar.' Cig knikte, dus Grace ging verder. 'Ik wist dat hij uiteindelijk

genoeg van me zou krijgen, en soms denk ik weleens dat mijn aantrekkelijkheid voor hem ten dele bestond uit het opwindende van spelen met vuur. Het is al heel wat om met andere vrouwen naar bed te gaan dan met je eigen vrouw. Maar om naar bed te gaan met de zus van je vrouw... Dat wist ik allemaal, en het kon me niet schelen.'

Opnieuw masseerde Cig haar slapen. Ze hield op en bleef een tijdje stil. 'Regels lapte hij aan zijn laars. Dat maakte hem juist zo sexy, maar het maakte het leven met hem erg onaangenaam. Ik zou nooit meer op die manier met een man kunnen zijn, hoe opwindend hij ook was; maar als jonge vrouw, tja...' Ze haalde haar schouders op.

Grace zuchtte. 'Ik had beter moeten weten, maar...' Ze maakte haar zin niet af en kwam toen weer op gang. 'Ik ging ervan uit dat er geen haan naar zou kraaien. Dat je het door de vingers zou zien. Het is nooit mijn bedoeling geweest je pijn doen. Jou pijn doen is wel het laatste wat ik wil.'

'Toch heb je me pijn gedaan.' Cig ging overeind zitten. 'En weet je wat, Grace? Het geeft niet. Mensen zitten aan elkaar vast met banden van bloed, liefde, geld, oorlog. We kunnen ons niet losmaken. Er zijn lessen die we moeten leren en die leren we op elkaar. Ik denk dat iedereen andere mensen kwetst, ook al is dat niet de bedoeling. En ik denk dat mijn les is: laat maar gaan.'

Grace dacht hierover na. 'Wat je nu zegt gaat over christelijke vergevingsgezindheid.'

'Noem het wat je wilt. Als wij niet leren hoe we zoiets moeten aanpakken, denk ik dat we verschrompelen tot dorre schijfjes nooit vergeten onrecht, mensen die zich blijven vastklampen aan hun tragedie, aan hun woede, omdat dat alles is wat ze hebben. Of ze zoeken vergetelheid in drank en drugs. Op die manier wil ik niet leven. Jij hebt me pijn gedaan. Jij wéét dat je me pijn hebt gedaan. Daar valt nu niet veel aan te veranderen. Gebeurd is gebeurd.'

Grace staarde haar zus aan. 'Cig, je bent een barmhartige vrouw, maar ik geloof niet dat ik van je zou hebben verwacht -'

'Ik moest ooit een keer volwassen worden, Grace... en jij ook.'

'Wat is er zaterdag toch met je in de bossen gebeurd?' Grace kende Cig even goed als Cig Grace kende.

'Als ik het je vertelde zou je me nooit geloven. Je zou me laten opnemen in een gesticht.'

‘Waag het erop.’

Cig nam een diepe haal van haar sigaret. Ze wilde haar hart uitstorten, maar ze was bang. Ten slotte kwam ze, met het oog op wat zij en haar zus hadden doorgemaakt, tot de volgende conclusie: als ze niet met Gráce kon praten, kon het met niemand. ‘Ik ben verdwaald in de mist. Ik bedoel, ik wist van voren niet waar ik van achteren reed. Dikstaart bleef recht vóór me.’

‘Die duivel,’ viel Grace haar in de rede.

‘Hij staat op goede voet met Pan, ik zweer het je. Af en toe kwam er iets uit de mist opduiken. Bijvoorbeeld een feestje in het huis van Paynie Tyler.’

‘In Tidewater?’ Grace sperde haar ogen open.

‘Alleen stonden er auto’s uit de jaren twintig. En toen kwam ik langs een wachtpost van het zuidelijke leger en, ja, het klinkt als gierende waanzin, maar ik reed terug in de tijd. Helemaal naar 1699. Ik kan je niet meer vertellen dan dat, en dat ik geloof dat ik daar echt ben geweest. Dus laat me maar opbergen.’ Ze stak haar handen in de lucht.

Grace fronste haar wenkbrauwen. ‘Dat is niet krankjorum genoeg voor opsluiting. Vreemd, ja, maar niet volkomen geschikt. Sommige filmsterren schrijven boeken over vroegere levens en worden daarmee nog rijker dan ze al zijn.’

‘Van filmsterren wordt verwacht dat ze geschikt zijn.’ Cig zweeg even. ‘Ik heb een hoop bijgeleerd.’

‘Uiteraard. Het doet er toch niet toe of je er echt geweest bent of niet. Wat ertoe doet is dat er iets van binnen is gebeurd, iets goeds.’

‘Dat is de waarheid.’ Cig reikte naar haar zusters perfect gemanicuurde hand. ‘Geen flauwekul meer. Ga weg bij Will... of maak er een succes van. Je draait rond in een kringetje en de tijd gaat harder dan we zelf beseffen. Wees fatsoenlijk en geef hem zijn vrijheid als je niet van plan bent van hem te houden. Het kan niet dat hij gelukkig is, niet echt.’

‘Hij heeft het niet eens in de gaten.’ Luchthartig zette Grace het idee van zich af.

‘Dat heeft hij wel. Mannen zijn niet zo stom als vrouwen graag denken. Ze gaan alleen op een andere manier met dit soort problemen om.’

‘Ze trekken zich terug in hun werk. Ze worden o zo logisch en beheerst.’

‘En dus?’ Cig trok een wenkbrauw op. ‘Hij is niet gelukkig. Jij bent niet gelukkig. Jullie praten niet met elkaar.’

‘Kunnen we niet.’

‘Willen jullie niet.’

‘Hij is net een blok hout.’

‘Op die manier beschermt hij zich, en dat heeft hij al geleerd voordat hij met jou trouwde. Als je niet met hem kunt praten of hij niet met jou wil praten, laat hem dan los. Je zult nooit gelukkig worden met het leven dat je nu leidt. Dat had je kunnen opmaken uit het feit dat je zo’n risico nam met Blackie. Dus zoek naar een oplossing met Will of geef hem zijn vrijheid.’

‘Ik ben bang.’ Grace begon te huilen.

‘Verdorie, Grace, wat heb je te verliezen?’

Met een ruk keek Grace op. ‘Mijn huis. Mijn auto. Mijn maatschappelijke positie. Ik heb heel wat tijd in die rotzooi gestoken.’

‘Dat is precies wat het is. Rotzooi. Je hebt jezelf goedkoop aan de man gebracht.’

‘Ik weet niet of ik wel het lef heb.’

‘Echt wel.’

‘Mannen worden wraakzuchtig als een vrouw weggaat. Als ik hem zover kon krijgen dat hij wegging, zou dat voor mij een stuk voordeliger zijn. Ik zou een privé-detective aan het werk kunnen zetten. Misschien heeft Will ergens een scharrel.’ Grace was opeens hoopvol gestemd.

‘Je moet gewoon gáán. Meer niet. We hebben het over de binnenkant van je leven en jij klampt je vast aan de buitenkant. Van de buitenkant word je niet gelukkig.’

Grace droogde haar tranen. ‘Ik ben een oppervlakkige lellebel, moet je weten.’ Ze lachte gesmoord. ‘Verdikke, dat zal me mijn lidmaatschap van de soos kosten.’

‘Nee hoor. Dat wordt een onderhandelingspunt bij de scheiding. Grace, hou op met uitvluchten zoeken. Je weet wat ik bedoel.’

‘Zal ik je iets heel bizars vertellen?’ Grace schoot weer vol. ‘Het is ironisch dat je het over Frances hebt. Ik denk dat ik van haar hield, Cig. Zij kon me geen maatschappelijk aanzien geven. Zij kon mijn

problemen niet oplossen en zeggen: "Schatje, maak je maar nergens druk over." Je weet wel, zoals mannen dat doen. Ze kon me alleen maar zichzelf geven. Dat vond ik zo angstaanjagend, ik bedoel, sta er eens bij stil.'

'Ik vind er niets angstaanjagends aan.'

'Het gaat niet om de lesbische kant van de zaak.' Grace begon wat harder te praten. 'Het gaat om bij iemand zijn zonder een handeltje te plegen. Samenleven met een man is een handel.'

'Dat hoeft niet. Met die opvatting zijn we grootgebracht, maar zo hoeft het niet te zijn. Je weet wel, schat, ik kook en jij zet het vuilnis buiten. Wij zijn grootgebracht met het idee dat de man de kostwinner is, het lastdier.'

'Ja, dat klopt wel, denk ik.'

'Frances kon alleen maar zijn wat ze was, iemand die verliefd op je was. Tenminste, ik neem aan dat ze verliefd op je was.'

'Ja. Maar die relatie zou uiteindelijk zijn gestrand op haar angst om door de mand te vallen. En ik denk niet dat moeder me in de bloemen zou hebben gezet. Dus ik was ook bang. God, wat ben ik stóm geweest.' Grace stond op, pakte een doos Kleenex van de plank boven het bureau en kwam weer bij Cig zitten. 'Ik heb mezelf echt te kort gedaan.'

'Dat geldt voor ons allebei. Ik vond dat ik geen recht had op geluk. O, aanvankelijk wel, toen ik pas getrouwd was, maar toen alles verkeerd begon te lopen dacht ik dat ik ergens voor gestraft werd. Ik verdiende verdriet. Ik zou er een beter mens door worden. Dat is niet gebeurd, geloof ik. Wat er gebeurde, is dat ik dichtklapte.'

'We zijn allebei dichtgeklapt.' Grace snoot haar neus. 'Ik was de stoeipoes, jij was de deugdzame echtgenote, maar dat klopte bij geen van beiden.' Ze hield zich in en flapte er toen uit: 'Weet je, Cig, seks werkt verslavend, net als cocaïne en whisky.'

'Dan moet ik het maar een keertje proberen,' antwoordde Cig droogjes.

'Het is het niet waard. Ik zou er alles voor geven om liefde en lust te voelen in plaats van lust en een vage aantrekkingskracht.'

'Je hebt het toch voor Blackie gevoeld?'

'Tot op zekere hoogte, maar ik zag wel wat hij jou aandeed. Ik kende zijn werkwijze. Ik was niet van plan me helemaal te laten

gaan. Eerder een gestrekte draf dan een wilde, niets ontziende galop. Ik zoek het gevoel dat ik krijg wanneer we op een gloeiend heet spoor zitten en ik Kodiak de vrije teugel geef. O, voortjagen als de wind.' Haar ogen glansden. 'Dan voel ik me zo levend. Ik wil dat ook bij een ander voelen.'

'Je zult eerst afstand moeten doen van het gouden kalf.'

Grace vouwde haar handen samen, als een opeens ontnuchterde dronkaard. 'Dat weet ik. Nu het allemaal openlijk is gezegd, kan ik het niet meer wegstoppen.'

'Nou, ik ook niet.'

'Denk je dat er ergens iemand bestaat die écht is?' vroeg Grace weemoedig.

'Ja... jij. Jij ben die echte iemand. Zodra je eenmaal in het reine bent met jezelf, zul je iemand anders vinden, iemand die tastbaar is.'

'Als Will me de deur uitzet, mag ik dan hier komen?'

'Natuurlijk mag je dat.'

'Dat wil zeggen, als Harleyetta de logeerkamer niet als eerste bezet,' zei Grace met een grijns.

'Ze zal wel bij een van haar AA-kameraden terechtkomen. En dat is waarschijnlijk een prima idee ook nog. Denk je eens in, jij krijgt alleen maar te maken met een scheiding, zij heeft te maken met een scheiding en een drankverslaving.'

'Daar heb ik niet bij stilgestaan,' Grace zweeg even. 'Maar ik ben altijd zo egocentrisch dat ik niet nadenk over wat andere mensen doormaken. Ik krijg de pest aan mezelf.'

'Niet doen.'

Samen zaten ze uit het raam te kijken terwijl de kinderen terugkwamen van de buitenrit met de pension gasten.

'Cig, geloof je echt dat je terug in de tijd bent gereden?'

'Jazeker.'

'Hoe was dat?'

'Dat is een lang verhaal voor een winteravond, maar ik zal je één ding zeggen.'

'Nou?'

'Volgens mij waren het in de meeste opzichten betere mensen dan wij. Het menselijk hart uit die vervlogen tijden bevatte een hoop liefde.'

Toen Cig met Grace mee terugliep naar de stal, zag ze dat Harleyetta's Saab kwam aanrijden over de oprijlaan. Nadat Harleyetta haar auto naast die van Roberta had geparkeerd, stapte ze uit en liep naar de stal. Cig trok haar neus op. Ze was niet in de stemming voor Harleyetta's huwelijksproblemen. Na al die dramatische toestanden met Grace kwam er een verlammende vermoeidheid in haar op.

Laura riep uit het middenpad: 'Tante Grace, Kodiak heeft net een hoefijzer verloren. U moet maar even komen kijken.'

Harleyetta, die zich over Kodiaks linkerachterhoef had gebogen, bromde iets toen Grace en Cig arriveerden. Ze zette de hoef neer.

'Hallo,' zei Grace.

'Hallo.' Er sloop een koele toon in Harleyetta's stem. 'Hoe is het, Cig?' Ze klonk iets warmer.

'Afgepeigerd, maar verder gaat het prima.'

Grace boog zich voorover en tilde de hoef op. 'Hé,' vermaande ze Kodiak die het als zoete wraak beschouwde om tegen zijn meesteres te leunen. Hij draaide zijn grote hoofd om, bekeek haar van top tot teen en keek weer weg.

'Hij heeft u goed in de peiling, tante Grace,' giechelde Laura.

'Als hij maar in de peiling heeft dat ik de kruideniersrekening betaal. Zo is het toch, dik beest?'

Kodiak zuchtte, zonder om te kijken. Mensen konden soms zo onbehouwen doen.

'Het valt wel mee, er is een stukje hoefwand afgebroken.' Laura stak Grace het hoefijzer toe, gebogen als een krakeling.

'Hoe kan hij me zoiets aandoen, vlak voor de prestatierit?'

'Pure valsigheid.' Cig leunde tegen de muur.

Roberta kwam aanslenteren. Weliswaar kon ze weinig adviezen

geven, want Roberta was een nieuweling en geen paardenmens, maar ze was nieuwsgierig. 'Wordt hij kreupel?'

'Welnee.' Grace zette de hoef neer. 'Ik wil er graag zo gauw mogelijk een ijzer op, want ik kan geen moment oefentijd missen, en hij trouwens ook niet,' zei ze tegen Laura terwijl Hunter van de andere kant de stal in kwam lopen. 'Zou je Nick Nichols voor me willen bellen?'

'Ja hoor.'

'Vraag hem er speciaal voor te komen. Hij is de beste en ik wil niet dat iemand anders met Kodiak aanrommelt.'

'Al gebeurd.' Hunter kwam bij hen staan.

'Je had een briefje moeten achterlaten op het bord,' mokte Laura.

'Hou je gedeisd. Ik heb het net gedaan. Twee seconden daarvoor was ik hooi aan het uitstrooien voor de buitengasten. Ik kwam het jullie hier net vertellen.'

'O.'

'Dank je, Hunter. Komt Nick deze kant op?'

'Ja hoor.' Hunter klom de ladder op naar de hooizolder.

'Geen hooi naar beneden gooien. Ik wil Go To nog poetsen in zijn stal. Hij is vast hartstikke smerig.'

Hunter ging op zijn hurken zitten en keek over de rand van de hooizolder. 'Alleen voor jou zal ik mijn met militaire precisie uitgevoerde schema omgooien. En als je me tien dollar leent.'

Onmiddellijk argwanend gromde Laura: 'Heb je je geld nou al uitgegeven?'

Ook Cig bemoeide zich ermee. 'Ik hoop dat je een goed verhaal hebt, Hunter.'

'Ik heb mijn natuurkundeboek verloren en moest een nieuw kopen, ik meen het.'

'Geouwehoer, Hunter. Je bent met Beryl Smith wezen lunchen, ik heb erover gehoord.' Laura had zin om stennis te schoppen. Zij had ook geld nodig en ze was kwaad dat hij een extraatje van hun moeder had gehad.

'Ik ben niet met haar wezen lunchen. Ik ben na school één hele minuut in het No Name Café geweest, en zij zat daar ook. Ik ben echt mijn natuurkundeboek kwijtgeraakt. Kijk maar in de truck. Er ligt een spiksplinternieuw boek. Ik dacht dat je Beryl Smith aardig vond?'

‘Strikjestrut,’ luidde het stekelige antwoord.

Grace stak haar hand op als om een vraag te stellen. ‘Wat is in ’s hemelsnaam een strikjestrut?’

Hunter gleed de ladder af, zijn hakken naar buiten.

Laura legde uit: ‘Een meisje, gewoonlijk blond, dat een strik achter op haar hoofd draagt. Kakkerig tot en met. Met Kerstmis draagt ze natuurlijk roodgroene strikken. Precies Hunters type.’

‘Je bent jaloers.’ Hunter zeilde voorbij, pakte een emmer en vulde hem met water. ‘Het is niet jouw type, jij houdt van sportief.’

‘Ik hou van meisjes met hersens.’

‘Zo is het genoeg,’ zei Cig met een boze blik. Ze was nog niet toe aan lesbische pesterijtjes.

Harleyetta en Roberta stonden gefascineerd toe te kijken bij deze woordenwisseling.

Grace gaf Kodiak een klopje op zijn achterdeel, maakte hem los van de dwarsbalk en leidde hem terug naar zijn box.

Harleyetta ging achter haar aan terwijl Roberta terugliep naar Reebok, die maar aan één ding kon denken, namelijk dat het tegen voedertijd liep.

‘Met wie doe jij de prestatierit?’ vroeg Harleyetta aan Grace.

‘Agnes Clark en Carol Easter.’

‘Goeie ploeg.’ Harleyetta zoog op een strootje. ‘Binky en ik zouden met Bill Dominquez een team vormen, maar nu weet ik niet meer of Binky wel wil. Hij gedraagt zich als een eersteklas klootzak. Nou, ik zal zien of Jack Eichel mee wil rijden als hij vrij kan krijgen van zijn werk.’

‘Je zult wel gehoord hebben dat Binky jouw Harley in de soep heeft gereden,’ antwoordde Grace bot.

‘Dat heb ik gehoord. Ik weet niet meer wat ik ooit in hem heb gezien. Hij moet iets goeds hebben gehad. Wat is dat geweest?’

‘De blinde lust van de jeugd. Ik bedoel maar, bij verliefdheid vallen je hersens uit je onderbroek. Vraag het aan David Wheeler.’

Harleyetta bleef staan en vroeg. ‘Zijn zijn hersens uit zijn onderbroek gevallen?’

‘Nee,’ antwoordde Grace. ‘Misschien wil hij de prestatierit met je rijden... of probeer Jim Craig. Die is altijd goed gezelschap.’

‘Dat is een idee.’ Harleyetta pakte Kodiaks halster en leiband aan,

die Grace haar uit de box toestak.

‘Ik ga met mijn dolle duo.’ Cig wees op haar kroost.

‘Dol? Jij bent degene die de televisie in de vuilnisbak heeft gooid,’ gaf Laura haar lik op stuk.

‘Laura.’ Grace vuurde een blik op haar af.

‘Nou, dat heeft ze toch gedaan.’

‘En daarna gaat dat verdomde faxapparaat,’ zei Cig.

‘Drie keer hoera voor jou.’ Harleyetta verplaatste haar gewicht naar haar andere been en vroeg: ‘Zou het mogelijk zijn om Gypsy hier in pension te doen?’

‘Tuurlijk kan dat,’ zei Hunter. ‘Als stalgast of als weidegast?’

‘Als weidegast. Ik geloof niet dat ik met mijn verpleegstersinkomen stalpension kan bekostigen.’

‘O, pluk die klootzak toch voor alles wat hij waard is,’ adviseerde Grace terwijl Roberta door de spijlen van haar box koekeloerde.

‘Ga je scheiden, Harley?’ vroeg Roberta.

‘Ja, en het kan me niet verdommen wie het weet. Gezien de manier waarop hier in de stad wordt gekletst ben ik voor het vallen van de avond vast al zwanger van vier verschillende mannen.’

‘Wat vervelend,’ leefde Roberta mee terwijl Cig een hoofdstel van een haak pakte.

‘Van die scheiding of van dat geroddel?’ Grace deed de deur van de box achter zich dicht.

Hunter en Laura keken toe. Dit was een les in de kleingeestigheid waarin een scheiding kon ontaarden.

‘Geen van beide. Als ze over mij praten, laten ze iemand anders tenminste een tijdje met rust. Jou, bijvoorbeeld,’ schoot Harleyetta er een recht op Grace af.

‘Ik heb nooit gezegd dat ik van onbesproken gedrag ben.’ Grace snoof. ‘Maar ik was in elk geval nuchter bij het begaan van mijn zonden.’

‘En ook dicht bij huis, Grace.’ Harleyetta’s stem had iets scherp. Verstijfd van verrukking keek Roberta toe.

‘Mond dicht, Harleyetta,’ waarschuwde Grace.

‘Hou ermee op, jullie twee,’ zei Cig vermoeid.

‘Waarom zou ik mijn mond dichthouden. Al toen ik op de lagere school zat liep Grace rond als juffrouw Hoog in de Bol. Ja, mijn va-

der hield van Harley Davidsons, nou en? Wij waren geen blank uitschot en jij was niet Grace van Monaco.'

'Als jullie geen blank uitschot waren, hebben jullie dat behoorlijk goed verborgen gehouden,' grauwde Grace tussen haar tanden door.

'Jij en Will hadden er geen problemen mee om Binky's geld voor de kindervleugel van het ziekenhuis aan te nemen. Je neemt het geld aan en vervolgens maak je me belachelijk achter mijn rug.'

'Het is nooit jouw geld geweest, Harley. De familie West werkt al aan dat fortuin sinds de aarde aan het afkoelen is. Ik denk dat Binky met jou getrouwd is om zijn vader te treiteren, zijn vader wilde dat hij in zee ging met een... een strikjestrut.'

Met stomheid geslagen keken de anderen toe.

'Nou, ik zal je raad opvolgen. Een deel van dat familiefortuin wordt van mij. Nu je het in die termen giet, zal ik er echt voor knokken, maar wat betreft jouw arrogantie, steek die maar in je kont. Ik was op de eerste hulp, die avond dat ze Blackie binnenbrachten. En bovendien... de hele stad wist ervan.'

'Hou je nou verdomme je kop!' De pezen stonden uit op Graces hals; ze was er zeker van dat Harleyetta had vergeten dat Hunter en Laura erbij waren.

Dat had ze inderdaad.

Cig echter niet. 'Harley,' zei ze en tikte Harley op haar rug, 'misschien moeten jullie deze discussie maar ergens anders voortzetten.'

'Discussie! Dit is karaktermoord,' snauwde Grace.

'Je hebt niet genoeg karakter om te vermoorden, Grace.'

'Harley, ben je vergeten dat Hunter en Laura erbij zijn? Het is niet nodig dat zij dit ook horen.' Roberta, die Cig wilde helpen, trok Harley aan haar mouw.

Harleyetta knipperde even met haar ogen. De mededeling drong niet door haar woede heen.

'Wij wisten toch dat Harleyetta op de eerste hulp was,' zei Laura, verbaasd over dit gebekvecht tussen haar tante en Harleyetta.

'En nou is het mooi geweest.' Grace klonk als een zondagsschooljuffrouw die net had gemerkt dat de kinderen propeschietters bij zich hadden.

Als ze dat niet had gezegd, en niet op zo'n irritant toontje, zouden Hunter en Laura het erbij hebben gelaten, in de wetenschap dat

het hier ging om een botsing tussen twee mensen die elkaar toch al niet zagen zitten.

'Tante Grace, wat bedoelt u?' Laura's ogen keken diep in de ogen van de vrouw die haar oudere dubbel had kunnen zijn.

'Niets. Ik ga naar huis.'

'Zet het uit je hoofd, Laura,' adviseerde Cig. Haar hart klopte als een gek, ook al was ze bijna te moe om op haar benen te staan.

Laura vuurde terug: 'Waar maakt u zich zorgen over?'

'Ik maak me geen zorgen, dat doe jij,' was het weinig overtuigende antwoord.

'Lafaard.' Harleyetta spuwde het woord eruit.

'Dames, hier is niemand bij gebaat. Misschien moesten we allemaal tot tien tellen en ons excuus aanbieden.' Roberta wurmde zich tussen hen in.

'En haar mij rustig laten veroordelen? Ze was waarschijnlijk teut toen Blackie de eerste hulp inkwam.'

Harleyetta sprong op Grace af, die haar ontweek, terwijl Cig, die de adrenaline voelde opwellen, haar beetpakte. 'Ik ben nog nooit, nog nóóit dronken op mijn werk geweest.'

'Ik heb wel iets anders gehoord,' bespote Grace haar op een zangerig toontje.

'Jij bent met de man van je zus naar bed geweest en jij denkt dat je mij kunt veroordelen. Mij?' haalde Harleyetta uit naar de nu krijt-witte Grace.

Cig, wier hart steeds sneller in haar schoenen zonk, trok de gillende Harleyetta letterlijk uit de stal. Ze duwde haar in haar Saab en deed het portier dicht. Harleyetta liet zich even op haar stuur vallen, startte de motor en ging er met gierende banden vandoor.

De met stomheid geslagen Hunter en Laura keken naar Grace, die in tranen uitbarstte en met haar hoofd in haar handen op een baal hooi neerzakte.

'Dan zal het wel waar zijn,' mompelde Hunter tegen Laura.

Geschokt door de val van haar idool, zei Laura: 'Tante Grace, tante Grace, vertel me de waarheid!'

Het haardvuur knetterde terwijl Laura uithuilde op haar moeders schouder. Ze zaten op de bank. Hunter zat aan de andere kant van zijn moeder.

‘Ze is afschuwelijk. Ik wil haar nooit meer zien.’

‘Je zult haar weer op de prestatierit zien.’ Cig sloeg Laura bemoeidigend op haar rug.

‘Hoe kan ze haar gezicht nog in het openbaar vertonen na wat ze heeft gedaan?’

‘Lieverd, iedereen wist ervan, alleen wij niet.’

‘Dat betekent dus dat ze ons allemaal uitlachen.’

‘Nee, dat doen ze niet. De meeste mensen snappen echt wel dat zoiets niet om te lachen is. De enige mensen die om een dergelijke toestand lachen zijn akelige rancuneuze klootzakken.’

‘Dat heb je goed gezegd, mam.’ Hunter vocht met de brok in zijn keel. Hij slikte. ‘Krijgt iedereen met dit soort dingen te maken?’

Cig knikte. ‘Zelfde liedje. Andere uitvoering.’

‘Dan ga ik nooit met iemand naar bed. Zelfs niet met Parry. Niet als het hierop uitloopt.’ Laura sloeg haar armen om haar moeders nek.

‘Ik bedoel niet dat iedereen precies hetzelfde meemaakt als dit, alleen dat er vreselijke dingen kunnen gebeuren. Daar doe je dan iets mee.’

‘Pappie deed nergens iets mee,’ zei Hunter.

‘Hij deed het door de charmeur uit te hangen, ik weet even geen beter woord. Het is me onduidelijk of het iets oploste, maar hij voelde zich er beter door. Hoor eens, ik zeg niet dat iedereen leert om met pijn of tegenslagen om te gaan, je vader was niet de enige die ervoor wegliep of probeerde ervoor weg te lopen. Een hoop

mensen raken aan de fles, zoals Binky, of stoppen zichzelf vol met medicijnen, zoals Elvis.'

Laura leunde tegen het kussen op de leuning van de bank. 'Mammie, waarom ging pappie vreemd? Gaan alle mannen vreemd? Zeg je dat zo?'

'Ja, zo zeg je dat.' Het viel Cig op hoe betrokken Laura's gezicht stond; in een flits beseft ze hoe Laura eruit zou zien als oude vrouw. 'Ik weet niet waarom. Hij had het nodig om vrouwen te veroveren. Sommige mensen, mannen en vrouwen, zijn zo.'

'Hij had jou toch.' Hunter klemde zijn kaken op elkaar.

Cig zuchtte. 'We kunnen dit analyseren en uitpluizen. We kunnen erover praten tot sint-juttemis, maar dat verandert er niets aan. Het doet er niet meer toe waarom jullie vader naar bed is geweest met iedere aantrekkelijke vrouw die hij kon versieren. Het doet er zelfs niet meer toe dat hij een scharrel met tante Grace heeft gehad. Hij had er zijn redenen voor en misschien wist hij die zelf niet. Ik hoop dat hij er gelukkig mee is geweest.'

'Hoe kun je zoiets zeggen, mam?' Laura wist niet hoe ze het had.

'Er is maar zo weinig echt geluk in het leven, ik zie niet in wat ik eraan heb om hem het beetje geluk te misgunnen dat hij misschien heeft gevonden.'

'En jij dan, mam?' Hunters wangen kleurden. 'Hij was gelukkig ten koste van jou.'

Cig hield haar hoofd schuin en dacht na. 'Volgens de conventionele wijsheid, ja. Zelf weet ik dat niet zo.'

'Hij neukte zomaar met iedereen en jij zat je thuis ellendig te voelen.' Hunter ging rechtop zitten.

'Hoe kon ik me ellendig voelen als ik jullie had?' Ze aaide hem over zijn wang. Hij vocht tegen zijn tranen. 'Jullie tweeën waren mijn geluk, en ik wil daar niet mee zeggen dat het jullie verantwoordelijkheid is om mij gelukkig te maken. Ik vond het heerlijk om jullie groot te zien worden en ik zal het mijn hele leven heerlijk vinden om jullie te zien.'

Laura wierp zich weer op haar moeder en hilde haar blouse nog een keer nat. 'O mammie, wat ben je een schat.'

Hunter zei niets. Hij knikte.

'Jongens, hoor eens. Leer van mijn fouten en van de fouten van

je vader. Het is waar dat je een gelofte aflegt als je met iemand trouwt. Je belooft om van alle anderen af te zien. Die gelofte geldt tot de dood jullie scheidt. In voor- en tegenspoed, in goede en in slechte tijden. De meeste mensen die voor het altaar staan en die gelofte afleggen menen het ook, maar het leven neemt je bij de neus, stelt je op de proef. Als je iemand kwetst, bid je dat hij je vergeeft. Als iemand jou kwetst, vergeef je het hem.'

'Heb jij het pappie vergeven?' wilde Laura weten.

'Nou, eigenlijk gisteren pas.'

'Waarom heb je hem niet gewoon buiten westen geslagen?'

'Hunter, je vader was één meter negentig.'

'Je had toch een koekenpan kunnen gebruiken,' antwoordde Hunter.

'Wat zou dat hebben uitgehaald?'

'Je zou hem van buiten net zo veel pijn hebben gedaan als hij jou van binnen pijn deed.'

'Weet je wat? Die vlieger gaat niet op. Pijn van binnen en pijn van buiten hebben niets met elkaar te maken.' Ze pakte zijn hand. 'Je vader en ik hadden geen goed huwelijk. Ik vormde ook een deel van het huwelijk. Ik was niet louter slachtoffer. Misschien dat ik hem heb weggejaagd, misschien dat ik me al veel eerder tegen hem had moeten verzetten. Maar dat deed ik niet. Ik hield het voor mezelf en ik vroeg niemand om hulp. Maken jullie die fout niet. Als je je vreselijk voelt of als je iets niet begrijpt, kom dan bij mij of ga naar je vrienden. Een echte vriend luistert en zal je niet alleen maar zeggen wat je wilt horen.'

'Ik dacht dat tante Grace een echte vriendin van je was.' Laura fronste haar wenkbrauwen.

'Op haar manier was ze, is ze dat ook.'

'Dat geloof ik niet.' Laura vouwde haar armen voor haar borst. 'Ik zou het haar niet vergeven en ik zou het pappie ook niet vergeven. Ik bedoel, als Parry met iemand anders naar bed ging zou ik nooit meer iets tegen haar zeggen.'

'Ik dacht dat je niet met haar naar bed was geweest,' merkte Hunter op.

'Dat ben ik ook niet... ik bedoel, als ik dat wel deed.'

'Niet doen,' zei Cig botweg.

‘Je hoeft niet de baas over me te spelen. Ik ben nu volwassen.’

‘O God,’ verzuchtte Cig. Alle dieren moesten hun jongen dwingen het ouderlijk nest te verlaten. Bij mensen werd dat proces op gang gebracht doordat de kinderen op tienerleeftijd kwamen. Je wilde van ze af, ook al hield je van ze.

‘Dat ben ik echt!’

‘Laura, dit gaat niet over jou. Het gaat om het feit dat mammië eerst een dreun heeft gehad van pappie en daarna van tante Grace,’ prikte Hunter haar ballon door.

‘Zit niet te zeiken. Alsof jij al volwassen bent. Ik weet dat je met condooms in je portemonnaie rondloopt.’

Hij dook op haar af over Cigs borst. Cig hield hem met haar elleboog tegen terwijl ze op hetzelfde moment haar hand op Laura’s hoofd legde.

‘Genoeg!’

‘Hij loopt –’

‘Hou je waffel. Dat meen ik. Het seksleven van je broer gaat alleen hem aan.’

‘Je zegt tegen mij dat ik niet met Parry naar bed moet gaan. Mijn seksleven is openbaar. Mooi is dat.’

Tot tien tellen, hield Cig zichzelf voor. ‘Laura, we hebben drie rottige dagen achter de rug. Als jij met Parry naar bed wilt, gebeurt dat ook. Ik kan niet zeggen dat ik die verliefdheid begrijp, maar we komen er met z’n allen wel uit. Overhaast alsjeblieft niets, doe het rustig aan en zit me niet op mijn nek. Het enige wat ik nu nog nodig heb, is dat Lucinda Tetrick gillend door mijn voordeur naar binnen komt om te vertellen dat mijn dochter haar onschuldige bloem heeft verleid.’

‘Hè?’

Cig pakte Laura’s hand. ‘De Tetricks zijn geen ruimdenkende mensen. Als een gezin als de Tetricks een homoseksueel kind heeft, zullen ze de oorzaak zoeken in het feit dat iemand haar zo heeft gemáákt.’

‘Als Hunter Beryl zwanger maakt, komt er ook trammelant van. Haar moeder koopt een Uzi.’

‘Wees dan blij dat ik condooms bij me heb.’

‘Jullie werken niet erg mee,’ vermaande Cig.

De telefoon rinkelde. Laura sprong overeind om op te nemen.

‘Blijf zitten,’ beval Cig. Ze stond op, nam de hoorn op en legde hem neer. Voordat ze terug kon lopen naar de bank ging hij weer. ‘Wel godverdomme.’ Cig rukte het snoer gewoon uit de muur. ‘Ik krijg er wat van. Is het dan echt onmogelijk om rustig en ongestoord te leven?’

De kinderen waren te geschokt om antwoord te geven en staarden Cig aan. Er trad een heel nieuwe kant van hun moeder aan het licht.

‘Waar kijken jullie naar?’ schreeuwde Cig.

‘Mam, wil je soms een pil of iets dergelijks? Iets om kalm van te worden?’

‘Nee, dat wil ik niet! Ik heb een hoop narigheid en ellende achter de rug. Ik kom niet aandraven als het iemand anders goed uitkomt. Ik wil geen gerinkel, gepiep, geklepel, getoeter of gezeur horen!’ Ze wees met haar vinger naar hen.

‘Ik ga maar studeren, denk ik.’ Laura kwam overeind.

‘Jij hebt nog nooit één dag in je leven vrijwillig gestudeerd. Je wil gewoon niet horen wat ik te zeggen heb.’

Laura ging wijselijk weer zitten.

Cig liet zich in een fauteuil tegenover de bank vallen. ‘Luister goed naar me. Ik ben moe. Ik voel me... gedesoriënteerd. Ik heb pijn in mijn rug. Ik heb vijftien ronden met mijn zuster gebokst. Harleyetta heeft alle remmen losgegooid in de stal. Grace is als de weerlicht naar huis gevlucht omdat – en ik ken mijn zus – omdat ze bang is dat Harley het aan Will zal vertellen en omdat ze jullie tweeën niet onder ogen durft te komen.’

Hunters mond viel open.

‘Het is net een soap.’ Laura schudde met haar hoofd. ‘Ik hoop dat Harleyetta haar mond voorbijpraat. Ik hoop dat tante Grace d’r tepels verschrompelen en afvallen.’

‘Laura.’ Er klonk een zachte vermaning in Cigs wegebbende stem.

‘Weet je wat pas echt maf is?’ Hunter trok zijn hoofd tussen zijn schouders.

‘Nou?’ vroeg Cig.

‘Ik voel me ouder dan tante Grace.’

‘In veel opzichten ben je dat ook.’

‘Jullie laten haar er wel makkelijk van afkomen,’ zei Laura.

‘Laura, het erge aan wraak is de tijd die het kost. Laat haar maar aan de hemel over. Trouwens, ze is nog steeds mijn zus en ik hou van haar. Het valt soms niet mee, maar ik hou van haar.’

Laura bekeek haar moeder aandachtig en vroeg nog een keer: ‘Maar waarom heeft pappie dat gedaan? Waarom?’

Cig haalde haar schouders op. ‘Het noodlot?’

Een zacht regentje tikte op de herfstbladeren. Cig, die lag te lezen, legde de kronieken van de Deyhles opzij om uit bed te stappen en het raam open te zetten.

Een fijne mist streek over haar gezicht toen ze haar hoofd naar buiten stak. Er kroop een inktzwarte nacht op haar aan, zo donker dat ze eigenlijk geen wolken kon zien. Ze deed het raam dicht en bedacht dat er driehonderd zomers en driehonderd winters in die nacht begraven lagen.

Peachpaws lag te dutten op het voeteneind. Woodrow hief zijn kop op van zijn voorpoten terwijl hij zijn draai zocht op het dekbed.

Cig liet zich tussen de schone katoenen lakens glijden en vond snel het warme plekje waar ze had gelegen.

‘Woodrow, lees gezellig mee.’

In alle staten rolde hij haar kant op en liet een forse reep streepjesbuik zien.

Ze ging terug naar het stuk waarin de familie verdeeld bleek over de vraag of men trouw moest blijven aan de Kroon. Toen men dit besluit eenmaal genomen had, was het fortuin van de Deyhles verbonden met dat van de rebellen. Als de koloniën de oorlog hadden verloren, zouden de mannen misschien zijn opgehangen als verraders. Voorlopig wist ze dat een aantal van de mannen was gesneuveld in de slag bij Saratoga, ook al was ze nog niet zo ver met lezen.

Ze herinnerde zich Margarets gezicht toen ze haar net had verteld dat Amerika een onafhankelijke staat zou worden. Nu las ze over Margarets kleinzoons die voor die onafhankelijkheid vochten.

Vluchtig vroeg ze zich af of Lionel soms een stel van zijn indianen op Fitz had afgestuurd, en zij zich hadden vergist. Maar hij had niets over die mist kunnen weten. Ze zette de gedachte uit haar hoofd.

Ook vroeg ze zich af waarom hij was doodgeschoten voor het House of Burgesses. Omdat er in de familiebijbel of de brieven van de derde generatie geen bijzonderheden werden vermeld, leek het haar een goed idee om op een dag, als het echt winter was, naar het William and Mary-college te rijden, de boekenplanken van de geschiedenisafdeling van de bibliotheek in te duiken en te zien of ze achter de reden kon komen.

Had hij gescharreld met andermans vrouw?

Had hij iemand de voet dwars gezet bij een zakelijke transactie?

Was hij te laat geweest met een schuldaflossing?

Omdat er in die tijd maar weinig losse geweldsdelicten voorkwamen, wist ze dat er een reden moest zijn, hoe onbenullig ook.

Haar aandacht dwaalde terug naar het heden. Laura's pijn kwetste haar omdat ze zich hulpeloos voelde. Wat ze ook deed, niets kon haar dochters onschuld, vertrouwen en liefde voor haar overleden vader en haar geliefde tante terugbrengen.

Misschien was het maar goed ook dat een moeder haar kinderen niet volledig tegen het doen en laten van de wereld kon beschermen. Ze moesten leren te overleven zodat ze zowel emotioneel als fysiek op eigen benen kwamen te staan.

Ze liet zich weer op haar kussen vallen. Ze herinnerde zich niet dat het leven zo moeilijk was toen zij hun leeftijd had. Later werd het bepaald wél moeilijker. Haar vader, die geen kille, maar wel een afstandelijke man was, zei eens toen ze na de zoveelste keer dat Blackie ontrouw was geweest, met roodbehuilde ogen bij hem zat: 'Je hebt hem zelf gewild, nu moet je het maar met hem uithouden.'

En dat deed ze dan. Het enige leven waarin Cig iets kon veranderen was haar eigen leven. Als er iets was wat ze van Margaret, Tom en Fitz had geleerd, was het wel dat je het leven hoog moest houden; de bijzonderheden van je narigheid en verdriet deden er niet toe.

Ze zag Margaret weer voor zich, die de lange schop onder het brood schoof, de bakstenen die warm aanvoelden, ze rook de geur van het heerlijke brandende hardhout dat zich vermengde met het aroma van vers deeg. Ze stelde zich het licht in Toms ogen voor, zijn brede schouders en zijn stijfkoppigheid af en toe, maar bovenal herinnerde ze zich Fitz, de smaak van zijn kus. Als ze haar ogen dicht-deed, kon ze hem ruiken. Hij was even dicht bij haar als haar hart-

slag. En hij stierf bij zijn poging haar te redden.

Cig begroef haar gezicht in haar kussen om haar snikken te smoren. Er was vandaag genoeg emotie geweest. Laura en Hunter hoefden haar niet te horen.

Woodrow, die van streek was omdat Cig van streek was, kwam overeind en likte haar gezicht. Hij stak zijn pootje uit, gaf een klopje op haar haren en bood met een luid gesnor zijn diensten aan. Ze droogde haar tranen en aaide zijn kop. Ernstig kroop hij op haar borst en legde zijn behaarde kop onder haar kin, waardoor ze alleen maar harder ging huilen. Liefde komt op vier poten.

Ze voelde het geronk van zijn snorren door haar lichaam, en toen, als door een stijve bries die een lagedruksysteem verjaagt, voelde ze zich helder, kristalhelder.

‘Mijn angsten zijn kleinzielig,’ fluisterde ze tegen Woodrow. ‘Ik ben bang dat onze herinneringen, ons leven en onze emoties ooit vergeten zullen zijn, net als Tom, Margaret, Fitz... en zelfs Lionel.’ Ze kuste zijn kop terwijl hij dichterbij haar gezicht kroop. ‘De tijd wist niets uit. Alleen de namen veranderen. Met de voerman van de geschiedenis rijden wij alleen maar méé.’

De Fincastles accepteerden de hogere prijs van Harmons lap grond als hij hun een tweede kleine hypotheek zou verstrekken. Duizend telefoontjes later, althans, zo leek het wel, rondde Cig de transactie af.

Door een wolkbreuk was de afgesproken jachtpartij van de volgende dag afgeblazen. Met de herinnering aan haar verdwijning nog vers in haar geheugen was Cig heimelijk opgelucht.

Max zweepte de verkoopstaf op met management-videobanden. De vlakke stemmen, de doodse kleuren en het zeurderige gehamer op verkopen, verkopen en nog eens verkopen werkten misschien aanmoedigend op sommige stafleden, maar Cig vond de banden ongeveer even vernieuwend als Max zelf, en even weerzinwekkend.

Ze droomde over die eerste plantages in de Tidewater-streek. Je paalde je hectaren af en daarmee je thuis en je leven. Een man als Max zou zijn doorgestuurd.

Na de stafvergadering liep ze terug naar haar werkkamer en pakte de map met de onroerend-goedaanbiedingen om een en ander te bestuderen toen Jane op de deur tikte. 'Niet te geloven.'

Cig gebaarde haar binnen te komen en de deur dicht te doen. 'Dolgedraaid. Heeft te vaak een elleboogstoot gekregen toen hij als prof basketbal speelde.'

'Er is niets zo treurig als een sportman die op zijn oude roem teert.'

'Tenzij het een jonge sportman is.'

'Hm-hm. Hé, wat krijg je als je een atheïst kruist met een jehova's getuige?'

'Ik weet het niet.' Cig ging op de rand van haar bureau zitten.

'Iemand die zonder duidelijke reden bij je aanklopt.'

Op dat moment klopte Harmon Nestle op de deur, waardoor ze allebei opsprongen. Jane deed open, knipoogde naar Cig en vertrok.

'Ik heb mijn vraagprijs gekregen.' Hij verplaatste zijn tabakspruim naar zijn andere wang.

'Dat heb je zeker.' Cig schoof de papieren zijn kant op. Hij zwaaide met een lekkende balpen en zette zijn handtekening.

'Ziezo.'

'Gefeliciteerd, Harmon.' Ze lachte hem toe.

Hij lachte terug en stak zijn handen in zijn zakken. 'Weet je wat ik met het geld ga doen?'

'Nee.'

'Ik koop een huis in Naples, in Florida, en als de winter rottig gaat doen, zien ze mij hier dag met mijn handje zwaaien. En weet je wat nog meer?' Haar volle aandacht spoorde hem aan. 'Die eigenwijze klootzak van een broer van me hoeft niet op een uitnodiging te rekenen, wat er ook gebeurt. Het kan me niet schelen of we drie keer noodweer met ijsregens krijgen, net als een paar winters geleden. Laat hem maar lekker in de kou zitten. En Binky hoeft ook niet te komen.'

'O.' Cig boog zich naar voren; Binky en Harmon waren al sinds Binky's kindertijd met elkaar bevriend. Binky noemde hem destijds 'oom Harmon'. Harmon was toen in de dertig.

'Het geeft geen pas zoals hij Harleyetta behandelt. Zij doet haar best om een beter mens te worden en dat is voor hem een reden haar te haten. Hij grijpt zich vast aan de fles alsof het de moederborst is.'

'Misschien komt hij er wel op terug.'

'Die stomme idioot drinkt zich nog dood. Ik heb een dag of wat geleden een groot besluit genomen. Waarom weet ik niet, ik heb het gewoon gedaan. Ik wil niemand om me heen die d'r niks van bakt. Geen dronkelappen. Geen niksnutten. Geen onruststokers. Ik heb al hun verhalen gehoord en er klopt geen hout van. Ik heb het gewoon besloten.'

'Dat klinkt goed.'

'Nou, bedankt, Cig. Je hebt het prima gedaan.' Hij stak weer zijn hand uit, ze gaf hem een hand terug en hij vertrok.

Ze pakte de papieren bij elkaar en de telefoon ging.

'Ja, met Cig.'

'Will is erachter gekomen,' zei Grace snikkend.

'O verdorie.'

'Heb jij het hem verteld?'

'Nee, zoiets zou ik nooit doen, dat weet je best.'

'Dan is het iemand anders geweest.' Graces gesnik werd een gesnuif.

'Wacht maar, je merkt vanzelf wel wie.'

Later die avond kwam Cig erachter wie er uit de school had geklapt: het was Laura. En hoe vaak Cig haar ook op het verkeerde van haar handelwijze wees, Laura liet zich niet omverpraten; aangezien Grace haar moeder pijn had gedaan, was het Laura's volste recht om Grace een koekje van eigen deeg te geven. Hunter dacht dat hij de afgelopen dagen het nodige had gezien en gehoord, maar dit sloeg alles.

'Jij bent naar zijn praktijk gegaan?' herhaalde hij wat hij net had gehoord.

'Zeker weten.'

'Laura, schatje, dit lost niets op.' Cig was radeloos.

Laura's ogen spoten vuur. 'Ik had er een goed gevoel bij.'

'Maar schatje, dat goede gevoel ging ten koste van een ander.'

'Dat was bij haar ook zo!' Laura sloeg met haar hand op de keukentafel waaraan ze zaten.

'Hoe durf je haar ooit nog onder ogen te komen?' Hunter wreef over zijn kin.

'Haar? Hoe moet zij óns onder ogen komen? Hunter, aan wiens kant sta jij eigenlijk?'

'Aan onze kant. Ik vind alleen...' Zijn stem stierf weg.

'Jullie krijgen haar zaterdag bij de prestatierit te zien,' hielp Cig hen herinneren.

'Als ze haar gezicht durft te vertonen.' Laura vouwde haar armen over haar borst.

'Ik vraag me af of Harleyetta en Binky ook komen. Iedereen raakt tegenwoordig zijn verstand kwijt. Misschien zit er iets in het water.' Hunter begreep niets van deze instorting van het fatsoen zoals hij die onder de volwassenen meemaakte.

'Laura, pak de telefoon, bel je tante Grace op en bied je veront-

schuldigheden aan voor wat je hebt gedaan.'

'Geen haar op mijn hoofd die daaraan denkt.'

'Dan bel ik haar.' Cig liep naar de telefoon.

'Je láát het, mam. Je laat het.'

'Jezus Christus, Laura, dit soort gedrag houdt alles gaande. We kunnen het verleden niet veranderen. Laten we proberen een stukje beter te leven in het heden.'

'Ik zal het haar nooit vergeven.'

'Je moet nóóit nooit zeggen,' zei Hunter.

'Jij zou het haar ook niet mogen vergeven,' schreeuwde Laura tegen haar moeder.

'Ach, schatje, wat heeft het voor zin met al die woede te blijven rondlopen? Ik ben veel te moe. Op de lange duur zou het mij meer pijn doen dan haar.'

'Dat is gelul.' Laura stampte naar boven.

Cig schreeuwde haar achterna: 'Daar kom je te zijner tijd zelf wel achter.' Ze pakte de telefoon. Hij deed het niet. Ze herinnerde zich dat ze het snoer uit de muur had getrokken. Ze lachte. Het was te gek. Ze lachte tot ze begon te huilen. Hunter sloeg zijn armen om haar heen terwijl ze daar stond, de telefoon nog in haar linkerhand.

'Mam, het is allemaal een puinbak, hè?'

'En ik maar tegen mezelf zeggen dat déstructie tot cónstructie leidt.' Ze legde de hoorn op de haak en droogde haar tranen.

'Mam, wij kunnen niet zonder telefoon.'

'Die in de stal doet het nog.'

'Hoe weet ik dat je die niet uit de muur gaat trekken, net als die andere?'

Ze beantwoordde zijn omhelzing stevig en hield hem toen een eindje van zich af. 'Je moet altijd blijven hopen, Hunter.'

'Hè?'

'Misschien ga ik wel dood aan tyfus.'

Hij verbleekte. 'Zeg dat toch niet.'

'Sorry, lieverd. Ik denk dat we nog steeds aan het bijkomen zijn van dat ene sterfgeval. Aan een tweede hebben we geen behoefte. Ik maak een grapje over mezelf. Ik kom in opstand tegen de twintigste eeuw.'

'Hooft dat bij je midlifecrisis? Ik bedoel, ga ik ook zo doen als ik veertig word?'

‘Hoe moet ik weten wat jij gaat doen? Dat weet geen mens. Ik denk dat het begin van de tweede helft van je leven je de kans biedt jezelf eens uitgebreid belachelijk te maken.’

‘Dat gaat je goed af, mam.’ Er speelde een glimlach om zijn lippen.

Ze ademde uit door haar neusgaten en lachte. ‘Eindelijk doe ik iets goed. Ik zal je overigens één ding zeggen, jongen. Ik heb in elk geval een belangrijke les geleerd.’

‘Nou?’

‘Als je in de put zit, hou dan op met graven.’

Een opgejaagde Grace had met Cig op de sociëteit afgesproken. Ze vonden privacy in een kamertje met stenen muren dat slechts af en toe werd gebruikt voor kleine gezelschappen.

‘Ik ben zo blij dat je me gebeld hebt.’ Grace begon te snotteren.

‘Ik moest uit de stal bellen. Ik heb in huis de telefoon uit de muur gerukt.’

Graces wenkbrauwen gingen omhoog. ‘Cig, wat gebeurt er toch met je?’ Ze zweeg even. ‘Wat gebeurt er met mij?’

‘Jij eerst.’

Grace aarzelde bij dit besluit om haar als eerste te laten praten en waagde toen de sprong. ‘Ik wil Will geen pijn doen. Hij is er kapot van.’ De tranen welden op in haar ogen. ‘Ik had nooit gedacht dat hij zoveel om me gaf. O,’ verzuchtte ze heftig, ‘de waarheid is dat ik altijd alleen maar aan mezélf heb gedacht.’

‘Kun je niet samen met hem een oplossing zoeken?’

‘Als we allebei kunnen ophouden met huilen. Ik had hem bijna meegenomen, maar hij vroeg Bill Dominquez langs te komen. Hij zei dat hij met een andere man wilde praten. Cig, ik ben blind geweest. Hij houdt echt van me.’

‘Vrouwen hebben er behoefte aan te voelen dat iemand van ze houdt en mannen hebben er behoefte aan te voelen dat iemand ze nodig heeft.’

‘Dat zei mamma altijd.’ Grace haalde een kanten zakdoek uit haar Botega Veneta-handtas.

‘Geef hem dan weer het gevoel dat je hem nodig hebt. Praat met hem. Als jij wilt dat dit huwelijk slaagt... dan gebeurt dat.’

‘Hoe kan ik met hem leven? Hoe kan ik hem iedere dag onder ogen komen na wat ik heb gedaan, nu hij het wéét?’

‘Dat is liefde.’

Grace verborg haar gezicht in haar handen. ‘Ik schaam me zo.’

‘Je schaamt je en je bent ijdel.’

‘Wat bedoel je?’

‘Het is pure ijdelheid dat je Will niet onder ogen durft te komen. Als je je aan hem bindt, moet je afstand doen van je ijdelheid omdat hij het ergste al heeft gezien. Het is zo, Grace, van iemand houden is tamelijk makkelijk. Iemand van je laten houden, dat valt niet mee.’

Grace snikte nog wat na. ‘Ik ben blij dat mamma niet meer leeft. Ik zou haar ook niet onder ogen durven komen.’

‘Ze leeft misschien niet, maar ik durf te wedden dat ze hier is.’

‘O...’ Grace begon weer te huilen.

‘Kom op, zus.’

Grace snoot haar neus en slikte heftig. ‘Ik wil dat mijn huwelijk slaagt.’

Cig vouwde haar handen open, met de palmen naar boven. ‘Doe het dan.’

Grace rechtte haar schouders. ‘Dat zal ik. Ik hoop alleen maar dat ik niet de hele tijd blijf huilen. Ik word er gek van.’

Cig trok haar schouders op.

Grace ging verder: ‘En jij? Jij gooit tv’s kapot, jij rukt telefoons uit de muur.’

‘Ik heb de tv niet kapotgegooid. Ik heb hem weggedaan.’

‘Ja.’ Graces stem klonk afwachtend.

‘Ik haat deze eeuw. Ik haat de constante inbreuken op mijn privacy. Ik wil terug naar iets échts. Een eenvoudig bestaan.’

‘Er bestaat geen eenvoudig bestaan.’ Grace had best begrip voor de frustraties van haar zus. Ze had er zelfs soms ook last van, hoewel ze het nooit als zodanig verwoordde. ‘Cig, niemand heeft een eenvoudig bestaan. Al die Deyhles, Chesterfields en Buckinghams die in de Eerste Wereldoorlog, de Burgeroorlog en al die andere oorlogen hebben gevochten... die hadden geen eenvoudig bestaan.’

‘Ze hadden geen tv en geen telefoons,’ grauwde Cig.

‘Nee. En ze hadden geen laserchirurgie en ook geen vitaminen.’

‘Medisch gedoe. We hebben rust en begrip ingeruild voor knieoperaties.’

‘Wat wil je dan, net zo leven als de Amish?’

‘Dat is geen slecht idee.’

‘Het is geen goed idee, ze doen niet aan de vossenjacht.’

‘Grace,’ ontplofte Cig, ‘ik ben óp!’

‘Ik ook, al is het om andere redenen. Jij hebt tegen me gezegd dat ontsnappen voor mij onmogelijk was, nou, Oudere Zuster, dat geldt voor jou ook.’

‘Ik weet niet of ik het nog één dag bij Cartwell & McShane uithoud. Ik zal ons in de armoede storten als ik ontslag neem, maar ik heb het gevoel dat ik mijn laatste beetje gezond verstand verlies als ik er blijf.’

‘Wat zou je het liefst doen, als geld geen rol speelde?’

‘Hard werken aan de stal. Er een eersteklas bedrijf van maken. Ik ben dol op paarden. Dat is het enige waar ik goed in ben. Grace, ik ben gewoon niet weggelegd voor het zakenleven, althans, niet voor het onroerend-goedwezen. We zijn geen van tweeën bij onze opvoeding serieus voorbereid op een carrière: ik kan geen kant op.’

Grace dacht daarover na. ‘Dat klopt geloof ik wel. We werden niet tegengewerkt, maar we werden ook niet aangemoedigd. Het was altijd de bedoeling dat er een man zou komen om voor ons te zorgen.’

‘Ja, en die van mij ging dood – ik had er geen idee van hoe ver hij al heen was.’

‘Ja, zeg dat wel.’

‘Grace, ik moet werken. Maar mijn voorbereiding klopt niet. Ik moet niets hebben van de manier waarop mannen zaken doen, Max althans. Misschien zijn andere mannen beter.’

‘Het is het verschil tussen het verkopersberoep en een ander beroep. Will denkt niet op die manier.’

Cig vocht haar tranen terug. ‘Ik weet niet wat ik moet beginnen. Ik denk dat het verdriet volledig beslag op me heeft gelegd, weet je, maar nu dat voorbijgaat zie ik weer hoe mijn leven ervoor staat. Ik kan geen kant op.’

Zonder iets te zeggen zaten ze daar.

‘Ik ga koffie halen. Wil jij ook een kop? Ik ben uitgedroogd.’ Grace stond op. ‘Ik ben zo terug.’

Tien minuten later kwam ze terug met twee koppen koffie waarvan ze er een aan Cig gaf.

‘Dank je.’

‘Ik heb Will opgebeld. Ik heb hem gevraagd me te vergeven. Hij zei dat hij me had vergeven. Hij zei dat hij ook deel uitmaakte van ons huwelijk, en dat hij vanonder zijn stolp vandaan moest komen, zoals hij het stelde. Hij zei dat Bill hem had helpen inzien wat zijn eigen aandeel was geweest.’

‘Dat is goed nieuws.’

‘Bill is nog bij hem.’

‘Daar zijn vrienden voor.’

‘Nou! Dat weet je pas goed als je ze nodig hebt. Als jij niet mijn zus was, zou je toch mijn vriendin zijn.’

‘Ja, dat geloof ik ook wel. Jij bent de expressieve van ons tweeën. Ik de rustige. Wij bieden elkaar tegenwicht. Toen we nog kinderen waren, liet ik jou altijd het woord voeren.’

‘Nou, ik liet jou altijd het denkwerk doen.’ Grace roerde de room door de koffie. ‘Ik ben gek op die kleur.’ Ze wees op de volle, licht-bruine kleur van koffie met room. ‘Denk je dat je als eigenares van een jachtstal genoeg hebt om van te eten en de kinderen naar de universiteit te sturen?’

‘Met geen mogelijkheid. De hypotheek doet me de das om. Dat weet je.’

‘Cig, er zijn verschillende manieren van verantwoordelijkheid nemen. Ik heb het aan Will gevraagd. Hij is het met me eens, om al de juiste redenen. In emotioneel opzicht kan ik nooit voldoende goedmaken... maar ik kan wel iets goedmaken. Wij zijn van plan jouw hypotheek af te lossen.’

‘Wat!’ Cig moest haar kopje neerzetten of ze had met koffie geknoeid.

‘Mijn herstelbetalingen.’

‘Dat kan ik je niet toestaan. Ik kan het Will niet toestaan.’

‘Het is mijn geld ook, weet je nog? Natuurlijk, hij is de dokter, maar wie doet het huishouden, wie schrijft de cheques uit, wie houdt de sociale verplichtingen bij, de vrouwenbezigheden? Heb je er weleens bij stilgestaan wat een man zou moeten betalen als hij daarvoor iemand in dienst nam?’

‘Nee.’

‘Een hele smak. Wij zijn getrouwd. Het geld is óns geld. Wij lossen jouw hypotheek af.’

‘Nee.’

‘Cig, heb jij niet tegen me gezegd dat het makkelijker was om van iemand te houden dan om iemand van je te laten houden?’ Toen Cig knikte, salueerde Grace met haar koffiekopje. ‘Maak je borst maar nat.’

‘Liefde is iets anders dan geld.’

‘Soms niet.’

‘Ik moet er eerst over nadenken.’

‘Nee, dat hoeft je niet. Laat het maar gaan, spring een gat in de lucht en...’ Ze zweeg. ‘O Cig.’ Ze zette haar kopje neer en sloeg haar armen om Cigs brede, schokkende schouders. Ze had haar zus niet zo zien huilen sinds Blackie overleed.

Om halfacht verzamelden de deelnemers zich bij de kolossale, 358 jaar oude witte eik waarnaar Oak Ridge was vernoemd. De temperatuur schommelde rond een frisse zeven graden, hoewel hij tegen een uur of negen zeker tot zo'n twaalf, dertien graden zou oplopen.

Het hogedrukgebied produceerde een verrassend blauwe hemel en een zó schone lucht dat het een genot was om adem te halen. De herfstkleuren waren op hun stralendst.

Grace, Harleyetta en Binky spraken niet met elkaar. Laura ziedde bij de aanblik van haar tante. Grace probeerde met haar te praten, maar Laura draaide haar met veel vertoon haar rug toe en liep weg. Iedereen had het in de gaten, maar niemand was zo onbeleefd het te laten merken. Cig greep Laura bij haar nekvel en marcheerde met haar naar het tuighok van de trailer om haar een fikse uitbrander te geven. Laura was uitgekookt genoeg om haar een concessie te ont-futselen, namelijk dat Parry's nachts mocht blijven slapen. Cig beloofde dat ze moeite zou doen om Parry te leren kennen en Laura beloofde zich te bedragen.

Het zachte geroezemoes bij de trailers waar iedereen bezig was met opzadelen, leverde voldoende bewijs dat het laatste nieuws werd uitgewisseld en van commentaar voorzien.

De deelnemers vormden een rij bij een picknicktafel waar ze hun vierkante witte nummers kregen die ze om hun middel bonden. David Wheeler kwam terug met de nummers van de deelnemers van de Jefferson-jachtvereniging. De organisatie was in alle staten. Er waren zo veel mensen. De hele ochtend zouden er deelnemers arriveren, aangezien de teams uitreden met tussenpozen van vijf minuten zodra ze gereed waren. Cig reed graag een terreinrit voordat het parcours aan flarden was. Dat betekende dat ze geen andere hoefaf-

drukken kon volgen wanneer ze verdwaald raakte, maar volgens haar was dat het risico waard.

Harleyetta en Binky deelden een trailer en de truck. Tenzij een van beiden de ander neerschoot met een .38, moesten ze blijven delen tot er een regeling was getroffen, wat nog een halfjaar zou duren, als ze geluk hadden. In Virginia kon je binnen een halfjaar scheiden als er geen kinderen waren. Over volwassenen die zich als kinderen gedroegen, liet de wet zich niet uit.

Binky, die zenuwachtig was over de wedstrijd en de situatie waarin hij zich bevond, liet Whisky achteruit de aanhanger uitlopen. Harleyetta keek toe.

‘Je mag me best een handje helpen, Binky. Je weet dat Gypsy gauw over haar toeren raakt als ze alleen wordt gelaten in de trailer.’

‘Hoor eens, als jij zonder mij wilt leven, moet je verdomme zelf maar bedenken hoe je Gypsy eruit krijgt, klerewijf. Ik zet nieuwe sloten op de deur van de stal en het huis. Dan kun je ergens anders gaan wonen als ik niet goed genoeg voor jou ben.’

‘Volgens de wet is het ook mijn huis en mag ik doen en laten wat ik wil.’

‘Natuurlijk mag je dat, en bovendien mag je doodvallen.’ Hij liet zijn vaste, ingebakken glimlach zien, terwijl Gypsy het op haar heupen kreeg in de trailer.

‘Impotente kwal!’ krijste Harleyetta.

‘Impotent! Hoe moet jij dat verdomme weten, Harleyetta? Je hebt me je hele leven nog niet een stijve bezorgd.’ Hij duwde haar tegen de grond. Gypsy zag hierin een uitstekende gelegenheid om hem te smeren, hetgeen ze deed nadat ze had gemerkt dat Harleyetta haar al had losgeclipt in de trailer.

‘Hunter!’ riep Cig naar haar zoon, die meteen opsteeg en achter Gypsy aanging. Zijn eerste taak was haar uit de buurt van de snelweg te houden. Later zou hij wel een greep doen naar de teugels.

Grace maakte zich los van de ruitergroep om haar neef te helpen, tot irritatie van Laura, die hem ook achterna wilde.

‘Laura, jij blijft hier bij mij.’

‘Mammie!’

Deze klacht sloeg onmiddellijk om in dankbaarheid toen Laura en de overige vroege deelnemers zagen hoe Harleyetta overeind

kwam en met één machtige haal van haar gelaarsde voet Binky's mannelijkheid attaqueerde. Kreunend sloeg hij dubbel.

'Als je ze had zou ik je een trap tegen je ballen geven.' Harleyetta klopte het stof van haar handen, keerde hem haar rug toe en liep weg.

Dat was haar tweede misrekening, want Binky kwam wankelend overeind, rende achter haar aan, legde zijn beide handen op haar schouders en smeed haar ruw op de grond, waarna hij boven op haar duikelde.

'Ik maak je gelijk af, bezopen trut dat –' Hij legde zijn handen om haar keel en drukte aan.

Harleyetta, die toch geen doetje was, slaagde er niet in haar knie omhoog te krijgen of Binky van zich af te rollen. Ze kreeg al gauw een tekort aan zuurstof.

Cig ontrolde haar jachtzweep en liet hem boven Binky's hoofd knallen. Het klonk als een pistoolschot. Hij was zo door het dolle heen dat hij er geen aandacht aan schonk. Ze zwaaide de lange zweep met het groene klappertje naar achteren en haalde ermee uit. Ze trof Binky hard tegen de zijkant van zijn gezicht. Er verscheen een striem waaruit bloed opwelde. Hij liet los en Harleyetta rolde zich razendsnel weg, hijgend en worstelend om adem.

David Wheeler verscheen vanachter zijn reiswagen om Binky, die alweer achter Harleyetta aan holde, tegen de grond te werken. Het adrenalinepeil van de tengere Binky schoot mijlen omhoog. Bill Dominique sprong David te hulp.

Ontzet haastte Roberta zich naar Harleyetta, op wiens keel een keurig stel vingerafdrukken stond.

Hunter en Grace kwamen terug met Gypsy en bleven bij het zien van dit strijdtoneel staan. Geen van beiden wisten ze wat ze met het paard of de rest van het gezelschap aan moesten.

'Binky, je wordt verzocht te vertrekken,' gelastte Cig hem.

'Jullie klerewijven nemen het allemaal voor elkaar op. Jij neemt het zelfs op voor die slet van een zus van je.' Hij lachte vals. 'De Lusitania ging binnen achttien minuten naar beneden. Grace doet dat binnen vijf minuten.'

'Hoe zou jij dat weten?' merkte Grace kalmpjes op.

'Omdat Blackie erover opschepte dat je het staartlicht van een

Chevy kon loszuigen. Je had meer zuigkracht dan een straalmotor, zei hij.'

Niemand zei een woord, maar iedereen keek naar Cig, vervolgens naar Grace en weer naar Cig.

Hunter stapte af, overhandigde zijn teugels aan Grace, liep bedaard op Binky af en sloeg hem met een schuine rechtse tegen de vlakke. Binky zeeg ineen als een trekharmonica. Vervolgens liep Hunter even bedaard terug naar Tabasco en nam de teugels over van een verbaasde Grace.

David Wheeler, bij wie Binky de strot uitkwam, pakte zijn jachtflacon uit zijn zak en goot de drank over Binky's gezicht. 'Ik heb altijd al gezegd dat deze whisky nog niet goed genoeg was om over een hond uit te gieten.'

Binky knipperde met zijn ogen en likte zijn lippen af. 'Ben ik dood?'

'Alleen vanaf je nek tot je kruin,' zei Grace tegen hem.

Hij hees zich op zijn ellebogen. 'Weten jullie wat er aan jullie mankeert? Jullie nemen alles te ernstig op.' Hij likte alle whisky die zijn tong kon bereiken van zijn gezicht. Hij was in zijn element. 'Ik geef alleen mijn aanstaande, maar liever gisteren dan vandaag, ex-vrouw een duwtje. Wat stelt dat nou voor. Verlies ik eens mijn zelfbeheersing. Zij verliest de hare. Stelt geen reet voor. Jullie doen allemaal alsof geen mens emoties heeft, alsof het verkeerd is emoties te hebben.'

Met schorre stem en pijnlijke keel zei Harleyetta: 'Het gaat er minder om dat je ze hebt, dan dat je ze laat zien.'

'Lood om oud ijzer,' gromde hij en hees zich wankel overeind. 'Ik heb je best een fijne tijd bezorgd, Harley, ik heb je ook een paar stenen voor om je vingers gegeven.'

'Binky, ga naar huis en probeer jezelf in het gareel te krijgen. Dit is niet de tijd noch de plaats voor iets dergelijks.' Cig hield haar zweep afgerold.

Met samengeknepen ogen keek hij haar aan. 'Jij kiest alleen maar Harleys kant.'

'Nee, ik kies niet alleen maar Harleys kant,' zei Cig met rustige stem, 'maar er staat ons een prestatierit te wachten. Je helpt onze vereniging hier niet mee.'

Hij veegde zijn handen af aan de flappen van zijn jasje. 'Jezus, Cig, er wordt in deze jachtvereniging meer gedaan aan echtbreuk, doorzakken en rotzooien dan waar elders in het land.'

'Dat is vast de reden waarom we zo graag lid zijn,' zei David met een uitgestreken gezicht.

Binky stak zijn hand in de binnenzak van zijn jasje, haalde er een flacon uit en nam een flinke teug. 'Hunter, je had gelijk om me een klap te verkopen. Even goeie vrienden.'

'Even goeie vrienden,' zei Hunter. De blikken van de toeschouwers verplaatsten zich nu subtiel naar de jongen, die in hun ogen een man werd.

'En jij, Grace?' Hij bood haar zijn flacon aan.

Grace bedankte met een gebaar. 'Ik ben er niet dol op een slet genoemd te worden.' Ze keek het gezelschap aan. Ze kreeg een hol gevoel in haar maag. Ze wist dat ze het moest doen. 'Maar nu je erover bent begonnen, ik zal ingaan op je beschuldiging. Ik ben fout geweest, volkomen fout. Ik bied in het openbaar mijn verontschuldiging aan. Ik hoop dat jullie me allemaal zullen vergeven en dat jullie Cig, Hunter, Laura, Will en mij zullen helpen door deze zware tijd te komen.'

'Je hebt het trouwens niet alleen gedaan,' verdedigde Cig haar zus, tot nog grotere verbijstering van de verenigingsleden, die dachten dat ze nu alles meegemaakt hadden. Er was nog nooit zo iets op een prestatierit gebeurd.

De tranen sprongen Grace in de ogen. Niemand wist wat hij of zij moest doen, totdat Cig weer sprak. 'Alleen God weet wat de rest van de dag zal brengen.' Daar werd om gelachen. 'Vooruit, teams, we moeten op tijd klaar zijn.'

Rond dit moment stroomde het publiek vanaf het landweggetje uit over de gemaaide hooivelden. Ieder heuveltje was bezaaid met kluitjes mensen, van wie een groot aantal een verrekijker bij zich had. Meer dan honderd toeschouwers bevonden zich in het ovaal van de Oak Ridge-renbaan, die een deel van het parcours vormde.

De prestatierit was onderverdeeld in twee afdelingen: optimumtijd – de ideale tijd om het parcours af te leggen alsof je aan het jagen was – en snelste tijd. De ruiterteams reden om het hardst over hindernissen zoals je die in het vrije veld kon tegenkomen. De teams kozen zelf de categorie waarin ze meedongen. Snelste tijd betekende dat de ruiters in volle vaart een gewoonlijk ingekort parcours aflegden. De meeste teams kozen voor optimumtijd omdat de leden dan iets meer moesten nadenken bij het afleggen van het parcours. Het bood meer uitdagingen dan hardrijden. De paarden kregen te maken met stenen muren, veebarrières, hekken en omheiningen met verlaagde afsprong, water- en dubbelsprongen; doorgaans was er een hindernis waarbij een van de ploegleden moest afstijgen om een hek open te maken, de anderen te laten passeren, vervolgens het hek dicht te doen en zelf weer op te stijgen. Bij grotere jachtverenigingen werden zelfs juryleden bij de diverse hindernissen geplaatst.

De Oak Ridge-prestatierit, die gehouden werd op het landgoed Oak Ridge bij de stad Shipman, had zich gestaag een zekere populariteit verworven. Er kwamen honderden mensen opdagen. Het weer was volmaakt en deze wedstrijd was een voorronde van de moeder aller prestatieritten, de Orange County-prestatierit in de buurt van Plains in Virginia. Teams uit Pennsylvania, Maryland, North-Carolina, Tennessee, Kentucky en natuurlijk Virginia wachtten geduldig tot de starter hen liet gaan, met tussenpozen van vijf minuten.

Grace, Agnes en Carol vertrokken als eerste team in de categorie optimumtijd. Cig, Hunter en Laura volgden als achtste team, met kort daarop Harleyetta, Bill en David.

Volgens Cig hoorde de ideale tijd voor het parcours van twaalf kilometer ergens tussen de één uur en de één uur en twee minuten te liggen. Ze gunde haar ploeg altijd tijd voor fouten.

Mensen kukelden weleens eerder over een sprong dan hun paard, het gras voor de sprongen kon modderig worden en meer dan één paard vertikte het door een snel stromende beek te gaan. Een paard kon het op zijn heupen krijgen wanneer hij zich tussen een kudde koeien door moest werken. Soms was de spanning van de wedstrijd zelfs ervaren jachtpaarden te veel. Net als bij mensen konden sommige ertegen en andere niet.

Halverwege het parcours ging het gezin Blackwood in draf een heuvel op en hield even stil om van het panoramische uitzicht te genieten. De Blue Ridge Mountains lagen in het westen, met in het oosten golvende heuvels met goudkleurige haver.

‘Mijn God, hebben jullie ooit zoiets moois gezien?’ riep Cig uit.

‘Weet je nog wat papppie altijd zei?’ Hunter lachte en snoof de geur van rijke aarde en verkleurend blad op. ‘Alle vossenjagers gaan naar de hel, omdat ze daarvóór de hemel op aarde hebben gehad.’

‘Hé, daar staat de vlag,’ Laura, de navigator van het groepje, had op haar kaart gekeken. ‘Kom op, jongens.’

Ze gingen op de rode vlag af. Cig reed voorop, gaf het tempo aan, een stevige draf, en hield de tijd bij. Laura, in het midden, was belast met de kaarten en de richting – ze had een fantastisch richtinggevoel – en Hunter vormde de achterhoede. Bovendien hield hij in de gaten of ze werden ingehaald. Hij was het plechtanker.

Recht vóór hen lag een drievoudige combinatiesprong. De eerste was een greppel met loodrechte wanden, met daarna één pas naar een veebarrière met aan weerszijden een hekwerk en daarna een stevige bielenzsprong met aan weerszijden een volgend hekwerk. Als je bij de eerste sprong goed uitkwam, waren de andere twee een makkie. Had je de afstand verkeerd ingeschat, kon je tussen twee sprongen vast komen te zitten en moest je uit zien te vissen hoe je je paard omhoog en over de hindernis kreeg.

Een, twee, drie, in een moeiteloze boog nam Full Throttle de drie-

sprong. Hij had een betere kijk op afstanden dan Cig en zij was zo slim hem zijn gang te laten gaan. Zodra ze aan de andere kant van de driesprong waren, reden ze dichte bebossing in, achter elkaar.

‘Ik schat dit stuk op anderhalve kilometer. Hoe staan we met de tijd, mam?’

‘Tot dusver goed, maar al die zijpaadjes werken verwarrend.’

‘Ik zeg wel wanneer je moet afslaan,’ zei Laura zelfverzekerd.

Cig sloeg een aanval van zenuwen af toen er een lap grondmist opsteeg uit de snel stromende Rucker’s Run en over het pad dreef. Toen ze daardoorheen waren zaten ze aan het eind van het bos en kwamen ze opeens op een groot hooiveld.

‘Oké, in galop naar de top,’ riep ze achterom.

Het drietal liet de paarden de vrije teugel en daverde de heuvel op, waar een bosje met loofbomen in oranje, gele en rode vlammen uitbarstte.

Heel in de verte zagen ze een ander team met een dubbelsprong worstelen; ze waren te ver weg om hun jachtkleuren te kunnen identificeren. Daarachter wachtte een mensenmassa bij de aankomstlijn.

Cig keek op haar horloge. ‘Ik denk dat we hier beter in draf kunnen blijven rijden, voor het geval ze er daar een puinhoop van maken. Ik bedoel, misschien zijn die mensen wel dagen bezig met die dubbelsprong, begrijp je wat ik bedoel?’

Onder aan het veld maakten ze een scherpe bocht naar rechts, een zandweggetje op, en namen daar een slootsprong met een verhoogde oever, iets wat je in deze streek niet vaak zag.

Afgaand op de meet werkten ze zich vlot door de dubbelsprong terwijl het team dat ver vóór hen had staan tobben over de eindstreep reed.

Het laatste stuk bestond uit een rondje rijden over de prachtige renbaan, een sprong over een smalle, buiten de baan liggende sloot, daarna een daverende ren langs haverakkers en tot slot over de laatste hindernis een hooiland op. Die hindernis was een tien meter lange veebarrière in een oude omheining en vormde een van de redenen waarom zich op die plek zo’n grote mensenmassa had verzameld. Hij bood altijd kans op ogenblikken die bepaalde deelnemers graag uit hun geheugen zouden bannen en die geen toeschouwer ooit zou vergeten, wanneer de teams het zo wisten te regelen dat

hun paarden op precies hetzelfde moment afzetten voor die lange sprong. De eindstreep lag vijftig meter achter de sprong.

Cig keek op haar horloge. Als ze dit tempo aanhielden, zouden ze eindigen in een tijd van een uur, een minuut en vijftien seconden.

Ze reden in galop over het hooiland en hielden hun paarden in om ze naast elkaar te krijgen. Op ongeveer zes passen voor de veebarrière paste Laura de draf van haar paard aan. In horizontale lijn vlogen ze als één man over de hindernis. De menigte juichte. Terwijl ze over de eindstreep reden, keek Cig op haar horloge. Een uur, een minuut en zestien seconden.

Ze sloegen elkaar op de rug en bedankten voor de toejuichingen en de kreten van het publiek, waar veel bekenden onder waren. Het leven is misschien een chaos, maar dit is volmaakt, dacht Cig.

Terug bij de trailer controleerden ze benen van de paarden, zadelden af en gooiden een zweetdek over hun paard.

‘Hoe is het jullie vergaan?’ vroeg Cig toen Grace naar de trailer kwam.

‘Een uur en twee minuten precies.’

Op dat moment kwam er een team van de Rose Tree-jachtvereniging uit York County in Pennsylvania over de renbaan aandenderen. Cigs blik viel op de voorste ruiter. Zelfs op deze afstand was er iets vreemd bekends aan hem. Hij dook over de sloot op zijn grote schimmel, die eerst snoof en toen afzette. Hij riep iets en lachte naar zijn ploeggenoten, allemaal mannen, terwijl deze zorgden op één lijn te komen voor de lange veebarrière. Toen ze over de hindernis kwamen, namen ze hun hoge hoeden af voor de menigte, die dit elegante gebaar met applaus begroette.

‘Fitz,’ fluisterde Cig.

‘Wat, mam?’ Hunter keek naar het Rose Tree-team.

‘Niets.’ Haar gezicht verbleekte.

‘Alles goed met je?’ Grace zag dat er iets was.

‘Ja.’ Cig voelde zich duizelig.

De knappe man, van rond de veertig, met rossige krullen die als goud opglansden in het oktoberlicht, liep met zijn schimmel naar zijn trailer, een groen met gouden combinatie. De revers van zijn rode rijrok hadden de donkere, grijsbruine kraag met goudkleurige bies van de Rose Tree-jachtvereniging. Hij stond te lachen en grap-

pen te maken met zijn ploeggenoten.

'Wie is dat?' Cig knikte in de richting van de man die op Fitz leek.

'Dat weet ik niet,' antwoordde Grace.

'Carol,' riep Cig naar Graces teamgenote, 'jij kent iedereen. Wie is die man met dat blonde krulhaar?'

'Alex Maher. Twee jaar geleden weduwnaar geworden. Een heel tragische toestand. Zijn vrouw en dochter zijn bij een auto-ongeluk omgekomen. Een dronken automobilist reed door een rood stoplicht. Arme kerel, hij ging zelf bijna dood van verdriet.'

'Heeft hij... iemand?'

'Niet dat ik weet, maar ik ben niet echt op de hoogte van de nieuwtjes uit Pennsylvania. Wil je hem graag ontmoeten?'

'Dat zal wel gebeuren, verwacht ik,' zei Cig half fluisterend. Uit een ooghoek zag ze een grote rode vos langs de lange veebarrière lopen. Dikstaart.

Zichtbaar genietend van de hulde die hem werd bewezen door de juichende mensenmassa, keek hij Cig recht aan, ging zitten en wachtte een ogenblik, zwiepend met zijn staart. Toen kwam hij met een tevreden air overeind en liep op zijn dooie akkertje langs de omheining voordat hij tussen de bomen verdween. Cig had kunnen zweren dat hij knipoogde.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

<i>House of Burgesses</i>	het lagerhuis van de kolonie Virginia, alleen toegankelijk voor de bovenlaag van de bevolking
<i>huntsman</i>	traint de honden, gaat vooruit met de honden tijdens de jacht
<i>jagermeester</i>	heeft algehele leiding over de jacht
<i>master of the foxhounds</i>	jagermeester, ook wel jachtmeester
<i>spoor</i>	de geur die de vos achterlaat
<i>veld</i>	jachtgezelschap, ruiterstoet, ruiterveld
<i>whipper-in</i>	helpt de huntsman voorkomen dat honden afdwalen, meutebegeleider

Tijdens een wilde vossenjacht valt de vijfendertigjarige weduwe Cig Blackwood onverwacht in een gat in de tijd. Plotseling bevindt zij zich in 1699 in Virginia. Zal zij ooit weer terugkeren naar de twintigste eeuw?

In haar geheel eigen hilarische stijl beschrijft Rita Mae Brown de emoties van een vrouw die in een bizarre en zeer verwarrende situatie terechtkomt.

'Huilen van het lachen, snotteren van verdriet.'

New York Daily News

'Haar boeken hebben vaart en zijn onderhoudend, op iedere bladzijde gebeurt wel iets onverwachts; vrijgevochten, ondernemende vrouwen hebben haar grote voorkeur, en Brown blinkt uit in het schrijven van rake, snelle, humoristische dialogen.'

Vrij Nederland

ISBN 90-5713-229-X

9 789057 132292

Prijs: f 17,50/Bfr. 350